Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří

Aktualizace Management Planu pro českou část statku na období 2022–2026

Hornický region
Erzgebirge/Krušnohoří
jsme světovým dědictvím

Přeshraniční sériový statek
Spolkové republiky Německo / Svobodného státu Sasko
a České republiky

Aktualizace Management Planu české části statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří byla vypracována v rámci programu Podpora pro památky světového dědictví Ministerstva kultury ČR pro rok 2021.

Zpracoval: RNDr. Michal Urban, CSc., Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.

Prosinec 2021

Obsah

A. Přeshraniční sériový statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří **4**
A1. Identifikace statku 5
A2. Slovní popis hranic statku 7
A3. Prohlášení o výjimečné světové hodnotě 11
A4. Předmět ochrany 14
A5. Jméno a kontaktní informace oficiální místní instituce 15

B. Mezinárodní Management Plan **16**
B1. Mezinárodní rámec 16
B1.1 Preambule 16
B1.2 Memorandum o porozumění 17
B1.3 Přeshraniční nárazníkové zóny a ochranná opatření 19
B2. Přeshraniční spolupráce 20
B2.1 Spolupráce během nominačního procesu 20
B2.2 Struktura a organizace přeshraniční správy statku 20
B3. Společné plánování a akce 23

C. Česká část Management Planu **28**
C1. Účel a konstrukce Management Planu 30
C2. Popis sériového statku 32
ANALYTICKÁ ČÁST
C3. Vlastnické poměry 53
C4. Právní rámec 54
C4.1 Právní předpisy vztahující se k ochraně statku 54
C4.2 Dokumenty zajišťující péči o statek a jeho uchování 61
C5. Výkon správy statku a péče o něj 72
C6. Financování správy statku a péče o něj 79
C7. Monitoring statku 98
C8. Stav zachování statku a faktory na něj působící 101
C8.1 Stav zachování statku 101
C8.2 Faktory působící na statek 113
C9. Analýza cestovního ruchu 120
C9.1 Řízení cestovního ruchu, destinační management 120
C9.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura 121
C9.3 Zařízení pro návštěvníky 128
C10. Prezentace a popularizace statku 136
C11. Kulturní a spolkový život, akce pro veřejnost 140
C12. SWOT analýza ve vztahu k zachování výjimečné světové hodnoty statku 142
NÁVRHOVÁ ČÁST
C13. Návrhová část Management Planu 146
C14. Implementace Management Planu 170

PŘÍLOHY
Příloha 1 Deklarace z roku 2012 170
Příloha 2 Smlouva o partnerství z roku 2013 171
Příloha 3 Mapy 176
Příloha 4 Management Plan saské části statku (výňatky) 186

A. Přeshraniční sériový statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří

A1. Identifikace statku

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří byl zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví dne 6. 7. 2019 rozhodnutím Výboru pro světové dědictví č. 43 COM 8B.26, a to jako statek s identifikačním číslem 1478[1].

Stát, kraj nebo okres:

Spolková republika Německo (DE)

Svobodný stát Sasko: části okresů Mittelsachsen, Erzgebirgskreis, Meißen, Sächsische Schweiz – Osterzgebirge a Zwickau

Česká republika (CZ): části krajů Karlovarský kraj a Ústecký kraj, okresy Karlovy Vary, Chomutov, Teplice

Název statku

Erzgebirge/Krušnohoří Mining Region (anglicky)

Montanregion Erzgebirge/Krušnohoří (německy)

Hornický region Krušnohoří/Erzgebirge (česky)

Německé komponenty

Id. číslo	Název komponenty	Obec (obce)	Souřadnice hlavního identifikačního bodu
1-DE	Vrcholně středověké stříbrné doly v Dippoldiswalde	Dippoldiswalde	N 50°53’48.150” E 13°40’26.946”
2-DE	Hornická krajina Altenberg – Zinnwald	Altenberg	N 50°45’50.578” E 13°46’13.697”
3-DE	Správní centrum Lauenstein	Altenberg	N 50°47’7.156” E 13°49’23.815”
4-DE	Hornická krajina Freiberg	Brand-Erbisdorf, Freiberg, Großhartmannsdorf, Großschirma, Halsbrücke, Klipphausen, Lichtenberg/Erzgeb., Mulda/Sa., Neuhausen/Erzgeb., Pfaffroda, Reinsberg, Sayda, Striegistal, Weißenborn/Erzgeb.	N 50°55’5.960’’ E 13°20’40.156’’
5-DE	Hornická krajina Hoher Forst	Hartmannsdorf bei Kirchberg, Langenweißbach, Kirchberg	N 50°37’10.630” E 12°34‘7.575”
6-DE	Hornická krajina Schneeberg	Schneeberg, Zschorlau,	N 50° 35’ 44.643” E 12° 38’ 39.101”

[1] Viz: http://whc.unesco.org/en/decisions/7387 a https://whc.unesco.org/en/list/1478

		Hartmannsdorf bei Kirchberg	
7-DE	Schindlerova továrna na modrou barvu	Zschorlau	N 50°32’31.138” E 12°39’30.828”
8-DE	Hornická krajina Annaberg – Frohnau	Annaberg-Buchholz	N 50°34’51.200” E 13°0’22.137”
9-DE	Hornická krajina Pöhlberg	Annaberg-Buchholz	N 50°34’32.188’’ E 13°2’43.988’’
10-DE	Hornická krajina Buchholz	Annaberg-Buchholz	N 50°33’47.339” E 12°59’20.585”
11-DE	Historické centrum Marienbergu	Marienberg	N 50°39’7.316” E 13°9’54.265”
12-DE	Hornická krajina Lauta	Marienberg	N 50°39’50.441” E 13°8’33.430”
13-DE	Hornická krajina Ehrenfriedersdorf	Ehrenfriedersdorf	N 50°38’35.243” E 12°58’35.965”
14-DE	Vycezovací huť v Grünthalu	Olbernhau	N 50°38’58.874” E 13°22’17.767”
15-DE	Hornická krajina Eibenstock	Eibenstock	N 50°30’47.048” E 12°35’55.213”
16-DE	Hornická krajina Rother Berg	Schwarzenberg/Erzgeb.	N 50°31’12.511” E 12°47’15.534”
17-DE	Hornická krajina těžby uranové rudy	Bad Schlema, Aue, Hartenstein	N 50°38’0.234” E 12°41’8.358”

České komponenty

Id. číslo	**Název komponenty**	**Obec (obce)**	**Souřadnice hlavního identifikačního bodu**
1-CZ	Hornická krajina Jáchymov	Jáchymov	N 50°22’16.85” E 12°54’47.53”
2-CZ	Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	Abertamy, Boží Dar, Horní Blatná, Potůčky	N 50°24’23.50” E 12°50’14.44”
3-CZ	Rudá věž smrti	Ostrov	N 50°19’44.24” E 12°57’12.28”
4-CZ	Hornická krajina Krupka	Krupka	N 50°41’6.76” E 13°51’19.66”
5-CZ	Hornická krajina Mědník	Měděnec	N 50°25’27.85” E 13°6’41.63”

A2. Slovní popis hranic statku

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří se skládá z 22 komponent (součástí), které společně reprezentují – jak v nadzemí, tak i v podzemí – nejvýznamnější hornické dědictví metalogenetické provincie a specifické kulturní oblasti Krušných hor. Komponenty statku a jednotlivé vzájemně související elementy a objekty hornického dědictví zahrnují všechny atributy jeho výjimečné světové hodnoty. Umístění komponent je geograficky diskontinuální, což je způsobeno přirozenou nerovnoměrnou distribucí ložisek nerostných surovin a proměnlivou hustotou a koncentrací povrchových a podzemních dolů, prvků báňského vodního hospodářství, míst zpracování a tavení rud, sídelní a sociální infrastruktury a zemědělských a lesních ploch. Komponenty zahrnují všechny po sobě jdoucí, postupně se vyvíjející sociotechnické systémy, které jsou specifické pro různá těžební období a různé druhy rud, a rovněž tak i všechny klíčové, vzájemně provázané vizuální prvky. Jako celek vytváří sériový statek ucelenou hornickou krajinu odrážející historii hornictví v Krušných horách a jeho dalekosáhlý dopad na celý region.

Hranice statku jako celku byly vymezeny v souladu s principy kulturní krajiny, což s sebou přináší nutnost zasadit tyto hranice do celkového kontextu zahrnujícího funkční, prostorovou a historickou integritu území, a to jak v nadzemí, tak v podzemí. Jednotlivé komponenty obsahují všechny atributy související s těžebním systémem včetně těžebních a provozních areálů, míst zpracování rudy, báňské infrastruktury, existujících hornických sídel, aspektů osídlení ovlivněných těžbou (např. zemědělské oblasti) a změn krajiny v důsledku těžby (např. pinky a haldy), které jsou nezbytné k vyjádření významu a charakteristik každé komponenty a jejich příspěvku k celkové výjimečné světové hodnotě, integritě a autenticitě statku. Hranice byly vymezeny tak, aby zahrnovaly zasazení komponent v krajině a funkční vazby na okolní prostředí a další prvky hornické krajiny.

Nárazníkové zóny byly vytvořeny tak, aby chránily statek před nepříznivými vlivy a také aby chránily pohledově významné zasazení v krajině. Toto zasazení zahrnuje hmotné památky a krajinné součásti, které poskytují další historický kontext, a fyzický prostor, ve kterém by vlivem nepříznivého vývoje mohlo dojít k poškození vizuálního vjemu těchto prvků. Zahrnuje také z hlediska autenticity a integrity degradované prvky (např. lesní oblasti a sídelní struktury), které však přispívají k celkovému krajinnému zasazení komponent. Ve dvou případech (komponenty 2-DE a 2-CZ) přesahují nárazníkové zóny státní hranici tak, aby byla zajištěna odpovídající ochrana těchto komponent. Při definování nárazníkových zón bylo důkladně zvažováno, do jaké míry mohou změny mimo území statku nepříznivě ovlivnit jeho výjimečnou světovou hodnotu. Plochy nárazníkových zón byly proto stanoveny s přihlédnutím k tomu, aby se budoucí vývoj nestal hrozbou pro hodnoty statku. Pokud to bylo možné, probíhají hranice nárazníkových zón podél hranic pozemkových parcel. Na saské straně byla v některých případech pro lineární prvky stanovena standardizovaná nárazníková zóna o šířce 5 až 10 metrů. Pro památky umístěné v podzemí byla vytvořena nárazníková zóna pouze tehdy, když jsou tyto památky nějakým způsobem funkčně propojeny se zařízeními nebo archeologickými pozůstatky na povrchu. Ve většině případů však případná stavební nebo jiná opatření na povrchu nebudou mít na památky v podzemí, které se často nacházejí ve značných hloubkách, žádný vliv.

Plocha statku a nárazníkové zóny

Plocha statku:	6 766,059 ha
Nárazníková zóna:	13 017,791 ha
Plocha celkem:	19 783,850 ha

Overview map of the Erzgebirge/Krušnohoří Mining Region
Map DE/CZ/02 1:400.000

+ Main identification point

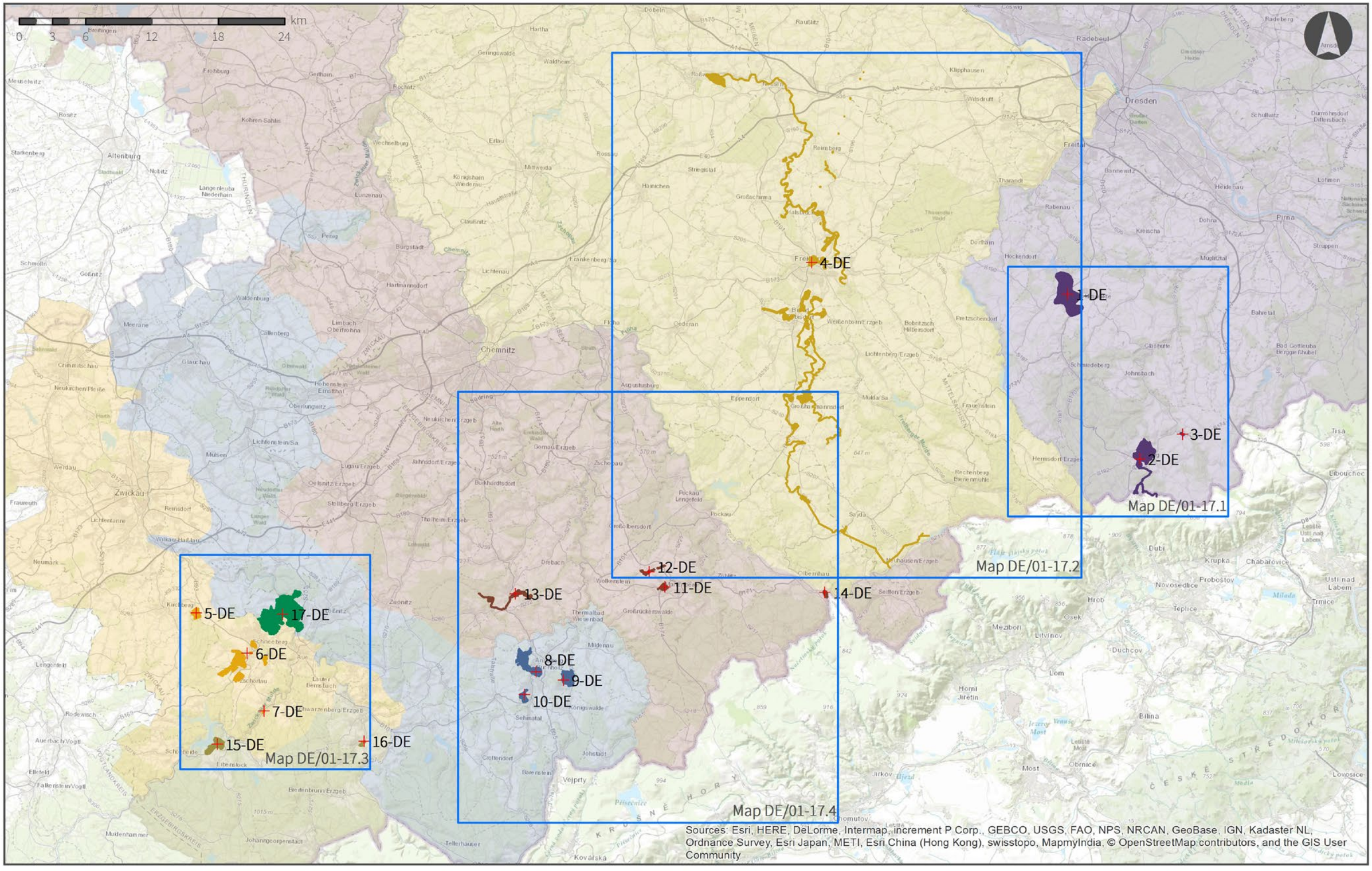
Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

DE/CZ/02.A
DE/CZ/02.B
DE/CZ/02.C
DE/CZ/02.D

Sources: Esri, HERE, DeLorme, Intermap, increment P Corp., GEBCO, USGS, FAO, NPS, NRCAN, GeoBase, IGN, Kadaster NL, Ordnance Survey, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), swisstopo, MapmyIndia, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

1-DE	Dippoldiswalde Medieval Silver Mines	6-DE	Schneeberg Mining Landscape	11-DE	Marienberg Mining Town	16-DE	Rother Berg Mining Landscape
2-DE	Altenberg-Zinnwald Mining Landscape	7-DE	Schindlers Werk Smalt Works	12-DE	Lauta Mining Landscape	17-DE	Uranium Mining Landscape
3-DE	Lauenstein Administrative Centre	8-DE	Annaberg-Frohnau Mining Landscape	13-DE	Ehrenfriedersdorf Mining Landscape		
4-DE	Freiberg Mining Landscape	9-DE	Pöhlberg Mining Landscape	14-DE	Grünthal Silver-Copper Liquation Works		
5-DE	Hoher Forst Mining Landscape	10-DE	Buchholz Mining Landscape	15-DE	Eibenstock Mining Landscape		

1-CZ	Jáchymov Mining Landscape
2-CZ	Abertamy-Boží Dar-Horní Blatná -Mining Landscape
3-CZ	The Red Tower of Death
4-CZ	Krupka Mining Landscape
5-CZ	Mědník Hill Mining Landscape

Location of the component parts on the Saxon side
Map DE/01-17

\+ Main identification point

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

Altenberg Mining Area
Annaberg Mining Area
Uranium Mining Area
Freiberg Mining Area
Schneeberg Mining Area
Marienberg Mining Area
Schwarzenberg Mining Area

1:350.000

Location of the Czech component parts
Map CZ/01-05

Date: 23. 8. 2017

+ Main identification point

Nominated property

Buffer zone

1-CZ

2-CZ

3-CZ

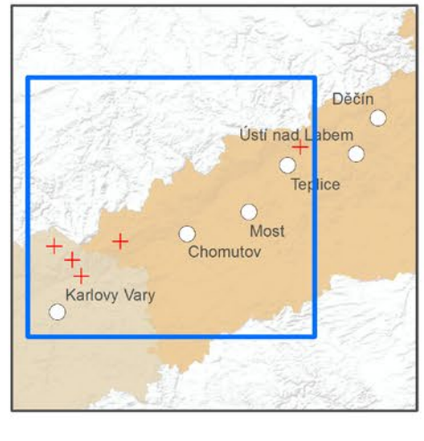
4-CZ

5-CZ

1 : 300.000

Prepared by
National Heritage Institute

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

WMS DTK 500 © Staatsbetrieb GeoSN 2017

A3. Prohlášení o výjimečné světové hodnotě[2]

Stručný popis

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří se nachází na pomezí Saska (Německo) a České republiky. Tento přeshraniční sériový statek se skládá z 22 komponent, které reprezentují prostorovou, funkční, historickou a sociotechnickou integritu tohoto území; jde o samostatnou krajinnou jednotku, která byla po dobu 800 let, od 12. do 20. století, hluboce a nevratně formována téměř nepřetržitou těžbou polymetalických rud.

Reliktní struktura a konfigurace krajiny Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří zůstává stále jasně čitelná a vyznačuje se specifickými určujícími projevy vzniklými v důsledku těžby různých kovů v různých obdobích na nerovnoměrně rozložených místech, pro něž je charakteristická výjimečná koncentrace ložisek nerostných surovin. Na obou stranách Krušných hor se vyvinuly samostatné hornické krajiny, pro které byl typický transfer odborného know-how mezi Saskem a Čechami spojený s výměnou horníků a hutníků. Tato ložiska se stala klíčovými hospodářskými zdroji využívanými během zásadních období světové historie, jejich dobývání bylo ovlivněno vyvíjejícími se empirickými znalostmi a příkladnou praxí a technologiemi navrženými nebo zlepšenými v Krušných horách, rozmary světových trhů, na něž měly vliv objevy nových nerostů, politika a války, a následné objevy „nových“ kovů a jejich využití.

Krušné hory byly nejvýznamnějším zdrojem stříbra v Evropě, zejména ve stoletém období mezi lety 1460 a 1560; stříbro také podnítilo vznik nové organizace báňské správy a nových technologií. Výroba cínu probíhala soustavně po celou dlouhou historii Krušných hor a vzácná kobaltová ruda, která se v Krušných horách vyskytovala spolu s rudami stříbra, zajistila tomuto regionu od 16. do 18. století vedoucí postavení mezi producenty v Evropě, ne-li na světě. A konečně na konci 19. a ve 20. století se tento region stal jedním z hlavních světových producentů uranu, který zde na počátku tohoto období byl poprvé objeven a využíván.

Kombinace geograficky proměnlivé produkce nerostných surovin, topografie a převážně státem kontrolovaného těžebního systému určovala způsob využívání krajiny: těžbu, vodohospodářství a dopravu, zpracování rud, osídlení, lesnictví i zemědělství. V důsledku dlouhého trvání a intenzity hornické činnosti je celá kulturní krajina Krušných hor z velké části ovlivněna jejími dopady. Její podobu určují jak doly samé (povrchové i podzemní, se zastoupením ložisek všech typů rud a hlavních období těžby a s výjimečnými zařízeními a objekty, jež se dochovaly in situ), tak průkopnické vodohospodářské systémy (sloužící k zásobování vodou, k pohonu důlních strojů, k odvodňování dolů a ke zpracování rudy), dopravní infrastruktura (cesty a silnice, železnice a vodní kanály); místa inovativního zpracování a tavení rud, jež disponují výjimečnou rozmanitostí a integritou zařízení a struktur; horní města, která vznikla v 15. a 16. století spontánně po objevu bohatých ložisek stříbra poblíž těchto nalezišť a jejichž původní městské uspořádání a architektura odrážejí jejich význam coby správních, hospodářských, vzdělávacích, sociálních a kulturních středisek a zůstaly zachovány jako základ pro obnovu v 18. a 19. století; zemědělství, jež se utvářelo spolu s prvními nálezy stříbra ve 12. století a které bylo dobře zavedeným předchůdcem následného období rozsáhlé těžby; a udržitelně obhospodařované lesy, jež zaujímají tradiční prostor v krajině a měly značný význam pro hornictví. Interakci mezi lidmi a okolním prostředím dokládají také nehmotné znaky, jako jsou vzdělávání a literatura, tradice a zvyky, umělecký vývoj, jakož i sociální a politické vlivy, které mají svůj původ v hornictví nebo byly hornictvím rozhodným způsobem utvářeny. Společně tyto krajiny poskytují svědectví o prvních etapách, na počátku 16. století, raně novověké transformace zastaralých hornických a hutnických maloprovozů pozdního středověku do podoby rozsáhlého, státem řízeného průmyslu s raně kapitalistickými prvky financování. Tento proces jak předcházel, tak zároveň umožnil kontinuální úspěšnou industrializaci, jež pokračovala až do 20. století. Státem řízený těžební průmysl

[2] Prohlášení o výjimečné světové hodnotě schválené Výborem pro světové dědictví v roce 2019

se svým správním, řídícím, vzdělávacím a sociálním rozměrem a spolu s technologickými a vědeckými úspěchy, které z tohoto regionu vycházely, ovlivnil všechny hornické oblasti jak v kontinentální Evropě, tak mimo ni.

Kritérium (ii)

svědčit o výrazné výměně vlivů po dané období nebo v určité kulturní oblasti na vývoj architektury nebo technologie, monumentálních umění, urbanismu nebo tvorbu krajiny

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří podává výjimečné svědectví o mimořádné úloze a silném globálním vlivu sasko-českých Krušných hor coby centra technologických a vědeckých inovací od renesance až po moderní dobu. Během několika období jeho hornické historie vzešly z tohoto regionu významné úspěchy v oblasti hornictví, které byly úspěšně přenášeny do dalších hornických regionů nebo ovlivnily jejich následný vývoj. Patří k nim mimo jiné založení prvního hornického učiliště v Jáchymově v roce 1716. Nepřetržité celosvětové působení sasko-českých horníků s vysokou odbornou kvalifikací hrálo klíčovou úlohu při výměně znalostí, zdokonalování báňských technologií a vývoji souvisejících věd. Projevy této výměny jsou v Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří stále patrné.

Kritérium (iii)

přinášet jedinečné, nebo alespoň mimořádné svědectví o kulturní tradici nebo o živé či již zaniklé civilizaci

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří přináší výjimečné svědectví o technologických, vědeckých, správních, vzdělávacích, řídicích a sociálních aspektech, které posilují nehmotný rozměr živých tradic, myšlenek a přesvědčení lidí spjatých s krušnohorskou kulturou. Základem pro pochopení krušnohorské hornické tradice je hierarchická organizace báňské správy, která se vyvíjela od počátku 16. století. Jde o úřednický systém vytvořený místními svrchovanými vládci s cílem udržet si přísnou kontrolu nad pracovní silou a vytvořit příznivé klima pro raně kapitalistické způsoby financování hornického průmyslu. Tento model ovlivnil hospodářský, právní, správní a sociální systém řízení těžebního průmyslu ve všech hornických regionech kontinentální Evropy. Státem řízená organizace těžby výrazně ovlivnila také vývoj raně novověkých měnových systémů, což dokládá zejména Královská mincovna v Jáchymově. Těžké stříbrné mince známé jako thaler – tolar, prvně ražené v Jáchymově od roku 1520, sloužily po několik staletí jako základ měnových systémů v mnoha zemích Evropy a staly se předchůdcem dolarové měny.

Kritérium (iv)

představovat výjimečný příklad určitého typu stavby nebo architektonického či technologického souboru anebo krajiny, který je dokladem jednoho či více významných období lidských dějin

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří představuje ucelenou hornickou krajinu, v jejíchž určitých částech se jako důsledek nepravidelného rozmístění a koncentrace ložisek rud nacházejí specifická území vyčleněná pro těžbu, která byla v různých obdobích využívána k dobývání a úpravě rud, pro vodní hospodářství a lesnictví, urbanizaci, zemědělství a dopravu – jako systém uzlů a lineárních propojovacích prvků, které se vyvíjely v několika po sobě jdoucích fázích za rostoucího vlivu státu. Dobře dochovaná důlní díla, technologické celky a krajinné prvky svědčí o všech známých způsobech dobývání a úpravy rud používaných od pozdního středověku do nedávné minulosti a o vývoji rozsáhlých sofistikovaných vodohospodářských systémů jak na povrchu, tak i v podzemí. Důlní činnost vedla k jedinečnému vývoji hustého osídlení jak v údolích, tak v drsných horských polohách s těsným napojením na okolní hornické krajiny.

Prohlášení integrity

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří představuje organicky vyvinutou hornickou kulturní krajinu sestávající z 22 komponent, jež jako celek názorně dokumentují proces utváření území během 800 let trvající hornické činnosti. Oba smluvní státy zaujaly podobný přístup k určení komponent sériového statku a k odůvodnění způsobu, jakým každá z nich přispívá k objasnění složitého procesu utváření hornické kulturní krajiny, a ke stanovení hranic statku a nárazníkových zón. Na tomto základě každá z komponent série hraje specifickou roli při znázornění různých typů krajin souvisejících s těžbou různých rud v Krušných horách. Hranice jednotlivých komponent byly pečlivě vymezeny tak, aby zahrnovaly všechny prvky nezbytné k vyjádření toho, jak konkrétní komponenta přispívá k výjimečné světové hodnotě. Ačkoli jsou některé komponenty vystaveny faktorům, které by mohly představovat riziko pro jejich zachování, existující právní nástroje a plán ochrany a správy statku (Management Plan) zajišťují dostatečnou ochranu všech znaků nezbytných k vyjádření výjimečné světové hodnoty statku.

Prohlášení autenticity

Komponenty statku se dochovaly ve svém původním prostředí, a ačkoli byly některé z nich přizpůsobeny k novému využití, zachovávají si vysokou míru autenticity. Hornická krajina si také uchovala své bohaté nehmotné dědictví v podobě živých tradic a dodatečným zdrojem spolehlivých informací o hodnotách sériového statku jsou sbírky movitých předmětů a archivy. Osm set let hornické činnosti vedlo ke změnám krajiny; některá místa těžby byla opuštěna, zatímco jiná fungovala i nadále a byla svědkem postupných změn technologií. Nepřetržitá těžební činnost přispěla na některých místech k zachování báňských struktur a k jejich průběžným opravám a modernizaci. Podzemní důlní díla si obecně uchovávají vysokou míru autentičnosti. Opuštěné budovy nebo struktury na povrchu byly v některých případech zbourány nebo přizpůsobeny novým funkcím, a ačkoli úsilí o zachování důlních areálů bylo zahájeno už před sto lety, mnohé z nich zůstaly ve špatném stavu až do 90. let 20. století, kdy v historických městech a důlních areálech začaly kampaně za jejich zachování. Univerzita ve Freibergu pokračuje ve výzkumu v oblasti hornictví a báňských operací, a přispívá tak k růstu znalostí.

Požadavky na správu a ochranu

V obou smluvních státech existuje obsáhlý soubor nástrojů právní ochrany a v celém statku probíhá aktivní památková péče. Smluvní státy vypracovaly pro statek plán ochrany a správy (Management Plan) na roky 2013–2021, který zahrnuje dvě národní části a mezinárodní Management Plan. Součástí mezinárodní části je memorandum o porozumění mezi oběma smluvními státy, ustanovení o přeshraničních nárazníkových zónách a schéma struktury a organizace přeshraničního řízení. K mezinárodním řídicím orgánům patří Bilaterální řídicí výbor a Bilaterální poradní skupina, mezinárodní Management Plan obsahuje také společnou vizi do budoucna. Bilaterální řídicí výbor bude mimo jiné zastupovat zájmy obou smluvních států a zajišťovat vzájemné informování, koordinaci a strategické plánování. Bilaterální poradní skupina je ustavena na regionální úrovni a odpovídá za koordinaci všech společných otázek; jejím hlavním cílem je chránit výjimečnou světovou hodnotu sériového statku, dohlížet na ni a udržitelným způsobem ji rozvíjet. Společně s národními koordinačními místy je zodpovědná především za koordinaci informací a akcí, památkovou péči o statek, periodický reporting, styk s veřejností a mezinárodní opatření. Obě národní části Management Planu zahrnují, kromě opatření k zachování výjimečné světové hodnoty statku, ustanovení zaměřená na podporu udržitelného cestovního ruchu a zajištění přiměřeného systému řízení návštěvníků. Oba smluvní státy navrhly soubor klíčových ukazatelů sloužících ke sledování stavu komponent statku, a přestože přístupy obou smluvních států se v tomto liší, je zavedený systém monitoringu dostačující.

A4. Předmět ochrany

Kategorie statku

Statek byl zapsán na Seznam světového dědictví v kategorii „kulturní krajina“ podle Prováděcí směrnice pro naplňování Úmluvy o světovém dědictví (UNESCO 2016, dále jen směrnice), odst. 47, který se opírá o definici v bodu 6 přílohy 3 směrnice: Kulturní krajiny jsou kulturní statky, které představují „výtvory vzniklé společným působením člověka a přírody“ (viz též článek 1 Úmluvy). Dokládají vývoj lidské společnosti a její ustavování v průběhu času pod vlivem fyzikálních tlaků a/nebo možností daných jejich přírodním prostředím a po sobě následujícími společenskými, hospodářskými a kulturními silami jak navenek, tak uvnitř. Výběr kulturních krajin se řídí bodem 7: „…na základě jejich výjimečné světové hodnoty a jejich reprezentativnosti, pokud jde o jasně definovaný geokulturní region, a na základě jejich schopnosti ilustrovat základní a odlišné kulturní prvky těchto regionů“. Bod 10 uvádí, že kulturní krajiny se člení na tři hlavní podkategorie, přičemž pro Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je vhodná subkategorie (ii) – organicky vzniklá krajina. Při posuzování dalších dvou subkategorií je však důležité, že Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří má rovněž povahu v podstatě reliktní krajiny, jejíž vývoj byl v minulosti ukončen, ale je pro něj částečně relevantní i subkategorie pokračující krajiny, protože části krajiny si i v současné společnosti zachovají aktivní sociální roli, která úzce souvisí s tradičním způsobem života a ve které probíhá vývoj i nadále.

Typ statku

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je sériový transnacionální statek, který se skládá z 22 komponent v souladu s odst. 137 Prováděcí směrnice ve znění z roku 2016. Nositelem výjimečné světové hodnoty je celá tato série, nikoli jen jednotlivé komponenty statku.

A5. Jméno a kontaktní informace oficiální místní instituce

Svobodný stát Sasko, Německo
Sächsisches Staatsministerium für Regionalentwicklung
(Saské státní ministerstvo pro regionální rozvoj)
Referat 51 Denkmalpflege und Denkmalschutz
Wilhelm-Buck-Straße 1
01097 Dresden
Tel.: (+49) (0) 351-564 3510
E-mail: denkmalschutz@smr.sachsen.de

Welterbe Montanregion Erzgebirge e.V.
(Sdružení světového dědictví Montanregion Erzgebirge)
c/o Wirtschaftsförderung Erzgebirge GmbH
Adam-Ries-Straße 16, 09456 Annaberg Buchholz
Tel..: +49 3733-145 0
Fax: +49 3733-145 145
E-mail: kontakt@wfe-erzgebirge.de
Webová stránka: http://www.montanregion-erzgebirge.de

Česká republika
Ministerstvo kultury České republiky
Maltézské náměstí 1
CZ-118 01 Praha 1 – Malá Strana
Tel.: +420 257 085 111
Fax: +420 224 318 155
E-mail: posta@mkcr.cz
Webová stránka: http://www.mkcr.cz

Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.
nám. Republiky 1
CZ 362 51 Jáchymov
Tel.: +420 603 280 863
E-mail: info@montanregion.cz
Webová stránka: http://montanregion.cz

B. Mezinárodní Management Plan

B1. Mezinárodní rámec

B1.1 Preambule

Společný základ pro správu sériového statku, jeho udržitelný rozvoj a pro ochranu a zachování jeho výjimečné světové hodnoty, integrity a autenticity na přeshraniční úrovni tvoří řada mezinárodních doporučení a konvencí, které byly přijaty smluvními stranami. Ratifikované mezinárodní konvence a doporučení podporují národní legislativu obou smluvních států. Na národní úrovni je právní ochrana jednotlivých komponent statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří zajišťována příslušnou legislativou státu, na jehož území se dané komponenty nacházejí. Každá ze smluvních stran tak v praxi nese odpovědnost za ochranu sériového statku na svém svrchovaném území.

Na mezinárodní úrovni je v rámci péče o kulturní dědictví třeba zmínit zejména následujících šest úmluv, které ratifikovaly obě smluvní strany:

- **Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví – Úmluva o světovém dědictví (Paříž, 1972):** Podpisem této úmluvy se smluvní strany mezinárodně zavázaly chránit a zachovávat pro další generace statky zapsané na Seznamu světového dědictví, které se nacházejí na jejich území. Na úmluvu nelze nahlížet jako na součást platné národní legislativy, ale závazky, které z ní vyplývají, je třeba naplňovat v souladu s příslušnou národní legislativou. Spolková republika Německo ratifikovala tuto konvenci v roce 1976. Československo přistoupilo k Úmluvě v roce 1991 a Česká republika sukcedovala v roce 1993.
- **Haagská úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, včetně Pravidel pro provádění úmluvy a Protokolu I – Haagská úmluva** z roku 1954. Ratifikace ze strany Spolkové republiky Německo proběhla v roce 1967. Československo ratifikovalo Haagskou úmluvu a související První protokol v roce 1958, Česká republika sukcedovala v roce 1993. Protokol II Haagské úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 (Hague, 1999) byl ratifikován Spolkovou republikou Německo v roce 2009, Česká republika přistoupila v roce 2007.
- **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (Granada, 1985)**. Úmluva byla revidována 30. září 2003. Spolková republika Německo ji ratifikovala v roce 1987, Česká republika v roce 2000.
- **Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovolenému dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (Paříž, 1970)**. Ratifikace ze strany Spolkové republiky Německo v roce 2007 a Československa v roce 1977, Česká republika sukcedovala v roce 1993.
- **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná, Valetta 1992).** Spolková republika Německo tuto úmluvu ratifikovala v roce1987, Česká republika v roce 2000.
- **Úmluva o ochraně nehmotného kulturního dědictví (Paříž, 2003).** Česká republika tuto úmluvu ratifikovala v roce 2009, Spolková republika Německo v roce 2023.

Zásady pro péči o kulturní dědictví jsou také obsahem následujících mezinárodních doporučení UNESCO:

- Doporučení k historické městské krajině (doporučení přijato na zasedání Generální konference UNESCO v roce 2011);
- Doporučení týkající se ochrany historických souborů a jejich role v současném životě (doporučení přijato na zasedání Generální konference UNESCO v roce 1976);

- Doporučení k ochraně kulturního a přírodního dědictví na národní úrovni (doporučení přijato na zasedání Generální konference UNESCO v roce 1972);
- Doporučení týkající se ochrany kulturních statků ohrožených veřejnými nebo soukromými zásahy (doporučení přijato na zasedání Generální konference UNESCO v roce 1968).

Při ochraně památek a památkové péči je třeba rovněž zvažovat mezinárodní doporučení, jež vytvořila Mezinárodní rada pro památky a sídla ICOMOS:

- Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel (Benátky 1964),
- Mezinárodní charta o historických zahradách (Florentská charta, 1981),
- Charta pro záchranu historických měst a městských souborů (Washingtonská charta, 1987),
- Charta o ochraně a zabezpečení archeologického dědictví (Lausanne, 1990),
- Charta o lidovém stavebním dědictví (Mexiko, 1999),
- Mezinárodní charta o kulturním turismu (1999),
- Zásady ochrany historických dřevěných staveb (1999),
- Principy ICOMOS pro ochranu a restaurování nástěnných maleb (2003),
- Charta ICOMOS – zásady pro analyzování, ochranu a stavební obnovu architektonických památek (2003),
- Charta ICOMOS o ochraně a správě archeologického dědictví (2008),
- Charta ICOMOS o interpretaci a ochraně památek kulturního dědictví (2008),
- Archeologie a urbanismus – nový kodex Rady Evropy (Štrasburk, 2010),
- Společné principy ICOMOS a TICCIH pro zachování památek, struktur, sídel a krajin industriálního dědictví (2011),
- Principy zabezpečení a správy historických měst a městských zón (Valletta, 2011).

Úplné znění a český překlady mezinárodních úmluv a chart je k dispozici na webu Národního památkového ústavu v sekci Mezinárodní dokumenty: https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty.

B1.2 Memorandum o porozumění

Obě smluvní strany společně prohlašují, že hodlají usilovat o ochranu a udržitelný rozvoj sériového statku podle požadavků Úmluvy o ochraně světového dědictví, a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že se jak v Sasku, tak i České republice jedná o projekt na komunální a regionální úrovni.

Memorandum o porozumění
mezi
Státním ministerstvem vnitra Svobodného státu Sasko
a Ministerstvem kultury České republiky
ve věci sériové přeshraniční nominace
Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří
na Seznam světového dědictví

- Navazujíce na společné sasko-české úsilí zařadit přeshraniční statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví UNESCO,
- připomínajíce si ideály Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví přijaté na 17. zasedání Generální konference UNESCO v Paříži v roce 1972, a ustanovení Směrnice pro její provádění,
- vycházejíce z principů, které jsou uvedeny v Budapešťské deklaraci o světovém dědictví, která byla přijata na 26. zasedání Výboru pro světové dědictví v roce 2002,

- navazujíce na činnost Řídící a Smíšené pracovní skupiny, které byly zřízeny v rámci příprav nominační dokumentace pro zápis Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na výše uvedený seznam,

- uvědomujíce si důležitost dalšího koordinovaného řešení zásadních otázek týkajících se světově výjimečné hodnoty nominovaného statku jako celku,

- spatřujíce v péči o zachování, prezentaci a trvale udržitelné užívání přeshraničního sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří trvalý impuls nejen pro posílení spolupráce mezi oběma ministerstvy, mezi orgány památkové péče Svodného státu Sasko a České republiky a mezi orgány na nižších stupních veřejné správy, ale též vynikající a trvalý impuls pro rozvoj spolupráce mezi komunitami občanů,

obě ministerstva s přihlédnutím ke skutečnosti, že na saské a české straně je přeshraniční sériová nominace Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří zájmem projeveným na komunální úrovni

1) přejí si pokračovat ve vzájemné spolupráci při ochraně, péči (conservation) a prezentaci Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří, resp. jeho výjimečné světové hodnoty tak, byla zachována i pro budoucí generace.

2) Uznávají při tom, že je základní povinností každého z obou ministerstev zabezpečit označení, ochranu a prezentaci těch částí sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, které se nacházejí na území Svobodného státu Sasko, nebo na území České republiky.

3) Uvědomují si možnou potřebu zpracování společných strategických dokumentů zaměřených na řešení společných otázek týkajících se Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří jako celku z hlediska památkové péče, zejména dokumentů navazujících na Management Plan.

4) Přejí si za tím účelem vytvořit Bilaterální řídicí skupinu a Bilaterální poradní skupinu, jejich úkoly, složení a jednací řád jsou obsaženy v nominační dokumentaci.

5) Prohlašují, že toto Memorandum nezakládá pro žádnou ze stran závazek jakýchkoli povinných, zejména finančních příspěvků na společné projekty. Nicméně uznávají, že by společné projekty zajímající stejnou měrou obě ministerstva mohly být financovány z dobrovolných příspěvků, a to podle rozpočtových možností.

6) Souhlasí s tím, že bude zajištěna vzájemná spolupráce při ochraně nominovaných komponent, které se nacházejí přímo na hranici se sousedním státem, a to definováním přeshraniční nárazníkové zóny. Právní ochrana takové nárazníkové zóny je upravena národními předpisy o ochraně relevantními pro smluvní stát, ve kterém se nárazníková zóna nachází. Každý smluvní stát zůstává odpovědný za praktickou ochranu nominovaných komponent na svém svrchovaném území.

7) Uvědomují si povinnost pravidelného periodického sledování Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří jako celku, prováděného podle příslušných rozhodnutí Výboru pro světové dědictví, a konstatují, že za tímto účelem jsou na obou stranách vytvořeny mechanismy a orgány pro jeho provádění, jež se využijí pro toto sledování a ke zpracování společné Periodické zprávy, a za přispění orgánů uvedených sub 4).

8) Zdůrazňují, že posilování odborných kapacit (capacity building) v péči o statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a jeho užívání trvale udržitelným způsobem je stálým úkolem a že potenciál k výměně zkušeností není vyčerpán; v této souvislosti obě ministerstva uvítají posilování všech forem výměny zkušeností na všech úrovních.

9) Jsou si plně vědomy, že vzájemná komunikace mezi nimi a jejich komunikace se zainteresovanými orgány veřejné správy a místním společenstvími občanů je jejich základním úkolem.

10) Deklarují svoji připravenost řešit otázky spojené se zachováním a s péčí o celek sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří vzájemným jednáním a dohodou obou stran.

B1.3 Přeshraniční nárazníkové zóny a ochranná opatření

Aby byla zajištěna odpovídající ochrana komponent Hornická krajina Altenberg-Zinnwald (2-DE) v Sasku a Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná (2-CZ) v České republice, dohodly se smluvní státy na rozšíření příslušných nárazníkových zón tak, že překračují hranici. Právní ochrana části nárazníkových zón umístěných na území sousední země je v obou případech zajištěna jak národními předpisy na ochranu přírody, tak evropským právem.

Nárazníková zóna komponenty Hornická krajina Altenberg-Zinnwald (2-DE) zahrnuje na české straně sběrnou oblast při počátku vodního příkopu Aschergraben. Tato malá oblast zahrnuje vrchovištní blata porostlá mokřadním lesem a je chráněna v rámci celoevropské soustavy Natura 2000 jako ptačí oblast a evropsky významná lokalita podle směrnic EU a na základě zákona o ochraně přírody a krajiny podle české legislativy.

Nárazníková zóna komponenty Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná (2-CZ) zahrnuje na saské straně lesní území na severním svahu vrchu Kaffenberg, která je chráněna jako ptačí oblast a evropsky významná lokalita podle směrnic EU a nachází se v přírodním parku Fichtelberg chráněném podle saského zákona o ochraně přírody.

B2. Přeshraniční spolupráce

B2.1 Spolupráce během nominačního procesu

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, který byl na návrh saské zemské vlády zapsán na indikativní seznam Spolkové republiky Německo už v roce 1998, má za sebou dlouhý a systematický nominační proces. Od začátku byl jasně deklarován cíl podat nominaci jako přeshraniční projekt společně s Českou republikou. V roce 2003 začala úzká spolupráce, nejdříve na regionální a posléze na národní úrovni, mezi příslušnými institucemi na obou stranách česko-německé hranice s cílem připravit nominační dokumentaci pod vedením německého partnera. V listopadu 2011 byla na ministerské úrovni zřízena řídicí skupina, jejíž práci podporovala přeshraniční smíšená pracovní skupina, která byla oficiálně založena v březnu 2012. Výsledkem úzké spolupráce bylo zanesení tehdy Hornické kulturní krajiny Erzgebirge/Krušnohoří na národní indikativní seznamy Spolkové republiky Německo a České republiky v září 2012.

Úzká spolupráce mezi odpovědnými institucemi na komunální, regionální, národní i mezinárodní úrovni během nominačního procesu, který v červenci 2019 vyvrcholil zápisem Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví, byla jednoznačným potvrzením úmyslu celého přeshraničního regionu posilovat a chránit společnou kulturu a historii i jednotlivé lidské výtvory, a to bez ohledu na politické hranice.

B2.2 Struktura a organizace přeshraniční správy statku

Implementace Management Planu je založena na jeho souhlasném přijetí příslušnými saskými a českými institucemi. Úkoly, jimiž byla pověřena Bilaterální řídicí skupina a Bilaterální poradní skupina (viz dále), byly definovány tak, aby byly sladěny společné záležitosti a zájmy. Implementace probíhá podle kompetencí upravených příslušnými národními regulativy. Smluvní strany si jsou vědomy, že každá z nich je v praxi odpovědná za zachování a správu komponent nominovaného statku na svém území. Správa statku probíhá v souladu s příslušnými právními a správními systémy.

Struktura správy statku byla vytvořena na bázi struktur etablovaných již během nominačního procesu, a to s přihlédnutím k tomu, že v obou smluvních státech existuje odlišný právní rámec a jsou zde i odlišné kompetence.

B2.2.1 Bilaterální řídicí skupina

Na ministerské úrovni byla na základě ustanovení Memoranda o porozumění (odst. 4) a v souladu s § 135 Prováděcích směrnic pro naplňování Úmluvy o světovém dědictví (2016) zřízena Bilaterální řídicí skupina, jejímiž členy jsou zástupci Ministerstva kultury ČR a Saského státního ministerstva pro regionální rozvoj, Národního památkového ústavu a saského Landesamt für Denkmalpflege a jejíchž jednání se zúčastňují rovněž pověření site manažeři české a saské části statku.

Jednání Bilaterální řídicí skupiny se konají minimálně jednou ročně s cílem zajistit vzájemnou informovanost o aktuálním stavu ochrany statku světového dědictví, dohlížet na činnost Bilaterální poradní skupiny a vyhodnocovat provedená opatření. Smluvní strany mohou určit I další účastníky jednání.

Mezi úkoly řídicí skupiny patří zastupování zájmů jednotlivých států, zajištění vzájemné informovanosti, koordinace, strategické plánování, otázky financování společných projektů sloužících k prezentování statku světového dědictví veřejnosti, schvalování aktualizovaných znění mezinárodního Management Planu a také kontrolní činnost s ohledem na národní specifika. Návrhy a doporučení Bilaterální poradní skupiny, které nespadají do oblasti její působnosti, budou předloženy Bilaterální řídicí skupině. Ta o nich v rámci svých kompetencí rozhodne a poskytne Bilaterální poradní skupině a národním koordinačním místům (site manažerům) svá doporučení pro další práci.

Z pověření Bilaterální řídicí skupiny připravuje Bilaterální poradní skupina podklady a doporučení pro jednání Bilaterální řídicí skupiny a rozpracovává doporučení řídicí skupiny. Výroční zasedání se konají střídavě na české a saské straně. Pozvání na výroční setkání zajišťuje pořádající smluvní stát. Mimořádné zasedání Bilaterální řídicí skupiny je možné svolat na základě žádosti zástupců příslušných ministerstev v Bilaterální řídicí skupině nebo na žádost předsedy/předsedkyně Bilaterální poradní skupiny.

B2.2.2 Bilaterální poradní skupina

Na regionální úrovni byla v souladu s Memorandem o porozumění (odst. 4) a § 135 Prováděcích směrnic pro naplňování Úmluvy o světovém dědictví (2016) zřízena Bilaterální poradní skupina (BPS), která je zodpovědná za koordinaci všech společných záležitostí. Úkoly Bilaterální poradní skupiny byly potvrzeny a přijaty smluvními stranami. Činnost Bilaterální poradní skupiny umožňuje v obou státech nezbytný dohled nad správou transnacionálního sériového statku a zároveň posiluje společnou zodpovědnost za sériový statek.

Cíle Bilaterální poradní skupiny

Hlavním cílem Bilaterální poradní skupiny je chránit, zachovávat, monitorovat a trvale rozvíjet výjimečnou světovou hodnotu sériového statku. Ke splnění tohoto cíle je nutná aktivní spolupráce s národními koordinačními místy. Bilaterální poradní skupina se podílí na dodržování závazků, které vyplývají z Úmluvy o ochraně světového dědictví. Kromě toho přispívá k celkové prezentaci transnacionálního sériového statku a k podpoře jeho vnímání veřejností. Pro tento účel se připravují společná opatření.

Pro skupinu byly definovány tyto hlavní úkoly:

Koordinace: Bilaterální poradní skupina dohlíží na správu sériového statku na obou stranách hranic. Dostává informace z národních koordinačních míst o projektech, které se týkají komponent sériového statku.

Stav zachování nominovaného statku: Bilaterální poradní skupina se průběžně informuje o stavu zachování sériového statku. Radí se o otázkách souvisejících se zachováním sériového statku a o zásazích, které by mohly ohrozit jeho výjimečnou světovou hodnotu, a může podávat doporučení, jak se takovýmto zásahům bránit.

Průběžný reporting: Bilaterální poradní skupina pomáhá příslušným institucím při vypracování periodických zpráv podle článku 29 Úmluvy o ochraně světového dědictví. Koordinuje vypracování periodických zpráv pro UNESCO za všechny komponenty sériového statku v rámci pravidelného monitoringu, popř. i reaktivního monitoringu, pokud by byl zapotřebí. Při vytváření zpráv se postupuje v souladu s požadavky UNESCO (viz kapitola V, § 199–210 Prováděcích směrnic z roku 2016).

Práce s veřejností: Bilaterální poradní skupina navrhuje a podporuje prezentaci sériového statku na mezinárodní úrovni. Vytváří strategie a programy prezentace a marketingu sériového statku s cílem zvýšit mezinárodní uznání jeho významu.

Mezinárodní opatření: Bilaterální poradní skupina navrhuje opatření a projekty na mezinárodní úrovni a specifikuje je v akčním plánu. Bilaterální poradní skupina je zodpovědná za realizaci opatření na mezinárodní úrovni.

Složení

Bilaterální poradní skupina se skládá ze zástupců národních koordinačních míst (site manažerů), zástupců institucí památkové péče, zástupců krajů a dalších relevantních institucí a vědeckých pracovišť. V čele skupiny stojí vždy jeden z vedoucích národních koordinačních míst, předsedové se v předsednické funkci každý rok střídají. V případě potřeby se Bilaterální poradní skupina může v rámci plnění svých úkolů obrátit na odborníky za účelem konzultace či jiné podpory. Na zasedání skupiny

mohou předsedové pozvat také třetí subjekty, zejména zástupce poradních sborů při UNESCO či Centra světového dědictví.

Pracovní postupy

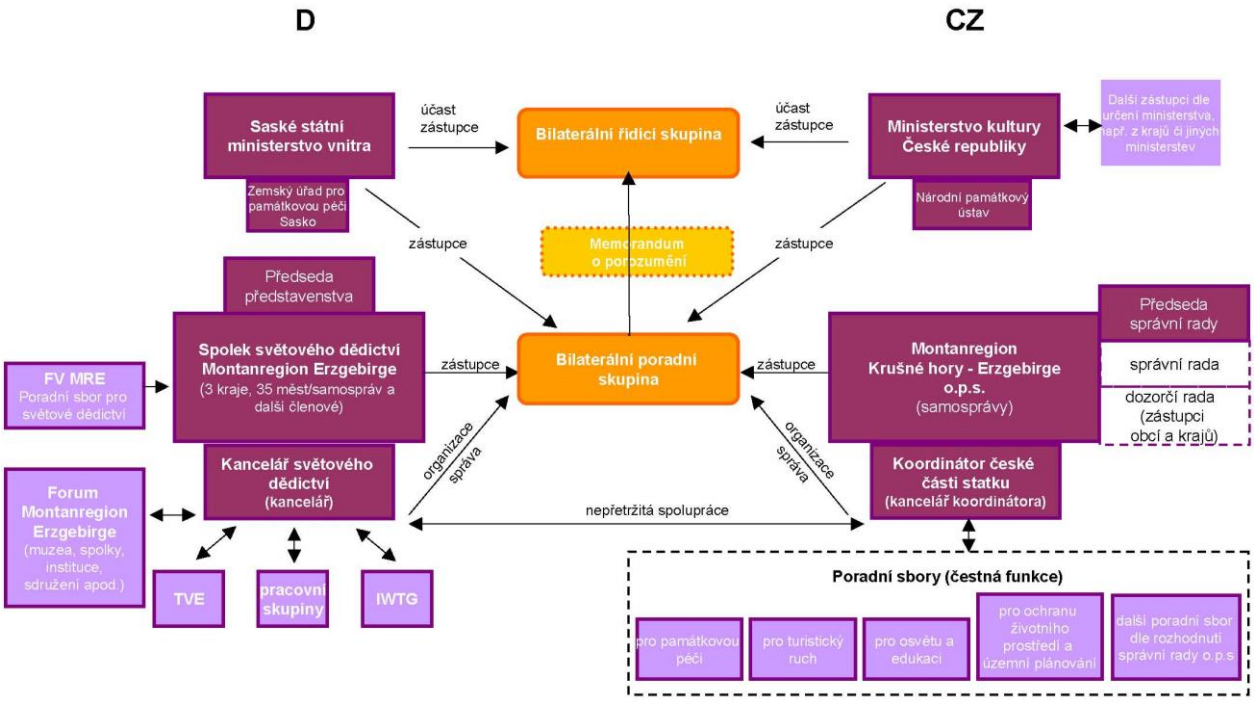
Zasedání: Schůzky Bilaterální pracovní skupiny se konají minimálně dvakrát ročně. Na základě žádosti smluvní strany nebo národního koordinačního místa lze kdykoliv svolat mimořádné zasedání. Zasedání Bilaterální pracovní skupiny se střídavě konají v České republice a ve Svobodném státu Sasko. Zasedání připravuje a svolává vždy příslušný předseda nebo národní koordinační místo ze státu, kde se zasedání má konat.

Usnesení: Všechny dokumenty a opatření, jež souvisí se společnými záležitostmi, vyžadují schválení ze strany Bilaterální poradní skupiny.

Pracovní jazyk: Veškeré písemné dokumenty mezinárodní závažnosti (zprávy apod.), jež se týkají obou smluvních stran, budou zpracovány v anglickém jazyce. Zasedání přeshraničních grémií budou probíhat dvojjazyčně (v němčině a v češtině). Stát pověřený organizací daného zasedání zajistí tlumočníka.

Financování: Náklady spojené s účastí na zasedání nesou subjekty, které na ně své zástupce vyslaly. Náklady plynoucí z účasti třetích osob a náklady na tlumočnické služby hradí subjekt, který je pozval, resp. objednal. O otázkách financování společných projektů rozhoduje Bilaterální řídicí skupina.

Počátek a konec činnosti: Bilaterální poradní skupina byla založena po zápisu Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví na dobu, kdy tento zápis bude trvat.

Struktura správy sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří

B3. Společné plánování a akce

B3.1 Vize do budoucna

Klíčovou hodnotou identity krušnohorského regionu je jeho unikátní hornická krajina spolu s nehmotnými hodnotami a tradicemi. Ochrana a zachování hornického dědictví vyžadují aktivní zapojení zejména mladších generací. Budoucí vizí je, aby odpovědnost za zachování společného kulturního dědictví a za udržitelný rozvoj regionu sdílely všechny generace. Zápis Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví poskytuje přeshraniční rámec pro zlepšení postavení lidí v regionu a je hybnou silou pro vzdělávání a celoživotní učení. K zapojení místních komunit již proběhlo velké množství osvětových aktivit. Nominační proces zvýšil povědomí o potřebě ochrany a zachování významných památek a zdůraznil nutnost zachovat sdílené dědictví pro budoucí generace při zapojení všech klíčových aktérů.

Mezi dlouhodobé cíle patří zejména příprava společné strategie udržitelného cestovního ruchu, která pomůže zodpovědně řídit cestovní ruch a ukázat, jak mohou ochrana kulturního dědictví, udržitelný cestovní ruch a udržitelný rozvoj regionu jít ruku v ruce a přispívat ke vzájemnému prospěchu. Cílem je poskytnout dlouhodobý přeshraniční rámec pro další rozvoj udržitelného cestovního ruchu v Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří se zaměřením na jeho význam, ale i povinnosti vyplývající z titulu světového dědictví.

B3.2. Společné projekty

Díky geografické pozici Krušných hor na hranici mezi Německem a Českou republikou byly vztahy mezi oběma státy vždy velmi úzké. Na počátku 90. let 20. století vznikly tzv. euroregiony, jejichž cílem bylo posílit přeshraniční spolupráci a stimulovat dané regiony v hospodářské, společenské a kulturní oblasti. K dosažení těchto cílů jsou euroregiony na obou stranách hranice organizovány jako dobrovolná zájmová uskupení územně-správních celků v daných příhraničních oblastech a podporují regionální aktéry při uskutečňování přeshraničních projektů. Práci euroregionů efektivně podporuje Evropská unie, která v průběhu posledních 25 let zavedla různé přeshraniční dotační programy, na nichž se finančně významně podílí. Díky angažovanosti jednotlivých členů i dobrovolníků z regionu se do dnešních dnů podařilo zrealizovat celou řadu bilaterálních projektů. Řada z nich se týkala i společného hornického dědictví. V regionálním kontextu se tyto projekty v minulých letech zaměřily především na:

- dokumentaci hornického a průmyslového dědictví;
- výzkum v oblasti montánní archeologie;
- rozvoj turistické infrastruktury na území statku světového dědictví;
- propagaci přeshraničního hornického regionu Krušných hor na národní i mezinárodní úrovni;
- prezentaci montánně-historického dědictví, osvětovou a edukační činnost.

Pro Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří měly v uplynulých letech značný význam zejména tři velké, vzájemně se doplňující projekty, jež byly financovány z prostředků Evropské unie. Vzájemně se doplňují a přispívají k holistickému přístupu ke společnému hornickému dědictví: projekty „ArchaeoMontan 2018“, „Zdař Bůh, světové dědictví“ a „Naše světové dědictví – hornická kulturní krajina Erzgebirge/Krušnohoří“.

Projekt ArchaeoMontan 2018 – středověké hornictví v Sasku a Čechách – přeshraniční projekt podpořený Evropskou unií v rámci programu Interreg 5A

Termín projektu: 08/2015 – 08/2018

Cíl:	Archeologický výzkum středověkého hornictví na saské a české straně Krušných hor
Lead partner:	Landesamt für Archäologie Sachsen (Saský zemský archeologický úřad)
Partneři projektu:	Sächsisches Oberbergamt Freiberg, Große Kreisstadt Dippoldiswalde, město Krupka, Česká geologická služba (Praha), Ústav archeologické památkové péče (Most), Univerzita Jana Evangelisty Purkyně (Ústí nad Labem), Institut pro průmyslovou archeologii a dějiny vědy a techniky (IWTG) při Technické univerzitě Bergakademii Freiberg
Financování:	Celkové náklady 5 439 665 €, z toho dotace z fondu EFRE 4 623 715 €

ArchaeoMontan 2018 je mezinárodní projekt, který se zabýval komplexním výzkumem středověké hornické činnosti v českém a saském Krušnohoří na základě spolupráce německých a českých vědců z různých oborů. Od podzimu 2015 archeologové, historici, geodeti, geologové a IT odborníci pracovali na dokumentaci a interpretaci stop středověké důlní činnosti na obou stranách hranice, a to i s využitím výsledků získaných již v rámci předchozího projektu ArchaeoMontan 2012–2015. Kromě výzkumu v podzemí se zejména na české straně výzkum týkal i povrchových stop hornické činnosti a prostředí středověkých horníků (otázky spojené s úpravou, dalším zpracováním a obchodem s vytěženou rudou a také s rekonstrukcí změn životního prostředí). Výsledky byly prezentovány prostřednictvím konferencí, workshopů, přednášek a publikací. Aby byly archeologické nálezy, které představují společné středověké kulturní dědictví, trvale zpřístupněny veřejnosti, poskytl projekt důležitý impulz pro vznik „Muzea středověkého hornictví v Krušných horách“ – muzea MiBerz v Dippoldiswalde. V Krupce nylo vybudováno Infocentrum Hornické krajiny Krupka a dva okruhy naučné stezky Po stopách horníků, byly pořízeny i nové propagační materiály.

Projekt „Zdař Bůh, světové dědictví! / Glück Auf Welterbe!“ – přeshraniční projekt podpořený Evropskou unií v rámci programu Interreg 5A

Termín projektu:	10/2016 – 9/2021
Cíl projektu:	Vytvoření konceptu společného marketingu a komunikace, rozšíření turistické infrastruktury
Lead partner:	Wirtschaftsförderung Erzgebirge GmbH
Partneři projektu:	Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., Tourismusverband Erzgebirge e.V.
Financování:	Celkové náklady projektu 2 439 793 €, z toho dotace EFRE 2 073 824 € (85 %), kofinancování ze státního rozpočtu ČR (5 %) a regionálních zdrojů

Hlavním cílem projektu bylo chránit, rozvíjet a prezentovat památku světového dědictví UNESCO Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a posílit česko-saskou spolupráci v oblasti turistického ruchu a podpory regionální kulturní identity. Na české straně společnost Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., vybudovala v rámci projektu nový centrální rezervační a odbavovací systém pro návštěvu vybraných hornických a kulturních památek, zajistila opravu rozhledny na Blatenském vrchu, zřízení dvou nových naučných stezek v Jáchymově a u Loučné pod Klínovcem, postavení čtyř přístřešků pro turisty a nového zázemí pro návštěvníky a průvodce štoly Johannes na Zlatém Kopci nebo vybudování symbolické skulptury světového dědictví na Božím Daru. K lepší orientaci turistů přispělo také dopravní značení v Jáchymově, Krupce, Abertamech či Horní Blatné. Součástí marketingových aktivit bylo mimo jiné vydání rozsáhlého průvodce po Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří, 16 letáků informujících o různých památkách a turistických cílech Krušných hor či šesti map zobrazujících a popisujících hlavní součásti památky světového dědictví, dále natočení videí o hornických městech Jáchymov a Krupka a souhrnného videa o krušnohorském

hornickém dědictví, uspořádání tematických akcí pro veřejnost, prezentace Krušných hor na řadě veletrhů a výstav v Česku i Sasku anebo propagace Krušných hor formou inzerce a reklamy.

Projekt „Naše světové dědictví – hornická kulturní krajina Erzgebirge/Krušnohoří / Unser WeltErbe – die montane Kulturlandschaft Erzgebirge/Krušnohoří“ – přeshraniční projekt podpořený Evropskou unií v rámci programu Interreg 5A

Termín projektu: 04/2017 – 06/2020

Účel projektu: Vytvoření společného přeshraničního vzdělávacího konceptu, posílení odborných kapacit pro prezentaci světového dědictví, vzdělávací aktivity

Lead partner: Institut pro průmyslovou archeologii a dějiny vědy a techniky (IWTG) při Technické univerzitě – Bergakademii Freiberg

Partneři projektu: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Ústí nad Labem, Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., Förderverein Montanregion Erzgebirge e.V., Institute Heritage Studies / Internationale Akademie Berlin für innovative Pädagogik, Psychologie und Ökonomie gGmbH (INA)

Financování: Celkové náklady projektu: 1 226 299 €, z toho dotace EFRE € 1.042.354 € (85 %), kofinancování ze státního rozpočtu Saska a rozpočtu ČR a z regionálních zdrojů.

Hlavními cíli projektu bylo vytvoření společného přeshraničního vzdělávacího konceptu, posílení odborných kapacit pro prezentaci světového dědictví a vzdělávací aktivity ve spolupráci s regionálními aktéry, zaměřené na účinnou péči o hornické dědictví a zachování souvisejícího nehmotného dědictví. Vzdělávací aktivity byly zaměřeny na žáky a studenty základních, středních a vysokých škol, ale také na učitele, pedagogické specialisty a členy spolků pečujících o hornické lokality s cílem seznámit zejména mladé lidi s kulturním dědictvím regionu a možnostmi jeho udržitelného rozvoje. V rámci projektu byly vytvořeny také souhrnné informační listy podávající zevrubnou informaci o myšlence světového dědictví a statku světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří.

Z Programu spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko 2014–2020 (Interreg V A) byly spolufinancovány i četné další projekty:

Montánní kulturní dědic tví

Termín projektu: 2016–2021

Partneři projektu: město Boží Dar, obec Breitenbrunn, město Jáchymov

Cíl projektu: zachování kulturních památek a jejich okolí, mj. záchrana barokního kostele sv. Anny na Božím Daru, restaurování suterénu radnice v Jáchymově a vybudování expozice bývalé latinské školy, digitalizace starých tisků (https://latine-school.cz/cs), revitalizace muzea úzkokolejky v Breitenbrunnu

Finanční podpora EU: 3 532 373,22 EUR

Znovuoživené Krušnohoří

Doba realizace projektu: 13. 5. 2016 – 31. 5. 2021

Partneři projektu: Antikomplex hnutí proti xenofobii (Lead Partner), Město Abertamy, Město Boží Dar, Město Jáchymov, Město Loučná pod Klínovcem, Město Ostrov, Obec Breitenbrunn, Město Annaberg-Buchholz

Cíl projektu: Projekt představuje návštěvníkům české a saské části Krušných hor významné historické události spojené s tímto regionem. V projektu vzniklo celkem 39 vizualizací, které umožňují podívat se na tato místa (mj. v Abertamech, na Božím Daru, v Jáchymově či Loučné pod Klínovcem) v jejich původní podobě pomocí technologie rozšířené reality pomocí tabletů, které jsou k zapůjčení v infocentrech partnerů, nebo pomocí aplikace pro Android a iOS pro mobilní telefony. Aplikace je zdarma dostupná na Google Play, resp. App Store. Z projektu byla hrazena také renovace kaple na Popově u Jáchymova a částečná sanace zbytků zdí domů u Červené jámy na Hřebečné a u Božídarského Špičáku (restaurace Wunderblume)

Finanční podpora EU: 456.784,43 EUR

Železo, cín a umělecká řemesla ve Schwarzenbergu a Abertamech – dobové svědectví kulturní krajiny Erzgebirge/Krušnohoří

Doba realizace: 2015–2021

Partneři projektu: města Schwarzenberg a Abertamy

Cíl projektu: Rekonstrukce a oživení panského dvora Herrenhof ve Schwarzenbergu (komponenta 16-DE) včetně vybudování výstavy o hamernictví a budovy v Abertamech, která bude využívána jako muzeum řemeslné tradice rukavičkářství a hornické minulosti Abertam a Krušnohoří (nárazníková zóna komponenty 2-CZ).

Celkové náklady: 2 328 446 EUR

Poznávání přírodního a kulturního dědictví včetně doprovodné infrastruktury v regionu Střední Krušné hory

Doba realizace: 2016–2021

Partneři projektu: obce Boží Dar a Breitenbrunn

Cíl projektu: rozvoj turistických, cyklistických a naučných stezek a turistické infrastruktury, mj. výstavba Cínové stezky Boží Dar – Ryžovna, vybudování Boží vyhlídky na Božím Daru, sociálního zařízení na Klínovci, doplnění mobiliáře Ježíškovy cesty aj.

Finanční podpora EU: 2 528 541 eur

Umění pozdního středověku v hornické oblasti Krušnohoří

Termín realizace: 2016–2021

Partneři projektu: Ústecký kraj, Hochschule für Bildende Künste Dresden – HfBK, Oblastní muzeum a galerie Most

Cíl projektu: Uměleckohistorický průzkum, materiálově-technologická analýza a restaurování středověkých uměleckých děl uložených v Regionálním muzeu v Teplicích, Oblastním muzeu v Mostě a v Chomutově, mj. Madony z Krupky (kol. 1440), výstava v ČR a Sasku, přednášky, exkurze

Finanční podpora EU: 969.757,26 EUR

Využití moderních interaktivních technologií v oblasti ochrany, zachování a propagace přírodního a kulturního dědictví

Termín realizace: 2016–2021

Partneři projektu: město Ostrov, město Boží Dar, obec Breitenbrunn, Groβe Kreisstadt Annaberg-Buchholz

Cíl projektu: vybudování společného datového centra s vlastním aplikačním softwarem pro poskytování informací o turistických i kulturních nabídkách z celé destinace. Systém kromě předdefinovaných „pevných“ údajů (turistické cíle, adresy, kontakty, fotografie) využívá zejména aktuální vybraná data z webů kooperačních partnerů (kulturní akce a kulturní kalendáře, sympozia, nabídka kulturního i sportovního vyžití, interaktivní mapy, otevírací doby muzeí, infocenter apod.) a umožňuje i přístup malým a středním firmám nabízejícím služby v oblasti cestovního ruchu.

Náklady projektu: 155.054,00 EUR

C. Česká část Management Planu

Obsah

C1. Účel a konstrukce Management Planu 30
C1.1 Účel Management Planu 30
C1.2 Konstrukce Management Planu a jeho platnost 30
C1.3 Základní cíle Management Planu 31
C2. Popis sériového statku 32
C2.1 Hornická krajina Jáchymov 34
C2.2 Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná 41
C2.3 Rudá věž smrti 48
C2.4. Hornická krajina Krupka ..48
C2.5 Hornická krajina Mědník 51
C2.6 Hornická krajina Altenberg – Zinnwald 52
ANALYTICKÁ ČÁST
C3. Vlastnické poměry 53
C4. Právní rámec 54
C4.1 Právní předpisy vztahující se k ochraně statku 54
C4.2 Dokumenty zajišťující péči o statek a jeho uchování 61
C5. Výkon správy statku a péče o něj 72
C5.1 Výkon státní správy ve vztahu k památkové péči 72
C5.2 Výkon státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny 73
C5.3 Výkon státní správy ve vztahu k územnímu plánování 74
C5.4 Výkon státní správy v oblasti hornické činnosti 75
C5.5 Systém správy a řízení statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří 75
C6. Financování správy statku a péče o něj 79
C6.1 Financování správy statku 79
C6.2 Financování péče o statek 79
C7. Monitoring statku 98
C7.1 Národní monitoring 98
C7.2 Periodický reporting 100
C8. Stav zachování statku a faktory na něj působící 101
C8.1 Stav zachování statku 101
C8.2 Faktory působící na statek 113
C9. Analýza cestovního ruchu 120
C9.1 Řízení cestovního ruchu, destinační management 120
C9.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura 121
C9.3 Zařízení pro návštěvníky 129
C10. Prezentace a popularizace statku 136
C11. Kulturní a spolkový život, akce pro veřejnost 140
C12. SWOT analýza ve vztahu k zachování výjimečné světové hodnoty statku 142
NÁVRHOVÁ ČÁST
C13. Návrhová část Management Planu 146
C14. Implementace Management Planu 170

Přílohy
Příloha 1 Deklarace z roku 2012 171
Příloha 2 Smlouva o partnerství z roku 2013 172
Příloha 3 Mapy 176

C1. Účel a konstrukce Management Planu

C1.1 Účel Management Planu

Česká republika a Spolková republika Německo se již přistoupením k Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví zavázaly k ochraně, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví, jež se nachází na jejich území, a jeho předání budoucím generacím.

Management Plan je strategický dokument, který definuje a rozpracovává opatření sloužící k zabezpečení efektivní ochrany výjimečné světové hodnoty přeshraničního sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, jeho autenticity a integrity a jeho trvale udržitelného rozvoje. Management Plan shrnuje základní atributy, které přispívají k výjimečné světové hodnotě statku, definuje faktory, které by tuto hodnotu mohly v budoucnu ohrozit, a uvádí opatření, jež jsou nutná k vyloučení těchto rizik.

Vzhledem k povaze sériového statku, který se skládá ze 17 komponent v Sasku a 5 komponent v České republice, je pro úspěšnou implementaci Management Planu nutná součinnost všech klíčových subjektů na mezinárodní, národní, regionální i místní úrovni, tj. národních vlád a jejich centrálních institucí, krajských úřadů, dotčených měst a obcí i významných vlastníků a správců komponent. Management Plan proto od počátku vznikal v úzké součinnosti všech těchto subjektů. V souladu s tím obsahuje společnou česko-německou část a dále dvě části národní. Na mezinárodní úrovni je Management Plan zaštítěn Memorandem o porozumění, které podepsali ministr vnitra Svobodného státu Sasko a ministr kultury České republiky a ve kterém obě strany deklarují společnou vůli spolupracovat v péči o statek v souladu s požadavky Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

Na národní úrovni se v České republice Management Plan opírá o Smlouvu o partnerství z 2. května 2013, v níž se oba příslušné kraje, Karlovarský a Ústecký, a dotčená města a obce rovněž přihlašují k povinnostem při správě statku, a to včetně povinností finančních. Obdobná smlouva mezi regionálními a místními aktéry je uzavřena i na německé straně.

Management Plan pro českou část sériového statku byl připraven jako syntéza potřeb pro uchování hodnot nacházejících se na území 5 komponent v českém Krušnohoří a jejich nárazníkových zón. Všechny navrhované stavební a krajinářské aktivity, které jsou v Management Planu obsaženy, budou, pokud se tak již nestalo, projednávány podle platných právních předpisů. V tomto směru však Management Plan nemůže tyto zákonné povinnosti nahradit. Management Plan musí být zároveň v souladu s platnými strategickými dokumenty týkajícími se rozvoje České republiky a rozvoje obou dotčených krajů i s územními plány příslušných měst a obcí, stejně jako s celonárodními i místními opatřeními na poli ochrany přírody a krajiny.

C1.2 Konstrukce Management Planu a jeho platnost

První Management Plan pro českou část statku byl vypracován v letech 2012–2013 jako otevřený dokument zahrnující časově období let 2013–2015 a 2016–2021. Pokrýval tedy jak období před prvním podáním žádosti o zápis statku na Seznam světového dědictví UNESCO v lednu 2014, tak i období po předpokládaném zápisu v roce 2015.

V roce 2015 však statek v důsledku vyjádření organizace ICOMOS k nominační žádosti nebyl zapsán. V dubnu 2016 byla žádost po dohodě obou smluvních stran stažena a následně bylo rozhodnuto, že žádost bude revidována v souladu s doporučeními učiněnými během tzv. midstream procesu ICOMOS a předložena Centru světového dědictví znovu v lednu 2018.

Protože do roku 2016 již byla dokončena řada opatření, která byla obsahem Management Planu pro počáteční období 2013–2015, a protože od doby sestavení prvního Management Planu se na regionální i národní úrovni změnilo mnoho programových dokumentů a změnily se také podmínky

financování řady projektů v kontextu nového programového období Evropské unie na roky 2014–2020, bylo nutné přistoupit k první aktualizaci Management Planu pro období let 2016–2021. Po vypršení tohoto období je nyní předkládána druhá aktualizace na roky 2022–2026, která odráží i zkušenosti získané během prvních let používání tohoto dokumentu a využívá také poznatky shromážděné v první roční monitorovací zprávě o stavu statku za rok 2020 z června 2021[3] (dále též jen RMZ 2020) nebo obsažené v nových studiích[4].

C1.3 Základní cíle Management Planu

- Zajistit zachování výjimečné světově hodnoty statku a integrity a autenticity jeho komponent;
- Zajistit trvale udržitelné využití statku a jeho komponent v souladu s jeho památkovými hodnotami a platnými právními nástroji;
- Zajistit trvale udržitelný rozvoj turismu jakožto významného zdroje ekonomického růstu regionu, soustavně zlepšovat kvalitu a rozsah návštěvnické infrastruktury;
- Zajistit účinný mechanismus správy statku
- Podporovat zachování tradičních řemesel, výrob, lidových zvyků a obyčejů, které jsou charakteristickou součástí výjimečné světové hodnoty statku;
- Podporovat sounáležitost obyvatel s regionem, budovat silná partnerství na komunální, regionální i přeshraniční úrovni;
- Navrhovat a podporovat výzkumné projekty sloužící k prohloubení vědeckého poznání statku, podporovat edukativní a osvětovou činnost;
- Soustavně budovat a posilovat národní i mezinárodní image statku zajištěním jeho náležité propagace a prezentace na všech úrovních;
- Zajistit permanentní a systematický monitoring statku a v případě indikace ohrožení přijmout účinná opatření k nápravě.

Výše uvedené základní cíle jsou konkretizovány v návrhové části Management Planu.

[3] Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří: Roční monitorovací zpráva o statku zapsaném na Seznamu světového dědictví za rok 2020. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti a v Ústí nad Labem a Loket, Ústí nad Labem, 2021, autoři M. Páral, L. Zeman

[4] Např. Strategická studie rozvoje a udržitelnosti dědictví Montanregionu, kterou v červnu 2021 zpracovala pro Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., společnost MEDIA a.s.

C2. Popis sériového statku

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je přeshraniční sériový statek, který pokrývá části jihovýchodního Německa a severozápadní České republiky. Skládá se ze dvaadvaceti komponent (17 na území Saska a 5 na území České republiky), které společně představují nejvýznamnější nadzemní i podzemní hornické dědictví metalogenetické provincie a charakteristické kulturní oblasti Krušné hory. Jako hornický region byly Krušné hory nejdůležitějším zdrojem stříbra ve starém světě, zejména od roku 1460 do roku 1560, kdy krušnohorská produkce stříbra dominovala mezinárodním trhům drahých kovů. Polymetalická ložiska Krušných hor byla kromě toho historicky významná zejména pro těžbu rud cínu (15. až 16. století), kobaltu (16. až 18. století) a uranu (19. až 20. století). Těžba těchto rud – s výjimkou uranu, který byl objeven až později, probíhala po většinu doby od 15. do 19. století.

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří se vyznačuje:

- řadou po sobě následujících, rozvinutých sociotechnických systémů specifických pro různá těžební období a různé druhy rud, které svědčí o úspěších v technické výkonnosti a zlepšování pracovního života horníků a dalších obyvatel regionu,
- řadou kulturních krajin dokládajících vývoj a fungování těchto sociotechnických systémů prostřednictvím hmotných památek souvisejících s hornictvím, důlních zařízení a hornických sídel a také prostřednictvím specifických nehmotných hodnot.

Výjimečná světová hodnota nominovaného statku (viz str. 12) se primárně opírá o:

- průkopnické technologické a vědecké objevy, které pocházely z krušnohorského regionu a šířily se odtud od 16. do 20. století do celého světa;
- vytvoření centrálně řízeného hornického průmyslu, který sloužil jako model pro další hornické regiony kontinentální Evropy;
- dobře dochovanou hornickou kulturní krajinu se stovkami hornických památek v nadzemí i podzemí a s bezprecedentně hustou sítí horních měst, která je jedinečná i ve světovém měřítku a dokládá způsoby těžby a úpravy různých rud ve všech obdobích od pozdního středověku do nedávné minulosti, především pak rud stříbra, cínu, kobaltu, železa a naposledy uranu.

Detailní popis statku, jeho významu a historie je předmětem kapitoly 2 nominační dokumentace. V následujícím textu je podán popis 5 komponent statku nacházejících se na území České republiky se zvýrazněním těch jejich atributů, jimiž přispívají k výjimečné světové hodnotě sériového statku. Stručný popis saských komponent je uveden v příloze č. 4.

Seznam českých komponent, dílčích elementů a objektů

Číslo a název komponenty	**Elementy, které tvoří součást komponent a jsou významné pro výjimečnou světovou hodnotu statku**	**Objekty**
1-CZ Hornická krajina Jáchymov	1.1-CZ Historické jádro Jáchymova	Královská mincovna Špitální kostel Všech svatých Kostel sv. Jáchyma Měšťanské domy
	1.2-CZ Hrad Freudenstein	
	1.3-CZ Důl Svornost	
	1.4-CZ Pásmo odvalů a pinek na žíle Schweizer	
	1.5-CZ Eliášské údolí	Odvaly a pinky stříbrných dolů Horký (Heinzův) rybník Odvaly uranových dolů

	1.6-CZ Ústí štoly Fundgrübner	
	1.7-CZ Vrchy Stráž a Šance	
	1.8-CZ Štola č. 1	
2-CZ Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2.1-CZ Historické jádro Horní Blatné	Kostel sv. Vavřince Fara Dům ev. č. 1 Dům č. p. 127
	2.2-CZ Důlní revír Blatenský vrch	Vlčí jáma Ledová jáma
	2.3-CZ Důlní revír Hřebečná	Červená jáma Štola Kryštof a hlubší podzemí dolu Mauritius Schneppova pinka
	2.4-CZ Důlní revír Bludná	Důl Zuzana Důl Bůh Otec Důl Drahá kožešina Haldy dolů Pomoc Boží a Gustav
	2.5-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Kaff	Štola Johannes Důl Kohlreuter
	2.6-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Hrazený potok	
	2.7-CZ Sejpy u Božího Daru	
	2.8-CZ Blatenský vodní příkop	
3-CZ Rudá věž smrti		
4-CZ Hornická krajina Krupka	4.1-CZ Historické jádro Krupky	Hrad Krupka a bývalý horní úřad Kostel Nanebevzetí Panny Marie, fara a hornická zvonice Kostel sv. Ducha Kostel sv. Anny Měšťanský dům č. p. 21
	4.2-CZ Důlní revír Steinknochen	Důlní revír Steinknochen Štola Starý Martin Stará hornická stezka
	4.3-CZ Důlní revír Knötel	
	4.4-CZ Důlní revír Komáří hůrka	Velká pinka na Komáří hůrce Kaple sv. Wolfganga
5-CZ Hornická krajina Mědník		Štola Panny Marie Pomocné Štola Země zaslíbená Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie

C2.1 Hornická krajina Jáchymov (1-CZ)

Hornická krajina Jáchymov zahrnuje historický jádro města prohlášené za městskou památkovou zónu a okolní hornickou krajinu s nejvýznamnějšími památkami dokládajícími těžbu v bývalém jáchymovském důlním revíru od 16. do 20. století. Město leží v západní části Krušných hor ve strmém údolí, které stoupá z nadmořské výšky 575 m do více než 900 m. S výjimkou vlastního města se komponenta nachází v neosídlené, převážně zalesněné horské krajině v nadmořské výšce 650–968 m.

Význam komponenty jako celku

Jen málo měst na světě má pro vývoj hornictví a hutnictví takový význam jako Jáchymov, který se v 16. století stal nakrátko největším centrem těžby stříbrných rud v Evropě i ve světě. Město, založené v roce 1516, je pokládáno za jednu ze světových kolébek věd o hornictví a příbuzných věd, jejichž základy zde v 16. století položil jáchymovský městský lékař Georgius Agricola. Jeho rozsáhlé kompendium „De re metallica libri XII“ (Dvanáct knih o hornictví) z roku 1556 lze považovat za první komplexní vědecké pojednání o hornictví, metalurgii, mineralogii a ložiskové geologii. Tato kniha sloužila po více než 200 let jako základní učebnice hornických věd v Evropě i dalších částech světa.

Jáchymov je místem, kde se v roce 1520 zrodila nová velká stříbrná mince – tolar. Jáchymovská Královská mincovna je dokladem vynikající úlohy, kterou město díky tolaru sehrálo ve vývoji evropských a později i světových měnových systémů. Ve většině evropských zemí se tolar stal synonymem pro velkou stříbrnou minci, která se používala v obchodním styku jako platební prostředek až do 70. let 19. století. Poté, co tolar pronikl v 18. století na americký kontinent, dal jméno i dnešní hlavní světové měně – dolaru.

Jáchymov poskytuje svědectví rovněž o výrazném pokroku v oblasti odvodňování dolů, k němuž zde došlo během rozkvětu těžby v 16. století. Jde především o vynález mihadel, čerpacího stroje vyvinutého v Jáchymově v roce 1551, který následně získal uplatnění po celém světě a byl používán až do 19. století. Jáchymovský horní řád (1541, 1548) se stal modelem pro horní řády ve většině těžebních oblastí v Českém království i v mnoha dalších hornických regionech habsburské monarchie až do 19. století. V roce 1716 bylo v Jáchymově založeno první státní hornické učiliště na světě, které sloužilo jako vzor pro další báňské školy v habsburské monarchii, v Sasku a dalších evropských regionech.

Celá Hornická krajina Jáchymov je výjimečným příkladem krajiny, která byla po staletí utvářena hornictvím, o čemž svědčí řada dochovaných památek na povrchu u i v podzemí (např. štoly a šachty, haldové a pinkové tahy, vodní příkopy a báňské rybníky. Půdorys města z 16. století je do značné míry zachován, ve městě se dochovala řada renesančních církevních a světských staveb, jejichž vznik souvisel s hornictvím.

Těžbu rud stříbra, ale také kobaltu, vizmutu a niklu od 16. do 19. století dokládají v rámci této součásti památky světového dědictví především tyto elementy: historické jádro Jáchymova, štola Fundgrübner, důl Svornost, pásmo odvalů a pinek na žíle Schweizer, důlní revír Eliášské údolí a vrch Šance.

Hornická krajina Jáchymov svědčí rovněž o světově jedinečné úloze, kterou Jáchymov sehrál v oblasti výzkumu, těžby a zpracování uranových rud. Hlavní uranovou rudu smolinec (uraninit) znali jáchymovští horníci už v 16. století. V roce 1727 posloužila jáchymovská uranová ruda německému mineralogovi Franzi Ernstu Brückmannovi k prvnímu vědeckému popisu smolince. V roce 1789, po studiu smolince ze saského Johanngeorgenstadtu a z Jáchymova, oznámil německý chemik Martin Heinrich Klaproth objev nového prvku „uranit“. Klaprothův úspěch vyvolal novou vlnu výzkumu sloučenin uranu, které se zpočátku používaly hlavně k barvení skla a porcelánu. Od 40. let 19. století se v Jáchymově uranové rudy začaly poprvé na světě systematicky těžit a v roce 1854 byla ve městě otevřena továrna na výrobu uranových barev pomocí první průmyslové využitelné metody, vyvinuté chemikem Adolfem Paterou. V roce 1898 izolovali Marie Sklodowská Curie a její manžel Pierre Curie

z jáchymovské suroviny první dva radioaktivní prvky, radium a polonium. Poté, co byla v roce 1905 ověřena radioaktivita jáchymovských důlních vod, byly zde v roce 1906 otevřeny první radonové lázně na světě. Na výrobu radiových solí, která začala v roce 1908, měl Jáchymov až do první světové války světový monopol.

Po druhé světové válce byly jáchymovské doly prvním místem, odkud byl dodáván uran potřebný pro výrobu sovětské atomové bomby. Památky těžby uranové rudy jsou neoddělitelně spjaty s tábory nápravných prací, které byly v Jáchymově zřizovány v 50. letech 20. století a přesvědčivě dokumentují význam této součásti světového dědictví spočívající i v bezkonkurenčním svědectví o těžbě suroviny pro vojenské účely.

Montánní památky v Hornické krajině Jáchymov dokládají jak začátky těžby uranu v polovině 19. století, tak její pokračování až do počátku 60. let 20. století. Patří k nim zejména důl Svornost – nejstarší uranový důl na světě, prohlídkový důl Štola č. 1 z 50. let 20. století a četné odvaly zvláště v Eliášském údolí.

Vzhledem k výjimečné rozmanitosti těžených rud je Jáchymov jednou z nejbohatších mineralogických lokalit na světě. Dosud zde bylo zjištěno více než 400 mineralogických druhů a pro více než 40 z nich je Jáchymov typovou lokalitou (místem, kde tyto minerály byly popsány poprvé na světě).

1.1-CZ Historické jádro Jáchymova

Vysoké výnosy z těžby stříbra přispěly k tomu, že v první polovině 16. století vznikl v Jáchymově ojedinělý soubor pozdně gotické až renesanční světské a církevní architektury, který se i přes úpravy v pozdějších staletích a odstranění některých domů po druhé světové válce dochoval dodnes. Téměř plně je dochována i celková urbanistická struktura renesančního města vystavěného v příkrém svahu Krušných hor. V Jáchymově byl postaven první ryze protestantský kostel v Českém království a v Evropě – kostel sv. Jáchyma. Mimořádný význam mají také bývalá královská mincovna, radnice, Špitální kostel Všech svatých a řada honosných měšťanských domů. Nejvýznamnější budovy v městské památkové zóně a jejím blízkém okolí jsou zapsány jako kulturní památky.

Královská mincovna

Královská mincovna, která se nachází vedle radnice v horní části města, poskytuje mimořádné svědectví o všech jáchymovských těžebních obdobích. Od roku 1520 do roku 1671 byla sídlem mincovny, kde byly raženy slavné tolary (do roku 1528 byla ve vlastnictví hrabat Šliků, v roce 1528 přešla do královských rukou a do roku 1671 fungovala jako královská mincovna). Od roku 1538 do roku 1918 se v budově nacházely také byty a kanceláře vrchního horního úřadu. V roce 1716 zde bylo zřízeno první státní hornické učiliště na světě. V roce 1918 se budova stala ústředím státních jáchymovských uranových dolů a od roku 1946 zde krátce sídlilo ředitelství česko-sovětské společnosti na těžbu uranu, národního podniku Jáchymovské doly. Od roku 1964 je v budově umístěno muzeum, dnes pobočka Muzea Karlovy Vary.

Nároží Královské mincovny dominuje krásný arkýř s protínavými pruty a datací dokončení přestavby – 1536. Vstupní portál vede do síně s průjezdem na vnitřní arkádová nádvoří, kde byly původní provozy mincovny. Vstupní síň je zaklenuta křížovými klenbami s hřebínky a přilehlá místnost v západním traktu sklípkovou klenbou. Z původního technického zařízení se dochovala konstrukce pece na tavení stříbra a mohutný dymník. Pod objektem jsou dochovány rozsáhlé suterénní prostory klenuté valenými klenbami, patřící zčásti ještě staré šlikovské mincovně. Nalezena zde byla i dvouprostorová kovářská pec náležející k provozu mincovny z 16. století. V historickém sklepení je dnes umístěno lapidárium cenných kamenických prvků, zejména pozdně gotických a renesančních portálů ze zbořených jáchymovských domů.

Špitální kostel Všech svatých

Špitální kostel Všech svatých byl založen pravděpodobně už v roce 1516, je nejstarší částečně hrázděnou sakrální stavbou v západním Krušnohoří. V interiéru kostela se dochovala řada kamenných náhrobků významných osobností města z 16. století. Vedle královských mincmistrů, úředníků a těžařů zde byli pohřbeni i bohatí patricijové. Deskové obrazy na oltářní arše pocházejí z dílny Lucase Cranacha.

Kostel sv. Jáchyma

Kostel sv. Jáchyma byl vybudován v letech 1534–1540 jako první ryze luteránský kostel v českých zemích i celé Evropě. Podává svědectví o roli Krušných hor jako jednoho z prvních míst, kde se ujalo protestantské náboženství, které se odtud prostřednictvím často migrujících horníků rychle rozšířilo do dalších hornických oblastí ve střední a severní Evropě. Je také dokladem působení Johannese Mathesia (1504–1565), žáka Martina Luthera a od roku 1545 protestantského pastora v kostele sv. Jáchyma, jehož sbírka kázání „Sarepta oder Bergpostill“, publikovaná v roce 1562, představuje celosvětově první pokus o vzdělávání prostých horníků v oblasti hornictví a příbuzných oborů.

Kostel byl postaven v obdobném stylu jako kostely v jiných krušnohorských horních městech (Annaberg, Schneeberg, Marienberg v Sasku). Po katastrofálním požáru města roku 1873, při kterém bylo zničeno téměř veškeré vnitřní vybavení kostela včetně oltáře z dílny Lucase Cranacha staršího, byl kostel obnoven podle návrhu významného architekta Josefa Mockera do podoby síňového trojlodí s vysokou novogotickou jehlancovou střechou. Vnější zdivo je ale zachováno původní, včetně západní zdi s reliéfním portrétem zakladatele města Štěpána Šlika.

Radnice

Budova radnice byla po staletí sídlem samosprávy svobodného královského horního města. Historicky se skládá ze dvou částí, staršího Šlikovského (Alnpeckovského) domu postaveného v letech 1520–1528 a středního a severního traktu se vstupní věží přistavěného v letech 1538–1544. Do současné podoby byl objekt radnice upraven přestavbou v letech 1901–1902, kdy byl střední i severní trakt zvýšen o jedno poschodí a zvýšena byla také věž. V přízemí i suterénu objektu se dochovaly původní renesanční klenuté prostory. V suterénu jižního traktu je umístěna expozice knihovny jáchymovské latinské školy s řadou vzácných tisků a jedinečnou sbírkou tzv. libri catenati (upevněných knih).

Měšťanské domy

Řada měšťanských domů v historickém centru města si zachovala svůj původní půdorys, konstrukční detaily a uměleckou výzdobu včetně nástěnných maleb. Patří k nim mimo jiné následující budovy:

Dům č. p. 4 – dům pánů z Rožmberka: Jednopatrový dům s mimořádně zachovaným renesančním jádrem z doby kolem roku 1520 patřil původně předním velmožům v Čechách, Vilémovi a Petru Vokovi z Rožmberka, jde o jeden nejvýznamnějších patricijských domů v Jáchymově.

Dům č. p. 8 – dům Štěpána Šlika: Dům pocházející z první fáze výstavby horního města kolem roku 1520, je připisován přímo zakladateli města Štěpánu Šlikovi.

Dům č. p. 126 – dům Johanna Müllera: Dům z poloviny 16. století, patřící purkmistrovi Johannu Müllerovi. V kruhovém medailonku, který se dochoval nad segmentovým záklenkem, je umístěn kolčí štítek se zkříženými hornickými kladívky nad mlýnským kolem (znak Johanna Müllera).

Dům č. p, 131 – bývalá lékárna: V tomto domě, postaveném okolo roku 1520, byla v roce 1526 zřízena první lékárna v Čechách. Jde pravděpodobně o dům, ve kterém žil Georgius Agricola v letech 1527 až 1530, kdy působil jako jáchymovský městský lékárník a lékař a seznamoval se zde se základy hornictví.

Dům č. p. 143 – dům Heinricha von Könneritz: Dnes jednopatrový, původně však dvoupatrový dům, pocházející z nejstaršího období města Jáchymova kolem roku 1520, kdy patřil hornímu hejtmanovi Heinrichu von Könneritz.

1.2-CZ Hrad Freudenstein

Hrad Freudenstein se nachází za hranicí městské památkové zóny na výšině nad severozápadním okrajem Jáchymova, k jehož ochraně jej v letech 1516–1517 nechal postavit zakladatel města Štěpán Šlik. Ve sklepeních hradu se roku 1519 údajně začaly razit nelegálně první jáchymovské tolary, než s jejich ražbou začala v roce 1520 oficiálně šlikovská mincovna. V roce 1548 se hrad stal královským majetkem, sídlili v něm královští horní hejtmani. Roku 1634 byl při obléhání města švédským vojskem poškozen dělostřeleckou palbou, vyhořel a již nebyl obnoven. Z hradu se dochovaly dvě věže – větší, 19 m vysoká Šlikova věž a v jihozápadním rohu areálu nižší, 12 m vysoká válcová věž zvaná Prachárna, která v 18. a 19. století sloužila ke skladování střelného prachu používaného v dolech. Areál hradu je volně přístupný.

1.3-CZ Důl Svornost

Důl Svornost podává jedinečné svědectví o jáchymovské těžbě stříbrných a uranových rud. Až do poloviny 19. století byl jedním z hlavních center dobývání rud stříbra, kobaltu a vizmutu, od konce 40. let 19. století se stal prvním místem na světě, kde se začaly systematicky těžit uranové rudy. Své jméno obdržel v roce 1530 po urovnání sporu mezi těžaři dolu St. Anna das reich Geschüb založeného v roce 1518 a těžaři dolu St. Anna Geschlecht vzniklého v roce 1529. Jáma dolu byla zaražena na jedné z nejbohatších žil jáchymovského revíru, žíle Geschieber, poblíž jejího křížení s jitřními žilami Küh a Andreas a půlnoční žilou Hildebrand.

V 17. a 18. století se v dole těžily hlavně kobaltové rudy, z nichž se vyráběla modrá barva přímo ve městě, popř. se vyvážely do Saska. Na konci 18. století dosáhla jáma dolu hloubky 292 m, do roku 1848 byla prohloubena do 419 m. Tehdy byl důl vybaven dvěma vodosloupcovými stroji – těžním a čerpacím. V roce 1850 převzal důl stát. V roce 1864 byl při hloubení dolu pod 12. patro naražen v hloubce 532 m silný pramen teplé vody, který zaplavil důl až po úroveň štoly Daniel. Přítok vody se podařilo zvládnout až nasazením parního čerpadla v roce 1866. Těžba stříbrných rud skončila definitivně v roce 1901 a důl byl poté uzavřen. K obnovení těžby, zaměřené již výhradně na uranové rudy, došlo v roce 1924.

Dokladem těžby stříbrných rud jsou dosud například dobývky na žíle Geschieber na 5. patře, ale především obě hlavní dědičné štoly z 16. století – štola Barbora (ražená od roku 1527, popř. již 1518), jež protíná jámu v hloubce 106 m, a hluboká štola Daniel ražená od roku 1539 (–148 m). Délkou přes 10 km byla štola Barbora v 16. století jednou z nejdelších dědičných štol v Evropě, štola Daniel dosáhla do konce 18. století, včetně odboček, délky přes 14 km.

V důsledku konjunktury výroby uranových barev se v dole Svornost od 40. let 19. století začaly poprvé na světě systematicky těžit uranové rudy. Byla to i uranová surovina z tohoto dolu, která v roce 1898 umožnila Marii Curie-Sklodowské a jejímu manželovi Pierrovi izolovat dva první radioaktivní prvky, radium a polonium. V roce 1901 byl důl dočasně uzavřen. V letech 1922–1924 byl areál dolu zcela přestavěn podle návrhu významného architekta Milana Babušky, byla postavena nová šachetní budova s ocelovou těžní věží, strojovna, obytný dům pro důlní úředníky (dnes chata Svornost) a další objekty. Po odčerpání dolu v únoru 1924 byl pod 12. patrem znovu odkryt pramen teplé vody nafáraný v roce 1864. Po potvrzení jeho radioaktivity byl nově zachycen a zvláštním potrubím sveden do státních radonových lázní; v roce 1925 byl na počest objevitelky radia nazván Curie. Těžba uranových rud pokračovala i za druhé světové války, kdy důl provozovala německá těžební společnost. V roce 1946 se důl stal součástí nově vzniklého n. p. Jáchymovské doly. Šachetní budova byla zvýšena, byla postavena mohutnější těžní věž a přistavěn přízemní trakt s kancelářemi, podepřený robustní zdí. Těžba uranu skončila v roce 1964, ale léčivá radonová voda (včetně vody z pramene Curie) se i nadále odvádí z hloubky 500 m do jáchymovských lázní. Nejstarší uranový důl na světě je tak v provozu i nadále. V letech 1992–1966 byla jáma dolu až na 12. patro vybetonována a nově vystrojena, byla vyměněna těžní věž a osazen nový těžní stroj. V podzemí je důl Svornost propojen

s dolem Josef, jehož téměř 500 m hluboká prošla v letech 1984–1987 kompletní obnovou a byla vybavena novou ocelovou těžní věží. V současnosti slouží jako větrná jáma a úniková cesta pro důl Svornost.

V roce 2015 bylo restaurováno schodiště s 232 schody a oplocený koridor spojující důl Svornost s nedalekým neblaze proslulým nápravně pracovním táborem, který u dolu vznikl v roce 1949, byly zde instalovány i repliky někdejších strážních věží. Ty připomínají osud 700 vězňů komunistického režimu, kteří byli v táboře internováni na počátku 50. let minulého století.

Důl Svornost je proslulý také množstvím druhů uranových minerálů, které odtud byly popsány poprvé na světě. Je typovou lokalitou 19, z toho 15 uranových minerálů (k prosinci 2021), což z něj činí nejbohatší zdroj nových uranových nerostných druhů v Evropě.

1.4-CZ Pásmo odvalů a pinek na žíle Schweizer

Pásmo odvalů a pinek na žíle Schweizer představuje mimořádnou ukázku hornické krajiny, která vznikla v 16. století v důsledku těžby bohaté stříbronosné žíly přímo od povrchu prostřednictvím desítek, většinou mělkých šachet zakládaných blízko sebe. Jde o jeden z nejrozsáhlejších souvisle zachovaných raně novověkých haldových a pinkových tahů v Evropě.

Žíla Schweizer byla objevena v roce 1526 a po Kravské žíle byla druhou nejvýnosnější žilou jáchymovského revíru. Do roku 1589 bylo z 31 dolů na této žíle vydobyto zhruba 30 tun stříbra. Žíla Schweizer patří do skupiny severojižních („půlnočních“) žil. Vycházela na povrch nad Novým Městem, těsně pod dnešní silnicí z Mariánské na Abertamskou zatáčku. Celý její průběh je vyznačen mohutným, přes 2 km dlouhým pásmem hustě vedle sebe nakupených odvalů. Celé pásmo je nebývale, až několik desítek metrů široké, což souvisí s tím, že hlavní žíla Schweizer o mocnosti až 150 cm byla doprovázena několika odžilky, které byly rovněž intenzivně dobývány už od povrchu. Většina odvalů má navrchu charakteristické trychtýřovité, až 8 m hluboké prohlubně (pinky), které představují ústí zavalených nebo zasypaných těžních jam. Celkový počet odvalů a pinek přesahuje 100.

Jámy, které byly hloubené v místě nálezu rudy (tzv. nálezné jámy), byly podle jáchymovských báňských řádů středem důlního pole o délce zhruba 84 m a šířce 14 m. Na obě strany od nálezné jámy byly přiměřovány dolové míry o výměře asi 56 x 14 m. Protože tyto míry byly jen malé, byly výchozové partie žil rozfárány desítkami menších šachet.

V současné době se většina odvalů nachází v lese, pouze v jižní části žilného pásma tvoří některé odvaly výrazné solitérní útvary uprostřed luk.

1.5-CZ Eliášské údolí

V Eliášském údolí severozápadně od Jáchymova se jedinečně kombinují pozůstatky po těžbě stříbrných rud z 16. až 19. století s rozsáhlými pozůstatky těžby rud uranu ve druhé polovině 20. století.

Haldy a pinky stříbrných dolů

Pozůstatky nejstarší, raně novověké těžby stříbra jsou nejlépe patrné na návrší Hřeben vlevo od silnice z Mariánské k Abertamské zatáčce, jímž procházela řada významných žil, které byly od 30. let 16. století sledovány již od povrchu desítkami převážně mělkých šachet. Z východozápadních (jitřních) žil šlo především o žíly Eliáš – Dorota, Johannes, Jiří, Himmelskrone a další, ze severojižních (půlnočních) žil pak o Dušní žílu, žílu Jeroným a zvláště pak o Červenou a Malou červenou žílu. Největší koncentrace důlních prací se nacházela poblíž křížení žil. Z údolí Eliášského potoka bylo navíc do návrší Hřeben, popř. i do protějšího svahu vyraženo několik štol, jejichž zabořená ústí jsou v terénu zčásti stále patrná. Přímo v údolí byla od roku 1538 hloubena úklonná jáma Eliáš,

nejdůležitější šachtou se však později stala šachta Rudolf, založená v roce 1792 (v roce 1850 byla přejmenována na Werner na počest věhlasného profesora Báňské akademie ve Freibergu Abrahama Gottloba Wernera, po roce 1945 na Rovnost), která se ve 20. století stala nejhlubší šachtou jáchymovského důlního revíru (660 m).

Velmi dobře dochovanou reliktní hornickou krajinu dnes v tomto prostoru charakterizují navzájem se křížící tahy desítek odvalů a pinek sledujících průběh hlavních stříbronosných žil. Archeologicky zde byly potvrzeny i zbytky důlních, popř. i obytných budov.

Heinzův (Horký) rybník

Jako zdroj pohonné vody pro důl Eliáš byl v Eliášském údolí kolem roku 1540 založen báňský rybník Heinzen Teich (dnes Horký rybník) s 6 m vysokou sypanou hrází a mohutnou klenutou kamennou propustí. K rybníku vedl sběrný vodní příkop Fanggraben z 16. století, který se částečně zachoval na severozápadním svahu údolí, pod ním se nacházel další, dnes jen fragmentárně zachovaný příkop Grabelhauer Graben. U dolu Eliáš je dosud patrné torzo kamenné komory na vodní kolo.

V polovině 19. století byl na levém svahu Eliášského údolí vybudován od Heinzova rybníka nový vodní příkop, který přiváděl vodu k tzv. Vodovodní štole (Wassereinlass Stolln). Touto štolou se od roku 1851 přiváděla voda na těžní stroj v dole Werner. Podzemím pak byla voda odváděna až do Jáchymova, kde byla využita pro pohon vodosloupcového těžního stroje dolu Svornost a vodní kola v přilehlých stoupách. Příkop od Heinzova rybníka k Vodovodní štole se v terénu dosud z části zachoval, místy jsou patrné i svorové plotny, jimiž býval překryt.

Haldy uranových dolů

Po druhé světové válce se zejména střední část Eliášského údolí výrazně proměnila v souvislosti s těžbou uranových rud. Obrovský rozsah dolování dokládají mohutné odvaly novodobých šachet Eduard, Jiřina a Eva, ve vyšší úrovni pak šachet Rovnost, 14 a Adam. Velké haldy uranových dolů ostře kontrastují s četnými malými haldami stříbrných a kobaltových dolů, které v tomto prostoru pracovaly v 16. až 19. století. Z provozních budov, k nimž patřila i velká gravitační úpravna rudy, se dochovalo pouze monumentální torzo kompresorovny. Z povrchových důlních zařízení se částečně zachovaly budovy dolu Eduard (v nárazníkové zóně komponenty). Téměř beze zbytku zmizely objekty trestaneckých táborů Eliáš I a Eliáš II. Dobu nesvobody zde dnes připomíná Mohyla Eliáš s křížem vztyčeným na paměť zde vězněných skautů.

Odvaly uranových dolů, kromě toho, že jsou dodnes nalezištěm řady vzácných minerálů, v současnosti poskytují azyl i mnoha chráněným rostlinám, včetně ohrožených druhů orchidejí (kruštík tmavočervený, korálice trojklaná, prstnatec májový, prstnatec plamatý, jednokvítek velekvětý aj.), kterým svědčí výskyt karbonátové žiloviny na haldách.

1.6-CZ Ústí štoly Fundgrübner

Štola Fundgrübner (Nálezná štola), nacházející se poblíž kaple sv. Anny v původním středu Jáchymova, je místem, kde byly v Jáchymově poprvé nalezeny stříbrné rudy. Štola začala být ražena asi v roce 1512 v místech starší, už v polovině 15. století opuštěné osady Konradsgrün. Teprve poté, co se v roce 1516 ujalo důlních prací těžařstvo pod vedením hraběte Štěpána Šlika, však byl učiněn rozhodující nález stříbra v cementační zóně žíly Fundgrübner, který se stal impulzem ke vzniku města. V následujících dvaceti letech se Jáchymov stal hlavní světovou stříbrnou metropolí s roční produkcí až 14 tun stříbra, která měla v době vrcholného rozmachu těžby v letech 1533/1534 přes 18 000 obyvatel. Asi 30 cm mocná žíla Fundgrübner patří do skupiny tzv. půlnočních, tedy přibližně severojižních žil, a protíná tak příčně jáchymovské údolí. Patřila k méně významným jáchymovským žilám, kříží se však s bohatou žilou Geschieber, jejíž průběh kopíruje směr hlavního jáchymovského údolí. Portál štoly, vyzděný z plochých svorových kamenů místní provenience, se nachází na prostranství vedle domu č. p. 496. Kromě tohoto ústí existuje i původní ústí zabudované do opěrné zdi

ve dvoře za tímto domem. Portál štoly je osazen novodobou mříží se zámkem, štola není v současnosti přístupná.

1.7-CZ Vrchy Stráž a Šance

Oblast tzv. Tureckých vrchů, tedy vrchů Klobouk, Stráž a Šance (původně Unterer a Oberer Türkner Berg) představuje další z historicky významných částí jáchymovského důlního revíru, kde intenzivní těžba stříbrných rud probíhala již od vzniku Jáchymova až do 18./19. století. Zároveň podává důležité svědectví o vyspělém báňském vodohospodářství v 16. století i později.

Do prostoru Tureckých vrchů zasahovalo několik rudních žil, které byly dobývány řadou štol a šachet. Nejvýznamnější byl důl Goldene Rose (Zlatá růže), jejž dosud připomíná rozsáhlá halda na jižním svahu Klobouku. Do sedla mezi Šancí a Stráží/Kloboukem míří od severu Turecký vodní příkop (Türkner Graben), který přiváděl vodu až od Neklidu pod Božím Darem k důlním a úpravárenským provozům dolů Vysoká jedle a Svornost. Příkop, založený patrně již v 16. století, původně obtáčel celý jižní svah vrchu Šance a po přetnutí Jáchymovského potoka pak směřoval k dolu Vysoká jedle. Svůj význam ztratil poté, co kolem poloviny 19. století byla v souvislosti s modernizací dolu Svornost do vrchu Šance západním směrem vyražena štola Gegenbau. Ta byla napojena na štolu Dürrenschönberger, založenou už v roce 1524 na protější straně kopce, čímž vznikl přes 1 km dlouhý tunel, který vodní cestu k dolu Svornost výrazně zkrátil. K přívodu vody ke štole Gegenbau byl vybudován nový příkop, který probíhá těsně nad Tureckým vodním příkopem a na rozdíl od něj je dosud v terénu stále dobře patrný. Součástí díla byla i Vodní štola (Wasserlaufstolln), která sloužila jako podzemní vodní nádrž. Její kamenný portál z počátku 19. století se nachází severně od štoly Gegenbau.

Soustava štol Gegenbau – Dürrenschönberger slouží dodnes k vodohospodářským účelům. Podél části Tureckého vodního příkopu vede hornická naučná stezka dr. Jana Hlouška.

1.8-CZ Štola č. 1

Od července do září roku 1952 vyrazil národní podnik Jáchymovské doly v blízkosti dolu Svornost Štolu č. 1 o délce 220 m, která měla ověřit výskyt uranového zrudnění zejména na žíle Jan Evangelista, dobývané už v 16. století. Štola zastihla stařiny těsně pod úrovní 2. patra staré štoly Hohe Tanne Tag Stolln a umožnila ražení sledné chodby po žíle Jan Evangelista, které bylo ukončeno k 1. 12. 1953. Celé pracoviště bylo spojeno s oploceným koridorem dolu Svornost. Proti případnému útěku vězňů byly při vyústění štoly na povrch osazeny masivní, dodnes dochované mříže. Průzkumné práce skončily v polovině 50. let.

V roce 2008 byla Štola č. 1 zpřístupněna pro veřejnost, její provoz zajišťuje Muzeum Sokolov. Návštěvnická trasa zahrnuje i část autentických dobývek z 16. století. Štola tak konfrontuje jáchymovské dolování z období těžby stříbra a kobaltu v 16. až 18. století s jáchymovskou těžbou uranu v polovině 20. století – na relativně malém prostoru se tyto těžební éry zcela ojediněle prostupují. Ve štole jsou k vidění také ukázky různých druhů výztuže, důlních vozíků či ruční dobývací techniky z doby těžby uranu.

Podél hornického skanzenu u Štoly č. 1 vede naučná stezka Jáchymovské peklo s délkou 8,5 km a 12 zastaveními.

C2.2 Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná (2-CZ)

Rozlehlá komponenta Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná zahrnuje tři dříve nezávislé rudní revíry se středy v horních městech Abertamy (včetně hornické osady Hřebečná), Boží Dar a Horní Blatná v nejvyšší, západní části Krušných hor. Převážná část komponenty se nachází na mírně zvlněné náhorní plošině s nadmořskou výškou kolem 1 000 m nad mořem; nejvyšší bod se nachází v nadmořské výšce 1 115 m. Kromě tří malých měst je krajina jen řídce osídlená a většinou pokryta lesy.

Význam komponenty jako celku

Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná představuje rozlehlou reliktní hornickou krajinu, která podává mimořádné svědectví o těžbě cínu, železa a dalších rud od 16. do 20. století. Zejména důlní revíry u Horní Blatné a Hřebečné dokumentují prostřednictvím četných povrchových dobývek a podzemních důlních děl způsoby těžby cínové rudy ze strmých greisenových žil po dobu čtyř staletí. Obrovské povrchové dobývky a rozsáhlé podzemní komory z 16. století jsou svými rozměry jedinečné i ve světovém měřítku.

Zcela jiného typu je ložisko Zlatý Kopec – Kaff u Božího Daru, které dokládá dobývání polymetalických rud z tvrdých skarnových těles. Rozlehlá rýžoviště (sejpy) u Božího Daru svědčí o obrovském rozsahu rýžování cínovce v nejvyšších partiích Krušných hor již minimálně od 16. století. Dodnes funkční Blatenský vodní příkop je unikátní technické dílo, které svědčí o vyspělosti vodohospodářů v 16. století. Horní Blatná je výjimečným příkladem renesančního horního města, které bylo založeno v 16. století plánovitě na zelené louce po bohatých nálezech cínových rud.

2.1-CZ Historické jádro Horní Blatné

Horní Blatná je vynikajícím příkladem renesančního horního města z 16. století, které bylo založeno na zelené louce díky bohatým nálezům cínových rud v jeho okolí. Na rozdíl od řady jiných horních měst zakládaných poblíž ložisek stříbrných rud je jediným městem v Krušných horách, které za své plánovité založení vděčí ložiskům rud cínu.

Město založil v roce 1534 saský kurfiřt Johann Friedrichem poté, co na Blatenském vrchu a dalších místech v okolí byla objevena vydatná ložiska cínovce. Území, na němž město vzniklo, patřilo až do roku 1546 k saskému panství Schwarzenberg. Po vzoru saského Marienbergu se Horní Blatná vyznačuje velkým, téměř čtvercovým náměstím a pravoúhlou uliční sítí. Renesanční urbanistická struktura města, která dokumentuje významné vazby na saské Krušnohoří, je dosud z větší části zachovaná, dochovalo se zde i několik cenných objektů s goticko-renesančními jádry. Ve větším souboru jsou dochovány i mladší objekty lidové architektury z 18. století s hrázděnými konstrukcemi. V roce 1992 bylo historické jádro města prohlášeno za městskou památkovou zónu, v níž se nachází několik objektů chráněných jako kulturní památky.

Kostel sv. Vavřince

Původně protestantský jednolodní kostel postavený ve stylu saské renesance roku 1594. V roce 1686 byl přesvěcen na katolický a zasvěcen svatému Vavřinci, v letech 1754/55 byl barokně přestavěn. Významnou součástí interiéru je renesanční cínová křtitelnice.

Fara

Budova s jádrem z 16. století, do současné podoby přestavěná v roce 1779.

Dům ev. č. 1 (pův. č. p. 4)

Pozdně barokní jednopatrový objekt s rokokovými prvky, postavený majitelem cínových dolů a výrobcem modré kobaltové barvy Johannem Josefem Putzem v roce 1709. Jde o příklad na své prostředí nadprůměrně luxusního obydlí, stylizujícího se do podoby městského šlechtického paláce.

Dům č. p. 127 – muzeum

Dům z poloviny 18. století se zděným přízemím a hrázděnou konstrukcí v prvním patře, krytý mohutnou polovalbovou střechou. Dům slouží jako městské muzeum se stálou expozicí o historii města, o dějinách těžby a zpracování rud v okolí Horní Blatné, ale i o vývoji zdejších řemeslných a průmyslových výrob.

2.2-CZ Důlní revír Blatenský vrch

Na počátku 30. let 16. století byly v okolí dnešní Horní Blatné nalezeny bohaté žíly cínovce, které se staly impulzem k založení města v roce 1534. Největší doly vznikly na Blatenském vrchu, rozsáhlá těžba však probíhala také na Jelení hoře a na dalších místech.

Na Blatenském vrchu byly od roku 1532 dobývány přímo od povrchu až několik metrů mocné, vesměs strmé greisenové žíly pomocí otevřených porubů a mělkých šachtic, jejichž hloubka nepřesáhla první desítky metrů. Největší cínové doly vznikly na žilách Wolfgang a Jiří (Georg), které byly v 16. století vytěženy až do hloubky asi 35 m (žíla Wolfgang), popř. snad a 50 m (žíla Jiří). Velkolepým pozůstatkem po dobývání těchto dvou žil je soubor označovaný jako Vlčí jámy, který se skládá z dobývek na žíle Wolfgang (Vlčí jáma, původně Wolfspinge) a na žíle Jiří (Ledová jáma, Eispinge). Tyto mimořádné zachovalé povrchové dobývky představují jeden z nejnázornějších a nejvýznamnějších dokladů historické těžby cínových rud v Krušných horách. Vlčí jáma i Ledová jáma jsou sice volně přístupné, kvůli riziku pádu kamení se však vstup do nich nedoporučuje. Celý jižní a jihozápadní svah Blatenského vrchu je doslova poset i dalšími pozůstatky po dolování cínu v 16.–18. století, které sledují roj převážně severojižních greisenových žil.

Druhá perioda intenzivních prací nastala v polovině 18. století. Na jihozápadním úpatí Blatenského vrchu byla od roku 1747 ražena obecní štola Vavřinec (St. Laurenti-Gemeindstolln) s cílem zastihnout hlubší partie žíly Wolfgang a dalších žil v hloubce asi 60–90 m, kam nedosáhla těžba v 16. století. Těžba trvala až do roku 1817 a poté v režii rakouského státu s přestávkami až do roku 1837. V místech ústí štoly, která byla nejvýznamnější odvodňovací a těžní štolou důlního revíru Blatenský vrch, se nachází výrazný zářez.

Na úpatí Blatenského vrchu a při horním toku Kozího potoka se nacházejí také rozsáhlé pozůstatky po intenzivním rýžování žulových zvětralin s cínovcem v podobě rozlehlé pánvovité terénní prohlubně a malých rýžovnických kopečků zvaných Kozí sejpy (Ziegenseifen). Cínovec zde byl získáván jak z náplavů potoka, tak především ze zvětralých výchozů zdejších rudonosných greisenů a svahových sedimentů. Mocnost těchto zvětralin dosahovala místy až 8 m, a cínovec proto musel být dobýván i hornickým způsobem. Rýžování v tomto prostoru začalo snad již ve 14. století, většina prací však proběhla v 16.–18. století.

Vlčí jáma

Vlastní Vlčí jáma má směr SV–JZ, je dlouhá 120 m, hluboká 20 m a široká místy až 15 m. Výrazné rozšíření při sv. okraji pinky vzniklo na křížení žíly Wolfgang se žilou Schutzengel (Strážný anděl) směru SSZ–JJV. V bocích pinky jsou dosud dobře patrné zbytky starých štol a komor.

Ledová jáma

Výše položená, severojižně protažená Ledová jáma je asi 20 m hluboká, ale podstatně užší než Vlčí jáma, a vyznačuje se proto tím, že se v ní díky nepatrné cirkulaci vzduchu často udržuje po celý rok sníh a led.

2.3-CZ Důlní revír Hřebečná

Důlní revír Hřebečná podává mimořádné svědectví o dobývání cínových rud ze strmých greisenových žil po dobu 400 let, od 16. do 20. století. Ve zdejší hornické krajině se dochovaly jedinečné pozůstatky po povrchové i podzemní těžbě cínovce, které jsou svým rozsahem a stupněm zachování ojedinělé i ve světovém měřítku.

Důlní revír Hřebečná se nachází na návrší mezi Hřebečnou a Ryžovnou. Žuly blatenského masívu zde protíná množství strmých greisenových žil s obsahem cínovce. Celý revír se dělí na dvě části, které nebyly nikdy důlně propojeny: na tzv. Přední Hřebečnou (Vorder Hengst) s hlavním dolem Rote Grube na západě a na Zadní Hřebečnou (Hinter Hengst) na východě, kde byl nejvýznamnějším dolem důl Mauritius.

Období největšího rozmachu zažily doly na Hřebečné v 16. století, kdy se výtěžky pohybovaly i nad 100 t cínu ročně. Cín z Hřebečné byl pověstný svou kvalitou a především přes trhy v Norimberku byl vyvážen do téměř celé Evropy. Druhá konjunktura nastala v letech 1730 až 1810, maxima produkce (70 t) bylo v tomto období dosaženo v roce 1795. Důl Mauritius byl v provozu i po téměř celé 19. století, poslední etapa důlních prací proběhla za druhé světové války.

Červená jáma

Těžba cínových rud na Přední Hřebečné je písemně doložena k roku 1545, pravděpodobně však začala již dříve. Hornicí zde sledovali zhruba 15 greisenových žil, které se kříží v prostoru dolu Rote Grube (Červená jáma). V okolí tohoto dolu se zachoval systém velkolepých povrchových dobývek (pinek), které jsou největší svého druhu v Krušných horách a pravděpodobně i na světě. Hlavní, elipticky protažená pinka směru VSV–ZJZ, která vznikla na místě čtyř původně samostatných dolů, má délku 230 metrů, šířku kolem 30 metrů a hloubku přes 20 metrů, na tuto pinku navazuje další o délce cca 120 m. Doly byly odvodňovány dědičnou štolou Jiří, která však vzhledem k poměrně ploché morfologii terénu umožňovala těžbu jen z hloubky o málo větší než 60 m. Doly na Přední Hřebečné byly v provozu do konce 18. století, později zde těžba již neprobíhala.

V blízkosti Červené jámy se vyskytuje řada menších, stále však obrovských povrchových dobývek z 16. až 18. století, například na žíle Wildbahn.

Důl Mauritius

Ve východní části revíru Hřebečná se začaly rudy cínu těžit poněkud později než na západě, hlavní rozvoj těžby zde spadá do poslední třetiny 16. a počátku 17. století. Tehdy se splynutím řady menších dolů vytvořil komplex dolu Mauritius, který se stal nejvýznamnějším cínovým dolem v českém Krušnohoří a pracoval téměř nepřetržitě po dobu téměř 400 let.

Těžba cínovce se soustředila především na dvě hlavní žíly Mauritius a Führinger. Tyto téměř vertikální greisenové žíly směru SSV–JJZ probíhají jen v malé vzdálenosti od sebe, přičemž jejich souhrnná mocnost dosahuje až 16 metrů. Cínovec se navíc nacházel i v okolí těchto žil, a těžbou tak zejména na kříženích s dalšími žilami vznikly podzemní komory gigantických rozměrů. O odvodňování dolu se staralo několik štol, zakládaných v různých výškových úrovních. V nejstarším období to byly (odshora) štoly Tag Strecke, Kryštof a Festenburská, od poloviny 18. století pak převzala úlohu dědičné štoly téměř 1,5 km dlouhá štola Blasius ražená z údolí Bystřice. Už v 18. století se v dole Mauritius těžilo v hloubce až okolo 220 m, což byla největší hloubka, do jaké horníci v české části Krušných hor při těžbě cínu v historických dobách pronikli.

Hlavní těžní jáma se původně nacházela v prostoru dnešní Schneppovy pinky, v 60. letech 18. století byla jižně odtud vyražena nová jáma Mauritius o hloubce 84 metrů vybavená žentourem na vodní pohon. Poblíž šachty byla v závěru 18. století vybudována řada dalších důlních zařízení (stoupy na drcení rudy, cínová a arzénová huť, kovárna aj.) a také dva důlní rybníky, do nichž byla přiváděna voda vodním příkopem z 2,5 km vzdáleného Mrtvého rybníku pod Božídarským Špičákem.

V letech 1878–1891 vlastnila důl britská důlní společnost, která jej vybavila moderní důlní a úpravárenskou technologií. Poslední báňský průzkum proběhl za druhé světové války, kdy důl v letech 1942–1944 provozovala německá společnost Gewerkschaft Zinnwalder Bergbau z Altenbergu, začleněná později do koncernu Sachsenerz. V té době byla hlavní šachta prohloubena do 145 metrů, byla postavena nová těžní věž a v okolí šachty bylo vybudováno několik jednoduchých provozních objektů.

V roce 2014 byl celý důl Mauritius (nadzemí i podzemí) prohlášen za národní kulturní památku.

Štola Kryštof

Součástí dolu Mauritius je i štola Kryštof, která byla v provozu od závěru 16. století do konce 18. století. Později již toto důlní dílo nebylo až na výjimky využíváno, a představuje tak autentický doklad těžby cínovce pomocí různých technik používaných v 16. až 18. století. V rozsáhlých úsecích jsou plně zachovány profily chodeb ražené pomocí želízka a mlátku na konci 16. a na počátku 17. století. Na několika místech se dochovaly doklady ražby pomocí sázení ohněm, které se na Hřebečné využívalo až do roku 1743. Později již byl při ražbě využíván střelný prach. Zcela ojedinělou montánní památkou je velká komora, do níž štola Kryštof po 262 metrech ústí. Vyrubaný podzemní prostor s délkou 55 m, šířkou až 9 m a výškou kolem 15 m je mimořádným dokladem vyspělé báňské praxe 16. až 18. století. Od roku 2015 je štola Kryštof přístupná veřejnosti.

Hlubší partie dolu pod úrovní štoly Kryštof jsou v současnosti přístupné pouze za použití speleologických technik, a to až do hloubky 15–30 m nad úroveň hlavní dědičné štoly Blasius (tj. až do hloubky okolo 100 m); níže je důl zatopen. Nezatopené podzemí dolu je tvořeno systémem vodorovných chodeb, svislých jam a dobývek (komor). Mezi štolovými patry Festenburg a Tagstrecke se zejména ve střední a severní části ložiska původně nacházela celá řada mezipater, z nichž jsou dnes zachovány jen fragmenty. V období rabování počátkem 19. století totiž došlo k masivnímu vyrubávání mezipatrových celíků, čímž vznikly místy komory zasahující přes několik původních mezipater. Nezatopená část největší komory, nacházející se v severní části ložiska v místech křížení hlavních žil Mauritius a Führinger s méně významnými žílami Drei Brűder a Heiliger Kreuz, je svými rozměry jedinečná nejen v Krušných horách, je dlouhá 60 m, vysoká 40 m a široká 15 m, v menší šířce a výšce pak komora pokračuje na sever dalších 250 m a původně pravděpodobně zasahovala až do nejhlubších partií dolu. Dochované fragmenty starších partií dolu mají často velmi pravidelný oválný profil typický pro sázení ohněm. V dobývkách se nachází velký počet tzv. suchých zdí, jsou zde i prostory s vytesanými výklenky pro uchycení trámoví a nosných konstrukcí vodotěžných strojů.

Schneppova pinka

Schneppova pinka je terénní prohlubeň o délce zhruba 80 metrů, šířce až kolem 20 metrů a hloubce až 20 metrů, která vznikla kombinací povrchových a podzemních důlních prací na žilách Mauritius, Führinger a Dreifaltigkeit a následného propadu důlních děl již před rokem 1730. V navazující horní Schneppově pince, vzniklé propadem komínu Tří bratří, lze názorně sledovat průběh greisenové žíly a část staré štoly Tagstrecke, jedné z nejstarších štol revíru, která byla založena už ve druhé polovině 16. století. Severně od Schneppovy pinky se rozprostírá oblast intenzivně formovaná těžbou na systémech několika greisenových žil, nejrozsáhlejší jsou historické povrchové dobývky na žíle Zinngrübner.

Důlní vodohospodářství

V 16. až 18. století byl na Hřebečné vybudován rozsáhlý vodohospodářský systém pro zásobování cínových dolů potřebnou pohonnou vodou. Tento systém, zčásti dosud stále dochovaný, se skládal

z pěti vodních nádrží a řady vodních příkopů s celkovou délkou téměř 10 km. Největším báňskou nádrží byl Mrtvý rybník (Moritz nebo též Behrischer Teich, v nárazníkové zóně komponenty), který byl vybudován v 60. letech 18. století spolu s téměř 2,5 km dlouhým příkopem, který přiváděl vodu až k dolu Mauritius a okolním úpravárenským a hutním zařízením.

2.4-CZ Důlní revír Bludná

U zaniklé osady Bludná (původně Irrgang) nedaleko Horní Blatné se nacházela významná ložiska cínovce a železné rudy, která zde byla dobývána nejpozději už od počátku 16. století, kdy se tato oblast ještě nacházela na území saského panství Schwarzenberg. Těžba cínovce po největším rozmachu v 16. století probíhala až do první třetiny 19. století, dobývání železných rud se udrželo až do první světové války. V celém rozsáhlém důlním revíru se dochovalo množství pozůstatků po více než 400 let trvající těžbě, zvláště povrchové dobývky, pinkové tahy, zabořená ústí štol, četné haldy i rýžoviště cínovce v údolí Mrtvého potoka. Vodu k pohonu důlních zařízení obstarával Blatenský vodní příkop, který Bludnou prochází.

Cínově rudy se těžily jednak přímo ve vlastní široce roztroušené osadě, hlavně však dále na SZ v prostoru Sněžné hůrky (949 m). Nejnázornějším a nejrozsáhlejším dokladem těžby cínovce na Sněžné hůrce je mimořádně zachovalá povrchová dobývka dolu Zuzana, vzniklá vydobytím téměř svislé greisenové žíly přímo od povrchu. Jde o přes 150 m dlouhou, úzkou (obvykle 1–3 m) a až 10 m hlubokou průrvu rozdělenou pilíři na více částí. Uvnitř nejhlubší části dobývky jsou patrná tři nad sebou jdoucí patra chodbic sázených ohněm. Těžba v dole skončila v roce 1817. Pozoruhodné povrchové práce převážně z 16. století se vyskytují také na greisenových pásmech Bůh Otec, Vavřinec a Svatý Duch na západním svahu Sněžné hůrky, v prostoru Volské štoly nebo poblíž Bludné, kde pracoval mj. důl Drahá kožešina. V povrchové dobývce tohoto dolu je velmi dobře patrné křížení dvou greisenových žil.

Železorudné doly byly umístěny poblíž tzv. Bludenské poruchy – mohutného zlomového pásma směru SZ–JV a mocnosti až 50 m, které je místy vyplněno křemennými žilami s obsahem železné rudy hematitu. Hlavní byl důl Pomoc Boží (Hilfe Gottes), největší železorudný důl v západním Krušnohoří, který je doložen už k roku 1562 a jeho žentourová těžní šachta, v jejímž místě se dnes nachází hluboká trychtýřovitá pinka, pracovala až do roku 1884. Poté její funkci převzala výše ležící šachta Gustav, která byla v provozu ještě za první světové války a dosáhla hloubky téměř 180 m. U obou těchto šachet se dochovaly rozsáhlé odvaly. Pozůstatkem po dolování železných rud na Bludné je rovněž částečně zatopená prohlubeň v místech dolu Nanebevzetí Panny Marie (Maria Himmelfahrt), známého rovněž již z 16. století. Tato prohlubeň je největším povrchovým pozůstatkem těžby železných rud v Krušných horách. Od poloviny 18. století byly tyto doly odvodňovány dědičnou štolou František s ústím v zaniklé osadě Luhy, která dosáhla délky přes 2,5 km.

Doly u Bludné byly pověstné nálezy krásných paprsčitých agregátů hematitu s lesklým kulovitým povrchem, tzv. lebníků, které byly až 0,5 metru velké a jsou dodnes chloubou řady muzeí po celém světě.

2.5-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Kaff

Návrší Kaff severně od osady Zlatý Kopec, mezi dnešními kótami Nad starou šachtou (936 m), Kaffenberg (924 m) a Hraniční vrch (936 m) poblíž státní hranice, bylo v 16. až 19. století důležitým centrem dobývání cínových, železných a v menší míře i měděných rud, od poloviny 19. století se zde těžily také rudy zinku. Na ploše zhruba 1 500 x 400 metrů se zde vyskytuje nesčetné množství povrchových dobývek, drobných průzkumných jam i větších zabořených šachet a štol s mnoha odvaly. Celá oblast, nacházející se v hornatém zalesněném terénu, téměř nebyla dotčena pozdějšími terénními úpravami, a zachovala si tak autentický charakter původní hornické krajiny. Revír Kaff se dělil na dvě vzájemně nepropojené části – východní část (Přední Kaff) s hlavním dolem Johannes

a západní část (Zadní Kaff) s hlavním dolem Kohlreuter. Průzkum zdejších ložisek proběhl ještě ve 20. a znovu v 50. až 70. letech minulého století.

Štola Johannes

Největším dolem revíru Kaff byl důl Johannes zahrnující několik šachet, které byly později propojeny odvodňovací a těžní štolou Johannes. Od 16. století se zde těžily jednak polymetalické rudy vázané na ploše uloženou skarnovou polohu mocnou i přes 10 m, ale také na strmé hydrotermální křemenné žíly směru zhruba východ – západ, jež tuto polohu protínají. Hlavními dobývanými rudami byly kasiterit a magnetit, v menší míře chalkopyrit, od 60. let 19. století se krátce získával i sfalerit. O magnetitu z Kaffu se zmiňují už jáchymovský pastor Johannes Mathesius (1562) a autor Míšeňské kroniky Petrus Albinus (1590).

Důl Johannes, který byl v roce 2015 zpřístupněn pro veřejnost, představuje mimořádně zachovalý komplex navzájem propojených historických důlních děl poskytující názornou ukázku způsobu dobývání mocného rudního tělesa po dobu několika století. K vidění jsou úseky ražené ručně pomocí želízka a mlátku i dobývky šířené pomocí sázení ohněm. Hlavní štola Johannes dosáhla délky zhruba 180 m, ve vzdálenosti téměř 160 m od ústí byly na její úrovni už v 16. století vyraženy velkolepé poruby zvané Kostel a Kaple o délce 60 m, šířce 20 m a výšce až 10–12 m. Prohlídka štoly zahrnuje řadu dalších dobývek a hloubení na více výškových úrovních. Na povrch lze z dolu vystoupat i po dřevěných žebřících (cca 40 metrů) někdejší šachtou. U jejího ústí byla vybudována funkční replika ručního žentouru.

Důl Kohlreuter

V západní části ložiska Zlatý Kopec – Kaff byl nejdůležitější důl Kohlreuter se stejnojmennou štolou, jejíž zabořené ústí je dobře patrné ve svahu nad Kaffenberskou cestou. V dole se od 16. století dobývaly zejména kasiterit a magnetit ze stejných skarnových hornin jako v dole Johannes. Štola Kohlreuter o délce zhruba 170 metrů vede do impozantní podzemní komory o rozměrech 40 x 25 m a výšce 8 m. Hornická krajina v okolí dolu podává výmluvné svědectví o různých fázích odkrývání ložiska, které začalo povrchovými zářezy a pokračovalo hloubením šachet a konečně ražbou štol.

Asi 15 výškových metrů pod štolou Kohlreuter se nachází ústí štoly Segen Gottes, která probíhá paralelně se štolou Kohlreuter na vzdálenost 210 metrů. Také z ní jsou popisovány obrovské podzemní komory. O 30 metrů níže pak byla vyražena ještě 440 m dlouhá štola Dreikönig, poněkud stranou se nachází krátká štola Mathesi. Před ústím štol Segen Gottes a Dreikönig byly navršeny velké odvaly dokládající charakter těžených rud.

2.6-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Hrazený potok

Na jih a jihozápad od Zlatého Kopce, v trojúhelníku vymezeném spodní částí osady, Tetřeví horou (1 005 m) a Komářím vrchem (965 m), se rozkládal historický revír cínových rud, označovaný v současnosti podle levého přítoku Zlatého potoka jako Zlatý Kopec – Hrazený potok. Tento revír lze pravděpodobně ztotožnit s revírem Mückenberg (Komáří vrch), známým již z horního řádu pro tzv. lesní cínové doly, který v roce 1548 vydal král Ferdinand I.

Ložisko bylo od 16. do poloviny 19. století rozfáráno desítkami štol a nehlubokých šachtic, které sledovaly strmé křemenné žíly s cínovcem a turmalínem směru přibližně východ – západ, protínající okolní fylity. Největší koncentrace starých důlních prací je v příkré stráni nad pravým břehem pravého přítoku Hrazeného potoka (dříve Hahnbergloch) a nad levým břehem Hrazeného potoka (Rammelsbergloch), kde se dochovalo velké množství pozůstatků po dolování – povrchových dobývek dlouhých i několik set metrů, zabořených ústí štol a šachet či odvalů hlušiny. Při začátku údolí se nachází mohutný odval dolu Hoffnung zu Gott, který byl v provozu ještě ve 20. a 30. letech 20. století a byl znovu prozkoumán pracemi Jáchymovských dolů při prospekci na uran počátkem 50. let. Celý nesnadno přístupný revír se nachází v lese a dochoval si dosud vzhled autentické montánní krajiny.

Typické pro celou oblast jsou také desítky kruhových plošin na místech někdejších milířů pro výrobu dřevěného uhlí.

Svůj název získal Hrazený potok podle systému jedenácti menších i větších kamenných hrází, které jsou umístěny nedaleko od sebe po celém jeho toku a vznikly patrně v závěru 19. století kvůli regulaci průtoku vody.

2.7-CZ Cínové sejpy u Božího Daru

Stovky kopečků zeminy roztroušených západně od Božího Daru jsou dokladem obrovského rozsahu rýžování cínovce v nejvyšší partii Krušných hor, které zde probíhalo minimálně od 16. až do 18. století. Svým rozsahem přes 250 000 m^2 se tato rýžoviště neboli sejpy řadí k největším ve střední Evropě.

Délka rýžovnických kopečků, které jsou dobře patrné i na leteckých snímcích, se pohybuje obvykle okolo 5–10 m, ale může dosáhnout i 20 m nebo i víc, výška sejpů přesahuje i dva metry. Sejpy, tvořené zejména štěrkopísky, valouny křemene a úlomky hornin z blízkého okolí (svory, třetihorní vulkanity), se koncentrují zejména podél levého přítoku Černé nad bývalým Novým mlýnem (délka rýžovišť zde dosahuje cca 1 km), podél vlastního toku Černé (cca 800 m) a podél bezejmenného potůčku při východním okraji NPR Božídarské rašeliniště (cca 400 m). Kromě toho se četná rýžoviště nacházejí i níže po proudu Černé v prostoru Mysliven, Ryžovny a na dalších místech.

Sejpy tvoří jedinečný prvek zdejší hornické krajiny, nápadný i svou odlišnou vegetací. Při rýžování byly totiž odstraněny nejlehčí součásti náplavů a s nimi i humusový substrát, a rýžovnické kopečky jsou tudíž chudé na živiny. Typické jsou pro ně porosty vřesu, brusinky, kociánku dvoudomého, kostřavy červené, často zde rostou chráněná prha chlumní (arnika), šicha černá a další specifické rostliny.

2.8-CZ Blatenský vodní příkop

Dodnes funkční Blatenský vodní příkop, nejdelší umělý vodní příkop v české části Krušných hor, je vynikajícím příkladem vyspělého krušnohorského báňského vodohospodářství v 16. století. Byl vybudován v letech 1540–1544 jako klíčový zdroj pohonné vody pro desítky dolů a úpravárenských zařízení v okolí Horní Blatné. Jeho využívání neskončilo ani po zániku těžby počátkem 19. století – i nadále sloužil pro místní mlýny, pily a papírny a důležitý byl i pro požární ochranu města.

Blatenský příkop začíná v nadmořské výšce 978 metrů necelé 2 km západně od Božího Daru, kde je do něj svedena část vody z říčky Černá. Pokračuje pak přes Myslivny a Ryžovnu na Bludnou, do prvního velkého centra těžby a zpracování cínových a železných rud, a po obchvatu Blatenského vrchu se přibližuje k významným cínovým dolům Vavřinec, Konrád a dalším v Horní Blatné. Odtud již větším spádem pokračuje po severním okraji Horní Blatné a ústí do Blatenského potoka v nadmořské výšce 850 metrů.

Celková délka Blatenského příkopu je téměř 13 km. V některých partiích je až 2 m široký a přes 1 m hluboký. Po obou stranách byly navršeny náspy, podél pravého z nich dnes vede trasa naučné stezky. Unikátní jsou na Blatenském příkopu zejména četná zařízení k regulaci průtoku vody – stavidla, přepady a vedlejší kanály. Po kompletní obnově v letech 1995–2001 lze na trase příkopu nalézt jeden napouštěcí objekt, 10 odlehčovacích přepadů v místech křížení s drobnými vodními toky, 25 mostků a propustků, 39 lapačů písku a štěrku, tři lávky a také jeden dřevěný akvadukt nad korytem lesního potoka.

V roce 2017 byl Blatenský vodní příkop (pod názvem Blatenský vodní kanál) prohlášen za národní kulturní památku.

C2.3 Rudá věž smrti (3-CZ)

Rudá věž smrti v Dolním Žďáru u Ostrova je národní kulturní památkou České republiky připomínající dobu intenzivní těžby uranové rudy na Jáchymovsku po druhé světové válce. Areál, jemuž dominuje sedmipatrová věž z červených cihel, sloužil v letech 1951–1961 jako hlavní úpravna a třídírna uranové rudy, která byla vytěžena na Jáchymovsku a v dalších uranových revírech tehdejšího Československa a poté expedována do Sovětského svazu. Jde o poslední částečně zachované zařízení na úpravu uranové rudy v Evropě. Na přelomu 50. a 60. let 20. století se areál stal součástí nově vybudovaného trolejbusového závodu Škoda Ostrov, po jehož zbourání v roce 2019 je Rudá věž smrti opět dominantou okolí. Kromě vysoké věže se dochoval sousední jednopodlažní expediční sklad s betonovou nakládací rampou. Poblíž se v letech 1951–1956 nacházel pracovní tábor Vykmanov II pro politické vězně, kteří v úpravně pracovali.

Rudá věž slouží jako pietní místo připomínající utrpení politických vězňů komunistického režimu, kteří byli v 50. letech 20. století vězněni v táboře Vykmanov II i dalších jáchymovských nápravně pracovních táborech a byli vystaveni nejen nelidskému zacházení, ale také smrtelným dávkám radioaktivního záření při zpracování uranové rudy. Kvůli množství úmrtí proto obdržela název Rudá věž smrti, přičemž slovo „rudá“ zároveň odkazuje na symbolickou barvu komunistického režimu. Zneužití lidské práce při těžbě a zpracování uranových rud Jáchymově v době, kdy Krušnohoří sloužilo jako dodavatel této strategické suroviny do Sovětského svazu, je smutnou světovou raritou.

Prohlídky Rudé věže smrti, které zajišťuje její majitel – Konfederace politických vězňů ČR, jsou možné v určených termínech. V budoucnu by objekt měl být upraven pro muzejní účely (muzeum otrockých prací) a konání kulturních akcí.

C2.4 Hornická krajina Krupka (4-CZ)

Hornická krajina Krupka se nachází ve východní části českého Krušnohoří, jde o nejstarší oblast těžby cínu ve střední Evropě. Jejím centrem bylo středověké horní město Krupka, zasazené do strmého údolí stoupajícího z úpatí Krušných hor v nadmořské výšce 300 m do okolních svahů, kde se nacházely hlavní cínové doly. Komponenta sahá až na horský hřeben s nejvyšším bodem Komáří hůrkou (806 m) při hranici s Německem.

Význam komponenty jako celku

Hornická krajina Krupka představuje výborně zachovanou reliktní hornickou krajinu, která vznikla v důsledku intenzivní těžby cínových rud z ložisek různého charakteru a je formována pozůstatky stovek dolů ze všech těžebních období od 14. do 20. století: od rýžovišť při patě hor přes velké povrchové dobývky až po řadu štol a šachet na úbočí i horském návrší. Kromě cínovce se v okolí Krupky dobývaly i rudy mědi a v pozdější době také rudy wolframu a molybdenu, draselný živec a fluorit.

Jako nejstarší cínový revír střední Evropy ovlivnila Krupka významně vývoj poznání cínových ložisek a způsobu jejich těžby, poznatky získané v Krupce přenášeli zdejší horníci a těžaři do mladších důlních revírů nejen v českém a saském Krušnohoří (například do Cínovce/Zinnwaldu či Altenbergu), ale i do vzdálenějších míst.

Zvláštní pozornost si zaslouží důlní revír Steinknochen s mimořádnou koncentrací pozdně středověkých a raně novověkých důlních děl a vzácnými doklady o velikosti pozdně středověkých důlních polí. Nesčetné autentické, pozdně středověké a raně novověké důlní památky se dochovaly rovněž v revírech Knötel a Komáří hůrka. Mnohem mladší štola Starý Martin je dokladem báňských technik používaných ve druhé polovině 19. a ve 20. století.

S hornictvím úzce souvisí vznik středověkého horního města Krupka, ve kterém se zachovala řada cenných církevních a světských staveb zvláště z 14. až 17. století.

4.1-CZ Historické jádro Krupky

Město Krupka, vzniklé před rokem 1330 v úzké souvislosti s těžbou cínových rud v jeho okolí, představuje jeden z nejlépe dochovaných souborů stavebních památek na české straně Krušných hor. Středověká půdorysná dispozice města, zasazeného do úzkého svažitého údolí, je dosud plně zachována. Největší rozmach zažila Krupka ve druhé polovině 15. století a počátkem 16. století, kdy těžba cínu dosáhla svého maxima. V této době byly postaveny četné hodnotné gotické a renesanční stavby. I přes barokní a pozdější přestavby si gotická a renesanční jádra zachovaly i některé měšťanské domy. V roce 1992 bylo historické centrum Krupky prohlášeno za městskou památkovou zónu.

Hrad Krupka

Hrad Krupka byl založen před rokem 1330 za vlády Jana Lucemburského na vysokém skalním ostrohu nad údolím Krupského potoka k ochraně obchodní stezky do Míšně a krupeckých cínových dolů. V letech 1471–1482 jej tehdejší majitelé Krupky, páni z Koldic, přestavěli na impozantní pozdně gotickou pevnost. Za třicetileté války začal hrad chátrat, ještě v roce 1695 však postavili Šternberkové na hradním nádvoří budovu vrchnostenského horního úřadu. Z původního hradu se zachovaly obě brány, části bašt, relikt donjonu, část jižní válcové věže a sklepení. Areál hradu je volně přístupný, bývalý horní úřad na hradním nádvoří byl upraven na restauraci a hotel.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Pozdně gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie byl vybudován v letech 1479–1488 na místě staršího gotického kostela, který vznikl již před rokem 1383. Ze staršího kostela se dochoval presbytář umístěný šikmo k lodi nového kostela. V letech 1735–1739 byly v kostele vybudovány barokní Svaté schody, které se staly poutním místem. V přilehlé barokní faře z roku 1756 dnes sídlí Hasičské muzeum. Ve svahu nad kostelem stojí vysoká dřevěná hranolová zvonice (1490–1493, přestavěná okolo roku 1600), která ohlašovala počátky hornických směn.

Špitální kostel sv. Ducha

Gotický Špitální kostel sv. Ducha byl vybudován pod jižní, dnes již neexistující městskou branou na soklu vyrovnávajícím svažitý terén města. První zmínka o kostele pochází z roku 1454, jeho založení je však pravděpodobně starší. Jednolodní kostel prošel úpravami po požárech města v letech 1538 a 1633, na konci 19. století byla na nízkou sedlovou střechu umístěna polygonální novogotická věžička.

Kostel sv. Anny

Renesanční kostel z 16./17. st., v interiéru se dochovala nástěnná malba Martina Luthera z 16. st., nejstarší v Čechách.

Měšťanský dům č. p. 21

Měšťanský dům č. p. 21, který stojí na západní straně náměstí, vykazuje i přes úpravy v 18., 19. i 20. století jednoznačné renesanční vlivy, dochované klenby nevylučují starší, gotické založení. Už od roku 1926 sloužil jako městské muzeum. V současnosti prochází dům i muzejní expozice kompletní obnovou.

4.2-CZ Důlní revír Steinknochen

Historicky nejvýznamnějším krupeckým důlním revírem byl revír Steinknochen severně od města. Od středověku až do počátku 19. století zde pracovalo přes 150 cínových dolů, a celý revír se tak

vyznačuje obrovskou koncentrací důlních děl, která je výjimečná nejen v Krušných horách, ale v celé Evropě. Existenci starých důlních děl dokládají četné pozůstatky, především zabořená ústí jam (pinky) a štol a odvaly různých tvarů – zejména výrazné terasovité odvaly s rozsáhlými horními plochami. Vzdálenost mezi odvaly, resp. šachtami odpovídá velikosti důlních polí uvedených v krupeckém horním řádu z roku 1487 (36 x 36, popř. 72 x 36 m), takže se může jednat o mimořádnou lokalitu se zachovanými středověkými důlními poli, které nebyly dosud jinde v Krušných horách nalezeny.

Štola Starý Martin

Mladší etapu dolování v revíru Steinknochen dokládá štola Starý Martin, která se ve druhé polovině 19. století a ve 20. století stala jedním z nejvýznamnějších důlních děl krupeckého revíru. Byla založena v roce 1864 s cílem zastihnout severozápadní část ploše uložené greisenové žíly Lukáš, která je svou směrnou délkou kolem 2 km nejdelší cínowolframovou rudní žílou ve střední Evropě. Těžba ve štole Martin skončila koncem 50. let 20. století, v roce 2000 byla štola zpřístupněna veřejnosti a její prohlídková trasa o délce 1 km se stálou expozicí důlních nástrojů slouží celoročně jako učebnice proměny důlních technik v 19. a 20. století. Štola je propojena s níže položenou dědičnou štolu Dürrholz, jedinečným důlním dílem, které bylo raženo již od druhé poloviny 15. století až pod doly na Komáří hůrce.

Stará hornická stezka

Východní částí revíru Steinknochen probíhá stará hornická stezka mezi Krupkou a Horní Krupkou, která sloužila k přepravě rudy a k přístupu k dolům. V zídce při cestě byly nalezeny kameny s datací 1765 a 1894, založení stezky je však nepochybně staršího data. V současnosti je stezka součástí přeshraniční naučné hornické stezky. Souběžně s ní protéká Krupský potok, podél nějž se v minulosti rýžovaly cínové rudy.

4.3 CZ Důlní revír Knötel

Severovýchodně od Krupky, pod dnešní lanovkou na Komáří hůrku, se rozkládal důlní revír Knötel, plošně nejrozsáhlejší revír celé krupecké oblasti. Tento revír podává výjimečné svědectví o těžbě rud cínu, ale také mědi, vizmutu a později molybdenu z ploše nebo i příkře uložených greisenových žil s převládajícím směrem SSV–JJZ, vyvinutých v rulovém plášti žul, popř. z křemen-topazového greisenového pně, a to od 14. až do 20. století.

Od 14. století byl revír rozfárán řadou povrchových dobývek, k nimž patří tzv. Zwickenpinge o rozměrech 50 x 35 m, která existovala už v 16. století, nebo dobývky na Mahlerové žíle, a také desítkami menších, většinou nehlubokých dolů, jejichž pozůstatkem je množství šachet a štol a hald různého stáří. Od 16. století byly při průzkumu a těžbě využívány zdvojené šachty, jejichž příklady lze nalézt například kolem dolu Starý Vendelín. Od 17. do 19. století byly zakládány individuální štoly a šachty, které jsou roztroušené po celém revíru. Do této etapy patří mj. doly Jacobs Fahrt nebo štoly Siebenschläfer (v češtině označovaná jako štola Sedmi spáčů, správně však Plch), Juda nebo Alt Ignazi. Ke konci tohoto období vznikaly i delší štoly a hlubší šachty s většími odvaly zastoupené důlními díly Glück auf, Vendelin, Alter Abendstern nebo Josef. Nejhlubší dobývky se nacházely v hloubce asi 30–50 m.

Za druhé světové války a krátce po ní se kromě cínonosných greisenů stalo předmětem zájmu i těleso pegmatitu, z něhož byl získáván molybdenit a draselný živec. Revír byl otevřen čtyřmi nad sebou ležícími štolami, odshora dolů jde o štoly Prokop (562 m n. m.), Barbora (510 m) s dosud zachovaným portálem, Václav (480 m) a Večerní hvězda (441 m). Těžba skončila v roce 1956, jejím dokladem jsou dodnes rozsáhlé haldy. Štola Barbora bývala pověstná nálezy vzácných minerálů vizmutu, z nichž dva, krupkait a kettnerit, zde byly objeveny vůbec poprvé. Nad štolou Prokop se nachází výchoz topazového greisenu.

4.4 CZ Důlní revír Komáří hůrka

Dolování v prostoru Komáří hůrky je písemně doloženo už k roku 1416. V okolí dnešní pinky pod vrcholem pracovala v minulosti řada dalších dolů, z nichž nejdůležitější byl důl Glatz s žentourovou jámou, ze které se od konce 17. století dobývaly cínové a v menší míře i měděné rudy až do hloubky 200 metrů. Do prostoru Komáří hůrky vedla už od konce 15. století dědičná štola Dürrholz, nejvýznamnější odvodňovací štola krupeckého revíru.

Na vrcholu Komáří hůrky se nachází restaurace známá jako Komáří vížka. Budova s vyhlídkovou věží (dnes nepřístupnou) byla postavena v roce 1857 na místě staré hornické zvonice, která oznamovala začátky směn v nedalekých cínových dolech. V roce 1952 byla Komáří vížka spojena s Krupkou sedačkovou lanovkou, která svou délkou 2 348 m byla tehdy nejdelší ve střední Evropě. Z lanovky se naskýtá krásný pohled na důlní revír Knötel přímo pod ní a na vzdálenější České středohoří.

Velká pinka na Komáří hůrce

Rozsahem největším povrchovým pozůstatkem po dolování v krupeckém revíru je velká pinka nacházející se těsně pod vrcholem Komáří hůrky (808 m n. m.). Dolování v tomto prostoru je písemně doloženo už k roku 1416, od konce 15. století mířila do tohoto prostoru dědičná štola Dürrholz, nejdůležitější dědičná štola krupeckého revíru. Pinka má podobu oválné terénní prohlubně s plochou asi 5 000 m^2 (140 x 45 m) a hloubkou až 75 m, vznikla kombinací povrchové těžby (odtěžením greisenového tělesa s obsahem cínovce, chalkopyritu a pyritu) a v nejhlubších partiích patrně i propadem vytěžených prostor.

Kaple sv. Wolfganga

Poblíž vrcholu Komáří hůrky se nachází kaple zasvěcená sv. Wolfgangovi, patronovi horníků. Původně zde stála gotická kaple, která byla přestavěna v barokním stylu v letech 1692–1700. Pod kaplí byl v pozdějších letech založen malý hřbitov. Kaple, která je dokladem pronikání horníků za cínovou rudou do nejvyšších partií hor, se v současnosti využívá k výstavám a k setkáním obyvatel z obou stran hranice.

C2.5 Hornická krajina Měděník (5-CZ)

Vrch Měděník se nachází v centrální části Krušných hor, vrchol tohoto morfologicky nápadného kopce se nachází v nadmořské výšce 910 m, asi 70 m nad okolní náhorní plošinou.

Vrch Měděník představuje autentickou hornickou krajinu s výjimečnou koncentrací důlních děl, která názorně dokládají různé postupy průzkumu a těžby měděných, železných a v menší míře i stříbrných rud ze zrudnělých skarnových hornin po dobu 400 let, od poloviny 15. až do poloviny 19. století.

Díky odkrytému terénu a dobré přístupnosti je Měděník unikátním studijním prostorem, kde lze sledovat jednotlivé historické etapy odkrývání ložiska od drobných povrchových odkryvů a průzkumných děl po šachty a štoly s rozsáhlými podzemními dobývkami. Na svazích Měděníku se nacházelo více než 100 šachet a štol, po nichž zde zbyla četná zasutá ústí (pinky) a odvaly hlušiny. Nejcennějším územím z montánně-historického hlediska je zhruba stometrové pásmo zdvojených šachet se společnými odvaly na severovýchodním a východním svahu kopce, pocházející pravděpodobně z přelomu 15. a 16. století. Podzemí Měděníku je v současnosti přístupné dvěma historickými štolami s velmi dobře zachovanými doklady ruční ražby a rozšiřování podzemních prostor pomocí metody sázení ohněm od 16. do počátku 19. století.

Kolem roku 1520 bylo na úpatí vrchu založeno horní město Měděnec jako středisko místního hornictví.

Štola Panny Marie Pomocné

Nejdůležitější štolou na Měděníku byla štola Panny Marie Pomocné (Mariahilfstolln), jejíž část je dnes zpřístupněna veřejnosti. Jde o rozsáhlý systém důlních chodeb různého stáří. Nejstarší, ručně tesané chodby z 16. století se nacházejí zhruba 15 metrů nad úrovní hlavní chodby. Pro veřejnost byla tato

štola poprvé zpřístupněna již v letech 1910–1944, kdy bylo možné zhlédnout také dnes již nepřístupnou, tzv. malachitovou jeskyni – rozsáhlou komoru se zelenými a modrými povlaky sekundárních minerálů mědi na stěnách. V letech 1994–1997 a 2007–2012 byla zpřístupněna znovu a byla vybavena novým kamenným portálem. Od roku 2018 je opět přístupná veřejnosti.

Štola Země zaslíbená

Ústí štoly Země zaslíbená se nachází na jihozápadním svahu Mědníku přímo pod kaplí Nejsvětějšího srdce Páně. V příležitostně přístupné štole, založené pravděpodobně v 17. nebo 18. století, se nacházejí unikátní doklady o historické ruční těžbě a uvolňování horniny pomocí tzv. sázení ohněm.

Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie

Dominantou Mědníku i širšího okolí je barokní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie ve tvaru rotundy, kterou v roce 1674 nechal na vrcholu kopce postavit František Julius, vévoda sasko-lauenburský a tehdejší majitel panství Ostrov, k němuž patřil i Měděnec.

V nárazníkové zóně komponenty se nachází historická vápenka v Háji u Loučné pod Klínovcem, která je nejvýznamnějším dochovaným dokladem těžby a zpracování vápnitých hornin pro výrobu vápna v české části Krušných hor. Z původního objektu, který byl vybudován v polovině 19. století majitelem zdejšího panství hrabětem Buquoyem a svému účelu sloužil až do poloviny 20. let 20. století, se dochovaly dvě osmiboké Rumfordovy šachtové pece a zbytky dalších budov. V roce 2020 byla vápenka kompletně opravena a je dnes přístupná pro veřejnost. Za vápenkou se nachází lom, ve kterém byly dobývány dolomitické vápence.

C2.6 Hornická krajina Altenberg – Zinnwald (česká část nárazníkové zóny komponenty 2-DE)

Nárazníková zóna této komponenty zahrnuje na české straně oblast Cínoveckého hřbetu, vrchovištní mokřady představující sběrnou oblast pro významný historický vodní příkop Aschergraben, který byl vybudován v letech 1452–1458 pro potřeby cínových dolů a úpraven v Altenbergu a představuje jedno z nejstarších báňských vodohospodářských zařízení v Krušných horách. Zhruba 7,4 km dlouhý příkop ve svém počátečním úseku tvoří hranici mezi ČR a Saskem. Součástí nárazníkové zóny je také Dlouhý rybník, historický báňský rybník sloužící pro potřeby cínoveckých dolů a hutí a barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie na Cínovci.

Analytická část Management Planu

C3. Vlastnické poměry

Česká část statku je rozdělena mezi velké množství jednotlivých vlastníků. Přesto je však základní vlastnická struktura v zásadě velmi jednoduchá: více než 62 % plochy statku je ve státním vlastnictví (v naprosté většině přitom jde o pozemky, které obhospodařuje státní podnik Lesy ČR) a více než jedna třetina celkové plochy pozemků je ve vlastnictví příslušných měst a obcí. Na soukromé vlastníky připadá pouze necelá desetina výměry statku (viz tab.).

Tato vlastnická struktura dává dobrý předpoklad pro správu české části statku, neboť jak oba kraje, tak i jednotlivá města a obce nacházející se na území komponent se smluvně zavázaly k účinné péči o zachování výjimečné světové hodnoty statku a k jeho udržitelnému rozvoji. Přesto jedním z hlavních úkolů orgánů státní památkové péče i správce statku (site manažera) je kontrola počínání vlastníků a stavebníků s cílem předcházet situacím, jež by mohly vést k ohrožení výjimečné světové hodnoty statku.

Důležitým úkolem Management Planu je proto zajistit, aby vlastníci budov a půdy a klíčové instituce měli dostatek potřebných informací o povinnostech vyplývajících z titulu světového dědictví ve vztahu k majetku, který vlastní nebo spravují. Cílem je současně ukázat vlastníkům, jak mohou benefitovat z výhod, které jim zápis statku na Seznam světového dědictví přinesl.

Přehled vlastnických poměrů							
Komponenta	**Plocha celkem (ha)**	**Vlastnické poměry (podíly na ploše komponenty v %)**					
		Soukromí vlastníci	**Stát (bez Lesů ČR)**	**Lesy ČR**	**Obce a města**	**Karlovarský nebo Ústecký kraj**	**Církev**
Hornická krajina Jáchymov	738,266	11,21	3,27	7,03	77,67	0,81	0,00
Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2 679,791	9,02	8,37	53,93	27,67	1,02	0,00
Rudá věž smrti	0,200	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hornická krajina Krupka	313,961	9,69	0,30	69,50	19,68	0,86	0,00
Hornická krajina Měděník	7,721	42,97	8,28	0,00	9,85	0,00	38,90
Podíly na celkové ploše české části statku v %	**---**	**9,59**	**6,65**	**45,72**	**36,99**	**0,96**	**0,08**

C4. Právní rámec

C4.1 Právní předpisy vztahující se k ochraně statku

Mezinárodní úroveň

Na nadnárodní úrovni tvoří základ pro ochranu komponent sériového statku v obou smluvních státech mezinárodní konvence. Pravidla ratifikovaných mezinárodních úmluv jsou v obou smluvních státech zohledněna v národní legislativě, která je základem pro památkovou péči na národní úrovni. Vedle toho existují různé mezinárodní charty, které upřesňují úkoly v oblasti ochrany kulturního dědictví obecně a statků světového dědictví zvlášť a které slouží jako doporučení. Výčet těchto dokumentů je uveden v mezinárodní části Management Planu (viz str. 17).

Národní úroveň

Oblast památkové péče

1) Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (tzv. památkový zákon)

2) Vyhláška č. 66/1988 Sb. Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon o státní památkové péči

3) Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 476/1992 Sb. ze dne 10. 9. 1992, o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny (MPZ Horní Blatná, MPZ Jáchymov, MPZ Krupka)

4) Vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón

5) Nařízení vlády České republiky č. 170/2008 ze dne 28. dubna 2008, o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky

6) Opatření obecné povahy Ministerstva kultury České republiky č. 1/2014, o prohlášení části krajinného celku – území Hornické kulturní krajiny Abertamy – Horní Blatná – Boží Dar za památkovou zónu, s účinností od 8. 2. 2014

7) Opatření obecné povahy Ministerstva kultury České republiky č. 2/2014, o prohlášení části krajinného celku – území Hornické kulturní krajiny Jáchymov za památkovou zónu, s účinností od 7. 2. 2014

8) Opatření obecné povahy Ministerstva kultury České republiky č. 4/2014, o prohlášení části krajinného celku – území Hornické kulturní krajiny Krupka za památkovou zónu, s účinností od 7. 2. 2014

9) Opatření obecné povahy Ministerstva kultury České republiky č. 3/2014, o prohlášení části krajinného celku – území Hornické kulturní krajiny Háj – Kovářská – Mědník za památkovou zónu, s účinností od 10. 2. 2014.

Oblast ochrany přírody

1) Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

2) Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů

3) Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů

4) Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (tzv. lázeňský zákon)

5) Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů

6) Vyhláška Ministerstva školství a kultury ČSSR ze dne 24. září 1965, o zřízení státní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště

7) Usnesení vlády ČSSR č. 257 ze dne 20. 7. 1966, o stanovení ochranného pásma přírodního léčivého zdroje lázní Jáchymov

8) Nařízení vlády České socialistické republiky č. 10/1979 Sb., o chráněných oblastech přirozené akumulace vod Brdy, Jablunkovsko, Krušné hory, Novohradské hory, Vsetínské vrchy a Žamberk – Králíky

9) Nařízení vlády č. 132/2005 Sb., kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit

10) Nařízení vlády č. 24/2005 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Novodomské rašeliniště – Kovářská

11) Nařízení vlády č. 28/2005 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Východní Krušné hory

V roce 2021 byla ustavena pracovní skupina při Krajském úřadu Karlovarského kraje, která se začala zabývat přípravou podkladů pro MŽP ČR k eventuálnímu prohlášení Krušných hor za chráněnou krajinnou oblast, obdobná skupina funguje i v Ústeckém kraji. Počítá se přitom s tím, že chráněna by byla i kulturní krajina s montánními pozůstatky, což by statku přineslo další, velmi významnou vrstvu ochrany. Vyhlášením CHKO by vznikl i nový správní orgán, jehož stanoviska by byla závazná pro nově zahájená územní řízení.

Oblast územního plánování a stavebního řízení

1) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů („stavební zákon“)

2) Vyhláška č. 499/2006 Sb. Ministerstva pro místní rozvoj ČR, o dokumentaci staveb

3) Vyhláška č. 500/2006 Sb. Ministerstva pro místní rozvoj ČR, o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti

4) Vyhláška č. 501/2006 Sb. Ministerstva pro místní rozvoj ČR, o obecných požadavcích na využívání území

5) Vyhláška č. 502/2006 Sb. Ministerstva pro místní rozvoj ČR, kterou se mění vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu

6) Vyhláška č. 503/2006 Sb. Ministerstva pro místní rozvoj ČR, o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření

7) Vyhláška č. 526/2006 Sb. Ministerstva pro místní rozvoj ČR, kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona ve věcech stavebního řádu

8) Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.

9) Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, ve znění pozdějších předpisů.

Oblast hornické činnosti

1) Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů („horní zákon“)

2) Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

3) Zákon č. 157/2009 Sb. o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

4) Vyhláška č. 49/2008 Sb., o požadavcích k zajištění bezpečného stavu podzemních objektů, ve znění pozdějších předpisů

Oblast dopravy

1) Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

2) Vyhláška č. 104/1997 Sb. Ministerstva dopravy a spojů, kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Další

1) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

2) Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Území všech pěti českých komponent a jejich nárazníkových zón požívá vícenásobnou ochranu definovanou národními legislativními předpisy o státní památkové péči, popř. o ochraně přírody a krajiny a dalšími nařízeními. Ochrana veřejného zájmu je kromě příslušné legislativy zabezpečena vytvořením struktury orgánů a organizací státní památkové péče, jejichž opatření a rozhodnutí zabezpečují ochranu, obnovu a zachování rozsáhlého fondu kulturních památek. Z výše uvedeného výčtu mají zásadní význam zejména zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, a příslušné vyhlášky Ministerstva kultury ČR a vládní nařízení, jimiž se prohlašuje ochrana nemovitých a movitých kulturních památek, resp. zvláště chráněných území.

Jednotlivé komponenty české části statku a jejich nárazníkové zóny jsou podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, chráněny jednak jako celá území (krajinné památkové zóny, městské památkové zóny) a navíc jsou v nich chráněny i jednotlivé objekty (národní kulturní památky, kulturní památky). Na území pěti komponent české části statku a jejich nárazníkových zón se nachází více než 60 nemovitých kulturních památek, čtyři národní kulturní památky (Rudá věž smrti, Královská mincovna v Jáchymově, Důl Mauritius v Hřebečné a Blatenský vodní příkop, tři městské památkové zóny (Jáchymov, Krupka, Horní Blatná) a čtyři krajinné památkové zóny (Jáchymov, Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, Háj – Kovářská – Mědník a Krupka). Součástí některé z krajinných památkových zón není pouze solitérní Rudá věž smrti, která je svým charakterem specifická a je chráněna jako národní kulturní památka.

Části většiny komponent české části statku jsou rovněž chráněny i na základě zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Vstupem ČR do Evropské unie k 1. květnu 2004 byly navíc do zákona o ochraně přírody a krajiny (114/1992 Sb.) transponovány i základní předpisy EU z této oblasti (Směrnice Evropské rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a směrnice 2009/147/ ES o ochraně ptáků). Na jejich základě vznikla soustava chráněných území Natura 2000 zahrnující ptačí oblasti za účelem ochrany volně žijících ptáků (Special Protection Areas – SPA) a evropsky významné lokality za účelem ochrany

přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Special Area of Conservation – SAC). Za celkovou přípravu systému NATURA 2000 zodpovídá Ministerstvo životního prostředí ČR.

Přehled forem ochrany v českých komponentách statku

1-CZ Hornická krajina Jáchymov

Forma ochrany	Název	Chráněno od
Národní kulturní památka	**Královská mincovna**	2014 (KP od 1958)
Městská památková zóna	Městská památková zóna Jáchymov	1992
Krajinná památková zóna	Hornická kulturní krajina Jáchymov (celé území komponenty a její nárazníkové zóny)	2014
Kulturní památka	Kostel sv. Jáchyma	1958
	Kostel Všech svatých	1958
	Evangelický kostel s farou	2012
	Kaple sv. Anny	1958
	Kaple sv. Jana Nepomuckého	1958
	Radnice	1958
	Měšťanský dům č. p. 2	1993
	Měšťanský dům č. p. 4	1958
	Měšťanský dům č. p. 8	1958
	Měšťanský dům č. p. 10	1958
	Měšťanský dům č. p. 11	1958
	Měšťanský dům č. p. 12	1958
	Měšťanský dům č. p. 33	1996
	Měšťanský dům č. p. 73	1958
	Měšťanský dům č. p. 117	1958
	Měšťanský dům č. p. 126	1958
	Měšťanský dům č. p. 127	2010
	Měšťanský dům č. p. 133	2015
	Měšťanský dům č. p. 134	2015
	Měšťanský dům č. p. 143	1958
	Měšťanský dům č. p. 145	1958
	Měšťanský dům č. p. 146	1958
	Měšťanský dům č. p. 270	1958
	Měšťanský dům č. p. 282	1958
	Měšťanský dům č. p. 292	1958
	Měšťanský dům ev. č. 21 (býv. č. p. 71)	1958
	Měšťanský dům ev. č. 97 (býv. č. p. 128)	2004
	Měšťanský dům – bývalé děkanství č. p. 72	1958
	Hrádek Freudenstein	1958
	Vyústění 1. štoly, zv. Nálezná (Fundgrübner)	1958
	Odvaly a pinky na žíle Schweizer	2012
	Ústí štoly Leithund	2012
	Revír Eliášské údolí	2018
	Sloup se sousoším Nejsvětější Trojice	1958
	Socha sv. Jana Nepomuckého	1958
	Boží muka	1958
Národní přírodní rezervace	Božídarské rašeliniště (v nárazníkové zóně)	1965
Chráněná oblast přírodní	Chráněná oblast přírodní akumulace vod Krušné	1979

akumulace vod	hory (celé území komponenty a její nárazníkové zóny	
Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje	Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje – zdroje vody pro lázeňské místo Jáchymov, ochranné stupně I, IIA, IIB (celá komponenta a její nárazníková zóna)	1966

Návrh na prohlášení za kulturní památku byl již v roce 2012 předložen také pro areál dolu Svornost, kvůli nejasnostem v rozsahu ochrany však dosud nebyl dopracován. V přípravě je také návrh na prohlášení za kulturní památku v případě jáchymovské knihovny latinské školy a souboru reliktů pracovních táborů u Jáchymova.

Prohlášení za KP by bylo vhodné zvážit i v případě dalších měšťanských domů v MPZ Jáchymov, např. č. p. 131 (bývalá lékárna).

2-CZ Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná

Forma ochrany	Název		Chráněno od
Národní kulturní památka	Důl Mauritius v Hřebečné		2014 (KP od 1958)
	Blatenský vodní kanál		2017 (KP od 1958)
Městská památková zóna	Městská památková zóna Horní Blatná		1992
Krajinná památková zóna	Hornická kulturní krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná (celé území komponenty a její nárazníkové zóny)		2014
Kulturní památka	k. ú. Horní Blatná	Kostel sv. Vavřince (Horní Blatná)	1958
		Kaple sv. Kříže	1958
		Fara č. p.2	1958
		Měšťanský dům ev. č. 1 (býv. č. p. 4)	1958
		Měšťanský dům č. p. 6	1958
		Městský dům č. p. 28	2007
		Městský dům č. p. 29	2008
		Městský dům ev. č. 24 (býv. č. p. 113)	1958
		Měšťanský dům č. p. 127	1958
		Socha sv. Vojtěcha	1958
		Kaplička sv. Kříže	1958
		Socha Piety	1958
		Sloup se sochou sv. Jana Nepomuckého	1958
		Socha sv. Josefa	1958
	k. ú. Potůčky	Rudný důl – Stará štola (Vlčí jámy)	1958
		Rudné doly na Bludné	2014
	k. ú. Abertamy	Historický náhrobník horního přísežného Johanna Preisse (nárazníková zóna)	2016
		Kostel Čtrnácti sv. pomocníků (nárazníková zóna)	1958
		Vila č. p. 286 (nárazníková zóna)	2008
	k. ú Ryžovna	Rudný důl – skarnový revír Zlatý Kopec (Kaff)	2014
		Rudný důl – revír Hrazený potok –	2015

		Zlatý Kopec	
	k. ú. Boží Dar	Rudný důl – sejpy	2013
		Kostel sv. Anny (nárazníková zóna)	1958
		Radnice č. p. 1 (nárazníková zóna)	1958
		Hotel Praha (nárazníková zóna)	2002
		Socha sv. Jana Nepomuckého (nárazníková zóna)	1958
		Výdejový stojan benzínové čerpací stanice HEFA "C" (nárazníková zóna)	2010
Národní přírodní rezervace		Božídarské rašeliniště	1965
Přírodní rezervace		Přírodní rezervace Ryžovna	1996
Evropsky významná lokalita		Krušnohorské plató (celá plocha komponenty až na Horní Blatnou a její bezprostřední okolí)	2008
Přírodní památka		Vlčí jámy	1975
Chráněná oblast přírodní akumulace vod		Chráněná oblast přírodní akumulace vod Krušné hory (celé území komponenty a její nárazníkové zóny	1979
Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje		Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje – zdroje vody pro lázeňské místo Jáchymov, ochranné pásmo IIB (část komponenty a její nárazníkové zóny)	1966

3-CZ Rudá věž smrti

Celá komponenta byla v roce 2008 prohlášena za národní kulturní památku České republiky. V roce 2013 byla definována ochranná zóna národní kulturní památky, která je rozsahem identická s nárazníkovou zónou komponenty.

4-CZ Hornická krajina Krupka

Forma ochrany	Název	Chráněno od
Městská památková zóna	Městská památková zóna Krupka	1992
Krajinná památková zóna	Hornická kulturní krajina Krupka (celé území komponenty a její nárazníkové zóny)	2014
Kulturní památka	Historická cesta z Krupky do Horní Krupky	1958
	Haldy (pod revírem Knötel)	1958
	Důlní revír Knötel (štoly Prokop, Barbora, Václav, Večerní hvězda)	2013
	Důlní dílo Starý Martin (štola Starý Martin a štola Dürrholz)	2015
	Velká pinka na Komáří hůrce	2014
	Kostel Nanebevzetí Panny Marie se starou zvonicí, farou č. p. 93 a sochou sv. Jana Nepomuckého	1958
	Kostel sv. Anny	1958
	Kostel sv. Ducha	1958
	Kostel sv. Václava	2008
	Kaple sv. Wolfganga	1958

	Zřícenina hradu Krupka včetně bývalé úřední budovy (horního úřadu)	1958
	Dům č. p. 21 (Husitská ul.)	1958
	Dům č. p. 24 (Husitská ul.)	1958
	Bývalá kovárna č. p. 195 (Husitská ul.)	1958
	Mýtný domek č. p. 62/2 (Teplická ul.)	1996
	Socha sv. Františka Xaverského	1958
	Lanová dráha Bohosudov – Komáří vížka	2013
	Mýtný domek č. p. 62/2 (Teplická ul.)	1996
	Socha sv. Františka Xaverského	1958
Evropsky významná lokalita	Východní Krušnohoří	2009
Ptačí oblast	Východní Krušné hory	2005
Chráněná oblast přírodní akumulace vod	Chráněná oblast přírodní akumulace vod Krušné hory (celé území komponenty a její nárazníkové zóny)	1979

5-CZ Hornická krajina Mědník

Forma ochrany	Název	Chráněno od
Krajinná památková zóna	Krajinná památková zóna Háj – Kovářská – Mědník (celé území komponenty a její nárazníkové zóny)	2014
Kulturní památka	kaple Neposkvrněného početí Panny Marie	1958
	Rudný důl – štola Panny Marie Pomocné a štola Země zaslíbená	2013
Evropsky významná lokalita	Klínovecké Krušnohoří	2011
Ptačí oblast	Novodomské rašeliniště – Kovářská (v nárazníkové zóně)	2005
Chráněná oblast přírodní akumulace vod	Chráněná oblast přírodní akumulace vod Krušné hory (celé území komponenty a její nárazníkové zóny)	1979

2-DE Hornická krajina Altenberg – Zinnwald (česká část nárazníkové zóny komponenty)

Forma ochrany	Název	Chráněno od
Evropsky významná lokalita	Východní Krušnohoří	2009
Ptačí oblast	Východní Krušné hory	2005
Přírodní památka	Cínovecký hřbet	2019

C4.2 Dokumenty zajišťující péči o statek a jeho uchování

C4.2.1 Územně plánovací dokumentace

Územně plánovací dokumentace na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností

Zásady územního rozvoje kraje (ZÚR) jsou územně plánovací dokumentací, vydávanou zastupitelstvem kraje podle stavebního zákona a stavebního řádu jako opatření obecné povahy a jsou závazné pro všechny subjekty působící na území daného kraje. Zpřesňují a rozvíjejí cíle a úkoly územního plánování v souladu s Politikou územního rozvoje ČR a koordinují územně plánovací činnost obcí. Koordinují veřejné i soukromé záměry v území, konkretizují ochranu veřejných zájmů a vytvářejí předpoklady pro kvalitní přípravu a budoucí realizaci investic v území. Součástí ZÚR je také upřesnění územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních a kulturních hodnot kraje. Obce jsou povinny uvést do souladu s aktuálním zněním ZÚR dotčeného kraje své územní a regulační plány.

Územně analytické podklady (ÚAP) jsou podle §26 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, nástrojem územního plánování, jehož cílem je průběžně monitorovat stav a vývoj území. Jsou periodicky (každé čtyři roky) vypracovávány pro území kraje a území obcí s rozšířenou působností. Obsahují zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot a omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů vyplývajících z právních předpisů nebo z vlastností území (tzv. limity využití území).

Zásady územního rozvoje Karlovarského kraje – úplné znění po vydání aktualizace č. 1
Nabytí účinnosti (po vydání 1. aktualizace): 13. července 2018
Schváleno Zastupitelstvem Karlovarského kraje 23. 9. 2019 usnesením č. ZK 346/09/19
Dostupné online: https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-region-rozvoje/UZ_A1_ZUR_KK.aspx

V ZÚR KK není ještě zmiňován statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, zahrnuje však už ochranu území krajinných památkových zón. Pro území statku jsou stanoveny mj. tyto zásady:

- Rozvíjet sportovně rekreační aktivity a související vybavenost nadmístního významu, včetně nezbytné infrastruktury, zejména v oblasti Jáchymov – Boží Dar – Klínovec a Plešivec (Pernink, Abertamy a Merklín) a také v ostatních obcích této rozvojové osy. Nové plochy vymezovat s ohledem na minimalizaci negativních vlivů na přírodní a krajinné hodnoty území.
- Vyloučit významné negativní vlivy na EVL Klínovecké Krušnohoří a EVL Krušnohorské plató, včetně přeshraničních vlivů na ptačí oblast Fichtelberggebiet (SRN).
- Minimalizovat vlivy na předměty ochrany NPR Božídarské rašeliniště a na hodnoty krajinných památkových zón Hornická kulturní krajina Abertamy – Horní Blatná – Boží Dar a Hornická kulturní krajina Jáchymov;
- Chránit historické, architektonické a urbanistické znaky památkově chráněných sídel, včetně jejich vnějšího obrazu.
- Při umísťování staveb v okolí památkově chráněných území, areálů a souborů respektovat „genius loci“ daného místa, v případě památkově chráněných území se podmínka vztahuje na tato území.
- Chránit vizuální význam místních kulturních a historických dominant, zejména sakrálních a ostatních historických staveb v pohledovém obrazu sídel a v krajinných scenériích.
- Chránit a respektovat v krajině historicky významné dochované projevy těžby a průmyslové činnosti.

Územně analytické podklady Karlovarského kraje – 4. úplná aktualizace 2017
Datum schválení: 7. září 2017 (datum projednání v zastupitelstvu Karlovarského kraje)
Dostupné online z http://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/UAP-KK/UAP_Karlovarskeho_kraje.aspx

Zásady územního rozvoje Ústeckého kraje – úplné znění po vydání aktualizace č. 1, 2 a 3
Nabytí účinnosti původní ZÚR ÚK: 20. října 2011
Nabytí účinnosti 3. aktualizace: 17. února 2019
Datum zpracování úplného znění po vyd. 1., 2. a 3. aktualizace: červenec 2020
Dostupné online: https://geoportal.kr-ustecky.cz/gs/zasady-uzemniho-rozvoje/

Přestože poslední aktualizace ZÚR ÚK pochází z července 2020, v dokumentu není ani slovo o existenci památky světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a explicitně nejsou zmíněny ani krajinné památkové zóny Hornická kulturní krajina Krupka a Hornická kulturní krajina Háj – Kovářská – Mědník. Pro upřesnění územních podmínek ochrany a rozvoje kulturních hodnot území kraje se pouze obecně stanovuje, že při územním plánování je třeba zohledňovat navrhovaná chráněná území: např. krajinné památkové zóny, městské památkové zóny, vesnické památkové zóny a archeologické památkové rezervace. Při zadání další aktualizace by tento nedostatek měl být zohledněn.

Územně analytické podklady Ústeckého kraje – 4. úplná aktualizace 2017
Datum schválení 4. aktualizace: 31. července. 2017 (datum projednání v zastupitelstvu Ústeckého kraje)
Dostupné online: https://geoportal.kr-ustecky.cz/gs/uzemne-analyticke-podklady/

Územně analytické podklady správního obvodu ORP Ostrov – 4. úplná aktualizace 2016 (1-CZ, 2-CZ, 3-CZ)
Datum pořízení: 31. prosince 2016
Dostupné online: https://bit.ly/3iFFUv1

Územně analytické podklady správního obvodu ORP Teplice – 4. úplná aktualizace 2016 (4-CZ, 2-DE)
Datum projednání 4. aktualizace: 9. března 2017
Posun termínu zpracování 5. aktualizace z důvodu koronavirové pandemie
Dostupné online: https://geoportal.kr-ustecky.cz/gs/orp-teplice/ a http://www.teplice.cz/uzemne-analyticke-podklady/ds-1011

Územně analytické podklady správního obvodu ORP Kadaň – 4. úplná aktualizace 2016 (5-CZ)
Datum projednání 4. aktualizace: 2. prosince 2016;
Posun původního termínu zpracování 5. aktualizace z důvodu koronavirové pandemie
Dostupné online z https://gis.mesto-kadan.cz/portal/uap/uap

Územně plánovací dokumentace na úrovni obcí

Jedním z nejdůležitějších instrumentů pro zachování výjimečné světové hodnoty české části sériového statku a jeho trvale udržitelný rozvoj jsou územní plány, které mají v České republice povahu právního předpisu. Do aktualizací stávajících i do nově vznikajících územních plánů je postupně promítána památková ochrana území komponent a jednotlivých objektů statku.

Abertamy
Územní plán města Abertamy
Vydán: 15. září 2011 usnesením zastupitelstva města č. 61/11/R11 – Územní plán Abertamy
Nabytí účinnosti: 13. října 2011
Změna č. 1 ÚP Abertamy
Vydána: 27. 12. 2012 usnesením zastupitelstva města č. 155/12/R24
Nabytí účinnosti: dne 18. února 2014 (usnesení zastupitelstva města č. 217/14/R36 z 23. ledna 2014)
Změna č. 2 ÚP Abertamy – v přípravě
Dostupné online: https://www.mesto-abertamy.cz/obcan/uzemni-planovani/zmena-c1-up-abertamy/, https://www.mesto-abertamy.cz/obcan/uzemni-plan/zmena-c2-up-abertamy/

Územní plán, přijatý zastupitelstvem města Abertamy 15. září 2011, řeší území města Abertamy, k němuž patří i osada Hřebečná, jako polyfunkční území, které se bude rozvíjet jako převážně obytně obslužné místo se zaměřením na pobytové a sportovně rekreační aktivity. Územní plán již počítá s aktivitami, které korespondují se zápisem statku: plánováno je například zřízení muzea hornické činnosti na Hřebečné. Rozvoj ostatního občanského vybavení je výrazně zaměřen na služby v cestovním ruchu. Severní svah Plešivce (mimo komponentu a její nárazníkovou zónu) bude rozvíjen jako komplexní středisko zejména zimních sportů (Skiareál Plešivec) s obslužným zázemím. Změna č. 1 územního plánu, schválená v lednu 2014, navrhuje v kulturní krajině plochy zemědělské a plochy smíšené nezastavěného území, které ruší dříve schválené rozvojové plochy nebo jejich části a navrací území zpět do nezastavěné kulturní krajiny, dále změna chrání kulturní hodnoty území, zejména nemovité kulturní památky, architektonicky a historicky významné stavby, zachovanou urbanistickou strukturu města Abertamy a sídla Hřebečná. Změna respektuje dochované zemědělské usedlosti a chrání přírodní hodnoty území. Dále se v ní nově objevuje ustanovení, že veřejná prostranství v okolí nemovitých kulturních památek nebudou zastavována stavbami, které by znehodnocovaly průhledy a dálkové pohledy na památky.

Připravovaná změna ÚP č. 2 nebude měnit základní urbanistická koncepce územního plánu, nadále přetrvává funkce pro bydlení s výrazným rozvojem rekreace. I nadále se bude podporovat rozvoj služeb a cestovního ruchu z důvodu udržení a zvyšování nabídky pracovních míst v obci. U p.p.č. 1380/1 a 1380/2 (důl Mauritius) je navržena změna využití z ostatní, resp. přírodní plochy na plochu pro občanské vybavení – veřejnou infrastrukturu v souladu se skutečností. Změnou má být rovněž prověřeno vymezení zázemí dolu Mauritius a nového záměru hornického skanzenu.

Územní studie Krušné hory – západ (dostupnost rekreace) považuje za problematická místa ÚP Abertamy předimenzování zastavitelných ploch určených pro bydlení při současném potlačení důrazu na investice do brownfieldů na území města, a to včetně zastavitelných ploch na Hřebečné, při jejichž využití může dojít k podstatnému snížení přírodních a urbanistických hodnot území (rozptýleného charakteru zástavby). Za negativní příklad využití takovýchto ploch označuje studie novou výstavbu pod Plešivcem.

Boží Dar

Územní plán města Boží Dar

Vydán: 22. května 1996, usnesením zastupitelstva obce č. 11/96,

Nabytí účinnosti: 17. července 1996, obecně závazná vyhláška obce Boží Dar č. 2/1996 ze dne 17. června 1996, o závazných částech územního plánu sídelního útvaru Boží Dar

Změna č. 1 Územního plánu sídelního útvaru Boží Dar, leden 2001
Změna č. 2 Územního plánu sídelního útvaru Boží Dar, říjen 2002
Změna č. 3 Územního plánu sídelního útvaru Boží Dar, duben 2004
Změna č. 4 Územního plánu sídelního útvaru Boží Dar, květen 2007

Změna č. 5 Územního plánu sídelního útvaru Boží Dar, prosinec 2007
Regulační plán rozvojových ploch Boží Dar, září 2000
Změna č. 1 Regulačního plánu rozvojových ploch města Boží Dar, červenec 2011
Regulační plán Boží Dar – místní část Ryžovna, září 2003
Regulační plán Boží Dar – místní část Myslivny, duben 2004
Regulační plán Boží Dar – místní část Český Mlýn, duben 2004
Regulační plán Boží Dar – místní část Zlatý Kopec, duben 2004
Regulační plán Boží Dar – místní část Pod Ryžovnou, duben 2004
V současné době je zpracováván nový územní plán, v němž by měly být zaneseny aktivity, které korespondují s prohlášením statku světovou památkou.

Dostupné online: https://www.bozi-dar.cz/uzemni-plan-a-regulacni-plany/d-43004

Územní plán (závazná vyhláška obce Boží Dar č. 2/1996 ze dne 22. 5. 1996, jíž se vymezují závazné části Územního plánu sídelního útvaru Boží Dar) vymezuje rozvoj města Boží Dar jako souvisle urbanizovaného celku se samostatně urbanizovanými částmi Ryžovna, Zlatý Kopec a Český Mlýn. Územní plán stanoví, že ve volné krajině nebudou vytvářena nová sídla nebo samoty, s výjimkou usedlostí budovaných za účelem obhospodařování zemědělského nebo lesního půdního fondu. Město Boží Dar se bude nadále rozvíjet jako významné centrum zimních i letních sportů, v souladu s tím je největším investičním projektem města pro období 2014–2020 regenerace vrcholu nejvyšší hory Krušných hor Klínovce (mimo území komponenty a její nárazníkové zóny).

Regulační plán Boží Dar – místní část Ryžovna počítá s tím, že území místní části bude rozvíjeno jako souvisle urbanizovaný celek, v němž jsou vymezeny mj. plochy pro venkovské bydlení, pro smíšenou rekreaci a občanské vybavení, v grafické části bylo navržena výstavba téměř 50 rodinných domů (podle výkresu zveřejněného v roce 2019 až kolem 80). Regulační plán vznikl ještě v době před přípravou nominace statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a prohlášením Hornické kulturní krajiny Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná za krajinnou památkovou zónu i před prohlášením části zdejšího území za evropsky významnou lokalitu Krušnohorské plató. Dne 10. října 2019 proběhlo setkání zástupců města Boží Dar a Národního památkového ústavu k záměru výstavby, na jehož základě město Boží Dar přislíbilo zpracování nové studie zástavby, která zohlední aktuální kontext ochrany území. Za problematickou označuje plánovanou výstavbu na Ryžovně i Územní studie Krušné hory – západ (dostupnost rekreace) z roku 2020.

Horní Blatná
Územní plán města Horní Blatná

Vydán: dne 12. ledna 2004 usnesením Zastupitelstva obce Horní Blatná č.j. 16 z 12. ledna 2004

Nabytí účinnosti: 7. dubna 2004, obecně závazná vyhláška obce Horní Blatná č. 1/2004 ze dne 22. března 2004 o závazné části územního plánu obce Horní Blatná

Dostupné online: https://www.ostrov.cz/horni-blatna/ds-1565/archiv=0&p1=11268,

Město Horní Blatná zahájilo přípravu nového územního plánu, ve kterém by měly být zapracovány aktivity související s prohlášením statku světovou památkou.

Dostupné online: https://www.ostrov.cz/navrh-uzemniho-planu-horni-blatna/d-20566/p1=11268

Základním předpokladem dalšího rozvoje města podle územního plánu z roku 2003 je ochrana dochované historické urbanistické struktury. Území katastru města Horní Blatná je řešeno jako území s převažující obytnou funkcí, s potenciálem pro rozvoj a rozšíření drobné výroby a služeb, bydlení venkovského typu a rekreačního bydlení a sportovně rekreačních ploch s převahou zeleně.

Návrh ÚP z roku 2017 klade i nadále důraz na ochranu dochované charakteristické urbanistické struktury sídla – pravidelné uliční struktury a navrhuje její rozšíření v navazujících místech, kde je to technicky možné. ÚP respektuje kulturní a architektonické hodnoty – městskou památkovou zónu Horní Blatná, nemovité kulturní památky a místa s archeologickými nálezy a rovněž krajinnou památkovou zónu Hornická kulturní krajina Abertamy – Horní Blatná – Boží Dar a registrovaný významný krajinný prvek Vřesoviště u Horní Blatné, nepřipouští výstavbu větrných elektráren. Z nadřazené dokumentace ZÚR KK přebírá ÚP přeložku silnice II/221 (jz. obchvat města) zajišťující zkapacitnění a zkrácení přepravních časů v ose Johanngeorgenstadt – Potůčky – Pernink – Hroznětín – Ostrov. Jsou definovány, kromě centrálního parkoviště pod náměstím, nové plochy pro dopravu v klidu, v oblasti výstavby jsou stanoveny některé regulativy jako např. výška zástavby nebo sklon sedlových střech.

Územní studie Krušné hory – západ (dostupnost rekreace) z roku 2020 považuje podobně jako v případě Abertam za problematické předimenzování zastavitelných ploch pro trvalé bydlení i individuální rekreaci nebo plochy pro výrobu při vjezdu do města.

Jáchymov
Územní plán Jáchymov
Vydán: dne 24. června 2009, usnesení Zastupitelstva města Jáchymov č. 2.1./2009
Nabytí účinnosti: dne 20. července 2009.
Změna č. 1 Územního plánu Jáchymov
Vydána: dne 20. dubna 2011, usnesení Zastupitelstva města Jáchymov č. 2.1./2011
Nabytí účinnosti: dne 11. května 2011
Změna č. 2 Územního plánu Jáchymov
Vydána: dne 18. dubna 2012, usnesení Zastupitelstva města Jáchymov č. 5.1./2012
Nabytí účinnosti: dne 7. května 2012.
Změna č. 4 Územního plánu Jáchymov
Vydána usnesením č. 357/XIV/2020 ze dne 16. 9. 2020
Nabytí účinnosti: dne 1. 7. 2021
Regulační plán části obce Jáchymov – Mariánská (2005)
Regulační plán části obce Jáchymov – Klínovec (2005)
Regulační plán části obce Jáchymov – Pod Hadí horou (2005)
Dostupné online: https://www.ostrov.cz/uzemni-plan-jachymov-pravni-stav-ve--zneni-zmeny-c-2-uzemniho-planu-jachymov/d-3197/p1=11268
https://www.mestojachymov.cz/uzemni-plan/ds-1041

Územní plán, schválený usnesením zastupitelstva Města Jáchymov ze dne 24. 6. 2009, řeší především zastavěnou část města Jáchymov a územní rozvoj v částech Suchá, Mariánská a Neklid – Klínovec, nacházejících se mimo komponentu Jáchymov, kde jsou navrhovány plochy pro výstavbu objektů pro individuální a smíšené bydlení, pro smíšenou rekreaci a pro rekreační aktivity se zaměřením na zimní sporty. Hlavní zásadou koncepce rozvoje území je ochrana dochované historické urbanistické struktury v Jáchymově i ostatních sídlech a zachování hodnot přírodního a životního prostředí obce v souladu s rozvojem nosné funkce řešeného území, jíž je cestovní ruch a lázeňství.

Úplné znění Územního plánu Jáchymova po vydání změny č. 4, která nabyla účinnosti 1. 7. 2021, nicméně ve výčtu kulturních hodnot území zcela opomíjí existenci památky světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a opomíjí i existenci krajinné památkové zóny Hornická kulturní krajina Jáchymov a kulturních památek souvisejících s hornictvím.

Podle Změny č. 4 jsou mimo jiné navrženy v rámci rozvojových ploch pro bydlení navrženy nové plochy pro cca 75 RD, cca 20 domů v prolukách stávající zástavby, dále plochy pro cca 20 bytů, plochy pro cca 70 objektů pro smíšenou rekreaci a plochy pro ubytovací zařízení s kapacitou cca 590 lůžek a 70 lázeňských lůžek. ÚP počítá s rozvojem ploch pro hromadnou a individuální rekreaci také

v areálech některých bývalých uranových dolů na území KPZ, např. v areálech dolů Rovnost, Adam a Eva, u dolu Rovnost je navrhována i nová plocha pro rozvoj hromadné rekreace proti stávajícímu zařízení horského hotelu.

Z hlediska rozvoje občanské vybavenosti se počítá se zřízením hornicko-geologického skanzenu v prostoru mezi šachtami Svornost a Josef, je navržena trasa geologického parku a systém naučných stezek vycházejících z Jáchymova.

Změna č. 3 Územního plánu Jáchymov
V přípravě, ke schválení by mělo dojít v první polovině roku 2022
Návrh změny č. 3 vymezuje především plochy pro rozvoj rekreace a zimních sportů v severovýchodní části katastrálního území Jáchymov. Jsou vymezeny plochy pro tři nové lanovky a velké množství sjezdovek a lyžařských cest. Jejich realizací by mělo dojít k propojení lyžařských areálů Klínovec a Neklid a zároveň k propojení Jáchymova se sousedními středisky Boží Dar a Loučná pod Klínovcem. V návaznosti na územní plán Loučné pod Klínovcem jsou navrženy také horní části sjezdovky a lanovky spojující Klínovec s německým Fichtelbergem a střediskem Kurort Oberwiesenthal. S rozvojem areálu pro sjezdové lyžování souvisí také navržení třech nových retenčních nádrží pro umělé zasněžování, rozsáhlé plochy pro velkokapacitní parkoviště a plochy pro zázemí lyžařských středisek. Nová parkoviště jsou navržena v horní části areálu Neklid, v prostoru dolní stanice lanovky pod Hadí horou a v lokalitě Bratrství (cca 700 míst), kde je navržena také větší plocha hromadné rekreace určená pro ubytování, stravování a apartmánové bydlení. Další nové plochy pro občanskou vybavenost a hromadnou rekreaci jsou navrženy na vrcholu Klínovce. V dalších částech řešeného území jsou navrhovány pouze menší plochy zejména pro bydlení, rekreaci a občanskou vybavenost, které doplňují stávající zástavbu. Přímo v Jáchymově je nově vymezena pouze jedna zastavitelná plocha pro výstavbu parkovacího domu, jedna plocha veřejného prostranství a trasa cyklostezky. V Novém Městě je navržena plocha pro nové parkoviště a plocha smíšená obytná pro 5–7 rodinných domů. Bylo provedeno vyhodnocení vlivů návrhu Změny č. 3 územního plánu Jáchymov na životní prostředí, které však neřeší dopad změny na krajinu s montánními pozůstatky.
Územní studie Krušné hory – západ (dostupnost rekreace) z roku 2020 hodnotí řadu opatření navrhovaných ve Změně č. 3 za problematická, například pokud jde o plochy pro parkování v údolí Klínoveckého potoka nebo na Neklidu.

Ostrov
Územní plán města Ostrov (Ostrov a přilehlé části – Vykmanov)
Vydán: schválen usnesením Zastupitelstva města Ostrov č.187/02 ze dne 10. října 2002
Územní plán Ostrov
Vydán: 11. prosince 2013, schválen usnesením Zastupitelstva města Ostrov č. 199/13 – Územní plán Ostrov
Nabytí účinnosti: 3. ledna 2014
Dostupné online: https://www.ostrov.cz/uzemni-plan-ostrov/d-1982/p1=11268
Změna č. 1 Územního plánu Ostrov
Vydána: dne 27. ledna 2016, schválen usnesením Zastupitelstva města Ostrov č. 41/16
Nabytí účinnosti: dne 11. března 2016
Dostupné online: https://www.ostrov.cz/zmena-c-1-uzemniho-planu-ostrov/d-7202/p1=11268
V současné době se pořizuje změna č. 2 ÚP Ostrov a zejména změna č. 3 ÚP Ostrov, která se týká území v bezprostřední sousedství národní kulturní památky Rudá věž smrti.
Dostupné online: https://www.ostrov.cz/aktualne-projednavane-dokumentace/ds-1637/archiv=0&p1=11268
https://www.ostrov.cz/zmena%2Dc%2D2%2Duzemniho%2Dplanu%2Dostrov/d-17125

Krupka
Územní plán Krupka
Vydán: 22. dubna 2014, usnesením Zastupitelstva města Krupka č. F/1 Územní plán Krupka
Nabytí účinnosti: dne 8. května 2014;
Dostupné online: http://www.krupka-mesto.cz/uzemni-plan/ds-1098
Regulační plán Krupka – městské centrum
Schválení: schváleno v ZM 01/1997

Cílem ÚP je vyvážený rozvoj kompaktní zástavby, přičemž sleduje mj. tyto zásady:

- vzhledem k historickým památkovým hodnotám a krajinnému rázu horské oblasti Krušných hor rozvinout plochy pro rekreaci, sport a cestovní ruch v letních i zimních měsících,
- zachovat přírodní a historické hodnoty území – cennou urbanistickou strukturu v památkové zóně města, architektonicky hodnotné a památkově chráněné objekty, archeologicky významná území.

Rozvoj je směřován především do jižní části města (mimo komponentu a její nárazníkovou zónu). V území jsou navrhována pouze taková opatření, která nemají negativní vliv na území NATURA 2000, nejsou navrhovány žádné změny využití území, které by mohly mít negativní vliv i na další přírodně hodnotná území. Zvláštní pozornost v severní části území je věnována ochraně přírodních, krajinářských a kulturních hodnot.

Měděnec
Územní plán Měděnec
Vydán: 3. října 2012 usnesením zastupitelstva obce Měděnec č. 188/12
Nabytí účinnosti: dne 22. listopadu 2012
Zpráva o uplatňování: dne 15. dubna 2019 (závěr: ÚP není třeba měnit)
Dostupné online: https://www.medenec.cz/obecni-urad/uzemni-plan/

Územní plán počítá se zachováním historických hodnot v současné zástavbě (mimo vlastní komponentu a její nárazníkovou zónu). Konstatuje, že částečně zachovanou strukturu obce je třeba chránit a podle možností postupně resuscitovat. Rovněž je kladen důraz na ochranu významných součástí obrazu krajiny (dálkové panoramatické výhledy do podkrušnohorské pánve z hrany krušnohorské náhorní plošiny, dominanta obce a širokého okolí, vrch Mědník s kaplí Neposkvrněného početí Panny Marie). Územní plán nepřipouští na území obce větrnou energetiku ani fotovoltaické elektrárny. Územní plán respektuje vymezení krajinné památkové zóny Háj – Kovářská – Mědník, která zajišťuje ochranu kulturních hodnot. Na území komponenty Vrch Mědník není plánována žádná výstavba, sídelní části v územním obvodu obce v nárazníkové zóně komponenty se budou rozvíjet jako aglomerace malých sídel s trvalou i rekreační obytnou funkcí a s plochami pro zařízení a aktivity rekreace a cestovního ruchu.

Loučná pod Klínovcem (nárazníková zóna 5-CZ)
Územní plán Loučná
Vydán: 19. listopadu 2015, usnesením Zastupitelstva města Loučná pod Klínovcem č. 4 U 14/5
Nabytí účinnosti: 10. prosince 2015
Nabytí účinnosti úplného znění po vydání změny č. 2, 3, 4, 6 a 7: 12. května 2020
Dostupné online: http://www.loucna.eu/obcan/uzemni-plan-jeho-zmenyuzemni-studie/
Zpráva o uplatňování: dne 8. října 2019 (závěr: není třeba nový ÚP, jen změny)
Datum veřejného projednání změny (č. 8): 15. 1. 2021
Datum veřejného projednání změny (č. 5): 17. 2. 2021
Dostupné online z http://www.loucna.eu/obcan/uzemni-plan-jeho-zmenyuzemni-studie/

Územní plán města Loučná pod Klínovcem ponechává východní část správního území, kde se v nárazníkové zóně statku nachází objekt historické vápenky, prakticky beze změn, v režimu přírodních ploch.

Kovářská (nárazníková zóna 5-CZ)
Pro území obce Kovářská existuje Urbanistická studie Kovářská, která byla projednána zastupitelstvem obce 6. února 1996, ke dni 26. června 2018 byla prověřena a vložena do evidence územně plánovací činnosti. Studie je dostupná online na http://www.kovarska.cz/?page_id=506.
Dne 22. března 2010 rozhodlo zastupitelstvo obce o pořízení územního plánu. Návrh územního plánu z března 2016 je dostupný na
https://portal.cenia.cz/eiasea/download/U0VBX1VMSzAzN0ZfbmF2cmhfNjkyNzkyNTkzMDc3MjYzMTk3NS5wZGY/ULK037F_navrh.pdf

Dubí (nárazníková zóna 2-DE)
Územní plán Dubí
Vydán: 17. září 2008
Nabytí účinnosti: 3. října 2008
Vydání změny č. 4: 21. března 2018
Nabytí účinnosti po poslední změně č. 4: 6. dubna 2018;
Dostupné online: https://www.mesto-dubi.cz/mesto-dubi/rozvoj-a-investice/uzemni-plan

C4.2.2 Strategické dokumenty krajů a obcí

Karlovarský kraj

Program rozvoje Karlovarského kraje 2014–2020 (platnost prodloužena usnesením Zastupitelstva Karlovarského kraje č. ZK 346/09/19 do roku 2021)
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/Stranky/EU2014-2020/PRKKaSRKK.aspx

Program rozvoje Karlovarského kraje na období 2021–2027 (PRKK 21+)
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/Stranky/EU2014-2020/PRKKaSRKK.aspx

Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Moravskoslezského, Ústeckého a Karlovarského kraje
Dostupné na: https://restartregionu.cz/content/uploads/2016/10/Strategicky_ramec.pdf

Koncepce památkové péče Karlovarského kraje (2006)
V současné době je zpracována nová koncepce památkové péče Karlovarského kraje na období let 2020–2030, která je v připomínkovém řízení.

Koncepce rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji na období 2018–2023
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/ oblast-kultury/Koncepce-cestovni-ruch.aspx

Aktualizace Strategie rozvoje cyklistiky v Karlovarském kraji na období 2016–2022
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-region-rozvoje/cyklo_region.aspx

Koncepce ochrany přírody a krajiny Karlovarského kraje na období 2016–2025
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-zivotni-prostredi/konc_priroda.aspx

Územní studie silniční dopravy v oblasti Karlových Varů
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/dokum-kraj/US_SD_KV_velka.aspx

Územní studie Krušné hory – západ (dostupnost rekreace) – analytická část (srpen 2020)
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/dokum-kraj/US_KH_zapad_rekreace.aspx

Plán dopravní obslužnosti území Karlovarského kraje na období let 2016–2028
Dostupný na https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-dopravy/plan_dopravni_obsluznosti_2016_2028.aspx

Koncepce rozvoje silniční sítě v Karlovarském kraji
Dostupná na: https://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-dopravy/krsskk.aspx

Územní studie Krušnohorské cyklistické magistrály v Karlovarském kraji (2016)
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/dokum-kraj/KCM.aspx

Koncepce běžeckého lyžování v Karlovarském kraji – I. etapa Krušné hory (2011)
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/dokum-kraj/KBL.aspx

Analýza Krušnohorské lyžařské magistrály na území Karlovarského kraje (2011)
Dostupné na: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/dokum-kraj/KLM.aspx

Plán rozvoje města Jáchymova na období 2020–2024
Dostupné na: https://www.mestojachymov.cz/assets/File.ashx?id_org=5643&id_dokumenty=7867
Jde o seznam investičních záměrů, nikoli o komplexně zpracovanou strategii rozvoje města.

Ústecký kraj

Strategie rozvoje Ústeckého kraje do roku 2027 (2018)
Dostupné na: http://www.kr-ustecky.cz/strategie-rozvoje-usteckeho-kraje-do-roku-2027/ds-100053/archiv=0&p1=206906

Koncepce rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji 2014–2020 (2013)
Dostupné na: https://www.kr-ustecky.cz/koncepce/ds-99697/p1=208045

Strategie rozvoje kultury a kulturního dědictví Ústeckého kraje 2021–2030
Dokument byl schválen Zastupitelstvem Ústeckého kraje usnesením č. 037/11Z/2021 ze dne 13. 12. 2021
Dostupné na https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1763470

Program regenerace „Městské památkové zóny Krupka”
Datum zpracování: září 1995
Datum schválení: leden 1997
Doba trvání: do r. 2022
Datum aktualizace: září 2017

Datum schválení aktualizace: 25. 9. 2017

C4.2.3 Lesní hospodářské plány (LHP)

Metodickým nástrojem státní lesnické politiky ČR jsou oblastní plány rozvoje lesů, které slouží jako podpora pro rozhodování orgánů státní správy, vytvářejí předpoklady pro minimalizaci střetu mezi celospolečenskými zájmy a zájmy jednotlivých vlastníků lesů a tvoří podklad pro vypracování lesních hospodářských plánů. Pro území české části série platí oblastní plán pro Přírodní lesní oblast Krušné hory. Lesy na území Krušných hor spadají z velké části do kategorie lesů zvláštního určení (lesy v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů, v ochranných pásmech zdrojů přírodních léčivých a minerálních vod, na území národních přírodních rezervací a přírodních rezervací, lesy se zvýšenou rekreační funkcí, potřebné pro zachování biodioverzity aj.), popř. i do kategorie ochranných lesů a jako v takových je v nich lesní hospodářství regulováno.

Tvorbu lesních hospodářských plánů (dále LHP) vymezuje zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů. Lesy České republiky, s. p., a další vlastníci lesů na území komponent série a jejich nárazníkových zón v souladu se zákonem vypisují výběrová řízení na dodavatele LHP, které jsou zpracovávány na dobu deseti let a obsahují závazná a doporučující ustanovení. Závaznými ustanoveními plánu, která jsou povinny dodržovat právnické i fyzické osoby, jsou maximální celková výše těžby a minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu. Lesní zákon také podrobně specifikuje podmínky hospodaření v lesích.

Oblastní plán rozvoje lesů, Přírodní lesní oblast 1 – Krušné hory
Doba platnosti předchozího OPRL1: 1999–2018
Dostupné online: http://www.uhul.cz/images/ke_stazeni/oprl_oblasti/OPRL-LO-01-Krusne_hory.pdf
Zpracovatel podkladu k základnímu šetření OPRL2 14. 7. 2020:
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs n. L., Nábřežní 1326, 250 01 Brandýs n. L. – S. Boleslav, pobočka Jablonec n. N.
Základní šetření: 14. 7. 2020

Území komponent 1-CZ, 2-CZ, 3-CZ:
Lesní hospodářský plán pro Lesní hospodářský celek Plešivec
Lesní správa Horní Blatná
Zpracovatel pro r. 2012–2021: Plzeňský Lesprojekt, a. s., nám. Generála Píky 8, 326 00 Plzeň
Datum schválení rozhodnutím KÚ KK: dne 16. května 2012
Místo uložení: Lesy ČR, s. p., Lesní správa Horní Blatná, nám. sv. Vavřince 119, Horní Blatná, 362 37
Doba platnosti: 1. leden 2012–31. prosinec 2021
Zpracovatel pro r. 2022–2031: Plzeňský Lesprojekt, a. s., nám. Generála Píky 8, 326 00 Plzeň
Předpokládané datum základního šetření: duben 2021
Doba platnosti: 1. leden 2022–31. 12. 2031.
Kromě státního podniku Lesy ČR zasahují na území komponent 1-CZ a 2-CZ v Karlovarském kraji i jiné organizace zabývající se správou lesního majetku:
Lesy Jáchymov s.r.o.
Mathesiova 209, 362 51 Jáchymov, tel: +420 351 170 528, email: info@lesyjachymov.cz
Lesy města Boží Dar
Lesní správce: Ing. Karel Picura, tel: +420 603 820 255, email: picura@bozidar.eu

Území komponent 4-CZ, 5-CZ, 2-DE
Lesní hospodářský plán pro Lesní hospodářský celek Telnice (4-CZ, 2-DE /hlavní část/)
Lesní správa Děčín
Zpracovatel pro r. 2011-20: EKOLES PROJEKT s.r.o., Mládí 4024/15a, 466 04 Jablonec n. N.
Datum schválení rozhodnutím KÚ ÚK: dne 18. srpna 2011

Místo uložení: Lesy ČR, s. p., Lesní správa Děčín, Sládkova 2, 405 02 Děčín
Doba platnosti: 1. leden 2011–31. prosinec 2020
Zpracovatel pro r. 2021-2030: EKOLES PROJEKT s.r.o., Mládí 4024/15a, 466 04 Jablonec n. N.
Doba platnosti: 1. leden 2021–31. 12. 2030

Lesní hospodářský plán pro Lesní hospodářský celek Litvínov (2-DE /podružná část/)
Lesní správa Litvínov
Zpracovatel pro r. 2011-20: EKOLES PROJEKT s.r.o., Mládí 4024/15a, 466 04 Jablonec n. N.
Datum schválení rozhodnutím KÚ ÚK: dne 17. srpna 2011
Místo uložení: Lesy ČR, s. p., Lesní správa Litvínov, Máchova 1688, 436 06 Litvínov
Doba platnosti: 1. leden 2011–31. prosinec 2020
Zpracovatel pro r. 2021-2030: EKOLES PROJEKT s.r.o., Mládí 4024/15a, 466 04 Jablonec n. N.
Doba platnosti: 1. leden 2021–31. prosinec 2030

Lesní hospodářský plán pro Lesní hospodářský celek Klášterec (5-CZ)
Lesní správa Klášterec
Zpracovatel: EKOLES PROJEKT s.r.o., Mládí 4024/15a, 466 04 Jablonec n. N., Příroda, s.r.o., Zápská 1862, 250 01 Brandýs nad Labem - Stará Boleslav
Datum schválení rozhodnutím KÚ ÚK: dne 30. srpna 2019
Místo uložení: Lesy ČR, s. p., Lesní správa Klášterec, V Zátiší 830, 431 51 Klášterec
Doba platnosti: 1. leden 2019–31. prosinec 2028

C5. Výkon správy statku a péče o něj

C5.1 Výkon státní správy ve vztahu k památkové péči

Kompetence centrálních institucí ve vazbě ke světovému dědictví jsou v České republice následující:

- **Stálá mise ČR při UNESCO** v sídle UNESCO v Paříži – náleží pod velvyslanectví ČR ve Francii, zprostředkovává kontakt mezi organizací a jednotlivými resorty.
- **Česká komise pro UNESCO** – je meziresortním koordinačním a poradním orgánem vlády České republiky ve věcech týkajících se UNESCO a vztahů České republiky k této organizaci. Komise plní úkoly vyplývající z její funkce národní komise pro UNESCO dle čl. VII Ústavy UNESCO a Charty národních komisí pro UNESCO, především zprostředkovává styk mezi institucemi a organizacemi působícími v České republice a UNESCO, zejména pak jeho Sekretariátem v Paříži. Plnění rozhodnutí přijatých komisí a jejími orgány a udržování kontaktu se Sekretariátem UNESCO a s partnerskými národními komisemi zajišťuje Sekretariát České komise pro UNESCO při Ministerstvu zahraničních věcí (Odboru OSN).
- **Ministerstvo kultury České republiky** je na základě ustanovení § 26 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice. Zabezpečuje také mezinárodní spolupráci v oboru státní památkové péče. V rámci své působnosti odpovídá za úkoly, které vyplývají z členství ČR v UNESCO a z jejího účastenství na mezinárodních smlouvách včetně Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.
    - **Památková inspekce** je specializovaným kontrolním orgánem Ministerstva kultury v oboru státní památkové péče na základě zákona č. 20/1987 Sb.
    - **Odbor památkové péče** plní v rámci Ministerstva kultury úkoly ústředního správního úřadu. Rozhoduje například o prohlášení věci nebo souboru věcí za kulturní památku, zpracovává návrhy nařízení vlády na prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku, návrhy vyhlášky na prohlášení území za památkovou zónu, rozhoduje o udělení povolení k restaurování kulturních památek, rozhoduje o poskytování příspěvků na obnovu kulturních památek, řídí Národní památkový ústav jako odbornou organizaci státní památkové péče s celostátní působností a současně metodicky řídí a koordinuje činnost orgánů státní památkové péče nižších stupňů (krajských úřadů a zprostředkovaně rovněž obecních úřadů obcí s rozšířenou působností) při výkonu veřejné správy na daném úseku.
    - **Oddělení UNESCO a mezinárodní spolupráce** při Odboru mezinárodních vztahů – je pověřeno komunikací se Sekretariátem UNESCO pro záležitosti kulturního dědictví, zapojuje se i do projektů mezinárodní spolupráce smluvních států v těchto záležitostech.
- **Národní památkový ústav** je zastřešující odborná a výzkumná organizace státní památkové péče s celostátní působností. Na základě zákona č. 20/1987 Sb. vykonává z pověření Ministerstva kultury také monitoring památkového fondu včetně světového dědictví. Člení se na Generální ředitelství v Praze („GnŘ“), které řídí a metodicky vede celkovou činnost NPÚ a v rozsahu vymezeném zákonem, statutem a vnitřními předpisy přímo zajišťuje úkoly státní památkové péče, a na územní odborná pracoviště („ÚOP“) v jednotlivých krajích, jež zajišťují úkoly státní památkové péče v plném rozsahu daném zákonem ve své územní působnosti a poskytují odbornou a metodickou pomoc vlastníkům a správcům památek. Na území Karlovarského a Ústeckého kraje působí tato územní odborná pracoviště:
    - Národní památkový ústav – ú. o. p. v Lokti, Kostelní 81, 357 33 Loket
    - Národní památkový ústav – ú. o. p. v Ústí nad Labem, Podmokelská 1/38, 400 07 Ústí nad Labem – Krásné Březno

Památková ochrana je uplatňována prostřednictvím odborného posuzování veškeré předpokládané stavební a údržbové činnosti. Odborné vyjádření příslušného pracoviště Národního památkového ústavu se stává podkladem pro vydání závazného stanoviska výkonného orgánu státní správy na úseku památkové péče. Na základě správního rozhodnutí, které v případě kulturních památek vydávají prvoinstanční orgány (obecní úřady obcí s rozšířenou působností) a v případě národních kulturních památek příslušný krajský úřad, jsou závazně stanoveny podmínky, za kterých lze provádět jak úpravy nemovitostí – tedy údržbové práce a opravy nadzemních objektů a jejich reliktů, tak archeologické průzkumy a výzkumy, údržbu a péči o zeleň areálu.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vykonávají a organizují státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu v souladu s Koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice. Při plnění svých úkolů se opírají o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče – Národního památkového ústavu. Práva a povinnosti vlastníků a správců nemovitostí v oblasti památkové péče upravuje zákon č. 20/1987 Sb. Pro komponenty statku jsou příslušné:

- Městský úřad Ostrov (odbor majetku města, referát památkové péče) pro komponenty 1-CZ, 2-CZ, 3-CZ
- Magistrát města Teplice (odbor územního plánování a stavebního řádu, referát památkové péče) pro komponentu 4-CZ a nárazníkovou zónu komponenty 2-DE na českém území
- Městský úřad Kadaň (odbor regionálního rozvoje, územního plánování a památkové péče, referát památkové péče) pro komponentu 5-CZ

Krajské úřady

Krajské úřady (Krajský úřad Karlovarského kraje v případě komponent 1-CZ, 2-CZ a 3-CZ a Krajský úřad Ústeckého kraje v případě komponent 4-CZ a 5-CZ) řídí ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, výkon státní památkové péče v příslušném kraji a dále plní úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, pokud nepřísluší Ministerstvu kultury nebo vládě České republiky. Dozírají rovněž v rozsahu své působnosti na dodržování zákona o státní památkové péči a předpisů vydaných pro jeho provádění, vykonávají státní stavební dohled při obnově národních kulturních památek z hlediska státní památkové péče a připravují a naplňují programy poskytující dotace pro významné akce na území kraje.

Ministerstvo kultury

Ministerstvo kultury České republiky je nejvyšším výkonným orgánem státní památkové péče, je odvolacím orgánem proti rozhodnutí krajských úřadů. Ministerstvo připravuje oborová koncepční opatření a přiděluje finanční prostředky na obnovu památek z centrálních zdrojů.

C5.2 Výkon státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny

Státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny vykonávají podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, orgány ochrany přírody, jimiž jsou obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí, Česká inspekce životního prostředí, ministerstvo životního prostředí, popř. ministerstvo obrany.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR jako organizační složka státu zřízená Ministerstvem životního prostředí mj. zpracovává plány péče o svěřená chráněná území a zajišťuje jejich realizaci, zpracovává dokumentaci územního systému ekologické stability krajiny nadregionálního významu na celém území ČR a je rovněž odborným garantem evropské soustavy chráněných území Natura 2000 na území ČR.

Krajské úřady mj. vydávají závazná stanoviska k zásahům, které by mohly vést k poškození nebo narušení obnovy evropsky významných lokalit nebo jejich předmětů, uplatňují stanoviska k zásadám územního rozvoje a k územním plánům obcí s rozšířenou působností z hlediska zájmů ochrany přírody, dále vymezují regionální území ekologické stability (ÚSES) a maloplošná chráněná území (např. přírodní památky). Území ekologické stability představuje síť ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Hlavním smyslem ÚSES je posílit ekologickou stabilitu krajiny zachováním nebo obnovením stabilních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb.

Obce s rozšířenou působností mj. vymezují místní systémy ekologické stability (lokální biokoridory, lokální biocentra, interakční prvky) a vydávají závazná stanoviska k zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce a vydávají souhlasy k umisťování a povolování staveb a k jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz. ORP rovněž vydávají rozhodnutí o vyhlášení památných stromů a souhlasy s jejich ošetřením a rovněž uplatňují stanoviska v rámci územního plánování na území nominovaného statku.

Na dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkající se ochrany přírody a krajiny dohlíží **Česká inspekce životního prostředí**.

C5.3 Výkon státní správy ve vztahu k územnímu plánování

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR) je podle zákona č. 183/2006 Sb., nejvyšším úřadem, v jehož gesci jsou mj. otázky stavebního práva a územního plánování, ale i koordinace strukturálních fondů a programů Evropské unie. V agendě MMR jsou rovněž centrální témata spojená s turismem, včetně oficiální prezentace hodnot a zajímavostí ČR prostřednictvím jím zřízené agentury CzechTourism. Územní plánovaní je zajišťováno v hierarchii plánovacích dokumentů, které na sebe vzájemně navazují, přičemž platí povinnost respektování vyšší úrovně materiálu na krajské, resp. místní úrovni. MMR je také nejvyšším odvolacím orgánem státní správy ve věci územně plánovací dokumentace.
Krajské úřady zajišťují ochranu a rozvoj hodnot území kraje, přitom mohou zasahovat do činnosti orgánů obcí jen v zákonem stanovených případech, a to pouze v záležitostech nadmístního významu; postupují přitom v součinnosti s orgány obcí. Krajským úřadům jsou svěřeny úkoly a činnosti, které souvisejí s pořizováním územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace a s vydáváním územního rozhodnutí v případech, kdy si je na základě zákona vyhradí, a vedení evidence územně plánovací činnosti.
Obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu pořizují, aktualizují a provádějí změny územních plánů a regulačních plánů pro území města a místních částí, změny územních plánů, regulačních plánů a územních studií pro obce ve správním území ORP a změny vymezení zastavěného území pro obce ve správním území ORP;

Obecně závazné vyhlášky a nařízení
K ochraně a správě statku, jakož i k rozvoji jeho území se vztahují rovněž obecně závazné vyhlášky a nařízení obcí, které leží na území statku a jeho nárazníkových zón. Mohou upravovat například oblast místních poplatků, nakládání s odpady a stavebním odpadem, upravovat opatření k ochraně veřejného pořádku, stanovovat závazné části územně plánovací dokumentace apod. Právní předpisy zveřejňují obce na svých webových stránkách.

C5.4 Výkon státní správy v oblasti hornické činnosti

Státní báňská správa

Státní báňská správa je tvořena Českým báňským úřadem a obvodními báňskými úřady. Český báňský úřad (ČBÚ) je ústředním orgánem státní správy se sídlem v Praze, v jeho čele stojí předseda, kterého jmenuje a odvolává vláda. Českému báňskému úřadu jsou na území statku podřízeny dva obvodní báňské úřady (OBÚ):

Obvodní báňský úřad pro území kraje Karlovarského

Boženy Němcové 1932, 356 01 Sokolov

Obvodní báňský úřad pro území kraje Ústeckého

U Města Chersonu 1429, 434 01 Most

Orgány státní báňské správy provádějí především vrchní dozor, a to nad hornickou činností, činností prováděnou hornickým způsobem, požární ochranou v podzemí, dodržováním pracovních podmínek v hornických organizacích, nakládáním s výbušninami, nakládáním s těžebním odpadem, zajišťováním bezpečného stavu podzemních objektů včetně prohlídkových důlních děl.

Do působnosti orgánů státní báňské správy patří také např. stanovování dobývacích prostorů, vydávání povolení/oprávnění k hornické činnosti, činnosti prováděné hornickým způsobem, ověřování odborné způsobilosti a vydávání přísl. osvědčení a průkazů.

Úkoly orgánů státní báňské správy na úseku vrchního dozoru vykonává Český báňský úřad ústředními báňskými inspektory a obvodní báňské úřady obvodními báňskými inspektory.

C5.5 Systém správy a řízení statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří

C5.5.1 Správa statku na mezinárodní úrovni

Na základě Memoranda o porozumění, které za Svobodný stát Sasko a Českou republiku podepsali příslušní ministři, probíhá správa statku jako celku na dvou úrovních – jednak na ministerské úrovni prostřednictvím Bilaterální řídicí skupiny, jednak na regionální/komunální úrovni prostřednictvím Bilaterální poradní skupiny. Složení, funkce a úkoly těchto skupin jsou popsány v mezinárodní části Management Planu (viz str. 24).

C5.5.2 Správa statku na regionální a místní úrovni

Na regionální a místní úrovni je správa české části statku podpořena deklarací, již 30. dubna 2012 podepsali hejtmani Karlovarského a Ústeckého kraje a starostové měst a obcí ležících na území zdejších pěti komponent (viz Přílohu 1). V této deklaraci se dotčené kraje, města a obce mj. zavázaly, že budou účinně chránit hornické dědictví tak, aby zůstalo zachováno pro příští generace.

Dne 2. května 2013 pak Karlovarský kraj, Ústecký kraj, města Jáchymov, Abertamy, Boží Dar, Horní Blatná a Krupka a obec Měděnec podepsaly smlouvu o partnerství (viz Přílohu 2), která definovala odpovědnosti a povinnosti smluvních partnerů v době přípravy nominace statku, ale stanovuje i odpovědnosti a povinnosti smluvních partnerů po zápisu statku na Seznam světového dědictví. Výše uvedené kraje a obce se zavázaly, že se budou podílet na správě statku světového dědictví, na zajištění činnosti správce statku (koordinátora), na zajištění naplňování Management Planu a jeho aktualizace a na zabezpečení propagace, publicity a prezentace statku veřejnosti.

V současnosti se připravuje nová smlouva o partnerství, jejímž signatářem by se měla stát i společnost Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., jakožto site manager české části statku.

Site manager české části statku

Nejdůležitějším aktérem v systému správy statků světového dědictví je site manager.

Funkci site managera a koordinátora správy české části statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří vykonává prostřednictvím svého ředitele obecně prospěšná společnost Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, která byla založena v roce 2010 a jejími členy jsou zástupci měst ležících na území jednotlivých komponent a jejich nárazníkových zón jak v Karlovarském kraji (města Boží Dar, Horní Blatná a Jáchymov), tak v Ústeckém kraji (Krupka a Loučná pod Klínovcem). Zástupci těchto měst zasedají ve správní nebo dozorčí radě společnosti, členy dozorčí rady jsou i zástupci Karlovarského a Ústeckého kraje. Uvedená města jsou zároveň významnými vlastníky nemovitostí v dotčených komponentách a jejich nárazníkových zónách.

Site managerem české části statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je od data jeho zápisu na Seznam světového dědictví ředitel Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., Michal Urban.

K úkolům site manažera / koordinátora správy statku patří zejména:

- účastnit se jednání Bilaterální řídicí skupiny a naplňovat úkoly vzešlé z těchto jednání týkající se národní, popř. i mezinárodní správy statku,
- účastnit se jednání a rozpracovávat pokyny a doporučení Bilaterální poradní skupiny týkající se péče o českou část statku,
- dohlížet na plnění a periodickou aktualizaci české části Management Planu,
- podílet se na zajišťování finančních zdrojů nutných k realizaci Management Planu,

- průběžně spolupracovat s orgány státní památkové péče v otázkách stavu zachování sériového statku,
- navrhovat opatření k zachování výjimečné světové hodnoty statku jeho integrity a autenticity,
- spolupracovat s orgány určenými k tomu právními předpisy a s dalšími zainteresovanými subjekty na opatřeních ke zlepšení infrastruktury pro návštěvníky a ke zvýšení návštěvnické atraktivnosti statku,
- průběžně spolupracovat s orgány místní samosprávy při tvorbě a aktualizaci územních plánů,
- průběžně spolupracovat s klíčovými vlastníky a správci nemovitostí na území komponent české části statku,
- průběžně spolupracovat s příslušnými státními institucemi v oblasti ochrany starých a opuštěných důlních děl,
- zapojovat do realizace Management Planu místní podniky a podnikatele, a přispívat tak k rozvoji lokální a regionální ekonomiky,
- podílet se na PR a marketingových kampaních sloužících ke zvýšení informovanosti veřejnosti o hodnotách statku,
- podílet se na návrzích akcí a kampaní sloužících k posílení identity obyvatel Krušných hor s hodnotami statku, k edukačním a osvětovým účelům, rozvoji místních kulturních tradic, komunitního života a přeshraniční spolupráce,
- navrhovat opatření k předcházení krizovým situacím.

Koordinátorovi mohou v jeho práci pomáhat speciální poradní sbory, například poradní sbory pro památkovou péči, pro turistický ruch, pro osvětu a edukaci, pro životní prostředí, popř. další podle rozhodnutí správní rady Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s. První organizační schůzka ve věci založení poradního sboru pro památkovou péči se uskutečnila v roce 2021.

V rámci celé ČR byla od roku 2017 posílena užší součinnost hlavních aktérů na celostátní úrovni. Ministerstvo kultury svolává každoroční jednání s hlavními aktéry z agendy světového dědictví, zaměřené zejména na site managery statků světového dědictví. Cílem je vytvoření společné platformy a osobních kontaktů, sdílení zkušeností a prohlubování znalostí o principech naplňování Úmluvy o světovém dědictví.

Okruhy k řešení

V české legislativě není funkce site managerů statků světového dědictví nijak ukotvena, a přestože jde o osoby s přímou odpovědností za místní správu statku, nemají site manageři žádné přímé rozhodovací pravomoci a nemají ani postavení dotčeného orgánu státní správy, jako je tomu například v případě AOPK při posuzování záměrů s dopadem na ochranu přírody a krajiny. V případě statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je proto výkon funkce site managera do značné míry závislý na kvalitě spolupráce s krajskými úřady Karlovarského kraje a Ústeckého kraje (popř. s komisemi krajů, jimž přísluší agenda světového dědictví, tj. s Komisí lázeňství, cestovního ruchu a UNESCO při Radě Karlovarského kraje a Komisí pro regionální rozvoj, cestovní ruch a lázeňství při Radě Ústeckého kraje), s obecními úřady obcí s rozšířenou působností (Teplice, Kadaň, Ostrov), s místními samosprávami na území statku, ale i s jednotlivými vlastníky a správci nemovitostí. Je proto nezbytné, aby si tito aktéři byli vědomi hodnot statku a podporovali je.

Podle Managment Planu předloženého k žádosti o zápis statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví v roce 2017 měla být při společnosti Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., po zápisu statku zřízena národní kancelář pro koordinaci správy české části statku se třemi zaměstnanci (site manager + 2). Tento předpoklad se kvůli nedostatečnému financování o.p.s. (viz kap. C6.1) dosud nepodařilo naplnit, společnost

Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., má kromě ředitele jen jednoho zaměstnance, který navíc dosud plnil především úkoly nesouvisející se správou statku.

První verze Management Planu zároveň počítala s tím, že site manager bude jmenován i pro každou komponentu české části statku. Tuto čestnou funkci měli vykonávat starostové příslušných obcí nebo jimi pověření zástupci s výjimkou komponenty Rudá věž smrti, kde se site managerem měl stát zástupce Národního památkového ústavu. Správci komponent měli dohlížet na realizaci projektů týkajících se příslušné komponenty, popř. projektů, jež budou společné pro všechny komponenty, dohlížet na implementaci opatření Management Planu týkajících se příslušné komponenty, spolupracovat na aktualizacích Management Planu, poskytovat podklady za příslušnou komponentu pro zpracovávání monitorovacích zpráv, průběžně informovat koordinátora české části statku o všech skutečnostech, které se týkají péče o příslušnou svěřenou komponentu, popř. o skutečnostech, které by mohly ovlivnit její památkové hodnoty, a podílet se na osvětě pro místní občany a návštěvníky komponenty na propagaci statku. Rovněž tento předpoklad se nenaplnil, výše popsané úkoly plní s pomocí jednotlivých obcí site manager (koordinátor).

C6. Financování správy statku a péče o statek

V následujícím textu jsou uvedeny hlavní zdroje financování použitelné pro aktivity související se správou statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, jeho zachováním rozvojem a prezentací v nadcházejícím období a uvedeny jsou také příklady projektů, které byly realizovány v uplynulých letech s využitím evropských, národních, krajských, místních a dalších zdrojů. Vzhledem k velké rozloze statku a velkému počtu individuálních vlastníků však není možné sledovat a vyhodnocovat všechny náklady na projekty související se zachováním statku a jeho rozvojem.

C6.1 Financování správy statku

Činnost společnosti Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., včetně výkonu funkce site managera české části statku je financována:

a) z členských příspěvků členských obcí o.p.s.,

b) z příspěvků krajů a obcí vyplývajících ze smlouvy o partnerství z roku 2013 (viz Přílohu 2),

c) z krajských, popř. dalších dotací,

d) příležitostných příjmů.

Na rok 2022 byl schválen rozpočet o.p.s. s celkovými příjmy ve výši 1 446 512,- Kč, z této částky tvoří členské příspěvky obcí 250 000 Kč, příspěvky na základě smlouvy o partnerství 632 512 Kč, předpokládaná dotace Karlovarského kraje z programu Podpora obnovy venkova na činnost manažerů mikroregionů, hospodářských komor, spolků a nadací zhruba 300 000 Kč a ostatní příjmy cca 250 000 Kč. Do výše příjmů se negativně promítlo odstoupení města Abertamy od členství v o.p.s. v roce 2021. Příjmy jsou užívány k pokrytí mzdových nákladů dvou zaměstnanců o.p.s., k pokrytí administrativních nákladů a nákladů spojených s provozem vily Zenker – sídla o.p.s., které má společnost v dlouhodobé výpůjčce od Karlovarského kraje.

Okruhy k řešení

Výše rozpočtu o.p.s. je dlouhodobě nedostatečná a neodpovídá předpokladu obsaženém v nominační dokumentaci k žádosti o zápis statku na Seznam světového dědictví z let 2014 a 2017, že nejpozději do data zápisu statku na Seznam světového dědictví bude zajištěno financování chodu kanceláře koordinátora české části statku (site managera) ve výši 2 milionů Kč. Není tak možné potřebné, již dlouho plánované přijetí třetího zaměstnance, který by vykonával část agendy spojené se správou statku včetně prací projektového manažera, ani financování nebo předfinancování projektových aktivit souvisejících s péčí o statek.

S ohledem na rozpočtové možnosti členských obcí o.p.s., mezi nimiž převládají malé obce s méně než 500 obyvateli, přitom nelze ani do budoucna předpokládat, že by se výše vlastního financování zvýšila na potřebnou úroveň, která by zajistila i možnost financování jiných než pouhých provozních výdajů. Žádoucí je v tomto větší zapojení krajů, s čímž počítá i návrh nové smlouvy o partnerství.

C6.2 Financování péče o statek

Udržování výjimečné světové hodnoty statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je financováno primárně ze zdrojů vlastníků nemovitostí na území statku a dále z rozpočtů obcí a krajů nacházejících se na území statku. Vzhledem k tomu, že objemy rozpočtů místních samospráv neumožňují financovat finančně náročné projekty, je nutné k realizaci většiny projektů využívat různých forem

externího financování především s využitím dotačních titulů Evropské unie, Karlovarského a Ústeckého kraje a centrálních institucí, zvláště Ministerstva kultury a Ministerstva pro místní rozvoj.

C6.1.1 Dotační programy Evropské unie

K hlavním potenciálním zdrojům evropských dotací využitelných pro statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří budou v programovém období EU 2021–2027 patřit zejména základní tři programy:

- Program spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko 2021–2027
- Integrovaný regionální operační program 2021–2027
- Operační program Životní prostředí (2021–2027).

Příprava programů v současnosti probíhá, jejich spuštění je závislé na datu schválení programů Evropskou komisí, první výzvy by měly být vyhlášení v první polovině roku 2022.

Program spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko 2021–2027

Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko, financovaný z Evropského fondu pro regionální rozvoj Evropské unie, bude pokračovat i v programovém období 2021–2027, řídícím orgánem bude opět Saské státní ministerstvo pro regionální rozvoj, národním orgánem Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Aktuální informace o programu a jeho přípravě jsou dostupné na webu programu www.sn-cz2020.eu, program obdrží v dotačním období 2021–2027 celkem 152 364 000 eur z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj. Programový dokument by Evropská komise měla schválit koncem prvního pololetí 2022.

Mezi podporované oblasti by měly i nadále patřit projekty zaměřené na přizpůsobení se změně klimatu, zvyšování biodiverzity, na podporu vzdělávání a školské projekty, podporu kulturního dědictví, udržitelného cestovního ruchu a spolupráce institucí. Novým tématem by se měla stát podpora výzkumu a inovací a rozvoj sítí mezi akademickou, hospodářskou a podnikatelskou sférou.

Součástí programu dosud byl i Fond malých projektů, z nějž jsou podporovány malé projekty s lokálním charakterem přeshraniční spolupráce až do výše dotace 15 000 eur, celkové výdaje malého projektu nesmějí přesáhnout hranici 30.000 eur. Fond malých projektů je spravován jednatelstvími euroregionů, v případě Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří jde o Euroregion Krušnohoří (http://euroreg.cz/?page_id=8), popř. Euregio Egrensis (https://www.euregioegrensis.de/index.php/cs/?id=445:velke-projekty-mezi-saskem-ceskem&catid=179)

V uplynulém programovém období 2014–2020 byly z programu kofinancovány zejména tyto přeshraniční projekty s přímou vazbou na statek:

- ArchaeoMontan 2018 s celkovými náklady 5 439 665 eur (více než 130 milionů korun),
- Montánní kulturní dědictví (celkové náklady 3 711 678 €),
- Poznávání přírodního a kulturního dědictví včetně doprovodné infrastruktury v regionu Střední Krušné hory (celkové náklady 2 528 541 €),
- Zdař Bůh, světové dědictví (celkové náklady 2 439 793 €),
- Železo, cín a řemeslo ve Schwarzenbergu a Abertamech – doboví svědci horské kulturní krajiny Erzgebirge/Krušnohoří (celkové náklady 2 328 446 €),
- Naše světové dědictví – hornická kulturní krajina Erzgebirge/Krušnohoří (celkové náklady 1 226 299 €),
- Umění pozdního středověku v hornické oblasti Krušnohoří (celkové náklady 969 757 €),
- Archivní síť (celkové náklady 618 344 €).

- Využití moderních interaktivních technologií v oblasti ochrany, zachování a propagace přírodního a kulturního dědictví (celkové náklady 155 054 €)

Bližší popis těchto projektů je uveden v mezinárodním Management Planu.

Integrovaný regionální operační program 2021–2027

Integrovaný regionální operační program (IROP) v období 2021-2027 naváže na program IROP v předchozím sedmiletém období. Prioritou programu je vyvážený rozvoj území, zkvalitnění infrastruktury, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech. Řídícím orgánem programu bude i nadále Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, servis pro žadatele zajišťují pobočky Centra pro regionální rozvoj (CRR) ve všech krajích. Bližší informace lze získat na webu www.irop.mmr.cz. Vyhlášení prvních výzev se předpokládá na jaře roku 2022.

Pro aktivity na ochranu a rozvoj statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří by bylo možné hledat podporu zejména v následujících prioritách a jejich specifických cílech:

Priorita 4 – Zlepšení kvality a dostupnosti sociálních a zdravotních služeb, vzdělávací infrastruktury a rozvoj kulturního dědictví

Specifický cíl 4.4: Posílení role kultury a cestovního ruchu v hospodářském rozvoji, sociálním začleňování a v sociálních inovacích (plánovaná alokace pro tzv. méně rozvinuté regiony v rámci celé ČR je 231 440 987 eur).

Plánované intervence reagují zejména na epidemii COVID-19, která zasáhla nejvíce oblast cestovního ruchu a kultury. Pro Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří připadají v úvahu zejména tyto aktivity:

- Revitalizace a vybavení pro činnost památek přispívající k ochraně kulturního dědictví (revitalizace památek, expozic, depozitářů, technického a technologické zázemí, návštěvnická centra, edukační centra, restaurování, ochrana a zabezpečení památek, parkoviště u památek, parky u národních kulturních památek a u památek UNESCO.
- Revitalizace, odborná infrastruktura a vybavení pro činnost muzeí a knihoven
- Veřejná infrastruktura udržitelného cestovního ruchu – např. budování a revitalizace doprovodné infrastruktury cestovního ruchu (např. odpočívadla, parkoviště, sociální zařízení)

Podporu v případě individuálních projektů bude možné využít pro památky zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek ČR jako národní kulturní památka, u projektů ITI pro památky zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek ČR nebo v Seznamu světového dědictví UNESCO, památky musí být přístupné veřejnosti. Projekty budou muset být realizovány mimo zvláště chráněná území a území soustavy Natura 2000 (v těchto územích bude návštěvnická infrastruktura podporována z Operačního programu Životní prostředí).

Priorita 5 – Komunitně vedený místní rozvoj

Specifický cíl 5.1: Podpora integrovaného a inkluzivního sociálního, hospodářského a environmentálního místního rozvoje, kultury, přírodního dědictví, udržitelného cestovního ruchu a bezpečnosti v jiných než městských oblastech

Pro statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří by mohla být čerpána podpora například na aktivity:

- Revitalizace kulturních památek (expozice, depozitáře, technické zázemí, návštěvnická centra, edukační centra, restaurování, vybavení pro konzervaci a restaurování, evidence a dokumentace mobiliárních fondů; doprovodná část projektu: parkoviště u památek), památky musí být zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek ČR jako kulturní památka.

- Revitalizace a vybavení městských a obecních muzeí (revitalizace muzeí, expozice, depozitáře, technické zázemí, návštěvnická centra, edukační centra, restaurování, vybavení pro konzervaci a restaurování, evidence a dokumentace muzejních sbírek).
- Veřejná infrastruktura udržitelného cestovního ruchu (budování a revitalizace doprovodné infrastruktury cestovního ruchu – např. odpočívadla, parkoviště, sociální zařízení; budování páteřních, regionálních a lokálních turistických tras a revitalizace sítě značení; propojená a otevřená řešení návštěvnického provozu a navigačních systémů měst a obcí; rekonstrukce stávajících a budování nových turistických informačních center)

Příjemcem v tomto specifickém cíli budou subjekty, které realizují projekty v rámci schválených strategií CLLD na území působnosti MAS. Plánovaná alokace pro tento specifický cíl (pro tzv. méně rozvinuté regiony v rámci celé ČR) je 208 758 563 eur.

V minulých letech byl program IROP využit například k financování těchto projektů
Město Jáchymov
Název projektu: Bezpečnost dopravy – část západní chodník
Termín realizace: 2018–2019
Náklady projektu: 7 000 000 Kč, z toho dotace IROP 4 000 000 Kč, zbytek rozpočet města Jáchymov

Město Krupka
Název projektu: Rekonstrukce objektu AGAPÉ I (rekonstrukce budovy azylového domu a její vybavení novým nábytkem)
Termín realizace: 2018
Dotace IROP: 14 552 021,75 Kč

Město Krupka – mimo území statku
Název projektu: Rekonstrukce objektu bývalého domu kultury Komenského č.p. 202, Krupka – vybudování komunitního centra
Termín realizace: 2020
Náklady projektu: 64 415 582 Kč, z toho dotace IROP 18 000 000 Kč

Název projektu: Rekonstrukce objektu Komenského č.p. 202, Krupka – centrum pro zájmové a neformální vzdělávání v Krupce
Termín realizace: 2021
Náklady projektu: 3 178 038,60, z tohoto dotace IROP 3 531 154 Kč

Operační program Životní prostředí 2021–2027

Program navazuje na stejnojmenný program z období 2014–2020, v současnosti je ve fázi finálních příprav (https://www.opzp.cz/opzp-2021-2027/). Předpokládá se ale, že bude pokračovat podpora stejných nebo podobných aktivit jako v předchozím období (energetické úspory a obnovitelné zdroje energie, adaptace na změny klimatu, vodohospodářská infrastruktura, podpora sanací kontaminovaných lokalit aj. Program bude opět zaměřený zejména na veřejný sektor. Nově nebudou mezi přijatelnými příjemci příspěvkové organizace obcí, měst a krajů, za něž bude vždy žádat jejich zřizovatel. Navíc například v oblasti oběhového hospodářství nebo ochrany ovzduší se očekává výrazné zapojení soukromého sektoru. Alokace programu bude 61 mld. Kč. Řídícím orgánem programu je Ministerstvo životního prostředí ČR.

V minulých letech byl Operační program Životní prostředí využit například k financování projektu Střelecká stezka v Krupce – stabilizace svahů (termín realizace: 2017–2019, náklady projektu: 2 872 228 Kč, z tohoto dotace EU 2 441 394 Kč).

C6.2. Fondy EHP a Norska

Od svého vstupu do EU je ČR příjemcem Fondů EHP a Norska, které přispívají ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů v Evropském hospodářském prostoru (EHP), celkem bylo dosud podpořeno přes 1 000 projektů za více než 6 mld. Kč. V období 2014–2021 se podpora týkala především projektů zaměřených na vědu a výzkum, ochranu životního prostředí, kulturní dědictví a spolupráci v kultuře, veřejné zdraví, vzdělávání a spolupráci v justici, pro Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří připadala v úvahu zejména okruh „Podpora obnovy a využití kulturního dědictví, kulturních a kreativních aktivit, umělecké kritiky a posilování kapacit oborových uměleckých asociací, sítí a platforem“, Fondy EHP a Norska zde však dosud nebyly využity. Hlavním koordinátorem Fondů EHP a Norska v České republice je Ministerstvo financí. Podmínky pro nové programové období nebyly na konci roku 2021 ještě zveřejněny.

Více na https://www.eeagrants.cz/.

C6.3. Národní dotační tituly

V případě národních dotačních titulů je možné pro statek Hornický region Erzgebirge/ Krušnohoří využít podporu zejména z dotačních titulů Ministerstva kultury i některých dalších ministerstev, dále z dotačních titulů Karlovarského a Ústeckého kraje, jednotlivých obcí, případně Česko-německého fondu budoucnosti a některých dalších nadací.

Programy Ministerstva kultury ČR

Podrobné informace k níže uvedeným programům Ministerstva kultury ČR lze nalézt na adrese: https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-237.html

Program Podpora pro památky světového dědictví
Podporované aktivity:

- Tvorba a překlad plánů managementu a nominačních dokumentací
- Vědecko-výzkumné projekty vztahující se k českým památkám zapsaným na Seznamu světového dědictví a Indikativním seznamu ČR
- Prezentace, osvěta a edukace ve stejné oblasti

Míra podpory: max. do 70 % celkových kalkulovaných nákladů projektu
Termín pro předložení projektů: září předchozího kalendářního roku
Žadatelé: města, kraje, spolky, podnikatelské subjekty, AV ČR

V minulých letech byly z tohoto programu podpořeny například tyto aktivity:

Žadatel	Název	Přiznaná dotace / náklady projektu (Kč)
Rok 2021		
Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.	Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří – aktualizace Management Planu	125 000 / 180 000
Město Boží Dar	Vytvoření fotobanky Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří města Boží Dar	150 000
Rok 2020		
Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.	Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří – překlad nominační dokumentace a Management Planu	58 000
Ústecký kraj	Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří – metodický seminář	70 000

Město Boží Dar 2020	Informační a propagační materiály hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří města Boží Dar (informační letáky pro komponentu Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, pro štolu Johannes, sejpy a Blatenský vodní příkop v češtině němčině a angličtině)	144 000 / 205 714
Město Krupka 2020	Prezentace památek Hornické krajiny Krupka, součásti památky UNESCO (8 informačních tabulí v Čj, Nj a Aj, vytvoření multimediálního popularizačního průvodce a audioprůvodce štolou Starý Martin	108 000 / 157 276
Karlovarský kraj	Propagace a prezentace Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří jako zapsaného statku na Seznamu světového dědictví UNESCO	349 000
Rok 2019		
Karlovarský kraj	Outdoorová putovní výstava nominovaných a zapsaných statků na území KV kraje	364 000 / 520 000
Karlovarský kraj	Tvorba reprezentativní profesionální fotobanky nominovaných a zapsaných statků na území KV kraje	208 320 / 297 600
Rok 2017		
Karlovarský kraj	Úpravy nominační dokumentace statku "Hornická kulturní krajina Krušnohoří"	210 000
NPÚ, ú.o.p. Ústí n. Labem	SHP v Montanregion Krušné hory: Krupka č.p. 86, vápenka v Háji u Loučné	105 000
Ústecký kraj	Prezentace Hornické kulturní krajiny Erzgebirge/Krušnohoří v muzeích Ústeckého kraje	116 000
Rok 2016		
Ústecký kraj	Ústecký kraj na cestě ke světovému dědictví	50 000

Zdroj: https://mkcr.cz/program-podpory-pro-pamatky-svetoveho-dedictvi-drive-unesco-279.html

Program záchrany architektonického dědictví (PZAD)

Podporované aktivity:

- Zachování a obnova ohrožených nemovitých kulturních památek, které tvoří nejcennější součást národního kulturního dědictví, zejména velkých stavebních objektů, národních kulturních památek a památek UNESCO. Vlastník má zpracovaný tzv. Projekt záchrany kulturní památky podle bodů uvedených v příloze usnesení vlády č. 110/1995.
- Příspěvek na obnovu kulturní památky se poskytuje na úhradu prací zabezpečujících uchování souhrnné památkové hodnoty kulturní památky objektu, jako je oprava, restaurování apod., nikoli na modernizace objektu.

Míra podpory: až do výše celkových nákladů spojených s obnovou kulturní památky
Termín pro předložení projektů: září předchozího kalendářního roku
Žadatelé: obce, církev, jiné právnické a fyzické osoby, kraje, Česká republika

V minulých letech byly z programu PZAD financována postupná oprava Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Krupce (4-CZ), kostela Nanebevzetí Panny Marie na Cínovci (nárazníková zóna 2-DE) a městských domů č. p. 133 a 134 v Jáchymově, do projektu by mohla být zařazena rovněž vila Zenker v Abertamech (nárazníková zóna 2-CZ).

Žadatel (majitel)	Památka	Druh obnovy	Finanční příslib / celkové náklady (Kč)
2016			
Město Krupka	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Restaurování maleb v presbytáři, restaurování kazetového stropu v lodi kostela	700 000
2017			
Město Krupka	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Restaurování maleb v presbytáři, restaurování stropu v lodi kostela	700 000 / 1 096 916
2018			
Město Krupka	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Restaurování maleb v presbytáři a stropu v lodi kostela	700 000 / 1 155 988
Město Dubí	Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Cínovci	Opravy fasády, oken, zádveří aj	700 000
2019			
Fyzická osoba	Jáchymov – městský dům č. p. 133	Celková oprava, statické zajištění	700 000
Město Krupka	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Restaurování stropu v lodi kostela	400 000 / 525 600
Město Dubí	Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Cínovci	Opravy fasády, oken, zádveří aj	1 000 000
2020			
Fyzická osoba	Jáchymov – městský dům č. p. 133	Celková oprava, statické zajištění	700 000
Fyzická osoba	Jáchymov – městský dům č. p. 134	Celková oprava, statické zajištění	700 000
Město Krupka	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Restaurování stropu v lodi kostela	500 000 / 732 162
Město Dubí	Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Cínovci	Opravy fasády, oken, zádveří aj.	1 200 000
2021			
Fyzická osoba	Jáchymov – městský dům č. p. 133	Celková oprava, statické zajištění	700 000
Fyzická osoba	Jáchymov – městský dům č. p. 134	Celková oprava, statické zajištění	700 000
Město Krupka	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Restaurování stropu v lodi kostela	700 000 / 1 775 441
Město Dubí	Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Cínovci	Opravy fasády, oken, zádveří aj.	700 000

Zdroj: https://mkcr.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-283.html

Havarijní program

Podporované aktivity: záchrana nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, zejména jejich statické a celkové stavební zajištění včetně restaurátorských prací, opravy krovů a střech (včetně opravy nebo provedení klempířských a zámečnických prací, komínů a hlavní římsy budovy), nikoli modernizace objektu

Míra podpory: Příspěvek by neměl být nižší než 120 tis. Kč, nerozhodne-li ministerstvo odlišně. Vlastníkovi lze poskytnout příspěvek až do výše 60 % celkových nákladů v kalendářním roce, výjimku tvoří max. výše příspěvku 80 % v případech, které se vztahují ke statickému zajištění kulturní památky nebo se týkají obnovy střechy a krovu. Podíl vlastníka kulturní památky na úhradě nákladů spojených s obnovou kulturní památky by neměl být menší než 40 % z ceny sjednané se zhotovitelem díla v kalendářním roce, nebo 30 % z ceny nakoupeného materiálu, jsou-li práce prováděny svépomocí

Termín pro předložení projektů: do konce ledna

Žadatelé: obce, církev, jiné právnické a fyzické osoby, kraje

https://www.mkcr.cz/havarijni-program-281.html

V roce 2019 byl schválen příspěvek 445 000 Kč na opravu kostela sv. Vavřince v Horní Blatné, v letech 2020 a 2021 nebyl program na území statku využit.

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Podporované aktivity:

- Obnova kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech historických měst prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny, finanční příspěvky mohou být poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí – společně s vlastníkem – na obnově kulturní památky.
- Lze poskytnout příspěvek také na záchranu významných památkových hodnot nebo obnovu významných architektonických nebo uměleckořemeslných prvků, pokud jde o stavby, jež nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se v památkové rezervaci nebo památkové zóně ve městě se zpracovaným a schváleným programem regenerace – pouze ve vlastnictví obce/města.

Míra podpory:

- Podíl příspěvku státu na úhradě nákladů spojených s obnovou kulturní památky max. 50 % z ceny sjednané se zhotovitelem díla v kalendářním roce u všech podporovaných typů vlastnictví.
- Podíl vlastníka kulturní památky (církve, jiné právnické a fyzické osoby) na úhradě nákladů spojených s obnovou kulturní památky min. 40 % z ceny sjednané se zhotovitelem díla v kalendářním roce.
- Povinná spoluúčast města/obce u akcí obnovy ve vlastnictví církve, jiné právnické a fyzické osoby min. 10 % z ceny sjednané se zhotovitelem díla v kalendářním roce, musí být schváleno zastupitelstvem města/obce.
- V případě obnovy národních kulturních památek a při restaurování kulturních památek lze poskytnout příspěvek až do výše celkových nákladů spojených s obnovou kulturní památky

Termín pro předložení projektů: do konce ledna

Žadatelé: obce, církev, jiné právnické a fyzické osoby, kraje

V rámci Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří mohou o podporu žádat města Horní Blatná, Jáchymov a Krupka, část jejichž území byla prohlášena za městskou památkovou zónu. V minulých letech byly těmto městům přiděleny následující finanční kvóty:

	2018	2019	2020	2021
Horní Blatná	400 000	400 000	200 000	---
Jáchymov	1 245 000	1 245 000	990 000	1 025 000
Krupka	400 00	595 000	425 000	400 000

Zdroj: https://mkcr.cz/program-regenerace-mestskych-pamatkovych-rezervaci-a-mestskych-pamatkovych-zon-282.html

Například v Krupce byla z programu v roce 2016 kofinancována oprava šindelové střechy kostela sv. Anny (516 000 Kč) a oprava bývalé kovárny, v roce 2017 oprava fasády kostela sv. Anny (400 000 Kč), v roce 2019 první etapa opravy ohradní zdi a restaurování kamenných pilířů kostela sv. Anny (504 049 Kč, z toho 165 000 Kč z programu Regenerace) a oprava válcové věže v areálu hradu Krupka (1 277 997 Kč, z toho 430 000 Kč z programu Regenerace), v roce 2020 oprava ohradní zdi a restaurování kamenných pilířů kostela sv. Anny (950 445 Kč z toho 425 000 Kč z programu Regenerace), v roce 2021 další oprava ohradní zdi a fixace dřevěné kruchty kostela sv. Anny (1 161 527, z toho 400 000 Kč u programu Regenerace).

Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny

Podporované aktivity:

- stavební obnova a restaurování kulturních památek zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR v souladu se zásadami památkové péče
- podpora obnovy a zachování kulturních památek, zejména památek lidové architektury (zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, boží muka), ale i venkovských kostelů, zámečků, tvrzí, technických děl, soch a pomníků, zahrad apod.).

Míra podpory: minimální výše příspěvku 80 tis. Kč, až do výše 80 % celkových nákladů v příslušném kalendářním roce

Termín pro předložení projektů: do konce ledna příslušného roku

Žadatelé: obce, církev, jiné právnické a fyzické osoby, kraje

Více na: https://mkcr.cz/program-pece-o-vesnicke-pamatkove-rezervace-vesnicke-pamatkove-zony-a-krajinne-pamatkove-zony-284.html

Program dosud nebyl v rámci statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří využit.

Program restaurování movitých kulturních památek

Podporované aktivity: náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely

Míra podpory: minimální podíl vlastníka je 10 % z nákladů, k nimž se váže poskytnutý příspěvek

Termín pro předložení projektů: do 30. června kalendářního roku

Žadatelé: obce, církev, jiné právnické a fyzické osoby, kraje

Podpora regionálních kulturních tradic

Podporované aktivity: podpora spojená s významnými výročími měst a obcí, s významnými výročími kulturně-historických událostí a s významnými výročími význačných osobností českého původu působících v oblasti kultury, jejichž význam (působení) překračuje rámec regionu. Za významná jubilea jsou považována výročí kulatá (např. 100., 500. výročí), popř. výročí půlkulatá (např. 150., 250. výročí). Při výběrovém dotačním řízení jsou upřednostňovány projekty s hodnotnými výstupy, např. s vydáním výroční publikace (almanachu, sborníku) o historii obce či města. Dotace není určena na akce k výročí založení sborů, orchestrů, divadel, kostelů, škol a jiných staveb a akce k výročí válečných událostí, bitev, k výročí sborů dobrovolných hasičů, k oživení technických památek atp.

Míra podpory: Do 70 % neinvestičních nákladů kalkulovaných v rozpočtu

Termín pro předložení projektů: 1. kolo do září 2. kolo do dubna

Žadatelé: obce, města, fyzické osoby a právnické osoby

Program Kulturní aktivity v památkové péči

Podporované aktivity: literární díla, konference, přednášky, výstavy a soutěže zaměřené na památkovou péči

Míra podpory: maximálně do 70 % neinvestičních nákladů kalkulovaných v rozpočtu

Termín pro předložení projektů: září/říjen kalendářního roku

Žadatelé: spolky, obecně prospěšné společnosti, zájmová sdružení právnických osob, a to registrované nebo založené do 31. 12. 2018

Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

Podporované aktivity: zachování a obnova kulturních památek mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami a nejsou ve vlastnictví České republiky, popř. obnova movité kulturní památky pevně spojené se stavbou, jako jsou např. oltáře nebo varhany v kostelech, pokud je tato stavba kulturní památkou, a dále na obnovu movitých kulturních památek v případě, že se nejedná o restaurování (např. obnova kolejových vozidel, strojů apod.). Žádosti vlastníků KP jsou předkládány MK prostřednictvím příslušné ORP

Míra podpory: do 80 % celkových ročních nákladů na obnovu kulturní památky

Termín pro předložení projektů: vlastníci kulturních památek do února kalendářního roku na ORP, ORP do března kalendářního roku na MK ČR

Žadatelé: vlastníci kulturních památek – fyzické a právnické osoby

Program podpora záchranných archeologických výzkumů

Byl založen společným opatřením ministerstev kultury a financí jako jeden z nástrojů plnění mezinárodních závazků České republiky podle Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy na podporu záchranných archeologických výzkumů prováděných příspěvkovými organizacemi zřizovanými Ministerstvem kultury, pokud jsou oprávněny k této činnosti.

Programy Ministerstva pro místní rozvoj

Národní program podpory cestovního ruchu 2016–2020 s prodloužením do roku 2022

Cílem dotačního programu je zvýšení potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, usnadnění pohybu návštěvníků v destinacích, rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu, rozprostření

návštěvnosti, rozvoj kvality služeb a podpora socioekonomických přínosů cestovního ruchu. Tento národní dotační titul, spolufinancovaný z prostředků státního rozpočtu, zahrnuje dva podprogramy – Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a Marketingové aktivity v cestovním ruchu.

Webové stránky: https://mmr.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione

Podprogram Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu

Podporované aktivity: aktivity zaměřené na rozvoj doprovodné infrastruktury cestovního ruchu v regionech, podporu vybavenosti turistických tras, rozvoj navigačních a informačních systémů v destinacích, úpravu lyžařských běžeckých tras, podporu ekologicky šetrné dopravy návštěvníků v turistických regionech a také monitoring návštěvníků.

Míra podpory: maximálně 50 % uznatelných nákladů/výdajů z celkového rozpočtu akce, maximálně však 10 mil. Kč.

Příjem žádostí byl ukončen 17. 12. 2021, nové podmínky zatím nebyly oznámeny.

Marketingové aktivity v cestovním ruchu

Podporované aktivity: projekty zaměřené na řízení destinací, realizaci marketingových výzkumů, podporu produktů a zavádění inovací v cestovním ruchu, podporu distribuce produktů cestovního ruchu, branding destinací a marketingovou komunikaci. Možnými příjemci jsou subjekty z řad organizací destinačních managementů nebo zastřešující organizace s celorepublikovou působností zabývající se tvorbou národních a nadregionálních produktů cestovního ruchu.

Míra podpory: maximálně 50 % uznatelných nákladů/výdajů z celkového rozpočtu akce.

Příjem žádostí byl ukončen 17. 9. 2021, nové podmínky zatím nebyly oznámeny.

Program zatím nevyužit, mohl by být vhodný pro zpracování strategie cestovního ruchu pro celý statek.

Podpora obnovy a rozvoje venkova – obce do 3 000 obyvatel

Cílem podprogramu je podpořit obnovu a rozvoj obcí do 3 000 obyvatel, zvýšit kvalitu života jejich obyvatel a zlepšit atraktivitu obecního prostoru. Předpokládá se participace místních obyvatel, sdružení a občanských spolků při obnově a rozvoji obcí v souladu s místními tradicemi. Žadateli mohou být obce do 3 000 obyvatel se zpracovaným a zastupitelstvem schváleným strategickým rozvojovým dokumentem.

Možné dotační tituly programu

1) Podpora obnovy místních komunikací

Podporované aktivity: akce zaměřené na obnovu místních komunikací a jejich součástí

Míra podpory: až do 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce, dolní limit dotace na jednu akci činí 500 tis. Kč, horní limit 10 mil. Kč.

2) Podpory obnovy staveb a zařízení dopravní infrastruktury

Podporované aktivity: akce zaměřené na obnovu mostů a lávek přes místní vodoteče a terénní nerovnosti, na obnovu parkovacích a odstavných ploch s vazbou na občanskou vybavenost obcí.

Míra podpory: až do 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce, dolní limit dotace na jednu akci činí 200 tis. Kč, horní limit 5 mil. Kč.

3) Rekonstrukce a přestavba veřejných budov

Podporované aktivity: akce zaměřené na rekonstrukci, modernizaci, přestavbu či přístavbu veřejných budov, které jsou využívané, jejichž provoz je plně hrazen z obecního rozpočtu (kulturní domy, budovy se sídlem obecních úřadů, multifunkční domy, školní budovy)

Míra dotace: až do 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů akce. Dolní limit dotace na jednu akci činí 500 tis. Kč, horní limit 10 mil. Kč.

Obdobný je program Podpora obnovy a rozvoje venkova pro obce s 3 001 – 10 000 obyvateli.

Z programů MMR byly v posledních letech hrazeny např. tyto projekty:
Město Jáchymov
Rekonstrukce sídliště Slovany v Jáchymově II. etapa (2017)
Náklady projektu: 5 829 860 Kč, z toho dotace MMR 4 000 000 Kč

Rekonstrukce komunikace ulice Hornická (2017)
Náklady projektu: *2 203 093* Kč, z toho dotace MMR 1 000 000 Kč

Rekonstrukce ulice Husova 1. etapa (2018–2019)
Náklady projektu: 6 283 265 Kč, z toho dotace MMR 5 000 000 Kč

Rekonstrukce střechy, krovů a fasády kaple sv. Barbory (2016–2018
Náklady projektu: 962 106 Kč, z toho dotace MMR 300 000 Kč

Město Boží Dar
Obnova části veřejného osvětlení (2020)
Náklady projektu: 472 556 Kč

Město Loučná pod Klínovcem
Realizace veřejného hřiště s herními prvky
Náklady projektu: 672 518 Kč

Programy Ministerstva životního prostředí ČR a Ministerstva zemědělství ČR

Národní program Životní prostředí

Prioritní oblast: Environmentální prevence, Podoblast 1: Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, 6.1.D – Interpretace přírodního dědictví

Podporované aktivity: podpora činností souvisejících s efektivní interpretací přírodního dědictví a tvorbou informačních nástrojů v oblasti ochrany přírody (VCHÚ, ZCHÚ, Natura 2000, Biosférické rezervace UNESCO, národní geoparky, významné krajinné prvky apod.).

Míra podpory: horní limit podpory 1 mil. Kč, dolní limit podpory 300 tis. Kč, až do výše 80 % z celkových způsobilých výdajů projektu

Termín pro předložení projektů: do poloviny ledna

Žadatelé: Všechny právnické osoby, které splní předepsané podmínky programu a výzvy s výjimkou obchodních korporací, organizačních složek státu a politických stran a hnutí

Více na https://www.narodniprogramzp.cz/

Program péče o krajinu B

Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B – volná krajina)

Podporované aktivity: péče o památné a významné stromy

Míra podpory: maximální výše podpory v rámci podprogramu činí 250 tis. Kč, až do 100 % celkových způsobilých výdajů

Termín pro předložení projektů: konec března

Žadatelé: fyzické osoby, právnické osoby, organizační složky státu

Více na: http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html

Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků

Podporované aktivity: obnova a údržba objektů typu kaple (kaplička), křížová cesta, zvonička, boží muka, smírčí a jiné kříže, exteriérové sochy a sousoší, hřbitovy a hřbitovní zdi

Míra podpory:

- Výše dotace maximálně 70 % skutečně vynaložených způsobilých výdajů projektu.
- Minimální hodnota požadované dotace 15 000 Kč.
- Maximální hodnota poskytnuté dotace 200 000 Kč.

Termín pro předložení projektů: únor (nebo do okamžiku, kdy celková požadovaná částka registrovaných žádostí dosáhne v součtu pro podprogram 129 662 50 milionů Kč (podle toho, co nastane dříve).

Žadatelé: obce, spolky (sdružení), nadace, obecně prospěšné společnosti, zájmová sdružení právnických osob, vlastník objektu nebo pozemku, na němž objekt stojí, uživatel pozemku, na němž objekt stojí

Více na: http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a-1/

Z programu byla například v roce 2016 financována oprava kapličky v Loučné pod Klínovcem za 82 380 Kč.

C6.4 Programy na regionální a místní úrovni

Řadu dotačních programů vyhlašují kraje či jednotlivá města. Níže jsou uvedeny programy, které se svým zaměřením nejvíce blíží potřebám ochrany a rozvoje statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří.

Programy Karlovarského kraje

Program na obnovu a využití kulturních památek, památkově hodnotných objektů a movitých věcí

Podporované aktivity: projekty záchrany, obnovy a využití kulturních památek a památkově hodnotných objektů a památkově hodnotných movitých věcí na území Karlovarského kraje

Míra podpory: max. 1 000 000 Kč včetně DPH

Žadatelé: fyzické osoby, fyzické podnikající osoby – OSVČ, obce a právnické osoby, které nejsou zřizovány nebo zakládány Karlovarským krajem

Bližší informace na: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-kultura/pamatky_10.aspx

Program je běžně využíván městy i jednotlivými fyzickými a právnickými osobami, z velkého množství schválených příspěvků jsou níže uvedeny jen dotace z let 2020 a 2021.

Rok 2020:

Památka	Majitel	Druh obnovy	Výše dotace (Kč)
Jáchymov, dům č. p. 8	Město Jáchymov	Vypracování SHP a posudku stavu napadení dřevomorkou	280 000
Jáchymov, dům č. p. 33	Fyzická osoba	Oprava opěrné zdi navazující na štítovou stěnu domu č. p. 33	150 000
Jáchymov, Šlikovský hrádek	Město Jáchymov	Stavebně-historický průzkum objektu	70 000
Jáchymov, dům č. p. 269	Fyzická osoba	Rekonstrukce střechy včetně výměny některých trámů	248 000
Jáchymov, dům č. p. 275	Právnická osoba	Oprava krovu, výměna poškozených, hnilobou a broukem napadených částí vazby, výměna střešní krytiny	400 000
Jáchymov, dům č. p. 292	Fyzická osoba	Výměna oken, umytí fasády, penetrační nátěr, sanační úprava soklu	250 000
Jáchymov, dům č. p. 508	Fyzická osoba	Obnova střešní krytiny a oprava střešní konstrukce, výměna oken a oprava fasády	200 000
Horní Blatná, kaple sv. Kříže	Město Horní Blatná	Očištění a nátěr střechy kaple sv. Kříže, výměna šindele na muzeu a oprava ohradní hřbitovní zdi	400 000
Horní Blatná, dům č. p. 21	Fyzická osoba	Oprava havarijního stavu klenutého stropu	200 000
Horní Blatná, dům č. p. 29	Fyzická osoba	Pokračovací práce na hrázděných a roubených částech objektu	120 000
Boží Dar, kostel sv. Anny	Město Boží Dar	Restaurování bočního oltáře – II. etapa	300 000
Hřebečná, Důl Mauritius	Město Abertamy	Sanace staticky narušených úseků štoly Kryštof	133 000
Celkem			2 751 000

Zdroj: Roční monitorovací zpráva statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří za rok 2020

Rok 2021

Žadatel	Název projektu	Schválené prostředky (Kč)
Město Jáchymov	Rekonstrukce plastiky horníka, Jáchymov	60 000
Město Jáchymov	Kostel Všech svatých v Jáchymově - 1. etapa oprava a obnova hrázdění, sanační a konzervační práce	100 000
Fyzická osoba	Renovace objektu Mincovní 23 Jáchymov	200 000

AGROFLORA GOLL s.r.o.	Jáchymov, nám. Republiky č. p. 275 - obnova objektu v městské památkové zóně II	700 000
Fyzická osoba	Jáchymov – obnova objektu č. p.12, havarijní stav střešní krytiny, doplnění nových oken	800 000
Fyzická osoba	Jáchymov – obnova objektu č. p. 13, výměna střešní krytiny, zamezení zatékání do budovy, výměna stávajících dřevěných oken	800 000
Fyzická osoba	Jáchymov, nám. Republiky č. p. 292, oprava fasády, nový nátěr a výměna hlavních vchodových dveří	205 000
Město Jáchymov	Měšťanský dům č. p. 8 – 2. etapa sanačních prací, zajištění dochovaných maleb	280 000
Fyzická osoba	Rekreační objekt Abertamy č. ev. 101, výměna střešní krytiny	200 000
Celkem		**3 345 000**

Zdroj: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/schvalene/schv-kultura/schval_kultura.aspx

Individuální dotace Karlovarského kraje

Speciálně pro statek je významná individuální dotace, kterou Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s. od Karlovarského kraje dostává od roku 2015 a která umožňuje financovat některé aktivity souvisejících s péčí o statek. Výše této dotace se v uplynulých letech pohybovala od 500 000 Kč do 900 000 Kč ročně, celkově šlo o částku 4 670 000 Kč. Tyto prostředky byly využity zejména na údržbu a doplnění mobiliáře štol Montanregionu a muzea v Horní Blatné, na značení vybraných turistických cílů, interaktivní webové aplikaci pro návštěvníky infocenter, výrobu informačních materiálů, prezentaci statku na veletrzích a výstavách nebo na výzkumné projekty a do roku 2019 rovněž na administrativní náklady spojené s nominací statku mezi památky světového dědictví.

Další programy Karlovarského kraje

Podpora aktivit v oblasti cestovního ruchu v Karlovarském kraji

Bližší informace na: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-kultura/prispevky_cr.aspx

Podpora vydávání neperiodických publikací

Bližší informace na: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-kultura/neperiodicke-publikace.aspx

Podpora kulturních aktivit

Bližší informace na: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-kultura/kultura_sport.aspx

Program obnovy venkova (POV)

Program na podporu v oblasti výstavby, rekonstrukce a oprav infrastruktury

Bližší informace na: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-region/pov.aspx

V roce 2020 byly ze speciálního podprogramu POV hrazeny dotace na obnovu infrastruktury v Abertamech, na Božím Daru, v Horní Blatné a Jáchymově v celkové částce 3 miliony Kč (Abertamy: projektové dokumentace pro rozšíření parkovacích kapacit na území města, Boží Dar: předprojektové objemové, pohledové, dispoziční a proveditelnostní studie infrastruktury objektů v Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří, mj. studie přeměny objektu bývalé celnice Boží Dar na Muzeum Krušnohoří Miriquidi, studie objektu služeb s ubytováním a podzemním parkovištěm, Horní Blatná: oprava povrchu komunikace U Kapličky, Jáchymov: rekonstrukce chodníku na třídě Dukelských hrdinů od kruhového objezdu až po vjezd do Husovy ulice. Z podprogramu POV je rovněž financována část mzdy site manažera statku.

Program podpora rozvoje cyklistické infrastruktury v Karlovarském kraji

Bližší informace na: https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-region/cyklo.aspx

Programy Ústeckého kraje

Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje (podmínky pro rok 2022)

Podporované aktivity: zachování a obnova nemovitého a movitého kulturního dědictví nacházejícího se na území Ústeckého kraje, které je prohlášeno za kulturní památku podle památkového zákona (památky uvedené v seznamu ohrožených nemovitých památek, národní kulturní památky, památky světového dědictví), dále ohrožené hodnotné architektonické a historické kulturní památky, ostatní movité i nemovité kulturní památky. Dotaci lze použít k úhradě zvýšených nákladů spojených se zachováním nebo obnovou kulturní památky.

Míra podpory: min. 50 000 – max. 1 250 000 Kč na jeden realizovaný projekt podaný v jednom kalendářním roce a max. 70 % z celkových uznatelných nákladů projektu. V případě restaurování kulturní památky lze poskytnout dotaci až do výše 100 % celkových uznatelných nákladů projektu.

Žadatelé: obce v územním obvodu Ústeckého kraje, právnické nebo fyzické osoby působící na území Ústeckého kraje s výjimkou právnických osob, zřizovaných Českou republikou nebo Ústeckým krajem

Z programu byla v minulých letech například kofinancována oprava šindelové střechy kostela sv. Anny v Krupce (2016, celkové náklady 1 060 139 Kč, z toho Program regenerace MK ČR 516 000 Kč, Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje 234 612 Kč), oprava válcové věže na hradě Krupka (2019: celkové náklady 1 277 997 Kč, z toho Program regenerace MK ČR 430 000 Kč, Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje 350 000 Kč)

Program na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářející kulturní krajinu Ústeckého kraje (podmínky pro rok 2022)

Podporované aktivity: stavební a uměleckořemeslné práce související přímo se záchranou a obnovou bezprostředně ohrožených drobných památek a architektury dotvářející kulturní krajinu Ústeckého kraje, tj. hmotného kulturního dědictví, které není prohlášeno za kulturní památku (např. drobná sakrální architektura, smírčí kříže, samostatně stojící sochy a sousoší, zvoničky, milníky, mezníky, skalní reliéfy a kapličky, kamenné stély, mohyly, drobné zemědělské stavby aj.

Výše podpory: Min. 30 000 Kč – max. 200 000 Kč na jeden realizovaný projekt podaný v jednom kalendářním roce, Max. 70 % z celkových uznatelných nákladů projektu.

Žadatelé: obce v územním obvodu Ústeckého kraje, právnické nebo fyzické osoby působící na území Ústeckého kraje s výjimkou právnických osob, zřizovaných Českou republikou nebo Ústeckým krajem

Více na: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1763082

Fond Ústeckého kraje

Podporované aktivity: Financováni neziskových akcí a činností organizací a jednotlivců, které nelze financovat v rámci dotačních programů Ústeckého kraje nebo u kterých tento způsob není vhodný, zejména zabezpečení financování obecně prospěšných činností na území Ústeckého kraje.

Míra podpory: max. 70 % z celkových uznatelných nákladů

Žadatelé: fyzické, právnické osoby

Program obnovy venkova

Bližší informace na: https://www.kr-ustecky.cz/program-obnovy-venkova-2022/d-1763323/p1=275714

Podpora rozvoje infrastruktury cestovního ruchu v Ústeckém kraji 2021

https://www.kr-ustecky.cz/podpora-rozvoje-infrastruktury-cestovniho-ruchu-v-usteckem-kraji-2021/d-1762321/p1=275714

Program podpory regionální kulturní činnosti

https://www.kr-ustecky.cz/program-podpory-regionalni-kulturni-cinnosti-na-rok-2022/d-1763134/p1=275716

Programy měst

Fond obnovy – obnova nemovitostí (Jáchymov)

Podporované aktivity: podpora úhrady nákladů spojených s obnovou objektů především jejich vzhledu (např. na obnovu vnějšího pláště, včetně oken a dveří, na opravu střechy, na odvlhčení a na statické zajištění)

Míra podpory:

- objekty v MPZ: max. 20 % z celkových nákladů akce na příslušný rok, max. 50 000 Kč
- nemovité kulturní památky: max. 30 % z celkových nákladů akce na příslušný rok, max. 100 000 Kč
- objekty mimo MPZ: max. 10 % z celkových nákladů akce na příslušný rok, max. 20 000 Kč

Žadatelé: majitelé nemovitostí na území města Jáchymova

Bližší informace na: https://www.mestojachymov.cz/fond-obnovy-obnova-nemovitosti/ds-1125/archiv=0&p1=2301

Fond regenerace města Krupka – program Obnova nemovitostí

Podporované aktivity:

1) obnova vnějšího vzhledu nemovitosti (střecha, fasáda, okna, statika apod.), které nejsou kulturními památkami, ale leží v MPZ Krupka nebo Hornické kulturní krajině Krupka (HKK) zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO

2) restaurování vybraných hodnotných stavebně historických prvků (ostění, klenby, nástěnné malby apod.) objektů nezapsaných jako kulturní památky, avšak ležících v MPZ nebo HKK Krupka.

Míra podpory: celkem 1 mil. Kč ročně, max. 150 tis. Kč na žadatele, spoluúčast žadatele 50 %

Žadatelé: vlastníci nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale leží v MPZ Krupka nebo Hornické kulturní krajině zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO

Bližší informace na: https://www.krupka-mesto.cz/fond-regenerace-mesta-krupka/ms-6360/p1=6360

Například v roce 2020 byla z Fondu regenerace poskytnuta podpora na tyto projekty:

Objekt	Vyplaceno (Kč)
dům č. p. 66 (Husitská 92)	150 000
dům č. p. 105 (Horská 14)	141 000
dům č. ev. 88, Horní Krupka	150 000
dům č. p. 37 (Husitská 65)	150 000
celkem	591 000

Zdroj: Roční monitorovací zpráva statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří za rok 2020

Z rozpočtu obcí, na jejichž území se nachází statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, je hrazena i řada dalších aktivit spojených se správou statku, jeho zachováním, rozvojem a prezentací. Kromě příspěvků na výkon funkce site managera statku (členské příspěvky ve společnosti Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., a příspěvky vyplývající ze smlouvy o partnerství) a financování vlastních podíly na projektech financovaných z výše uvedených národních a evropských zdrojů jde především o financování vlastních projektů údržby a obnovy, prezentaci statku, podporu kulturních akcí a podporu cestovního ruchu

V uplynulém období od roku 2016 financovalo například město Jáchymov z vlastních prostředků tyto projekty:
Název projektu: Dopravní řešení a rekonstrukce komunikace ul. Mincovní
Termín realizace: 2016
Náklady: 7 323 974 Kč

Název projektu: Rekonstrukce ulice Žižkova
Termín realizace: 2018
Náklady: 5 718 723 Kč

Název projektu: Rekonstrukce náměstí Republiky – etapa 3 B
Termín realizace: 2019–2020
Náklady: 30 883 893 Kč

Název projektu: Rekonstrukce ulice Palackého 1. etapa
Termín realizace: 2020–2021
Náklady: 8 302 505 Kč

Ostatní programy, nadace a nadační fondy

Česko-německý fond budoucnosti

Podporované aktivity:

- oblast Památky – renovace sakrálních stavebních památek (kostelů, kaplí, synagog), obnova křížových cest, hřbitovů a pomníků
- oblast Publikace – vědecké práce s česko-německým zaměřením, překlady české a německé beletrie, deníků, memoárů, výstavní katalogy, vybraný učební materiál
- oblast Diskusní fóra a odborná spolupráce – odborné konference, semináře, workshopy, spolupráce univerzit, spolků nebo soukromých iniciativ, vzdělávání dospělých, tematické výstavy a prezentace

- oblast Partnerství obcí a zájmových sdružení – iniciativy k založení partnerství měst a obcí, sportovní a kulturní akce v rámci partnerství, kontakty mezi občanskými iniciativami, spolky a skupinami dobrovolníků, obecně prospěšná česko-německá shromáždění jakéhokoliv druhu

Míra podpory: až 50 % projektových nákladů.

Nadace Občanského fóra
http://www.nadaceof.cz/
Purkyňova nadace (ochrana kulturních, uměleckých a církevních památek, tradic a přírodního a životního prostředí)
http://www.purknadace.cz/.
Nadace Via (záchrana drobných památek místního významu)
http://www.nadacevia.cz/cz/.
Nadace ČEZ (výsadba nové zeleně původních druhů dřevin a jejich odrůd v podobě alejí a stromořadí
www.nadacecez.cz/cs/vyhlasovana-grantova-rizeni.html.

C7. Monitoring statku

V rámci přípravy nominační dokumentace k žádosti o zápis Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví byly pro českou částku (a oddělené pro saskou část statku) stanoveny klíčové indikátory pro posuzování stavu zachování statku s ohledem na atributy jeho výjimečné světové hodnoty a rovněž indikátory pro sledování účinnosti fungování správy statku.

Tyto indikátory byly definovány jak pro potřeby monitoringu na národní úrovni (pro roční monitorovací zprávy vypracovávané pravidelně podle metodiky Národního památkového ústavu[5]), tak pro tzv. periodický reporting, tj. celosvětově pojatý systém monitoringu stavu zachování statků světového dědictví formou periodické zprávy o uplatňování Úmluvy o ochraně světového dědictví na území jednotlivých států, která je zasílána Výboru pro světové dědictví.

C7.1 Národní monitoring

Pro komponenty české části statku byly v nominační dokumentaci definovány následující indikátory:

1-CZ Hornická krajina Jáchymov

1. dochovaná urbanistická struktura městské památkové zóny Jáchymov, a to včetně historických komunikací;
2. dochované významné architektonické památky na území městské památkové zóny Jáchymov;
3. dochované povrchové pozůstatky po báňské činnosti a dochovaná montánní infrastruktura z 16.–20. století (ústí štol, jámy, pinky, odvaly, báňské rybníky, vodní příkopy) na území historického jáchymovského důlního revíru;
4. dochované podzemí důlních děl s doklady o technikách dolování v nich;
5. hornická kulturní krajina vzniklá interakcí působení přírodních sil a lidské činnosti.

2-CZ Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná

1. dochovaná urbanistická struktura městské památkové zóny Horní Blatná, a to včetně historických komunikací;
2. dochované významné architektonické památky na území městské památkové zóny Horní Blatná;
3. dochované povrchové pozůstatky po báňské činnosti a dochovaná montánní infrastruktura z 16.–20. století (ústí štol, jámy, pinky, povrchové dobývky, odvaly, vodní příkopy, rýžovnické sejpy) na území historických důlních revírů Hřebečná, Boží Dar a Horní Blatná;
4. dochované podzemí důlních děl s doklady o technikách dolování v nich;
5. hornická kulturní krajina vzniklá interakcí působení přírodních sil a lidské činnosti.

3-CZ Rudá věž smrti

1. dochované stavební památky a infrastruktura v areálu národní kulturní památky, původně třídírny a drtírny uranové rudy, dokládající intenzivní těžbu uranu ve 20. století;
2. autentický stav areálu.

4-CZ Hornická krajina Krupka

1. dochovaná urbanistická struktura městské památkové zóny Krupka, a to včetně historických komunikací;
2. dochované významné architektonické památky na území městské památkové zóny Krupka;

[5] VLČKOVÁ, Jitka: *Metodika roční monitorovací zprávy o statku zapsaném na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, určené pro národní účely*. Rkp. Praha: Národní památkový ústav, 2011. 23 s.; blíže též VLČKOVÁ, Jitka, KUČOVÁ, Věra, BENEŠ, Michal: *Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků*. Odborné a metodické publikace, sv. 42. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, 2011. 102 s. ISBN 978-80-87104-84-2.

3. dochované povrchové pozůstatky po báňské činnosti z 14.–20. století a dochovaná montánní infrastruktura (ústí štol, jámy, povrchové dobývky, pinky, odvaly, báňské stezky) na území historických krupeckých důlních revírů;
4. dochované podzemí důlních děl a doklady o technikách dolování v nich;
5. hornická kulturní krajina vzniklá interakcí působení přírodních sil a lidské činnosti.

5-CZ Hornická krajina Mědník

1. hustota povrchových pozůstatků po báňské činnosti na malém území svědčící o důlní činnosti v 15.–19. století (ústí štol, jámy, povrchové dobývky, pinky, odvaly) na vrchu Mědník;
2. dochovaná kaple na vrcholu Mědníku, která je svou historií přímo spojena s hornickou činností;
3. dochované podzemí důlních děl a doklady o různých technikách dolování v nich;
4. hornická kulturní krajina vzniklá interakcí působení přírodních sil a lidské činnosti.

Výše uvedené atributy byly pro účely národního monitoringu shrnuty do čtyř hlavních skupin, na jejichž základě byly stanoveny čtyři druhy monitoringu pro sledování a posuzování stavu komponent statku:

I. **Monitoring stavu nadzemních i podzemních montánních objektů a jejich areálů** (stav zachování autenticity a integrity, funkční využití, stav zabezpečení, stavebně-technický stav, posuzování dopadů rizikových faktorů, například stavu vegetačního krytu, půdní eroze, narušování povrchové situace apod., stav zachování historického vybavení důlních děl
II. **Monitoring architektonických a urbanistických prvků** (stav zachování autenticity a integrity, urbanismus sídla, zejména půdorysná struktura, hmotová a prostorová skladba, výšková hladina zástavby, stav zachování střešní krajiny, stav zajištění památkové ochrany urbanistických a architektonických prvků, stavebně-technický stav nemovitých objektů, stav drobné architektury a samostatně stojících sochařských děl, stav veřejného prostoru (ulice, náměstí, parter, městský mobiliář, zeleň apod.), funkční využití objektů a veřejných prostor, novostavby a demolice)
III. **Monitoring přírodních charakteristik a charakteristik krajinného rázu** (stav zachování charakteristik kulturní krajiny – typických a charakteristické pohledů na krajinné dominanty, celkový krajinný rámec, včetně sledování výškové úrovně a hmotového objemu nových staveb v nárazníkové zóně statku, stav zachování sídla a zastavěné plochy – panorama/vnější obraz města, krajinný rámec sídel, změny zastavěnosti krajiny, významná stavební a/nebo průmyslová činnost, popř. výstavba dopravní infrastruktury mimo intravilán obcí a měst v souvislosti s možným narušením krajinného rázu, stav lučního hospodářství a další zemědělské činnosti, stav lesního hospodářství, přirozené skalní výchozy, vodní toky, plochy, vodní příkopy, báňské rybníky), stav ostatních ploch)
IV. **Monitoring účinnosti fungování správy statku** (objem finančních prostředků investovaných do péče o statek a zachování jeho hodnot, stav právní ochrany – změny relevantní legislativy, nové prohlášené kulturní památky, nové významné dokumenty na mezinárodní, národní o místní úrovni, počet obyvatel uvnitř statku, návštěvnost, rozsah poskytovaných služeb a zařízení pro návštěvníky, stav zpřístupnění statku a jeho částí, dostupnost komponent statku, prezentace statku a její forma – nové publikace, webové stránky, osvětová a edukační činnost, zapojení místního obyvatelstva do procesů souvisejících s ochranou a správou statku, zvyšování odborné kvalifikace pracovníků zapojených do systému správy statku, fungování meziresortní komunikace na všech úrovních)

Klíčové ukazatele pro posuzování celkového stavu zachování české části statku jsou od data zápisu statku na Seznam světového dědictví sledovány, zaznamenávány a vyhodnocovány v rámci tzv. Roční monitorovací zprávy, kterou vypracovávají územní odborná pracoviště Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem a Lokti ve spolupráci se site manažerem, příslušnými městy a obcemi, vlastníky a správci památek a dalšími aktéry.

První Roční monitorovací zpráva, shrnující stav za rok 2020 a doplněná písemným stanoviskem site manažera statku, byla vypracována v roce 2021 a po projednání s příslušnými aktéry uložena v Národním památkovém ústavu a na Ministerstvu kultury ČR.

Pro další období NPÚ zvažuje, že při zpracování monitorovacích přejde na víceletý cyklus.

C7.2 Periodický reporting

Výbor pro světové dědictví vyzývá smluvní státy pravidelně k zaslání periodické zprávy týkající se uplatňování Úmluvy o ochraně světového dědictví na jejich území. Výsledky této jednotně strukturované kontroly jsou uváděny ve zprávě Výboru, která se předkládá Generální konferenci UNESCO. Periodický reporting probíhá na celosvětové úrovni v šestiletých cyklech, každý rok se v detailu prověřuje jeden z pěti světových kulturních regionů.

Dosud proběhly celosvětově dva cykly periodického reportingu, v roce 2017 byl zahájen třetí cyklus periodického reportingu, pro region Evropa a Severní Amerika, do kterého patří Česká republika, byl pro odevzdání zpráv stanoven rok 2022. První část dotazníku, tzv. Sekci I, zajišťuje vždy národní Focal point – v případě České republiky je to Generální ředitelství Národního památkového ústavu společně s odborem mezinárodních vztahů Ministerstva kultury. Druhou část, Sekci II, vyplňují v lokalitách světového dědictví přímo site manažeři, jimž bude Národní památkový ústav poskytovat metodickou pomoc. Vzhledem k velkému plošnému rozsahu české části statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a velkému objemu činností v rámci sledování stavu jeho zachování bude nezbytné, aby se do procesu periodického reportingu zapojili kromě site manažera (společnost Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.) a NPÚ i další aktéři, např. Český báňský úřad, Lesy ČR, Agentura pro ochranu přírody a krajiny, orgány státní správy a samosprávy a další.

U transnacionálních statků nicméně, platí, že zpracování periodické zprávy koordinuje smluvní strana, která překládala nominační dokumentaci, tj. v případě Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří Spolková republika Německo. To bylo potvrzeno i na jednání Bilaterální řídicí skupiny, které se odehrálo 9. prosince 2021. Při této schůzce bylo zároveň dohodnuto, že zpočátku roku 2022 proběhne sasko-česká koordinační schůzka k projednání společných atributů, o něž se monitoring bude opírat, která byla plánována už na rok 2020, ale kvůli protipandemickým opatřením ji bylo nutné vícekrát odložit.

C8. Stav zachování statku a faktory na něj působící

V této kapitole je podán popis současného stavu zachování české části statku s využitím indikátorů definovaných v kapitole o monitoringu, včetně stručného přehledu projektů z posledních let (od doby první aktualizace Management Planu) souvisejících se zachováním hodnot statku, a následně jsou shrnuta rizika, jež by mohla výjimečnou světovou hodnotu statku ohrozit.

C8.1 Stav zachování statku

Celkově lze pro všechny komponenty české části sériového statku konstatovat, že i přes rozdíly dané jejich charakterem se nacházejí v uspokojivém a většinou stabilizovaném stavu. Pozitivní je zejména skutečnost, že až na výjimky nejsou vystaveny zvýšeným tlakům vyvolaným rozvojem, životním prostředím, přírodními katastrofami či přívalem návštěvníků. Stavu jejich zachování napomáhá i nastavený režim státní památkové péče a ochrany přírody a krajiny. Významná část komponent a jejich nárazníkových zón má charakter neosídlené nebo jen řídce osídlené autentické hornické krajiny, kde ani do budoucna nelze očekávat zvýšené rozvojové tlaky. Jiná je situace u historických městských jader, která utrpěla nedostatečnou údržbou ve druhé polovině 20. století, a přestože v nich v posledních letech proběhla řada oprav, mnoho budov stále na renovaci čeká.

Stav zachování statku je průběžně sledován pracovníky územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu v Karlových Varech a Ústí nad Labem a výsledky jsou prezentovány ve formě ročních monitorovacích zpráv. První monitorovací zpráva za rok 2020 (dále též RMZ 2020) byla zveřejněna v červnu 2021. O výsledky této zprávy se částečně opírá i text této kapitoly, systém hodnocení je však pojat poněkud odlišně, hodnoceny byly nejen komponenty jako celek, ale i dílčí elementy a objekty na území jednotlivých komponent.

U jednotlivých komponent, elementů a objektů byl v souladu s nastavenými indikátory monitoringu (viz str. 98) hodnocen především:

- stav nadzemních i podzemních montánních objektů a jejich areálů
- stav architektonických a urbanistických prvků sídel
- stav přírodních charakteristik a charakteristik krajinného rázu

Stav zachování byl ve všech případech hodnocen pomocí třístupňové škály – dobrý (1), uspokojivý (2) a špatný (3) a tato hodnocení jsou uvedena v tabulkách pro všechny komponenty v dalším textu.

Celkový stav zachování statku je možné hodnotit jako uspokojivý (vyhovující), což se týká především montánních památek v krajině a podzemí. Horší situace přetrvává u řady stavebních objektů v intravilánech měst.

1-CZ Hornická krajina Jáchymov

Celkový stav zachování komponenty lze hodnotit jako uspokojivý, nebyly zaznamenány aktivity, které by vedly k podstatnému snížení autenticity a integrity. Horší situace přetrvává u řady stavebních objektů v MPZ. Jáchymov. Stav jednotlivých elementů a objektů je blíže popsán níže.

Element	Objekt	Stav	Poznámka
1-CZ Hornická krajina Jáchymov		2	
1.1-CZ Historické		2-3	Setrvává špatný stav řady budov včetně

jádro Jáchymova			kulturních památek, v posledních letech se však zřetelně zvyšuje počet opravovaných domů.
	Královská mincovna	1	
	Špitální kostel Všech svatých	1-2	Proběhla oprava hřbitovní zdi a vstupní brány na hřbitov, v roce 2021 opravy interiéru, probíhá oprava hrázdění
	Kostel sv. Jáchyma	2	Je nutná oprava střešní krytiny, kamenných prvků aj.
	Radnice	1	Proběhla oprava poškozených omítek v úrovni parteru a kamenného schodiště hlavního vstupu radnice, byla restaurována sklepení spodního domu a upravena pro potřeby infocentra a expozice knihovny latinské školy
	Dům č. p. 2	1-2	
	Dům č. p. 4	1-2	
	Dům č. p. 8	3	Začaly práce na záchraně a kompletní renovaci objektu v souladu s vydaným závazným stanoviskem, proběhlo mj. ošetření dřevěných konstrukcí proti dřevokazným škůdcům.
	Dům č. p. 10	1	Probíhá oprava
	Dům č. p. 11	1-2	Pokračuje oprava krovů a stropních konstrukcí
	Dům č. p. 12	3	Dům prochází opravou
	Dům č. p. 33	1	Proběhla oprava opěrné zdi navazující na štítovou stěnu domu
	Dům č. p. 73	2-3	
	Dům č. p. 117	2-3	Probíhá dlouhodobě stabilizace a renovace objektu, probíhají práce na záchraně dvorního křídla objektu, byly zajištěny a dozděny klenby, dozděno kamenné zdivo, osazeny krakorce zřícené pavlače a provedeno zastřešení.
	Dům č. p. 126	1	
	Dům č. p. 127	2	Vzhled fasády poplatný době opravy, neodpovídá podobě domů v MPZ
	Dům č. p. 133	3	Pokračuje dlouhodobá komplexní obnova
	Dům č. p. 134	3	Pokračuje dlouhodobá komplexní obnova
	Dům č. p. 143	3	Dříve vzorově opravený objekt opět chátrá
	Dům č. p. 145	1	
	Dům č. p. 146	2	
	Dům č. p. 270	1	
	Dům č. p. 282	1	
	Dům č. p. 292	2	Proběhla výměna oken, ošetření fasády
	Dům ev. č. 21 (býv. č. p. 71)	3	Vyžaduje komplexní renovaci
	Dům ev. č. 97 (býv.	2	

	č. p. 128)		
	Bývalé děkanství č. p. 72	1 (zevní vzhled)	
1.2-CZ Hrad Freudenstein		2-3	V roce 2020 byly zahájeny kroky vedoucí k úpravě areálu, příprava projektu na úpravu prostoru hradu pro společenské využití
1.3-CZ Důl Svornost		1-2	Důl je průběžně udržován a slouží nadále k čerpání radonové vody pro Léčebné lázně Jáchymov
1.4-CZ Pásmo odvalů a pinek na žíle Schweizer		2	Reliktní montánní krajina beze změn, pinky narušovány lesním hospodářstvím
1.5-CZ Eliášské údolí		1-2	
	Odvaly a pinky stříbrných dolů	1	Reliktní montánní krajina beze změn
	Horký (Heinzův) rybník	1-2	Proběhlo vykácení stromů na hrázi, úprava terénu pod hrází
	Odvaly uranových dolů	2	Postupně zarůstají, místy již vzrostlý les
1.6-CZ Ústí štoly Fundgrübner		1-2	Proběhlo odstranění náletové zeleně u ústí štoly
1.7-CZ Vrchy Stráž a Šance		1	Reliktní montánní krajina beze změn
1.8-CZ Štola č. 1		1	Probíhá pravidelná údržba

* 1 = dobrý, 2 = uspokojivý, 3 = špatný

1.1-CZ Historické jádro Jáchymova

Přes zásahy, jež Jáchymov formovaly od doby baroka po 20. století, se v jeho historickém jádru v originální podobě dochovala celá řada pozdně gotických a renesančních památek. Celková urbanistická struktura renesančního města vystavěného v příkrém svahu Krušných hor zůstala dodnes zachována, integritu jeho historického jádra však na několika místech narušuje novodobá zástavba a zejména proluky po odstraněných stavbách, především proluka po zbořeném Hornickém domu v horní části náměstí.

V MPZ Jáchymov i nadále přetrvává špatný stav řady budov včetně kulturních památek. Dlouhodobým problémem zůstává i stav některých opěrných zdí a schodišť. V posledních letech se však zřetelně zvyšuje počet opravovaných domů, komplexní obnovou procházejí například domy č. p. 10, 11, 12, 13, 117, 133, 134, 148, 269, 275, objevily se ovšem i případy oprav KP neprobíhajících podle vydaného závazného stanoviska. Město Jáchymov zahájilo práce na renovaci č. p. 8, které by mělo být přeměněno na objekt pro prezentaci hornického dědictví Jáchymova. Byla dokončena úprava veřejných ploch horní části náměstí Republiky.

1.2-CZ Hrad Freudenstein

Hrad Freudenstein zůstal od třicetileté války v troskách. Jde tak o torzální památku s dochovanými dvěma věžemi. Vyšší věž zvaná Šlikovka byla opravena do dnešního stavu v roce 1973, nižší zvaná Prachárna byla opravena v roce 2004 s obnovou krovové konstrukce. Do budoucna se připravuje celková revitalizace areálu.

1.3-CZ Důl Svornost

Důl Svornost, nejstarší uranový důl na světě, je v dobrém technickém stavu, jako funkční důlní dílo je průběžně udržován Léčebnými lázněmi Jáchymov a využíván k čerpání radonové vody pro lázeňské účely, udržována je rovněž nedaleká jáma Josef, která slouží jako úniková cesta dolu Svornost a pro účely ventilace. V podzemí dolu jsou zachovány dědičné štoly Barbora a Daniel z 16. století.

1.4-CZ Odvaly a pinky na žíle Schweizer

Rozsáhlý soubor více než sta dobře zachovaných odvalů a trychtýřovitých pinek v místech starých šachet z 16. století se nachází z větší části v lesním prostoru. I s ohledem na nastavený ochranný režim (krajinná památková zóna, kulturní památka, ochrana přírodního léčivého zdroje) není soubor ohrožován budoucím rozvojem, není zde plánována žádná stavební ani hospodářská činnost s výjimkou těžby dřeva, kterou je ovšem třeba provádět s respektováním montánních pozůstatků, a to včetně nutnosti zamezit zahazování pinek dřevním odpadem.

1.5-CZ Eliášské údolí

Eliášské údolí se nachází z větší části ve volně přístupném lesním prostoru, i s ohledem na jeho terénní členitost a nastavený ochranný režim (krajinná památková zóna, kulturní památka, ochrana přírodního léčivého zdroje) zde s výjimkou okolí bývalého dolu Rovnost neexistuje žádná zástavba ani zde neprobíhá hospodářská nebo zemědělská činnost s výjimkou příležitostné těžby dřeva. V roce 2019 byla upravena podoba hráze Heinzova rybníka, akce sice proběhla pod dohledem orgánů památkové péče, přesto však znamenala negativní zásah do autenticity tohoto historického vodního díla. Okolní krajinu formují velké haldy bývalých uranových dolů Zimní Eliáš a Adam, které představují výrazné krajinné dominanty, jsou však vystaveny postupnému zarůstání náletovými dřevinami, na což by bylo vhodné se zaměřit ve spolupráci se správci lesů.

1.6-CZ Ústí štoly Fundgrübner

Portál štoly se nachází v uspokojivém stavu, v roce 2019 zajistilo město Jáchymov ve spolupráci s Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., částečnou sanaci zdi u ústí štoly a odstranění náletové zeleně, u štoly byla osazena informační tabule.

1.7-CZ Vrchy Stráž a Šance

Hornická krajina na vrších Stráž a Šance se nachází převážně ve volně přístupném lesním prostoru, její autenticita není narušována žádnou stavební nebo hospodářskou činností a ani do budoucna zde nejsou přepokládány žádné rozvojové tlaky,

1.8-CZ Štola č. 1

Pro veřejnost přístupná Štola č. 1 se nachází v dobrém technickém stavu, o její pravidelnou údržbu se stará Muzeum Sokolov. V roce 2016 bylo u štoly zřízeno nové zázemí pro návštěvníky.

Hodnocení stavu zachování komponenty podle RMZ 2020

Celkové hodnocení 0-8	Jednotlivé indikátory	Dílčí hodnocení 0-8
3	Stav zachování autenticity	**3**
	Stav zachování vizuální integrity s okolím	**3**
	Stav ochrany	**3**
	Stavebně technický stav	**3**
	Stav urbanismu	**3**
	Stav sídel	**3**
	Stav krajiny	**3**
	Stav přírodních prvků	**3**
	Stav doplňkových prvků	**3**

Použitá škála hodnocení 1–8: 0: nehodnoceno, 1: výborný stav, 2: velmi dobrý stav, 3: vyhovující stav, 4: dobrý stav, 5: nedostatečný stav, 6: neuspokojivý stav, 7: velmi špatný stav, 8: havarijní/alarmující stav

2-CZ Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná

Komponenta reprezentuje rozsáhlou reliktní hornickou kulturní krajinu s velmi dobře zachovanými pozůstatky důlních aktivit z 16. až 20. století. Větším sídelním celkem je pouze Horní Blatná. Vzhledem k umístění komponenty v jen řídce osídleném regionu je stav jejího zachování dobrý a rizika ohrožení jsou s výjimkou lesního hospodaření a případné nové výstavby pro bydlení a rekreaci nízká. Na území neprobíhá a není plánována větší průmyslová činnost.

Komponenta/ Element	Objekt	Stav	Poznámka
2-CZ Hornická kulturní krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná		1-2	
2.1-CZ Historické jádro Horní Blatné		2	
	Kostel sv. Vavřince	1-2	Město Horní Blatná zajistilo opravu kostelní věže
	Fara	1	
	Dům ev. č. 1	1	
	Dům č. p. 6	1	
	Dům č. p. 28	1	Proběhla renovace objektu
	Dům č. p. 29	3	Probíhá kompletní renovace
	Dům ev. č. 24 (býv. č. p. 113)	1	
	Dům č. p. 127	1	Proběhla oprava šindelové střechy a přízemí objektu, kde byla instalována nová muzejní expozice
	Kaple sv. Kříže	1	Byly opraveny dřevěné prvky věže kostela, natřena střecha opravena hřbitovní zeď, nedořešené zůstává využití objektu
2.2-CZ Důlní revír Blatenský vrch		1-2	Reliktní montánní krajina beze změn
	Vlčí jáma	1	Vlastní pinka beze změn, je třeba obnovit poškozené oplocení
	Ledová jáma	2	Vlastní pinka beze změn, byla by žádoucí oprava vstupního schodiště
2.3-CZ Důlní revír Hřebečná		1	Reliktní montánní krajina beze změn
	Červená jáma	2	Proběhlo částečně vykácení náletových dřevin na východní straně, zalesnění je však stále nadměrné
	Štola Kryštof (důl Mauritius)	1	Probíhá pravidelná údržba, mj. sanace staticky narušených úseků štoly
	Schneppova pinka	2-3	Pinka je zarostlá náletovými dřevinami,

			hrozí pád skal poblíž styku spodní a horní Schneppovy pinky
2.4-CZ Důlní revír Bludná		2	
	Důl Zuzana	2	Přístupu k důlnímu dílu opět brání vzrostlý les, havarijní stav provizorní lávky přes pinku
	Pinka Svatý Duch	2-3	Pinka byla oplocena, byla však postižena polomy
	Důl Volská štola	2-3	Přetrvává problém zanášení pinky odpadem z lesního hospodaření
	Důl Drahá kožešina	2	Proběhlo zajištění (oplocení) důlního díla, pinka zarůstá náletovými dřevinami
	Haldy dolů Pomoc Boží a Gustav	2	Byly vykáceny dřeviny na haldách
2.5-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Kaff		1	Reliktní montánní krajina beze změn
	Štola Johannes	1	Probíhá pravidelná údržba
	Důl Kohlreuter	2	
2.6-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Hrazený potok		1	Reliktní montánní krajina beze změn
2.7-CZ Sejpy u Božího Daru		1	Byla dokončena Cínová stezka pro pěší a cyklisty z Božího Daru na Myslivny vedoucí podél sejpů, její trasa respektuje relikty montánní činnosti
2.8-CZ Blatenský vodní příkop		2-3	V roce 2021 zahájil vlastník projekt kompletní obnovy výdřevy a objektů příkopu

* 1 = dobrý, 2 = uspokojivý, 3 = špatný

2.1-CZ Historické jádro Horní Blatné

Horní Blatná patří k nejlépe dochovaným městským celkům v české části sériového statku. Renesanční půdorys města se čtvercovým náměstím a ortogonální uliční sítí zůstal i přes odstranění některých objektů v 2. polovině 20. století dobře uchován. Řada objektů v MPZ Horní Blatná v posledních letech prošla nebo prochází obnovou, opravena byla mj. věž kostela sv. Vavřince, domy č. p. 5, 120, 122 a částečně 196 na náměstí, střecha, fasáda a přízemí muzea v č. p. 127 v Bezručově ulici, dlouhodobou obnovou procházejí domy č. p. 29 a 21 (včetně dvorního objektu) v Hamerské ulici a další, opraveny byly komunikace na nám. Sv. Vavřince, začala oprava evangelického kostela. V objektu radnice probíhá úprava části přízemí pro účely nové kavárny. Negativem zůstává např. stav domů č. p. 81, 123 a 197 na náměstí nebo hrázděného objektu ev. č. 5 v Purkyňově ulici, ve Vančurově ulici byla provedena nepovolená demolice domu ev. č. 17.

2.2-CZ Důlní revír Blatenský vrch

Kulturní památka Vlčí jámy (Vlčí jáma a Ledová), představující autentický pozůstatek po těžbě cínových rud v 16. století, se nachází ve víceméně stabilizovaném stavu, je ohrožována pouze potenciálním opadem stěn souvisejícím s mrazovým zvětráváním. Je třeba opravit poškozené oplocení pinek, které plánují Lesy ČR. Vhodná by byla i oprava schodiště do Ledové jámy, vstupu do ní však Lesy ČR plánují zamezit. Hornická krajina na Blatenském vrchu mimo území Vlčích jam se nachází v zalesněném terénu poškozeném polomy v posledních letech, které nebyly odstraněny a ztěžují nebo znemožňují pohyb po terénu.

2.3-CZ Důlní revír Hřebečná

V důlním revíru Hřebečná se dochoval soubor výjimečných pozůstatků po těžbě strmých greisenových žil v 16. až 18. století ve formě rozsáhlých povrchových dobývek a pinek a podzemních důlních děl. Pinky jsou zachovány v téměř původním stavu, vlivem částečného borcení stěn jsou v současnosti někdy širší a mělčí než v době svého vzniku. Jde o pomalý kontinuální proces, který bude pokračovat i v budoucnu. Spodní Schneppova pinka je z větší části stabilizovaná, horní Schneppova pinka se vlivem mrazového zvětrávání stěn zvětšuje a do budoucna lze očekávat její propojení se spodní Schneppovou pinkou. Největší pinka revíru, pinka dolu Rote Grube (Červená jáma), je z větší části stabilizovaná, což platí i pro nedalekou pinku Wildbahn a další pinky na Přední Hřebečné. Zvláště Červená jáma je zarostlá náletovými dřevinami, které sice byly v minulých letech zčásti odstraněny (na východní straně), v těchto aktivitách by však bylo třeba pokračovat.

V roce 2015 pro veřejnost zpřístupněná štola Kryštof dolu Mauritius je v dobrém stavu, pravidelnou kontrolu stavu štoly a její údržbu zajišťuje provozovatel (do roku 2020 Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., od roku 2021 město Abertamy).

2.4-CZ Důlní revír Bludná

Většina pozůstatků po dolování v tomto revíru se nachází ve volně přístupném lesním prostředí, které nebylo po staletí poznamenáno stavební či zemědělskou činností, a má tak autentický vzhled, jehož zachování lze předpokládat i do budoucna. Rozsahem největší pozůstatky důlní činnosti (pinky, povrchové dobývky) jsou v zájmu bezpečnosti návštěvníků ohrazeny.

2.5-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Kaff

Revír Kaff, ve kterém se dochovaly početné povrchové pozůstatky důlních prací z 16. až 20. století a důlní díla s unikátními podzemními komorami, se nachází v lesním prostředí a představuje autentickou, po staletí formovanou, stabilizovanou hornickou krajinu nedotčenou novodobou stavební nebo průmyslovou činností. Vzhledem k nastavenému režimu ochrany se na území revíru neplánuje ani do budoucna žádná výstavba. V roce 2015 zpřístupněná štola Johannes se nachází v dobrém stavu, který je průběžně kontrolován a udržován společností Služby Boží Dar, jež důl provozuje.

2.6-CZ Důlní revír Zlatý Kopec – Hrazený potok

Rovněž revír Zlatý Kopec – Hrazený potok se nachází v lesním, značně svažitém prostředí a představuje autentickou, po staletí formovanou reliktní hornickou krajinu nedotčenou novodobou stavební nebo průmyslovou činností. Vzhledem k nastavené památkové ochraně a ochraně přírody se na území revíru neplánuje ani do budoucna žádná rozvojová činnost. S ohledem na povahu zdejší krajiny lze podobu elementu pokládat za stabilizovanou a uspokojivou.

2.7-CZ Sejpy u Božího Daru

Historická rýžoviště cínovce u Božího Daru (sejpy) se díky absenci novodobé výstavby i zemědělské činnosti dochovaly do dnešní doby v téměř nedotčené podobě a ani do budoucna nejsou očekávány žádné změny. Podél jižní hranice areálu kulturní památky, avšak již mimo její území, vybudovalo město Boží Dar stezku pro pěší a cyklisty (Cínovou stezku). Její průběh byl od počátku řešen tak, aby sejpy nebyly narušeny. Určitému riziku jsou v souvislosti s lesním hospodařením vystaveny sejpy nacházející se mimo území kulturní památky po obou stranách silnice z Božího Daru na Myslivny.

2.8-CZ Blatenský vodní příkop

Blatenský vodní příkop

Téměř 400 let využívaný a do roku 1945 kontinuálně udržovaný Blatenský vodní příkop se rozsáhlé celkové opravy dočkal v letech 1926–1929, další oprava provedena v letech 1995–2001, a to podle technické dokumentace z roku 1929. V roce 2021 začal správce díla s kompletní obnovou příkopu pod dohledem orgánů SPP. Příkop je vystaven náročným klimatickým vlivům a je nutná jeho průběžná kontrola s cílem monitorovat úseky ohrožené borcením stěn a zanášením koryta sedimenty.

V nárazníkové zóně komponenty byla v roce 2021 dokončena rozsáhlá obnova kostela sv. Anny na Božím Daru financovaná z fondů EU, opravy budou pokračovat obnovou hlavního oltáře sv. Anny a restaurováním levého bočního oltáře.

Hodnocení stavu zachování komponenty podle RMZ 2020

Celkové hodnocení 0-8	Jednotlivé indikátory	Dílčí hodnocení 0-8
3	Stav zachování autenticity	**4**
	Stav zachování vizuální integrity s okolím	**3**
	Stav ochrany	**3**
	Stavebně technický stav	**3**
	Stav urbanismu	**3**
	Stav sídel	**3**
	Stav krajiny	**3**
	Stav přírodních prvků	**3**
	Stav doplňkových prvků	**3**

3-CZ Rudá věž smrti

Rudá věž smrti je torzální památka sloužící jako memento tragického období komunistických pracovních táborů 50. let 20. století. Národní památkový ústav spolu s Národním muzeem vypracoval již v roce 2011 detailní studii obnovy a využití komponenty včetně zřízení muzea totality. Plánovaný převod objektu na stát (Ministerstvo kultury ČR, resp. Národní památkový ústav) se dosud neuskutečnil, nicméně jeho majitel, Konfederace politických vězňů, po vyřešení dlouhotrvajících vnitřních sporů zahájil od července 2021 pravidelné prohlídky objektu s průvodcem, k vidění jsou nově archeologické nálezy z výzkumů nedalekých trestních pracovních táborů Nikolaj a Eliáš II jako součást Muzea III. odboje. Jde zejména o osobní předměty vězňů, pozůstatky vybavení a konstrukce vězeňských baráků, které poskytují hmatatelné svědectví o životních podmínkách v táborech, spojených s nasazením nesvobodné pracovní síly při těžbě uranu, včetně tisíců politických vězňů. Rozšířeno bylo také zázemí pro průvodce. Archeologové z Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni provedli ve spolupráci s Konfederací politických vězňů ČR trojrozměrnou dokumentaci památky s využitím dronů, plánován je archeologický průzkum s cílem získat informace o provozu zařízení a o životních podmínkách vězňů.

Stavební stav objektu, zejména vlastní věže, je však špatný a bude třeba jej urychleně řešit ve spolupráci s Krajským úřadem Karlovarského kraje a NPÚ.

V roce 2019 byly zbourány objekty bývalé Škody Ostrov v okolí Rudé věže smrti, v místě by měla vzniknout nová průmyslová zóna (viz dále).

Komponenta	**Stav**	**Poznámka**
3-CZ Rudá věž smrti	2–3	Byla vybudována nová elektrická přípojka a provedeno zabezpečení objektu, stavební stav objektu, především vlastní věže, se však zhoršuje a je třeba jej urychleně řešit. Bylo zprovozněno WC pro návštěvníky.

* 1 = dobrý, 2 = uspokojivý, 3 = špatný

Hodnocení stavu zachování podle RMZ 2020

Celkové hodnocení 0–8	Jednotlivé indikátory	Dílčí hodnocení 0–8
4	Stav zachování autenticity	**4**
	Stav zachování vizuální integrity s okolím	**4**
	Stav ochrany	**4**
	Stavebně technický stav	**4**
	Stav urbanismu	**4**
	Stav sídel	**4**
	Stav krajiny	**4**
	Stav přírodních prvků	**4**
	Stav doplňkových prvků	**4**

4-CZ Hornická krajina Krupka

Komponenta reprezentuje rozsáhlou, z větší části neosídlenou a zalesněnou reliktní hornickou krajinu s dobře dochovanými pozůstatky po těžbě cínových rud od 13./14. do 20. století, jediným větším sídelním celkem je historické horní město Krupka. Na území neprobíhá ani není plánována větší průmyslová činnost.

Komponenta/ element	Objekt	Stav	Poznámka
4-CZ Hornická krajina Krupka		2	
4.1-CZ Historické jádro Krupky		2	
	Hrad Krupka	2	Byla opravena sesutá válcová věž v areálu hradu
	Bývalý horní úřad	1	
	Kostel Nanebevzetí Panny Marie	2-3	Probíhá postupná obnova interiéru kostela (restaurování stropu)
	Fara	1	
	Hornická zvonice	2	
	Kostel sv. Ducha	2	Je připravována částečná oprava, objekt je zatím nevyužit
	Kostel sv. Anny	2	Byla dokončena hlavní etapa obnovy ohradní zdi
	Dům č. p. 21	2-3	Už v roce 2019 byla zahájena renovace objektu, po zjištění havarijního stavu sklepní klenby byla její realizace odložena. V současnosti je přiznána dotace z programu IROP, navazovat bude výběr dodavatele.
	Dům č. p. 24	1	
	Bývalá kovárna č. p. 195	1	
	Mýtný domek č. p. 62/2	2	

4.2-CZ Důlní revír Steinknochen		1-2	
	Štola Starý Martin	1	
	Stará hornická stezka	1-2	
4.3-CZ Důlní revír Knötel		2	
	Štoly Prokop, Barbora, Václav a Večerní hvězda (ústí štol)	3	
4.4-CZ Důlní revír Komáří hůrka		2	
	Velká pinka na Komáří hůrce	2	
	Kaple sv. Wolfganga	1-2	

* 1 = dobrý, 2 = uspokojivý, 3 = špatný

4.1 CZ Historické jádro Krupky

Městská zástavba historického horního města Krupka představuje jeden z nejlépe dochovaných souborů stavebních památek v české části statku. Středověká dispozice sídla, zasazeného do úzkého svažitého údolí, je i přes pozdější požáry města a odstranění některých budov ve druhé polovině 20. polovině dosud zachována, ve městě se zachoval cenný soubor sakrálních staveb, ale také pozdně gotických, renesančních a barokních měšťanských domů.

Areál hradu s dochovaným systémem vstupních bran, částí opevnění a fragmentem donjonu je ve stabilizovaném stavu, jeho údržbu zajišťuje kontinuálně město Krupka. V dobrém stavu je objekt bývalého šternberského horního úřadu z konce 17. století v prostoru hradu. Gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie prochází dlouhodobou opravou v souladu s principy památkové péče. Hřbitovní kostel sv. Anny je po provedených opravách v dobrém stavu. Špitální kostel sv. Ducha je celkově v dobrém až uspokojivém stavu, zůstává však nevyužit pro veřejnost. V městském jádru je řada domů, jejichž stavebně technický stav je dobrý a stabilizovaný, opravy pod dohledem orgánů SPP proběhly např. v případě domů č. p. 37, 40, 62, 105 nebo 110. Významnou změnou se stala kompletní renovace č. p. 722 v Husitské ulici, kde vzniklo nové infocentrum Hornické krajiny Krupka.

4.2-CZ Důlní revír Steinknochen

Důlní revír Steinknochen se nachází z větší části v lesním, volně přístupném prostoru s absencí průmyslové či stavební činnosti, což podtrhuje autentický vzhled zdejší montánní krajiny formované od středověku až do 20. století. Stav veřejnosti přístupné štoly Starý Martin průběžně kontroluje a udržuje její provozovatel, město Krupka, štola včetně jejího zázemí je v dobrém technickém stavu. V roce 2020 bylo vyzmáháno ústí štoly Prostřední Antonín v Horní Krupce a obnoven její portál.

Stabilizovaný je rovněž stav důlního revíru Preisselberg nacházejícího se západně od revíru Steinknochen. V případě tzv. Preisselberské pinky by bylo vhodné zvážit revitalizaci jejího areálu – úpravu porostu.

4.3-CZ Důlní revír Knötel

Hornický revír Knötel s cennými pozůstatky báňské činnosti od 14. do 20. století se nachází převážně v lesním, volně přístupném terénu a nachází se v dobrém, stabilizovaném stavu, který dosud nebyl ohrožován výstavbou ani hospodářskou činností. Do budoucna představuje určité riziko (a obdobně pro revíry Steinknochen a Preisselberg) navrhované zahájení průzkumu ložisek lithia (viz dále)

Autenticita pozůstatků po dolování (hald) je místy narušována sběrateli nerostů. Ústí štol z období novodobé těžby po roce 1945 se s výjimkou obnoveného portálu štoly Barbora nedochovala.

4.4-CZ Důlní revír Komáří hůrka

Velká pinka na Komáří hůrce je v celé své ploše prostá jakékoliv zástavby či jiných zásahů snižujících její autenticitu. Členité dno dobývky je v nejhlubší části obtížně přístupné. Celá pinka je v současnosti zarostlá dřevinami, do budoucna je v zájmu zvýšení turistické atraktivity třeba uvažovat o vyklestění alespoň některých partií.

Barokní hornická kaple sv. Wolfganga je v dobrém technickém stavu.

Hodnocení stavu zachování podle RMZ 2020

Celkové hodnocení 0-8	Jednotlivé indikátory	Dílčí hodnocení 0-8
3	Stav zachování autenticity	**3**
	Stav zachování vizuální integrity s okolím	**3**
	Stav ochrany	**4**
	Stavebně technický stav	**3**
	Stav urbanismu	**3**
	Stav sídel	**3**
	Stav krajiny	**3**
	Stav přírodních prvků	**3**
	Stav doplňkových prvků	**3**

5-CZ Hornická krajina Mědník

Komponenta	Objekt	Stav	Poznámka
5-CZ Hornická krajina Mědník		1-2	
	Štola Panny Marie Pomocné	1-2	
	Štola Země zaslíbená	1-2	
	Kaple Neposkvrněného početí Panny Marie	2	

* 1 = dobrý, 2 = uspokojivý, 3 = špatný

S výjimkou malého prostoru, kde proběhly novodobé úpravy terénu (okolí původního hotelu, který vyhořel v roce 1939, okolí vodojemu), představují svahy vrchu Mědník autentickou hornickou krajinu formovanou těžbou měděných, stříbrných a železných rud od 15. do 19. století. Vysokou autenticitu má zejména severozápadní, severní a severovýchodní úbočí kopce s pozůstatky nejstarších připovrchových důlních prací. Na území neprobíhá ani není plánována žádná stavební, průmyslová nebo zemědělská činnost, která by autentický montánní reliéf mohla ohrozit, negativně se však projevuje příležitostné využití svahů kopce pro motocyklistický sport.

V roce 2013 byla na jihozápadním svahu Mědníku zpřístupněna pro veřejnost štola Země zaslíbená, která je po provedených sanačních pracích v dobrém stavu, pravidelné prohlídky v ní však byly v roce 2020 ukončeny. Historické podzemí kopce je od roku 2019 opět přístupné prostřednictvím hlavní štoly revíru, štoly Panny Marie Pomocné (a výše položené štoly Koňská jáma), jíž průběžně udržuje její

provozovatel – zapsaný spolek Historické rudné doly Mědník, který pokračuje i v průzkumu štoly a zpřístupňování jejích dalších partií.

Rušivým elementem je nevzhledný novodobý objekt vodojemu těsně pod vrcholem kopce. Majitelem pozemku, na němž vodojem stojí, se v roce 2021 stala obec Měděnec, jednání s provozovatelem vodovodu, společností Vodárny a kanalizace Karlovy Vary, o úpravě vzhledu vodojemu již byla zahájena.

V těsné blízkosti vrchu Mědník, už v nárazníkové zóně komponenty, se nachází areál novodobého železorudného dolu Měděnec (dolu Václava Řezáče), zahrnující kromě mnoha dalších staveb i významnou industriální památku – 50 m vysokou skipovou těžní věž, poslední svého druhu nejen v Krušných horách, ale i celé ČR, a menší ocelovou těžní věž se strojovnou. Stav areálu se po uzavření dolu v roce 1997 postupně zhoršoval, z chátrajících objektů bylo „odtěžováno“ železo, čím se jejich stav ještě zhoršil. V roce 2019 podal Národní památkový ústav, ú.o.p. v Ústí nad Labem, návrh na prohlášení areálu za kulturní památku, řízení však nebylo ze strany MK ČR zahájeno. Koncem roku byl podán aktualizovaný návrh na prohlášení za KP na redukovaný areál (4 objekty). Během roku 2021 a zvláště pak na podzim 2021 zahájil nový vlastník demolici areálu na základě vydaného demoličního povolení, počítá pouze se zachováním malé těžní věže. Hrozí proto vážné riziko, že zbourána bude i ojedinělá skipová věž, která od roku 1968 tvoří jednu z dominant okolí.

Hodnocení stavu zachování podle RMZ 2020

Celkové hodnocení 0-8	Jednotlivé indikátory	Dílčí hodnocení 0-8
3	Stav zachování autenticity	**3**
	Stav zachování vizuální integrity s okolím	**3**
	Stav ochrany	**3**
	Stavebně technický stav	**3**
	Stav urbanismu	**3**
	Stav sídel	**3**
	Stav krajiny	**3**
	Stav přírodních prvků	**3**
	Stav doplňkových prvků	**4**

V nárazníkové zóně komponenty proběhla v letech 2017–2019 nákladem 6,6 mil. Kč obnova vápenky v Háji u Loučné pod Klínovcem (přidruženého objektu památky světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří), spočívající v jejím statickém zajištění a dalších pracích, investorem byl vlastník vápenky, státní podnik Lesy České republiky. V září 2020 byla vápenka včetně nové expozice o výrobě a využití vápna otevřena pro veřejnost, prohlídky od té doby zajišťuje město Loučná pod Klínovcem.

2-DE Hornická krajina Altenberg-Zinnwald (část nárazníkové zóny na českém území)

Nárazníková zóna této komponenty zahrnuje na české straně oblast Cínoveckého hřbetu, vrchovištní mokřady představující sběrnou oblast pro významný historický vodní příkop Aschergraben, který ve svém počátečním úseku tvoří hranici mezi ČR a Saskem. Ochranu této oblasti zajišťují předpisy na poli ochrany přírody a krajiny. Součástí nárazníkové zóny je také Dlouhý rybník, historický báňský rybník sloužící pro potřeby cínoveckých dolů a hutí, který se dochoval v dobrém stavu, a barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie, jehož postupná oprava probíhá od roku 2015 s využitím programu PZAD (vlastníkem kostela je město Dubí).

C8.2. Faktory působící na statek

C8.2.1 Tlaky vyvolané rozvojem

V době zpracování prvního Management Planu statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří (2012–2013) a jeho první aktualizace (2017) byly tlaky vyvolané rozvojem v jednotlivých komponentách české části statku a jejich nárazníkových zónách vyhodnoceny jako poměrně slabé. Důvodem pro to bylo, že v žádné z komponent neprobíhá, a kromě lehkých výrob není plánovaná žádná větší průmyslová činnost, neexistovaly záměry na průzkum nebo dobývání ložisek nerostných surovin a množství záměrů nové rezidenční výstavby bylo nízké. Navíc veškerá nová výstavba i stavební úpravy a změny stávajících objektů podléhají na území statku dozoru a schválení orgány státní památkové péče a povolení stavebních úřadů. Určitou zvýšenou zátěž do budoucna předpokládal první Management Plan souvislosti s rozvojem turistického ruchu.

V posledních letech se však situace poněkud změnila a některým rozvojovým tlakům bude třeba se do budoucna bránit.

a) tlaky vyvolané novou výstavbou pro bydlení a rekreaci

V současné době koriguje město Boží Dar veřejností velmi diskutovaný záměr nové výstavby domů pro bydlení na Ryžovně, v pohledově významné části komponenty 2-CZ, který vznikl na základě regulačního plánu z roku 2003, tedy ještě v době před přípravou nominace statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a prohlášením Hornické kulturní krajiny Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná za krajinnou památkovou zónu i před prohlášením části zdejšího území za evropsky významnou lokalitu Krušnohorské plató. Plán počítal s výstavbou až kolem 80 domů. Dne 10. října 2019 proběhlo setkání zástupců města Boží Dar a Národního památkového ústavu k záměru výstavby, na jehož základě město Boží Dar přislíbilo zpracování nové studie zástavby, která zohlední aktuální kontext ochrany území.

Rizikovým faktorem může být snaha o vybudování rezidenční zástavby (apartmánových domů) v areálu bývalého trestaneckého pracovního tábora u dolu Rovnost u Jáchymova (komponenta 1-CZ). Územní plán sídla zástavbu povoluje, schválen byl ještě před zapsáním statku na Seznam světového dědictví UNESCO. Spolek Političtí vězni.cz podal podnět k prohlášení části tohoto území (pozemku p. č. st. 1633, k. ú. Jáchymov, s převlékárnou pracovního tábora Rovnost) za kulturní památku. Krajský úřad Karlovarského kraje v roce 2020 navrhl návrh rozšířit prohlášení na celý soubor reliktů (pozemků a objektů) pracovních táborů u Jáchymova na základě vyhodnocení výsledků archeologického průzkumu. Návrh zpracovávaný NPÚ ÚOP Loket zatím nebyl předložen.

V posledních letech se vzedmula vlna nové rezidenční, popř. rekreační výstavby v řadě krušnohorských obcí včetně těch, na jejichž území se nachází statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří. Výstavba zčásti i na území statku nebo nárazníkových zón jeho komponent. Příkladem může být nová výstavba rodinných domů na Božím Daru (nárazníková zóna komponenty 2-CZ), v Horní Blatné (severozápadně od historického centra pod Blatenským vrchem v jádrovém území 2-CZ a při severní části Havířské ulice převážně v nárazníkové zóně 2-CZ), pod Plešivcem u Abertam (mimo území statku) a v největším rozsahu v Loučné pod Klínovcem (mimo území statku). Jako nedostatek se v tomto ohledu jeví stále chybějící metodické doporučení pro posuzování stavebních záměrů orgány památkové péče tak, aby došlo ke sladění nové výstavby nebo rekonstrukcí s regulativy obsaženými v opatřeních obecné povahy o prohlášení části území za památkové zóny, ale i benevolence některých stavebních úřadů. Orgány státní památkové péče odhalily v minulých letech řadu nelegálních přestaveb objektů, ale i nelegálních novostaveb, byly registrovány i případy poboření či demolic objektů v nárazníkových zónách, aniž si vlastník či správce vyžádal vyjádření orgánu SPP (např. v Abertamech či Horní Blatné). Účinnější se v tomto ohledu zdá být postup orgánů státní památkové péče v Ústeckém kraji, kde byl například s ohledem na ochranu kulturně historických hodnot zamítnut záměr výstavby rodinného domu na odvalu dolu Glatz poblíž vrcholu Komáří hůrky

nebo výstavba nové chaty Horské služby na hraně kulturní památky Velká pinka na Komáří hůrce (komponenta 4-CZ).

b) tlaky vyvolané průmyslovou výstavbou

V Ostrově byla v roce 2021 projednávána změna územního plánu č. 3 spočívající zejména v navýšení maximální možné výšky skladovacích hal, jejichž výstavba je plánována v těsném sousedství Rudé věže smrti (komponenty 3-CZ), v místech zbořeného areálu Škody Plzeň, a to z max. 12 m povolených současným územním plánem na 22,5 m. Rozměrné haly by tak svou výškou převýšily Rudou věž smrti o téměř 2 m, čímž by tato národní kulturní památka ztratila své dominantní vizuální postavení a ve směru od Ostrova a Jáchymova by byl pohled na ni zcela znemožněn. To by ve svých důsledcích znamenalo, že by ČR musela pravděpodobně aplikovat čl. 172 Úmluvy o světovém dědictví a ohlásit tento záměr Centru světového dědictví s možnými negativními dopady na celý statek Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří. Ke změně územního plánu č. 3 vydal negativní stanovisko Národní památkový ústav a záměr vyvolal i negativní odezvu u obyvatel Ostrova. Zastupitelstvo města vyhlásilo k záměru referendum, které se mělo konat 10. 12. 2021, kvůli pandemii koronaviru však byl termín odložen na rok 2022.

c) tlaky související s plánovaným průzkumem, popř. těžbou nerostných surovin

V roce 2019 podal s. p. DIAMO žádost o stanovení průzkumného území Krupka s cílem vyhledání potenciálních skrytých ložisek lithné slídy. Do konce roku 2021 zatím průzkumné území nebylo schváleno, ministerstvo životního prostředí nicméně už v roce 2020 avizovalo, že je připraveno povolení udělit, a to i přes nesouhlas orgánů památkové péče (ORP Teplice, závazné stanovisko MgMT/128691/2019) a města Krupka. Předpokládané průzkumné území zahrnuje velkou část revírů Steinknochen a Knötel v komponentě 4-CZ, plánován je kromě vrtného průzkumu i důlní průzkum pomocí vyzmáhání starších důlních děl.

Jako hrozba pro komponentu 2-CZ se jeví uvažovaná těžba kamene lomovým způsobem na Pískovci u Potůčků, kde po předchozím průzkumu již bylo schváleno výhradní ložisko, v současnosti se připravuje vypracování EIA, teprve poté by mohlo být vydáno povolení k těžbě, teoreticky kolem roku 2025. Vlastní místo plánované těžby sice leží mimo území komponenty 2-CZ a její nárazníkové zóny, vlastník ložiska (společnost KMK Granit) nicméně plánuje dopravu kameniva nákladními automobily přes jádrovou část komponenty v Hájích a Bludné (přes území kulturní památky Rudné doly na Bludné) s možnými negativními dopady na hodnoty území.

d) rizika související s lesním hospodařením

Za vůbec nejvýznamnější riziko pro statek lze považovat lesní hospodaření na pozemcích s pozůstatky hornické činnosti, které jsou rozptýlené po velké části území komponent 1-CZ, 2-CZ a 4-CZ. V roce 2014 byla sice vypracována rozsáhlá studie „Zpracování map montánních památek na lesních pozemcích statku „Hornická kulturní krajina Krušnohoří/Erzgebirge" nominovaného na zápis na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO“, jejíž výsledky včetně map v digitální podobě byly poskytnuty majitelům a správců lesů na území statku s tím, že budou promítnuty do aktualizací lesních hospodářských plánů, praxe je však taková, že těžba dřeva s využitím těžké techniky probíhá nadále i v místech, která byla navržena k šetrnějšímu způsobu hospodaření. Nedořešená zůstává zejména otázka finančních kompenzací pro vlastníky nebo správce lesů v případě, že tito budou při lesním hospodaření postupovat v souladu se zájmy památkové ochrany.

C8.2.2 Znečištění ovzduší, klimatické změny

S výjimkou Rudé věže smrti se všechny komponenty nominovaného sériového statku nacházejí v horské části Krušných hor v místech, kde není provozován žádný těžký průmysl, který by se mohl stát zdrojem znečištění ovzduší, a kde až na Krupku a Jáchymov neexistují větší sídelní aglomerace a neprocházejí tudy ani žádné velké silniční nebo železniční dopravní tahy. V 70. a 80. letech 20. století došlo ve východní a střední části Krušných hor vlivem extrémně vysokých imisí z tepelných elektráren v podhůří, zejména pak oxidu siřičitého, k výraznému zhoršení stavu ovzduší, což vedlo k narušení značné části lesních porostů. Po roce 1989 došlo k poklesu emisí SO_2 téměř o 90 % a kvalita ovzduší se výrazně zlepšila, imisní limity nejsou v současnosti překračovány, stav ovzduší a lesů na území statku patří k nejlepším na území ČR.

Kondice lesních porostů byla nicméně v posledních letech ohrožena suchem a s tím částečně spojenými kůrovcovými kalamitami. Situace na území statku je sice výrazně lepší než v některých jiných částech republiky, avšak případná zvýšená plošná těžba uschlých nebo napadených dřevin by mohla představovat riziko ohrožení montánních reliktů těžkou technikou. V posledních místech byl také zaznamenán zvýšený výskyt houby kloubnatky smrkové, která decimuje zvláště porosty smrku pichlavého (např. v komponentě 2-CZ nebo v nárazníkové zóně 5-CZ).

C8.2.3 Radonové riziko

Vzhledem ke geologické stavbě podloží, v níž se výrazně uplatňují variské žuly se zvýšeným obsahem uranu, patří střední a západní Krušné hory obecně mezi oblasti se zvýšenou koncentrací radonu. Ta je známá zejména z Jáchymovska, kde se s k přirozené radioaktivitě podloží navíc přidává radioaktivita zbytků po těžbě a zpracování rud s obsahem uranu, které byly už historicky využívány i ke stavbě objektů. Příprava ozdravného programu proto začala v Jáchymově už v roce 1978, první protiradonová opatření byla realizována na počátku 90. let 20. století a v roce 2000 byl zahájen státní Radonový program, jejž od 1. ledna 2020 nahradil Národní akční plán pro regulaci ozáření obyvatel z radonu (RANAP) jako závazný dokument Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (https://www.radonovyprogram.cz/narodni-akcni-plan-ranap/, http://www.radonovyprogram.cz/uvodni-strana/). Z pohledu statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří negativní součástí Radonového programu bylo v minulosti zazdění řady historických štol nacházejících se v MPZ Jáchymov. V rámci současného programu si majitelé nemovitostí mohou nechat bezplatně provést měření radonu.

C8.2.4 Ohrožení vodním živlem a přijatá protipovodňová opatření

Po zkušenostech s významnými povodňovými situacemi na území ČR v posledních desetiletích, které se však všechny odehrály mimo území komponent české části statku, přijala ČR řadu koncepčních opatření pro předcházení a eliminaci povodňových škod. Předmětem plánování v oblasti vod v České republice je vždy i část řešící problematiku ochrany před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod. Podle vodního zákona (zákon 254/2001, Sb. v platném znění) se v rámci plánování v oblasti vod pořizují plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik. Tyto plány jsou podkladem pro výkon veřejné správy, zejména pro územní plánování a vodoprávní řízení. Území statku je součástí mezinárodní oblasti povodí Labe, v současnosti platný Národní plán povodí Labe byl schválen vládou České republiky 21. 12. 2015.

Na komunální úrovni musí být povodňová území zakotvena v územních plánech a musí být navržena vhodná ochranná opatření. Území, na kterém se nacházejí komponenty české části sériového statku, leží z velké části na náhorní plošině nebo na strmých svazích Krušných hor, kde je vzhledem ke zdejší hydrologické situaci jen zcela minimální nebo nulové riziko povodní a záplav. Mírné riziko platí pouze pro historická jádra měst Jáchymov a Krupka, kde při rozvodnění zdejších drobných horských toků v době tání sněhu nebo letních přívalových dešťů může dojít ke krátkodobému vylití toků z jejich regulovaných koridorů. Toto riziko se však týká pouze drobných lokalit bez zásadního vlivu na tyto komponenty. Navíc obě města leží v prudkém svahu, takže zaplavení by zde vždy bylo pouze

krátkodobé. Za poslední století nejsou z území komponent české části statku známy žádné ničivé povodně většího rozsahu.

C8.2.5 Ohrožení ohněm a protipožární opatření

S ohledem na charakter české části sériového statku se rizika škod způsobených ohněm omezují hlavně na zastavěné části Jáchymova, Krupky a Horní Blatné, u ostatních komponent pak na případný výskyt lesních požárů. Riziko vzniku požáru lesa je však díky vysoké vlhkosti lesů v náhorní oblasti Krušných hor území jen malé.

Na území komponent statku nejsou až na vzácné výjimky provozovány činnosti s vysokým nebo zvýšeným požárním nebezpečím, nevyskytují se zde a ani zde v budoucnu s ohledem na regulaci výstavby nejsou plánovány více než čtyřpodlažní budovy, jež by mohly být nositelem zvýšeného požárního rizika. Právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny obstarávat a zabezpečovat nezbytnou požární techniku, věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení a udržovat je v provozuschopném stavu, obdobná povinnost je uložena i ostatním fyzickým osobám.

Správními úřady na úseku požární ochrany jsou Ministerstvo vnitra České republiky a hasičské záchranné sbory obou krajů. Úkoly státní správy plní také orgány krajů a orgány obcí. Rada každého kraje mj. vydává požární poplachový plán kraje a stanoví podmínky k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, zdrojů vody k hašení požárů a k zabezpečení požární ochrany v budovách zvláštního významu. Ve všech obcích nacházejících se na území jednotlivých komponent české části statku, fungují sbory dobrovolných hasičů, které jsou technicky i profesionálně dobře vybaveny ke zvládání požárů menšího rozsahu a díky zapojení do krajských systémů požární ochrany mohou požádat o okamžitý zásah a podporu profesionálních jednotek.

C8.2.6 Seismická aktivita území

Území Krušných hor v České republice i Spolkové republice Německo je z geologického hlediska součástí stabilního bloku Českého masivu, který vznikl již v paleozoiku a vykazuje jen nízkou seismickou aktivitu. Výskyt zemětřesení v celé ČR je kontinuálně monitorován Geofyzikálním ústavem Akademie věd České republiky. Z výsledků dosavadních měření i na základě historických záznamů lze konstatovat, že česká část statku není ohrožena seismickou aktivitou.

C8.2.9 Náletová zeleň

Zemědělsky a lesnicky nevyužívané plochy, jako jsou zejména prostory povrchových dobývek, pinek a hald, jsou vystaveny vyššímu riziku přirozeného zarůstání náletovými dřevinami. Náletová zeleň jednak snižuje vizuální dojem z těchto památek a ztěžuje přístup k nim, přispívá však i k nestabilitě stěn povrchových dobývek. Pokud jí není věnována dostatečná péče, šíří se přirozená náletová zeleň rovněž v okolí různých staveb, ať již jde třeba o pro montánní krajinu tak typické suché zdi, systémy vodního hospodářství nebo nevyužívané stavby a budovy. Stavby mohou být ohroženy kořeny stromů pronikajícími do zdiva. Neudržované vodní příkopy mohou zarůst vegetací a v důsledku toho během několika málo let vyschnout. Koryta vodních příkopů jsou rovněž ohrožována kořeny vzrostlých stromů.

Klestění náletových dřevin a úpravě vegetace v okolí montánních památek je třeba věnovat pravidelnou pozornost.

C8.2.10 Projevy důlní činnosti

V báňských revírech Krušných hor vznikly za staletí hornické činnosti rozsáhlé labyrinty podzemních chodeb a dalších důlních děl, jejichž souhrnná délka se pohybuje v řádu desítek tisíc kilometrů. I když většina starých i novodobých důlních děl je stabilizovaná, dochází ojediněle k menším propadům, které se projevují i na povrchu, obvykle ve formě trychtýřovitých prohlubní nevelkého rozsahu. Zajišťování starých důlních děl, u kterých není znám původní provozovatel ani jeho právní nástupce, zabezpečuje Ministerstvo životního prostředí České republiky, které rovněž v nezbytně nutné míře zajišťuje sanaci starých důlních děl a jejich následků. U opuštěných důlních děl náleží tato úloha státnímu podniku DIAMO. Mapy s lokalizací známých důlních děl, která slouží i jako podklad pro územní plánování, jsou dostupné na webu České geologické služby (https://mapy.geology.cz/dulni_dila_poddolovani/, https://mapy.geology.cz/oznamena_dulni_dila/).

V roce 2020 bylo například řešeno zabezpečení propadu komínu na p. č. 1000/1 v k. ú. Horní Krupka na štole Preiselberg II, který byl upraven tak, aby jím byla pro účely případného budoucího průzkumu zachována možnost přístupu do štoly.

C8.2.11 Potíže způsobené přívalem návštěvníků

I přes nárůst zřetelný návštěvníků v posledních více než deseti letech, související s obecným vzestupem zájmu turistů o Krušné hory, lze v souhrnu konstatovat, že až na krátkodobé výjimky se žádná z komponent české části statku nepotýká s nadměrnou návštěvností, a cestovní ruch tak není nutné regulovat. Obce na území české části statku mají dlouhodobou zkušenost s turistickým ruchem především v průběhu zimní turistické sezony, rozdíly mezi zimní a letní sezonou se však v poslední době ruku v ruce s rostoucí nabídkou letních aktivit vyrovnávají, o posílení návštěvnosti v letní sezoně usilují i lyžařské areály. Pro Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je návštěvnost během letní sezony vzhledem k jeho povaze naprosto rozhodující.

Údaje o návštěvnosti statku jako celku nejsou k dispozici, souhrnná data jsou dostupná jen na celokrajské úrovni (Český statistický úřad, agentura CzechTourism) a pro region Krušných hor nejsou zcela vypovídající. Konkrétní data lze získat pouze pro zařízení se sledovanou návštěvností (viz dále), zatímco návštěvnost těch částí statku, které se nacházejí ve volné přírodě, lze jen odhadovat. V letech 2020 a 2021 byly navíc statistiky ovlivněny pandemií koronaviru, která na jednu stranu měla v některých místech za následek prudký nárůst počtu domácích návštěvníků, na druhou stranu však přinesla propad návštěvníků z ciziny. Zatímco do roku 2019 tvořili zahraniční, a to především němečtí turisté někdy i více než čtvrtinu návštěvníků, v roce 2021 klesl jejich podíl na jednotky procent. Odhadovat, jak se bude vyvíjet turistický ruch v dalších letech, je v současnosti značně nejisté. Ani při očekávaném nárůstu návštěvnosti v dalších letech však zatím není na místě obava, že by hodnoty statku mohly být ohroženy nadměrným návalem návštěvníků. Hlavní turistické cíle jsou navíc rozptýleny na rozlehlé ploše, což přispívá k rozložení koncentrace turistů do více míst. I situace v letech 2020 a 2021 nicméně ukázala, že i dříve méně navštěvovaná místa v okolí Abertam, Božího Daru, Horní Blatné či Krupky začínají být vystavována většímu zatížení osobní dopravou, na což někdy s nelibostí upozorňují místní obyvatelé.

Vzhledem k tomu, že naprostá většina návštěvníků přijíždí do Krušných hor osobními automobily, popř. motocykly, jeví se pro dopravní zatížení jako riziko zejména plánovaná výstavba stezky v oblacích Skywalk na Klínovci s očekávanou návštěvností až 400 000 lidí ročně, což by mělo velmi negativní dopad na dopravu na všech příjezdových trasách – od Jáchymova a Božího Daru i od Měděnce a Loučné pod Klínovcem. V platném místním referendu, které se konalo 8.–9. října 2021 v Jáchymově, se většina účastníků vyslovila proti záměru, aby město prodalo investorovi pozemky, na nichž měl být Skywalk postaven. Své další plány zatím investor nezveřejnil.

Z údajů shromážděných od jednotlivých obcí Montanregionu a provozovatelů návštěvnických zařízení vyplývá, že nejvyšší roční návštěvnost má město Boží Dar, které je největším zimním turistickým střediskem české části Krušných hor a v jeho blízkosti se nachází i největší tuzemský skiareál na

Klínovci. Například návštěvnost infocentra na Božím Daru se v „předcovidových“ letech pohybovala kolem 100 000 osob, a byla tak vysoko nad úrovní návštěvnosti jiných infocenter statku. Právě okolí Božího Daru se zejména v roce 2020 potýkalo s místy až nadměrnou návštěvností. Z deseti nejnavštěvovanějších cílů v Karlovarském kraji patřily Božímu Daru v roce 2020 hned dva: Ježíškova cesta a rozhledna na Klínovci, v Ústeckém kraji se v desítce nejnavštěvovanějších neumístil ani jeden cíl z Krušných hor. Avšak v žebříčku 50 nejnavštěvovanějších turistických cílů v ČR se v roce 2020 neobjevil z Karlovarského kraje ani jeden cíl a Ústecký kraj se sice umístil třikrát, ale ani jednou montánní památkou.

Návštěvnost infocenter na území statku

Infocentrum	Počet návštěvníků						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021*
IKC Jáchymov	16 309	n.a.	17 352	14 982	15 603	18 267	17 425
z toho zahraniční	*n.a.*	*n.a.*	*1 732*	*1 476*	*1 363*	*660*	*330*
IC Abertamy	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	3 499	3 151	2 973**
IC Boží Dar	103 815	99 461	99 639	104 046	118 487	95 137	48 257**
z toho zahraniční	28 %	27,2 %	27,6 %	25,6 %	18,9 %	10,5 %	3,6 %
IC Horní Blatná	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
IC Krupka	n.a.	2 504	2 194	1 666	2 540	2 230	1 456
IC HKK Krupka	---	---	---	2 386	2 516	1 022	1 848**

n. a. – údaje nejsou k dispozici
** v roce 2020 a 2021 byla návštěvnost ovlivněna protiepidemickými nařízeními, **Abertamy: do října 2021, Boží Dar do listopadu, Krupka: květen–prosinec*
Zdroj: městské úřady

Největší návštěvnost mají dlouhodobě informační centra na Božím Daru a v Jáchymově, která mají i odpovídající provozní a personální zázemí, u ostatních infocenter je návštěvnost řádově nižší. Dopad pandemie covid-19 byl zvláště patrný v případě IC na Božím Daru, kde v roce 2021 poklesla návštěvnost o více než polovinu oproti roku 2019, velmi značný byl přitom úbytek zahraničních návštěvníků, jejichž podíl klesl na necelá 4 % z dřívější zhruba jedné čtvrtiny.

Návštěvnost prohlídkových důlních děl

Důlní dílo	Počet návštěvníků						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Štola č. 1	7 566	7 602	9 545	10 060		13 502	13 725
z toho zahraniční	*2 522*	*2 534*			*cca 30 %*	*cca 10 %*	*cca 10 %*
Důl Mauritius	3 800	3 450	3 240	4 128	5 181	5 779	5 035
Štola Johannes	501	951	1 017	1 554	2 352	2 366	2 391
Štola Panny Marie Pomocné	---	---	---	cca 2 000	cca 2 000	4 200	
Štola Starý Martin	5 597	6 143	5 682	5 633	6 910	4 910	3 770*

Zdroj: provozovatelé důlních děl
**červen–prosinec*

Návštěvnost důlních děl měla v posledních letech většinou stoupající tendenci. Štola č. 1, důl Mauritius a štola Johannes dosáhly v roce 2020, popř. 2021 rekordních hodnot návštěvnosti, a to i přes protiepidemická opatření a s nimi související zkrácení prohlídkové sezony. Štola Johannes a důl Mauritius se už v letních měsících ocitly někdy na pokrajích své prohlídkové kapacity. V roce 2021 byla všechna prohlídková důlní díla (a Rudá věž smrti, vápenka v Háji u Loučné pod Klínovcem, muzeum v Horní Blatné a vila Zenker v Abertamy) propojena společným rezervačním, platebním a odbavovacím systémem, který používají všichni provozovatelé důlních děl s výjimkou štoly Panny Marie Pomocné a lze jej využívat i k vyhodnocování návštěvnických trendů.

Návštěvnost muzeí a dalších expozic

Zařízení	Počet návštěvníků						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Muzeum Královská mincovna	9 834	11 133	10 690	9 891	11 786	18 017	11 216
Expozice knihovny latinské školy	---	---	---	---	---	3 394	1 922
Kostel Všech svatých	588	377	640	454	609	609	---[1]
Muzeum Boží Dar			32 033	23 335	35 258	25 454	12 044
Muzeum Horní Blatná	982	813	1 285	32[2]	836	1 167	
Rudá věž smrti	---	---	---	---	---	793	cca 4000
Muzeum Krupka				---	---	---	---
Hasičské muzeum	---	2 090	1 669	1 277	1 076	689	553[5]
Kostel sv. Anny	1 250	1 312	1 116	---[3]	1 018	540	872[6]
Kaple sv. Wolfganga	6 315	6 792	4 834	5 182	4 983	3 650	3 439[6]
Vápenka v Háji u Loučné pod Klínovcem (prohlídky)	---	---	---	---	---	cca 30[4]	cca 450

Zdroj: provozovatelé zařízení, v případě Rudé věže smrti RMZ 2020 (2020), KPV ČR (2021)
Pozn.: data za rok 2021 s výjimkou Krupky do listopadu, [1]v roce 2021 probíhala rekonstrukce. [2]v roce 2018 probíhala rekonstrukce objektu a příprava nové expozice, otevřeno bylo pouze v prosinci, [3]v roce 2018 probíhala rekonstrukce objektu, [4]jen listopad, [5]květen–prosinec, [6]červen–září

Z tabulky je zřejmé, že na rozdíl od prohlídkových důlních děl návštěvnost muzeí a dalších expozic spíše stagnuje nebo dokonce klesá, což se projevilo zvláště v „covidových“ letech 2020 a 2021, kdy mohla být zařízení otevřena jen po část roku.

C8.2.12 Rizika související se sběrem minerálů a kovových artefaktů

Krušné hory jsou známé svým nerostným bohatstvím, které do regionu dlouhodobě přitahuje množství amatérských sběratelů minerálů. Na některých atraktivních lokalitách jako například v okolí Krupky, Horní Blatné nebo na Zlatém Kopci u Božího Daru tak dochází k překopávání starých hald s negativními důsledky pro autenticitu montánní krajiny

Obecným problémem je i detektoring, nelegálně prováděný průzkum prováděný amatérskými hledači kovů pomocí detektorů. Případný nález a vyzvednutí archeologických artefaktů bez přesného doložení nálezové situace způsobuje zánik archeologických souvislostí a informační ztráty.

C9. Analýza cestovního ruchu

Cestovní ruch je významným odvětvím Krušných hor a celého Karlovarského kraje, má velký vliv v ekonomické i sociální oblasti. Podle šetření společnosti KPMG Česká republika (Špaček 2017) generuje cestovní ruch v Karlovarském kraji dlouhodobě cca 10,1 mld. Kč do veřejného rozpočtu, což řadí kraj na druhé místo mezi všemi kraji ČR. Zatímco průměrný podíl cestovního ruchu včetně multiplikačních efektů na HDP ČR činil v letech 2010–2017 více než 5 %, v případě Karlovarského kraje to bylo téměř 18 %, což bylo nejvíce ze všech krajů ČR. Z hlediska podílu na HDP kraje se tak cestovní ruch řadí mezi nejdůležitější odvětví kraje. Velký podíl na tom má samozřejmě lázeňství, ale rostoucí roli má cestovní ruch i v dalších místech regionu včetně Krušných hor.

C9.1 Řízení cestovního ruchu, destinační management

Na rozdíl od saské části památky světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, kde řízení cestovního ruchu zastřešuje organizace Tourismusverband Erzgebirge e.V.[6], není dosud v české části Krušných hor jednotný systém destinačního managementu vytvořen.

V Karlovarském kraji byla v roce 2016 za účelem propagace regionu včetně Krušných hor jako turisticky atraktivní oblasti založena destinační agentura Živý kraj – destinační agentura pro Karlovarský kraj, z.s., která si klade za cíl šířit povědomí o kraji, prezentovat rozmanitou nabídku aktivit a v oblasti lázeňství posilovat pozici Karlovarského kraje jako světově proslulé destinace s nabídkou špičkové lázeňské péče.

V Ústeckém kraji působí 4 destinační agentury (České Švýcarsko, České středohoří, Krušné hory a Dolní Poohří) propagující region pod značkou Brána do Čech, z nichž pro území statku má význam Destinační agentura Krušné hory.

V současnosti probíhají jednání mezi Karlovarským a Ústeckým krajem o transformaci současné Destinační agentury Krušné hory a zřízení oblastní destinační agentury Krušné hory pro celé území Krušných hor, jejímiž zakladateli mají být oba kraje a Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., a partnery by se měly stát i obce a podnikatelské subjekty. Založení agentury je plánováno na konce 1. pololetí 2022.

V souladu s Koncepcí státní politiky cestovního ruchu v České republice mohou kromě krajských destinačních agentur a oblastních agentur působit také destinační agentury lokální. Jako první taková byla na území statku založena Lokální destinační agentura Centrální Krušnohoří, z.s.

Živý kraj – Destinační agentura pro Karlovarský kraj, z.s.

Adresa: Závodní 379/84a, 360 06 Karlovy Vary – Dvory

Web: www.zivykraj.cz

[6] Tourismusverband Erzgebirge e.V. je zastřešující organizace pro národní a mezinárodní marketing turistického regionu Krušné hory (okresy Erzgebirge, Mittelsachsen s bývalým okresem Freiberg a Sasko-Švýcarsko/Východní Krušnohoří). Byl založen v roce 1991, svou současnou podobu získal po sloučení sdružení Tourismusverband Erzgebirge se sdružením Tourismusgemeinschaft Silbernes Erzgebirge e.V. v roce 2013. Má 368 členů a v oblasti vývoje a prodeje produktů spolupracuje s mnoha významnými partnery. Krušné hory marketuje pod značkou Erlebnisheimat Erzgebirge – jako krajinu zážitků formovanou hornictvím, přední místo v nabídce pro turisty má přitom památka světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří. Návštěvníkům nabízí Tourismusverband Erzgebirge více než 100 zařízení pro trávení volného času včetně prohlídkových důlních děl a muzeí. Úzce spolupracuje také s rozvojovou hospodářskou agenturou Wirtschaftsförderung Erzgebirge, s níž sdílí i společné sídlo v Annabergu-Buchholzu.

Destinační agentura Krušné hory

Klíny 61, 43 601 Litvínov (kancelář: Mostecká 1, Litvínov)

Web: http://www.krusnehory.eu

Lokální destinační agentura Centrální Krušnohoří, z.s.

Adresa: Boží Dar 1, 362 62 Boží Dar

Web: https://krusnohorsko.com/

C9.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura

Krušné hory tvoří hraniční pásmo mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo a pro návštěvníky jsou komponenty české části statku dobře dostupné z obou stran hranice. Hlavní roli přitom hraje silniční doprava, neboť naprostá většina návštěvníků Krušných hor míří do této oblasti osobními auty, ostatní formy dopravy mají jen menší význam. Vnější dopravní napojení komponent statku lze hodnotit jako poměrně kvalitní, dopravní infrastruktura na území komponent je i přes zdejší hornatý reliéf a nižší osídlenost krajiny na přijatelné úrovni, problémem v některých místech zůstává nedostatek parkovacích ploch. Odlehlejší části některých komponent jsou nicméně přístupné pouze pěšky nebo na kole.

Silniční doprava

Česká část Krušných hor je snadno přístupná několika dálkovými silničními tahy z Prahy ve směru na Teplice a Ústí nad Labem (dálnice D8), Chomutov (silnice I/7, nedobudovaný dálnice D7) či Karlovy Vary (silnice I/6, nedobudovaná dálnice D6) s pokračováním do Chebu a Spolkové republiky Německo. Z Ústeckého kraje je možné se do Karlovarského kraje dostat po silnici I/13 (E442) Děčín – Most – Chomutov – Klášterec – Ostrov – Karlovy Vary (v jejíž blízkosti leží rovněž komponenta 4-CZ Hornická krajina Krupka), z Plzeňského kraje po silnici I/20 Plzeň – Bečov – Karlovy Vary.

Na tyto hlavní dálkové tahy pak navazují ve směru do hor další silniční komunikace I. třídy, popř. komunikace nižší kategorie. Pro dopravu přímo na území statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří lze využít silnice I/25 Ostrov – Jáchymov – Boží Dar (komponenty 1-CZ, 2-CZ), případně silnice nižší třídy Ostrov – Horní Blatná (II/221), Kadaň – Vejprty (II/224). Spojení napříč komponentami 2-CZ a 5-CZ ve vrcholových partiích Krušných hor zajišťuje silnice II/219 z Abertam do Loučné pod Klínovcem a dále II/223 směrem na Měděnec. Vzhledem k historicky velmi hustému osídlení Krušných hor jsou místními komunikacemi zpřístupněna i všechna výše položená území. Hustota a prostupnost silniční sítě je na přijatelné úrovni, u silnic nižší kategorie je někdy třeba počítat s nižší kvalitou povrchu, což souvisí i s náročnými klimatickými podmínkami.

Na hřebeni Krušných hor se nachází několik silničních hraničních přechodů do Saska; na území nárazníkových zón komponent české části statku a v jejich blízkém okolí jde o přechody (od západu k východu) v Potůčkách, na Božím Daru, ve Vejprtech a Hoře Sv. Šebestiána, pro Hornickou krajinu Krupka má největší význam silniční hraniční přechod Cínovec/Zinnwald, případně dálniční hraniční přechod na dálnici D8 do Drážďan nebo i hraniční přechod v Moldavě. Kromě těchto přechodů existuje i několik dalších přechodů pro pěší a cyklisty.

Po stejných silničních tazích jako v případě osobní automobilové dopravy jsou Krušné hory přístupné i prostřednictvím veřejné autobusové dopravy. Kromě páteřních spojů spojujících krajská a okresní města lze využít i poměrně rozsáhlou síť místních autobusových linek, které ovšem slouží primárně pro dopravu místních obyvatel. Novinkou je autobusová linka 421303 z Horní Blatné přes Pernink, Abertamy, Loučnou pod Klínovcem, Boží Dar, Jáchymov, Ostrov, Klášterec nad Ohří, Kadaň a Louny do Prahy, kterou lze využít k návštěvě všech komponent s výjimkou Krupky. Turisty hojně využívané jsou v létě cyklobusy, v zimě skibusy, vyjíždějící povětšinou z Karlových Varů.

Možnosti parkování

Na území všech komponent české části statku a jejich nárazníkových zón, popř. v jejich blízkosti se nacházejí možnosti bezplatného nebo placeného parkování s poměrně velkou kapacitou. Velká parkoviště, vybudovaná primárně pro potřeby zimního cestovního ruchu, vznikla v poslední době například na Božím Daru a na obou stranách Klínovce (v Jáchymově a v Háji u Loučné pod Klínovcem) nebo u skiareálu Plešivec, kapacita parkování byla rozšířena v souvislosti s úpravou náměstí v Abertamech a horní části náměstí v Jáchymově, v Horní Blatné, Měděnci a Krupce existují možnosti parkování přímo v obcích.

Na území komponent statku mimo obce však veřejná parkoviště prakticky zcela scházejí a pro parkování jsou využívány vjezdy na lesní cesty, louky a další prostory bez odpovídajícího vybavení, což má negativní dopad na přírodu a krajinu. Kritická je situace zvláště v hojně navštěvovaném území mezi Božím Darem a Horní Blatnou, což vedlo město Boží Dar k umístění značek zákaz stání na velkém úseku silnice Boží Dar – Ryžovna.

Veřejná parkoviště na území statku a v jeho blízkosti		
Obec	**Veřejná parkoviště**	**Kapacita veřejných parkovišť (počet míst)**
Abertamy	1) náměstí 2) areál TS 3) pod Plešivcem (Skiareál)	43 až 80 300
Boží Dar	1) Novako 2) Hranice 3) City Parking	100 100 500
Horní Blatná	1) pod náměstím 2) náměstí	cca 50 cca 30
Jáchymov	1) nám. Republiky 2) Štola č. 1 3) Skiareál Klínovec	cca 800
Krupka	2	81 aut 2 autobusy
Loučná p. K.	3	550
Měděnec	1 možnost parkování i na náměstí	cca 25 aut

Zdroj: obce

Okruhy k řešení

- nedobudované dálnice D6 a D7
- nedostatek parkovacích míst prakticky po celém území statku
- u některých silnic přetrvává horší stavebně-technický stav
- problémy se sjízdností vozovek v zimním období (vzhledem k sezonní povaze návštěv se statku tolik netýká)

Vlakové spojení

Z pohledu železniční dopravy představuje hlavní osu pro přístup do východní části Krušných hor trať z Prahy do Děčína a dále do Drážďan, pro přístup do západní části Krušných hor pak železniční trať z Prahy do Chomutova, která se v Chomutově napojuje na hlavní podkrušnohorský tah z Ústí nad Labem do Karlových Varů a dále do Chebu a SRN. Z podkrušnohorského tahu se odpojují směrem do hor některé místní turisticky atraktivní železniční tahy, z nichž pro dostupnost komponent série má největší význam celoročně provozovaná trať 142 Karlovy Vary dolní nádraží – Nejdek – Horní Blatná –

Potůčky - Johanngeorgenstadt, na níž je umožňována i přeprava jízdních kol, v menší míře pak trať 137 Chomutov – Měděnec – Vejprty, pokračující dále do SRN (Cranzahl), která je ovšem v provozu jen o víkendech a svátcích v období 30. 4. do 2. 10. (pro rok 2022).

Letecké spojení

Návštěvníci ze vzdálenějších zemí mohou pro návštěvu Krušných hor využít zejména mezinárodní letiště v Praze a Drážďanech, odkud se dá do Krušných hor snadno dopravit pozemní individuální nebo veřejnou dopravou za 2–3 hodiny (z Prahy) nebo 1–2 hodiny (z Drážďan). Menší letiště v Karlových Varech zajišťuje v současnosti pouze spojení s Moskvou.

Cykloturistika

Cykloturistika je v posledních letech na vzestupu, na což je navázána stále se zkvalitňující cyklistická infrastruktura. Území je vybaveno celou řadou cyklotras a cyklostezek a poptávce se přizpůsobují též podnikatelé v pohostinství a ubytování (certifikace Cyklisté vítáni). Přesto jsou v této oblasti ještě značné rezervy, a to v oblasti zajišťování bezpečného pohybu cyklistů, provázanosti cyklostezek a v úrovni služeb cyklistům poskytovaných. Vzhledem k potenciálu cykloturistiky však lze předpokládat další rozvoj služeb.

Přes území statku vede několik významných páteřních cyklotras. Po trase Ostrov – Abertamy – Potůčky vede mezinárodní okružní trasa Euroregio Egrensis z Bavorska o celkové délce 602 km (z toho v Karlovarském kraji 171 km). Vedlejší okruh Karlovy stezky (propojení SRN s cyklostezkou Ohře) s názvem „Krušnohorské vyhlídky“ spojuje v délce 35 km Nové Hamry – Potůčky – Blatenský vrch – Hřebečnou – Abertamy – Pernink a Tisovský vrch. Přes Blatenský vrch a Klínovec vede významná mezinárodní trasa po devíti vrcholech (4 400 výškových metrů, 162 km) Stoneman Miriquidi. Z trasy se lze odpojit na cyklostezku Boží Dar – Český Mlýn a Krušnohorskou cyklistickou magistrálu. Krušnohorská cyklistická magistrála měří celkem 242 km (v Karlovarském kraji 101 km, Skalka – Kraslice – Boží Dar) a protíná destinaci v úseku Horní Blatná – Boží Dar, dále pokračuje na území Ústeckého kraje (Loučná – Měděnec – Děčín). Na několika místech je trasa propojena s cyklotrasami v Sasku. Krušnohorská cyklistická magistrála v současnosti prochází pro páteřní cyklotrase č. 23. Trasa je vedena po silnicích pro motorová vozidla, které jsou zejména o slunečných víkendech frekventované automobilovou dopravou.

Podle názoru zpracovatelů studie Územní studie Krušné hory – západ (2021) je však na rozšiřování cyklostezek v současnosti kladen neúměrný důraz, cyklisté někdy z rekreačního území vytlačují pěší turisty. Ze závěrů studie vyplývá, že je potřeba systém veřejné dopravy koordinovat v návaznosti na jednotlivé druhy dopravy, zlepšit nabídku v jednotlivých destinacích (frekvenci spojů), podpořit zlepšování stávajících a vznik nových atraktivních dopravních spojení (např. dobudování sítě cyklostezek, udržení kvality pěších stezek včetně doplnění turistického značení ve spolupráci s KČT, zkvalitnění dopravní infrastruktury pro běžecké lyžování).

Okruhy k řešení

- špatné propojení Karlovarského a Ústeckého kraje v oblasti Klínovce
- mnoho cyklotras je vedeno po silnicích pro motorová vozidla, které mohou být zejména v dopravní špičce frekventované automobilovou dopravou.
- v řadě případů se narůstající cykloturistický provoz dostává do kolize s pěšími

Turistické stezky a naučné stezky

Krušné hory jsou protkány hustou sítí značených turistických tras pro pěší, které přivádějí turisty na všechny důležité lokality s přírodními či kulturními zajímavostmi. Základní turistickou i cyklistickou trasou je červeně značená Krušnohorská magistrála sledující v délce 242 km celý hřeben Krušných hor, na niž se napojuje řada dalších tras pro pěší.

Území statku obsahuje také hustou síť odborně koncipovaných naučných stezek podávajících informace o hodnotách celého území, která byla v posledních letech rozšířena i o řadu stezek s hornickou tematikou.

Přehled naučných stezek na území statku					
Název	**Délka (km)**	**Počet zastávek**	**Zaměření, komentář**	**Tištěný leták**	**Zobrazení na mapy.cz**
Hornická krajina Jáchymov					
NS Jáchymovské peklo	8	12	Těžba uranu, pracovní tábory	A	A
NS dr. Jana Hlouška	9	14	Hornictví, zčásti mimo komponentu a její nárazníkovou zónu	A	A
NS O radonu	3,6	9	Vliv radonu na lidský organismus a ochrana před ním	N	A
NS Montánní krajina Jáchymov	10,5	19	Hornictví, geologie, flora a fauna, mimo komponentu a její nárazníkovou zónu	A	A
Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná					
NS Blatenský příkop	10	23	Blatenský vodní příkop a jeho technické objekty, flora, místopis	A	A
NS Bludná			Hornictví, místopis, příroda	A	A
NS Božídarské rašeliniště	3,2	12	Flora a fauna, historie, těžba rašeliny	A (zastaralý)	A
NS Horní Blatná – Vlčí jámy	4	7	Hornictví, příroda Krušných hor	A	A
Horská NS Hřebečná	4	9	Hornictví, historie, zčásti v nárazníkové zóně	A	A
NS Boží Dar – Zlatý Kopec	27	14	Hornictví, místopis, příroda	A	N
NS Alexandra Wüsta	7,8	17	Historie, místopis, v nárazníkové zóně komponenty	A	A
Horská NS Abertamy – Plešivec	9,2	8	Místopis, příroda, hornictví, jen zčásti v nárazníkové zóně komponenty	A	A

NS Ježíškova cesta	5,6/12,9	7/13	Pro rodiny s dětmi	A	A
Rudá věž smrti					
NS Ostrovsko a hornictví	4,4	5	Hornictví	N	A
Hornická krajina Krupka					
Příhraniční hornická NS	40	70	Hornictví, historie, pokračuje do komponenty 2-DE včetně její nárazníkové zóny na české straně	A (zastaralý)	A
Po stopách horníků	4,5/10	10/6	Hornictví	A	A
Hornická krajina Mědník					
Hornická NS Pobershau – Měděnec	-	4 (na české straně)	Hornictví, geologie, místopis	A (v němčině)	N
NS Loučná pod Klínovcem	16	14	Příroda, místopis, geologie, hornictví (nárazníková zóna komponenty, včetně vápenky)	A	N

Okruhy k řešení

- Informace o stezkách na webech obcí i krajů jsou někdy zastaralé
- Schází souhrnný webový portál, který by podával informace o všech stezkách na území statku, popř. celých Krušných hor (částečně na https://www.naucne-stezky.cz/)
- Informační tabule některých stezek jsou pouze v češtině
- Ne všechny stezky jsou vyznačeny na mapy.cz
- Tištěné letáky pro některé stezky již nejsou k dispozici nebo nebyly vydány vůbec

Ubytovací a stravovací zařízení

Ubytování

K analýze ubytovacích kapacit na území statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, respektive v jeho nejbližším okolí, lze částečně využít data Českého statistického úřadu, popř. agentury CzechTourism, která jsou však většinou shromažďována na krajské úrovni, pro obce pak pro hromadná ubytovací zařízení (HUZ), tj. zařízení s minimálně pěti pokoji a zároveň deseti lůžky sloužícími pro účely cestovního ruchu. V případě Karlovarského kraje ale celokrajská data ve vztahu ke Krušnohoří nejsou vypovídající jak v případě lůžkové kapacity, tak i v případě kvality ubytování, protože zahrnují rovněž rozsáhlý segment ubytovacích zařízení v lázeňských centrech Karlovarského kraje. Celokrajská data nemají vypovídací hodnotu ani pro Krupku, Loučnou pod Klínovcem, Kovářskou a Měděnec, protože jsou jen malou součástí rozlehlého a turisticky různorodého Ústeckého kraje.

Počty hromadných ubytovacích zařízení	
Komponenta/Obec	**Počet HUZ**
Hornická krajina Jáchymov:47	
Jáchymov	47
Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná: 49	
Abertamy	13
Boží Dar	30
Horní Blatná	6
Rudá věž smrti: 7	
Ostrov	7
Hornická krajina Krupka: 6	
Krupka	6
Hornická krajina Měděnik: 35	
Měděnec	3
Kovářská	10
Loučná pod Klínovcem	22
Celkem: 144	

Zdroj: Český statistický úřad, údaje k 24. 5. 2021

Samy obce uvádějí následující počty a kapacity ubytovacích zařízení (stav k listopadu 2021)

Obec	Počet ubytovacích zařízení	Počet pokojů a lůžek, kategorie
Abertamy	39	680 lůžek
Boží Dar	61	690 pokojů 1 685 lůžek
Horní Blatná	19	321
Jáchymov	120	1 300 lůžek
Krupka	4	95 lůžek (56***, 12**, 27* podle hodnocení obce)
Loučná p. K.	75	2 660 lůžek
Měděnec	2	50 lůžek
Celkem	320	6 791

Zdroj: obce

Rozdíl oproti datům ČSÚ je patrně způsoben tím, že v datech obcí jsou zahrnuta i menší ubytovací zařízení nespadající do kategorie HUZ. Vysokou ubytovací kapacitu, vybudovanou primárně pro potřeby zimního turistického ruchu, mají zejména Boží Dar a Loučná pod Klínovcem, naproti tomu například v Krupce, na Měděnci nebo v Horní Blatné je ubytovací kapacita poměrně nízká.

O vývoji ubytovací kapacity mohou určitou představu poskytnout údaje shromážděné agenturou CzechTourism, která vývoj některých dat sleduje i v rámci obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP). Největší část statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří i poměrně značná část turistických atraktivit Krušných hor se nachází v ORP Ostrov. Pro komponentu 4-CZ Hornická krajina Krupka nelze tento druh dat použít, protože jde o ORP Teplice, kde naprostou většinu ubytovacích kapacit tvoří lázeňská ubytovací zařízení.

Počet hromadných ubytovacích zařízení, pokojů a lůžek v ORP Ostrov			
	2019	**2020**	**Změna 2020/2019**
Počet HUZ	89	119	+30
Počet pokojů	1 745	2 438	+693
Počet lůžek	4 236	5 691	+1 455

Zdroj: Kapacity HUZ podle kategorie 2012–2020 – v okresech a ORP, CzechTourism, dostupné na: https://tourdata.cz/data/kapacity-huz-podle-kategorie-2012-2020/

Lůžka v HUZ			
Druh HUZ	**Počet lůžek**		**Změna 2020/2019**
	2019	**2020**	
Hotel***	609	752	+143
Penzion	1 205	1 750	+545
Ostatní HUZ	1 892	2 506	+614
Nezařazeno	530	683	+153
Celkem	4 236	5 691	+1 455

Zdroj: Kapacity HUZ podle kategorie 2012–2020 – v okresech a ORP, CzechTourism, dostupné na: https://tourdata.cz/data/kapacity-huz-podle-kategorie-2012-2020/
Pozn: hotel – min. 10 pokojů pro hosty, je vybaven pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených, garni – hotel s omezeným rozsahem stravování (nejméně snídaně); penzion – má nejméně 5 pokojů pro hosty, ubytovací služby srovnatelné s hotelem, ale s omezeným rozsahem společenských a doplňkových služeb; turistická ubytovna / hostel – jednodušší ubytovací zařízení pro přechodné ubytování hostů s větším počtem lůžek v jedné místnosti, minimální kapacita objektu je 10 lůžek, ostatní HUZ - např. léčebné lázně, rekreační zařízení podniků (odborových svazů), školicí střediska podniků a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch.

Z uvedených dat je zřejmé, že trend nárůstu ubytovacích kapacit v centrální části Krušnohoří nezastavila ani koronavirová epidemie. Kromě území ORP Ostrov, kam spadají komponenty 1-CZ, 2-CZ, 3-CZ, narůstají v centrálním Krušnohoří další ubytovací kapacity zejména v nárazníkové zóně komponenty 5-CZ Měděnik, a to v souvislosti s rozsáhlou výstavbou penzionů a apartmánů v Loučné pod Klínovcem.

Pokud jde o typ, resp. kvalitu hromadných ubytovacích zařízení (HUZ), převládaly v ORP Ostrov v roce 2020 penziony (48,7 %) a ostatní (nezařazené) typy HUZ (21,8 %), podíl hotelových zařízení všech kategorií dosahoval 21,8 % (v roce 2019 to bylo 22,5 %), přičemž více než 60 % hotelů spadalo do kategorie hotel***.

Rozdělení HUZ podle typu					
Druh HUZ	**Počet 2019**	**Podíl 2019 (%)**	**Počet 2020**	**Podíl 2020 (%)**	**Změna počtu 2020/2019**
Hotel garni	0	0,0	1	0,8	+1
Hotel*	1	1,1	3	2,5	+2
Hotel**	3	3,4	3	2,5	0
Hotel***	14	15,7	16	13,4	+2
Hotel****	2	2,2	3	2,5	+1
Chatová osada	1	1,1	1	0,8	0
Kemp	2	2,2	2	1,7	0
Ostatní HUZ	19	21,3	26	21,8	+7
Penzion	41	46,1	58	48,7	+17
Turistická ubytovna	6	6,7	6	5,0	0
Celkem	**89**	**100,0**	**119**	**100,0**	**+30**

Zdroj: Kapacity HUZ podle kategorie 2012–2020 – v okresech a ORP, CzechTourism, dostupné na: https://tourdata.cz/data/kapacity-huz-podle-kategorie-2012-2020/, upraveno

Celkově tak lze konstatovat, že komponenty statku nabízejí dostatek ubytovacích kapacit, které jsou však na území statku rozloženy nerovnoměrně. Řada penzionů a dalších ubytovacích zařízení prošla v poslední době modernizací a poskytují dobrý standard ubytování.

Okruhy k řešení v oblasti hromadných ubytovacích zařízení:

- V zájmu lepšího řízení turistického ruchu by bylo vhodné zvážit nastavení systému jednotného sběru podrobnějších statistických dat a tato data pravidelně vyhodnocovat
- Koncentrace zájmu o ubytovací kapacity do vybraných lokalit (zejména Boží Dar, Loučná pod Klínovcem)
- Sezónnost vytížení ubytovacích kapacit

Stravovací zařízení

Nabídka v oblasti stravovacích služeb je většinou méně rozsáhlá než v oblasti ubytování a na území statku není rozmístěna rovnoměrně, největší kapacitou disponuje stejně jako v případě ubytování Boží Dar. Podle údajů obcí existuje na území statku bezmála sedm desítek stravovacích zařízení (k listopadu 2021), avšak různého druhu i kvality. Některá stravovací zařízení fungují pouze v hlavní turistické sezóně, část zařízení je provozována pouze v některých dnech v týdnu a/nebo pro potřeby cestovního ruchu v nevhodné době (jen v odpoledních hodinách).

Obec	Počet stravovacích zařízení	Kapacita stravovacích zařízení (počet míst)
Abertamy	Abertamy – 3 Plešivec – 2	100 140
Boží Dar	20	1 260 uvnitř 585 venku
Horní Blatná	5	cca 100
Jáchymov	14	400 včetně teras
Krupka	7	736 uvnitř 410 venku
Loučná p. K.	16	cca 550
Měděnec	2	98 uvnitř 44 venku
Celkem	69	4 423

Zdroj: obce

Kromě klasických restaurací a kromě hotelových a lázeňských restaurací, které někdy slouží i příchozím zákazníkům, se značnému zájmu turistů v létě i v zimě těší bufety u hlavních turistických tras. Příkladem je velmi populární občerstvení U Červené jámy u Abertam, na Blatenském vrchu anebo Krmelec nedaleko Božího Daru.

Z hlediska rozvoje cestovního ruchu existuje zatím nízká nabídka regionální krušnohorské kuchyně a specialit s využitím místních zdrojů. Jednou z výjimek je regionální nabídka Horského statku Abertamy (prodej místních sýrů a masa) či produkce „domácích“ pivovarů Ryžovna a Červený vlk. Seznam opravdu vyhlášených restaurací je ale na území statku v stále velmi krátký.

Okruhy k řešení

- nerovnoměrné pokrytí území, v některých částech je nabídka stravování nedostatečná
- často nedostatečná provozní doba
- kvalifikace a fluktuace pracovníků ve stravovacích zařízeních
- schází nabídka regionální krušnohorské kuchyně a místních produktů

C9.3 Zařízení pro návštěvníky – infocentra, prohlídkové doly, muzea a další expozice

Infocentra na území komponent a jejich nárazníkových zón

Informační centra se nacházejí na území všech komponent statku, popř. v jejich těsné blízkosti.

1-CZ Hornická krajina Jáchymov
Informační a kulturní centrum Jáchymov
Adresa: náměstí Republiky 1, Jáchymov
Provozní doba:

červen–říjen: Po–Pá: 8.00–12:00, 12:30–17.00, So–Ne: 9.00–12:00,12:30–17.00, svátky: 10:00– 12:00, 12:30–15:00
listopad–květen: Po–Pá: 8.00–12:00, 12:30–17.00, So–Ne: 9.00–12:00, 12:30–15.00

Služby: Informace o institucích, obchodech a službách ve městě, turistické informace o Jáchymovu a okolí, informace o kulturních a sportovních akcích, prodej vstupenek (autobusy, kulturní akce), info o možnostech ubytování a stravování, nabídky Léčebných lázní a.s., info o jízdních řádech autobusů a vlaků, možnost kopírování, faxování, skenování, laminování, internet pro veřejnost, prodej upomínkových předmětů, publikace, mapy, pohledy, ražba pamětní mince
Webové stránky: https://www.mestojachymov.cz/informacni-a-kulturni-centrum/ds-1052/p1=2104

Návštěvnické informační centrum lázní Jáchymov s prohlídkovou štolou Astoria
Adresa: T. G. Masaryka 388, Jáchymov
Provozní doba: Út–So: 10:00–17:00
Služby: V roce 2021 nově otevřené centrum pomáhá ubytovaným hostům organizovat volný čas nabídkou výletů, tipů na zážitky nebo programovým servisem. Denním návštěvníkům poskytuje informace o lázních, jejich ubytovacích, stravovacích a relaxačních možnostech a osvětu o radonu a jeho využití při léčení. Součástí centra je „prohlídková štola Astoria“, představující kopii dolu Svornost včetně výztuže, důlní techniky, uranových žil, či potrubí s radonovou vodou a krápníků. Placené prohlídky jsou možné denně od 14:00 do 17:00 hodin, pro velké skupiny od 17 do 18 hodin.
Webové stránky: https://www.laznejachymov.cz/Informacni-centrum/

2-CZ Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná
Infocentrum města Abertamy
Adresa: Farní 2, Abertamy (MÚ Abertamy)
Provozní doba: Po–Pá: 8:30–12:00, 13:00–15:30
Služby: prodej turistických známek, vizitek, map, pohledů, magnetek a dalších upomínkových předmětů, turistické informace o Abertamech a okolí, přehled možností ubytování, stravování, výletů aj., prohlídky dolu Mauritius
Webové stránky: https://www.mesto-abertamy.cz/turista/informacni-centrum/

Infocentrum Boží Dar
Adresa: Boží Dar 1
Provozní doba: denně 8.00–12.30, 13.00–18.00
Služby: informace o provozu skiareálů, běžeckých tratí, informace o aktuálním počasí, sjízdnosti silnic, stavu sněhové pokrývky, informace o turistických možnostech, prodej suvenýrů a hraček, kopírovací a laminovací služby, vyhledání autobusových a vlakových spojů, provoz veřejného internetu, pronájem kurtů, směnárenská činnost, pošta Partner.
Webové stránky: http://www.bozidar.cz/cs/kontakt.html

Infocentrum Horní Blatná
Adresa: nám. Sv. Vavřince 1
Provozní doba: Út–Pá 10:00–14:00, So 8:00–12:00

Služby:
Webové stránky: https://www.horni-blatna.cz/turisticke-informace/informacni-centrum/

3-CZ Rudá věž smrti
Informační centrum Ostrov (mimo vlastní komponentu)
webové stránky: https://www.icostrov.cz/informacni-centrum/
pobočka infocentrum na zámku
Adresa: Zámek Ostrov, Jáchymovská 1, Ostrov
Provozní doba:
květen–říjen: Út–Ne: 9.30–17.00
listopad–duben: Út–Ne: 8.30–16.00
Služby: prodej vstupenek na akce Domu kultury, prodej suvenýrů, map, publikací, pohledů, provádění po výstavách v areálu zámku, prohlídky města, informace o Rudé věži smrti a celém statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, tipy na výlety v Ostrově okolí, nabídka prospektů z Ostrova a okolí, jízdní řády autobusů a vlaků, veřejný internet, kopírování
Pobočka infocentrum Domu kultury
Adresa: Dům kultury Ostrov, Mírové nám. 733, Ostrov
Provozní doba:
Út–St, Ne: 9:00–12:00, 12:30–17:00
Čt–Pá: 9:00–12:00, 12:30–19:30
So: 13:00–19:30
Služby: prodej vstupenek na akce Domu kultury a další kulturní, společenské a sportovní akce po celé ČR, prodej suvenýrů, publikací, pohledů, poštovních známek, autobusových jízdenek v systému AMS; jízdní řády autobusů a vlaků, tipy na výlety po Ostrově a okolí, nabídka prospektů z Ostrova a okolí, veřejný internet, kopírování

4-CZ Hornická krajina Krupka
Infocentrum Hornické kulturní krajiny Krupka
Adresa: Husitská 772, Krupka
Provozní doba: denně 9:00–12:00, 12:30–17.00
Služby: informace o historii města, zpřístupněných památkách a kulturních akcích; informační materiály o Krupce a okolí, o hornické historii Krušných hor, o projektu ArcheaoMontan, o statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, expozice o hornictví v Krupce a okolí, o archeologii, konferenční sál
Webové stránky: http://www.krupka-mesto.cz/infocentrum-hornicke-krajiny-krupka/d-7439

Turistické infocentrum města Krupka
Adresa: Mariánské náměstí 32, Krupka (v atriu budovy MÚ)
Služby: informace z minulosti i současnosti města
Webové stránky: https://www.krupka-mesto.cz/turisticke-informacni-centrum/os-901 (v přípravě)

5-CZ Hornická krajina Vrch Mědník
Infocentrum Mědník
Adresa: Nádražní 266, Měděnec
Provozní doba:
červenec–srpen: Po–Pá: 11:00–22:00, So: 10:00–22:00, Ne: 10:00–20:00
ostatní měsíce: Po–St: 13:00–22:00, Pá: 11:00–22:00, So: 10:00–22:00, Ne: 10:00–20:00
Služby: informační materiály z Měděnce a okolí, restaurace s občerstvením, WiFi, bezplatný internet, prodejní výstava minerálů nejen z Krušných hor, prodej upomínkových předmětů.
Webové stránky: https://infocentrum-mednik-medenec.webnode.cz/

Infocentrum Loučná pod Klínovcem
Adresa: Loučná pod Klínovcem č. p. 89 (budova MÚ)

Provozní doba: St–Pá: 9:00–12:00
Služby: informace z oblasti kultury, sportu, turistiky, tipy na výlety v Loučné pod Klínovcem a okolí, prodej propagačních a sběratelských předmětů (turistické známky, vizitky, magnetky aj), rezervace prohlídek vápenky, galerie Gustava Zindela
Webová adresa: https://www.loucna.eu/infocentrum/

Certifikovaná turistická informační centra v Krušných horách a jejich podhůří
na území statku: Boží Dar, Jáchymov, Krupka
mimo území statku: Kraslice, Nejdek, Jáchymov (lázně), Ostrov (obě pobočky), Dubí 1, Chomutov, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Litvínov, Lesná, Most, Teplice, Ústí nad Labem
(zdroj: http://aticcr.cz/certifikovana-turisticka-informacni-centra/ds-1113/p1=1916, stav k 18. 8. 2021)

Okruhy k řešení
- nejednotná a pro návštěvníky někdy nedostatečná doba provozu, zvláště o víkendech
- nejednotná nabídka služeb
- informace o statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je v některých infocentrech nedostačující
- jen některá infocentra prošla certifikací podle jednotné metodiky

Další infocentra v okolí statku (výběr)

Turistické informační centrum Nejdek
Adresa: náměstí Karla IV. 241, Nejdek
Provozní doba:
červen a září: Po–Čt 8:00–11:30, 12:00–17:00, Pá 10–11:30, 12:00–17:00, So 9:00–11:30, 12:00–16:00
říjen až květen: Po–Pá 8:00–11:30, 12:00–17:00, Pá 10:00–11:30, 12:00–17:00, So 9:00–11:30, 12:00–14:00
červenec a srpen: Po–Čt 8:00–11:30, 12:00–17:00, Pá 10:00–11:30, 12:00–17:00, So 9:00–11:30, 12:00–17:00, Ne 9:00–11:30, 12:00–17:00
Webová adresa: https://www.nejdek.cz/mesto/instituce-mesta/turisticke-informacni-centrum/

Turistické informační centrum Kraslice
Adresa: nám. T. G. Masaryka 1782, Kraslice
Provozní doba: Po, St: 8.30–12.00, 12.30–17.00, Út, Čt, Pá: 8.30–12.00, 12.30–15.30, So 8.30–11.30
Webové stránky: https://www.icka.cz/ic/kic-kraslice

Turistické informační centrum Pernink
Adresa: T. G. Masaryka 1
Provozní doba: Po–Pá 8:00–12:00, 13:00–16:00, So (sudý týden) 9:00–12:00
https://www.pernink.eu/nase-krusnohori/infocentrum-turismus/infocentrum/

Infocentrum Potůčky
Adresa: Potůčky č. p. 85
Provozní doba: Po–Pá 08:00–12:00, 12:30–16:00
Webová adresa: https://www.potucky-obec.cz/infocentrum/

Infocentrum Vejprty
Adresa: náměstí T. G. Masaryka 1242, Vejprty
web: https://www.vejprty.cz/infocentrum

Městské informační centrum Dubí
(na území města Dubí zasahuje část nárazníkové zóny komponenty 2-DE Hornická krajina Altenberg-Zinnwald)
Adresa: Dům porcelánu s modrou krví, Tovární 620/15a, Dubí 1
web: http://infocentrum-dubi.cz/

Turistické informační centrum Destinační agentury Krušné hory
Adresa: Mostecká 1, Litvínov
Provozní doba: Po–Ne 9:00–17:00
Služby: Informování široké veřejnosti o dění v regionu Krušných hor a v okolních městech, zprostředkovává informační materiály (včetně materiálů o statku světového dědictví i pro další infocentra v regionu)
Webové stránky: http://www.krusnehory.eu

Informační centrum Lesenská pláň
Adresa: Lesná 25, Nová Ves v Horách
Provozní doba: Po–Pá 7:00–15:00, So–Ne 9:00–17:00
http://www.vrclesna.cz/cz/informacni-centrum-lesenska-plan/infocentrum-lesenska-plan/o-nas/

Přehled infocenter v Karlovarském kraji: https://www.kraslice.cz/pro-turisty/kulturni-a-informacni-centrum/infocentra-karlovarskeho-kraje-1768cs.html
Infocentra v ústecké části Krušných hor – více na https://www.krusnehory.eu/sluzby

Okruhy k řešení
- S částečnou výjimkou IC v Litvínově a IC v Ostrově spolupráce s dalšími infocentry v Krušných horách v podstatě neprobíhá
- Infocentra mimo území statku nemají informační materiály o statku, informace scházejí i pracovníkům infocenter

Prohlídkové doly

Na území statku je v současnosti provozováno pět prohlídkových důlních děl, která jsou umístěna, se samozřejmou výjimkou Rudé věže smrti, ve všech komponentách. Toto množství lze považovat za dostatečné a v nejbližší době nelze zřejmě předpokládat, že by pro veřejnost byly otevřeny další doly. Na Mědníku sice v posledních letech ubyla možnost pravidelných prohlídek štoly Země zaslíbená, to však bylo více než kompenzováno opětovným zpřístupněním štoly Panny Marie Pomocné v roce 2018.

Důlní dílo	Provozovatel	Otevírací doba	Max. počet osob na prohlídku	Web
Hornická krajina Jáchymov				
Štola č. 1	Muzeum Sokolov	červenec a srpen denně květen, červen, září a říjen: St–Ne	20	http://www.omks.cz/main.php?page=stola-c-1-jachymov
Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná				
Důl Mauritius (štola Kryštof)	Město Abertamy	květen–září denně	14	http://www.dulmauritius.cz/cs/
Štola Johannes	Služby Boží Dar	květen–září denně	10 velká trasa 12 základní trasa	https://www.stolajohannes.cz/cs/

Hornická krajina Krupka				
Štola Starý Martin	Město Krupka	červen–září denně říjen–květen: Pá–Ne a svátky	19	https://www.krupka-mesto.cz/stola-stary-martin/d-1536
Hornická krajina Měděník				
Štola Panny Marie Pomocné	Historické rudné doly Měděník, z.s.	červenec a srpen: Út–Ne, květen, červen, září a říjen: So, Ne a svátky	15	https://stoly-marie-pomocna-a-konska-jama.webnode.cz/
Štola Země zaslíbená	Historické rudné doly Měděník, z.s.	v současnosti mimo provoz		https://stola-zeme-zaslibena-mednik-med.webnode.cz/

Okruhy k řešení
Tematicky pokrývají prohlídkové doly zejména těžbu cínu (důl Mauritius, štola Johannes, štola Starý Martin), mědi (štola Panny Marie Pomocné, částečně i štola Johannes) a uranu (Štola č. 1). Schází však – až na malý úsek ve Štole č. 1 – pokrytí těžby historicky nejvýznamnější suroviny – rud stříbra. Tuto podstatnou mezeru by bylo v budoucnu možné zacelit rozšířením trasy Štoly č. 1 o historické dobývky z 16. století, eventuálně i otevřením jiného prohlídkového dolu v Jáchymově.

Muzea a další vnitřní a venkovní expozice

Na území komponent statku a jejich nárazníkových zón se v současnosti nachází čtyři muzea (Královská mincovna, Vlastivědné muzeum Boží Dar, Muzeum Horní Blatná a kromě toho i Hasičské muzeum Krupka, jehož expozice však nesouvisí s památkou světového dědictví). K nim je možné přiřadit několik dalších vnitřních i venkovních expozic včetně expozice umístěné dočasně v Infocentru Hornické krajiny Krupka po dobu rekonstrukce Muzea Krupka a rovněž i veřejnosti přístupné církevní památky, v nichž probíhají prohlídky s průvodcem.

Přehled muzeí a dalších expozic na území statku				
Název	**Provozovatel**	**Otevírací doba**	**Max. počet osob na prohlídku**	**Web**
Hornická krajina Jáchymov				
Muzeum Královská mincovna	Muzeum Karlovy Vary	leden–duben, říjen–prosinec: St–Ne květen–září: Út–Ne	---	http://kvmuz.cz/kontakt/muzeum-kralovska-mincovna-jachymov
Expozice knihovny latinské školy	Město Jáchymov	celoročně denně	---	https://latine-school.cz/cs
Kostel Všech svatých	Město Jáchymov	---*	---	https://www.mestojachymov.cz/spitalni-kostel/d-2728/p1=2105
Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná				
Muzeum Boží Dar	Město Boží Dar	celoročně denně	---	https://www.bozidar.cz/cs/zajimavosti/muzea/muzeum-bozi-dar.html
Muzeum Horní Blatná	Město Horní Blatná	Út–Ne	---	https://www.horni-blatna.cz/turisticke-informace/muzeum-horni-blatna/
Vila Zenker	Montanregion	celoročně Út, Čt, So	15	https://rezervace.mont

Abertamy	Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.			anregion.cz/cs/vila-zenker
Expozice rukavičkářství Abertamy	Město Abertamy	Celoročně Po–Pá	---	https://www.mesto-abertamy.cz/turista/rukavickarska-expozice/
Hornicko-mineralogické minimuzeum Hřebečná	Soukromý (Jan Albrecht)	celoročně St–Ne, po domluvě	5	https://www.mesto-abertamy.cz/turista/hornicko-mineralogicke-minimuzeum/
Rudá věž smrti				
Rudá věž smrti a muzeum III. odboje	Konfederace politických vězňů	květen–říjen: So, Ne a svátky	25	https://www.vezsmrti.cz/
Hornická krajina Krupka				
Infocentrum Hornické kulturní krajiny Krupka	Město Krupka	celoročně denně	---	http://www.krupka-mesto.cz/infocentrum-hornicke-krajiny-krupka/d-7439
Muzeum Krupka	Muzeum Teplice	v rekonstrukci	---	https://www.muzeum-teplice.cz/muzeum-krupka-1/
Hasičské muzeum	Město Krupka	celoročně denně	---	https://www.krupka-mesto.cz/hasicske-muzeum/d-4365
Kostel sv. Anny	Město Krupka	Květen–září Pá 13.00–17.00 So, Ne 10.00–17.00	---	https://www.krupka-mesto.cz/kostel-sv-anny/d-1755/p1=1891
Kaple sv. Wolfganga	Město Krupka	Květen–září Pá 11.00–17.00 So, Ne 12.00–18.00	---	https://www.krupka-mesto.cz/kaple-sv-wolfganga/d-1756/p1=1891
Hornická krajina Měděník				
Minimuzeum hornictví a života na Měděnci	Soukromý (Ivan Cáder)	po domluvě	---	---
Vápenka v Háji u Loučné p. K.	Město Loučná pod Klínovcem	červenec a srpen denně	15	https://www.loucna.eu/infocentrum/vapenka-a-konigsmuhle/vapenka/

Zdroj: provozovatelé zařízení
*Pozn. *v současnosti pro rekonstrukci uzavřen*

Stručná charakteristika expozic a muzeí

Královská mincovna Jáchymov (nám. Republiky 37, Jáchymov) – 15 sálů s expozicí zaměřenou na geologii a mineralogií Krušných hor, rudné hornictví, numismatiku a mincovnictví, pracovní tábory u uranových dolů, život a dílo Georgia Agricoly, historické provozní prostory mincovny

Expozice Knihovna latinské školy (náměstí Republiky 1, Jáchymov) – částečně zpřístupněný fond někdejší knihovny jáchymovské latinské školy (pět rukopisů a 227 tisků z let 1475 až 1629) zahrnující knihy s teologickou, humanistickou a přírodovědnou tematikou včetně děl Georgia Agricoly a Johanna Mathesia, knihařská dílna

Kostel Všech svatých (Bělohorská ul., Jáchymov) – nejstarší dochovaná stavební památka Jáchymova z let 1516–1520 s unikátní celohrázděnou konstrukcí, v interiéru se nachází mj. oltář z dílny Lucase Cranacha z roku 1520 a náhrobní desky významných osobností včetně několika jáchymovských mincmistrů. Kostel slouží i pro pořádání koncertů, divadelních představení či výstav.

Muzeum Boží Dar (Boží Dar 1) – historie Božího Daru, selská jizba, ukázky nerostů a hornin, nástroje k dolování nerostného bohatství a těžbě rašeliny, model rozhledny na Klínovci, betlémy, památky na pobyt řeckého prozaika Nikose Kazantzakise na Božím Daru

Muzeum Horní Blatná (Bezručova 127, Horní Blatná) – expozice se věnuje historii hornictví v okolí Horní Blatné, historii Horní Blatné, vývoji místních řemeslných a průmyslových výrob, zahrnuje i ukázky nerostů a hornin a modely důlních strojů

Vila Zenker Abertamy (Hornická 286, Abertamy) – architektonická památka z 20.–30. let 20. století, informace a videa o památce světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří

Rukavičkářská expozice Abertamy (Farní 2, Abertamy) – expozice věnována tradičnímu abertamskému rukavičkářskému řemeslu, které se v Abertamech rozvinulo po útlumu hornictví

Hornicko-mineralogické minimuzeum (Hřebečná 20) – hornické lampy a kahany, minerály z Krušných hor a jiných významných rudních lokalit ČR i ciziny, hornické uniformy

Rudá věž smrti (Dolní Žďár u Ostrova) – v rámci prohlídky Rudé věže smrti je možné navštívit i část výstavy muzea III. odboje s historickými dokumenty, výrobky vězňů nebo originálním dobovým oblečením vězňů

Infocentrum Hornické kulturní krajiny Krupka (Husitská 772, Krupka) – expozice dokumentující historii Krupky, sbírku rud, které se zde těžily a další artefakty vztahující se k dějinám těžby u Krupky, výstava Sláva krušnohorského hornictví

Hasičské muzeum (Husitská 93, Krupka) – sbírka historické hasičské techniky a výstroje.

Muzeum Krupka (Husitská 21, Krupka) – od roku 2018 probíhá rekonstrukce budovy na nové hornické muzeum, termín jejího ukončení je zatím neznámý. Po rekonstrukci by expozice měla být zaměřena primárně památku světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří včetně původní expozice Krupka a cín (dnes v Infocentru Hornické krajiny Krupka). Expozice Příroda severozápadních Čech má být v budoucnu instalována na teplickém zámku.

Kostel sv. Anny (Libušín, Krupka) – renesanční, původně evangelický, dnes katolický jednolodní kostel s pětiboce ukončeným presbytářem s vysokou strmou střechou a cibulovitou věžičkou, vysvěcený v roce 1516, v interiéru se dochoval nástěnný obraz Martina Luthera, u kostela je vstupní brána s tepanou mříží z roku 1618. Na přilehlém hřbitově je pochováno mnoho významných osobností města včetně starostů, radních a správců horního úřadu, náhrobní kameny popisuje výstava v interiéru kostela.

Kaple sv. Wolfganga (při silnici na Komáří hůrku) – původně gotický hornická kaple obnovená v letech 1692–1700 v barokním slohu, od roku 2004 se zde vždy 1. května koná setkání obyvatel přilehlých českých i německých obcí. Každoročně zde bývá připravena tematická výstava.

Minimuzeum hornictví a života na Měděnci (Nádražní 266, Měděnec) – malá expozice o vývoji hornictví na Měděnci a v okolí, ukázky nerostů, hornické artefakty

Vápenka v Háji u Loučné pod Klínovcem – v rámci prohlídky vápenky lze zhlédnout i expozici o vývoji zpracování vápna

Okruhy k řešení

- Nedostatečné webové prezentace některých zařízení (zejména Královské mincovny, muzea v Horní Blatné a památek ve správě města Jáchymov), malé využití sociálních sítí
- Poměrně nízká návštěvnost, např. v Královské mincovně, která má vyšší návštěvnický potenciál
- Do budoucna by bylo vhodné zřízení menšího muzea (expozice) na Měděnci zaměřeného na místní rudy a krušnohorské polodrahokamy, které jsou pro tuto oblast typické

C10. Prezentace a popularizace statku

Od zápisu Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví UNESCO v červenci 2019 bylo pro účely prezentace, popularizace a propagace statku vyrobeno mnoho tištěných a audiovizuálních materiálů, uskutečnila se také řada přednášek a výstav a statek byl (s omezeními způsobenými pandemií covid-19) prezentován i na různých veletrzích v ČR i zahraničí. Níže je uveden stručný přehled hlavních aktivit.

Turistické a informační materiály

a) průvodce, brožury

- Zdař Bůh! Průvodce Hornickým regionem Erzgebirge/Krušnohoří *(Karlovarský kraj, 2020, tištěný průvodce, 80 str., Čj)*
- Památka světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2021, 160 str., 4 000 ks, Čj/Nj, online verze na http://montanregion.cz/images/dokumenty/hornicke_pamatky_2021.pdf)*
- Brožura Knihovna latinské školy v Jáchymově *(město Jáchymov)*
- Městská památková zóna Krupka *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)* Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří na Seznamu světového dědictví (Město Krupka, 2020, 6 str., Čj, Nj, Aj, https://www.krupka-mesto.cz/assets/File.ashx?id_org=7526&id_dokumenty=11146)
- Hornická krajina Krupka jako součást Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznamu světového dědictví UNESCO (Město Krupka, 2020, 7 str., Čj, Nj, Aj, https://www.krupka-mesto.cz/assets/File.ashx?id_org=7526&id_dokumenty=11154)
- Průmyslové a hornické památky Krušných hor *(MAS Krušné hory, o.p.s., 2018, aktualizovaná verze 2021, 16 str., Čj/Nj)*
- Audioprůvodce štolou Starý Martin *(Město Krupka, 2020, Aj, Nj, https://www.krupka-mesto.cz/assets/File.ashx?id_org=7526&id_dokumenty=10817)*
- Virtuální prohlídky štol na Mědníku *(Ponte records, https://sites.google.com/view/360-krusnehory)*

b) letáky

- Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří – památka světového dědictví *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Hornická krajina Jáchymov *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Hornická krajina Krupka *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Hornická krajina Mědník *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Rudá věž smrti *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Naučná stezka Vlčí jámy *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Naučná stezka dr. Jana Hlouška *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Naučná stezka Loučná pod Klínovcem *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Horská naučná stezka Hřebečná *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Naučná stezka štoly Johannes *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Štola Johannes *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Důl Mauritius / štola Kryštof *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*

- Městská památková zóna Jáchymov *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Městská památková zóna Horní Blatná *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020–2021, Čj/Nj)*
- Informační letáky pro komponentu Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, resp. pro vybrané památky – štolu Johannes, sejpy a Blatenský vodní příkop *(město Boží Dar, 2020, Čj/Nj/Aj)*
- Kostel sv. Anny na Božím Daru *(město Boží Dar, 2021)*
- Obnova letáků k naučným stezkám Plešivecká, Hřebečná (město Abertamy, 2021)

c) Mapy

- Interaktivní mapa s informacemi o památkách Montanregionu i o dalších kulturních a archeologických památkách Krušných hor *(NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, 2020, Čj, Nj, https://fzp.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=97c414960e584047a065556d2a6c7abe*
- Tištěná Mapa Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří se stručným popisem komponent *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020, Čj, NJ)*
- Tištěné mapy Hornické krajiny Jáchymov, Hornické krajiny Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, Hornické krajiny Mědník – Loučná, Hornické krajiny Krupka s popisem hlavních objektů *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020, Čj, NJ)*
- Letní a zimní mapy okolí Božího Daru *(město Boží Dar, 2021)*
- Mapa (území UNESCO) Annaberg-Buchholz – Breitenbrunn – Boží Dar – Ostrov *(město Boží Dar, 2021)*
- Poznejte Krupku z jiného úhlu – interaktivní mapa Občanského spolku Královské horní město Krupka (https://www.mapotic.com/poznejte-krupku-z-jineho-uhlu)

d) Videa

- Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří – památka světového dědictví UNESCO (*Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., Čj/Nj, dostupné na https://www.youtube.com/watch?v=dFQmwlJhpcc)*
- Rudní bohatství Krušných hor *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., Čj/Nj, dostupné na https://www.youtube.com/playlist?list=PLQoXntL1agsd11jSMENNwJ_kFYliKNmY4)*
- Hornické památky v krajině a podzemí *(Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., Čj, Nj (dostupné na https://www.youtube.com/playlist?list=PLQoXntL1agsdAgkZ09ThVdJO8YnZGtTtT)*
- Znovuoživené Krušnohoří – 39 vizualizací historických míst v Krušných horách zpracovaných formou rozšířené reality, mj. Královská mincovna, důl Svornost, sejpy u Božího Daru, důl Kohlreuter, Červená jáma *(Antikomplex, 2021, https://zivehory.cz/app/)*
- Videosmyčky Boží Dar, štola Johannes, kostel sv. Anny, Ježíškova cesta, rozhledna na Klínovci, Božídarské rašeliniště aj. *(město Boží Dar 2021)*

e) Turistické známky aj.

- speciální výroční turistické známky pro české komponenty statku s motivy dolu Svornost, Rudé věže smrti, vrchu Mědník, štoly Starý Martin, Vlčích jam u Horní Blatné, sejpů u Božího Daru a štoly Kryštof dolu Mauritius (Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s. a obce, 2019)
- magnetky s motivy památek statku
- kalendáře
- hornické pexeso
- pohlednice, …

Didaktické materiály

- Informační listy o památce světového dědictví UNESCO Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří *(Institut für Industriearchäologie, Wissenschafts-und Technikgeschichte (IWTG), TU Bergakademie Freiberg, Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2020, Čj, Nj)*
  Shrnutí nejdůležitějších informací o programu světového dědictví UNESCO a o památce světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří jako pomůcka pro školy, infocentra a zájemce o poznávání světového dědictví.
  Česká verze dostupná on-line:
  Část A: Informační listy o programu světového dědictví UNESCO
  Část B: Informační listy o Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří
  Část C: Informační listy o správě statku světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří
  Část D: Základní znalosti o Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří
- Pracovní sešit pro žáky základních škol s hornickou tematikou *(město Krupka, 2019)*

Veletrhy a výstavy

- Destinační agentura Živý kraj prezentovala statek v období před začátkem pandemie na veletrzích
  - RegionTour Brno, 16.–19. 1. 2020 (expozice sdílená s Asociací krajů)
  - Slovakiatour Bratislava, 23.–26. 1. 2020 (expozice sdílená s CzechTourism)
  - F.RE.E München, 19.–23. 2. 2020 (expozice sdílená s CzechTourism)
  - Reisemesse Dresden, 31. 1. – 2. 2. 2020 (expozice sdílená s CzechTourism)
  - IMTM Tel Aviv, 11.–12. 2. 2020 (expozice sdílená s CzechTourism)
  - Holiday World Praha, 13.–16. 2. 2020 (expozice sdílená s CzechTourism)
  - Freizeit Nürnberg, 26. 2. – 1. 3. 2020 (expozice sdílená s CzechTourism)
  - Euroregion Tour 2020 Jablonec, 6.–7. 3. 2020 (vlastní expozice)
  - For Bikes Praha, 20.–22. 3. 2020 (vlastní expozice)
- Veletrh Památky, muzea, řemesla (13.–16. 2. 2020, Praha, Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.)

Přednášky, konference a semináře

- Už od roku 2014 probíhá pravidelný přednáškový cyklus Krušné hory – malé pohoří světového významu *(Karlovarský kraj)*
- Cyklus univerzitních přednášek U3V na UJEP v Ústí nad Labem (NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, 2019–2020)
- Kurz Světové montánní dědictví Krušných v rámci U3V na PřF UK v Praze (Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s./M. Urban, 2018/2019, 2019/2020, 2021/2022)
- Vědecká konference k 500. výročí tolaru (Jáchymov, 12. 1. 2020)
- Dny evropského dědictví Karlovarského kraje (Jáchymov 19. 9. 2020)
- Hornické světové dědictví Krušných hor a jeho potenciál do budoucna *(semináře o světovém dědictví a statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, pořadatelé Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., IWTH Freiberg, NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, UJEP v rámci projektu Naše světové dědictví, Krupka, Abertamy, Boží Dar, Jáchymov, Měděnec 2020)*

Výstavy

- Krušné hory — památka světového dědictví UNESCO *(putovní outdoorová výstava představující Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, Karlovarský kraj a Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s., 2019–2021)*
- Hornický region Krušné hory na cestě mezi památky světového dědictví UNESCO *(výstava v Senátu Parlamentu ČR, autor M. Urban, 16. 6. – 1. 9. 2019)*
- 500 let tolaru – panelová výstava o vznik a vývoji tolarových měn v Evropě v 16. století *(Královská mincovna Jáchymov, autor P. Vorel, 10.–12. ledna 2020)*

- Šlikové v Ostrově – bohatství a moc *(zámek Ostrov, autoři M. Kobesová, L. Zeman, 3. 7. 2020 – 2021)*

Online prezentace destinační agentury Živý kraj

- Microsite na téma hornictví (*https://native.seznamzpravy.cz/toulky-po-stopach-krusnohorskych-horniku/)*
- Toulky Karlovarským krajem *(https://www.televizeseznam.cz/video/toulky-karlovarskym-krajem/jachymovske-doly-jsou-na-ceste-do-seznamu-svetoveho-dedictvi-unesco-310357*
- Blog Živého kraje – tipy na výlety *(https://blog.zivykraj.cz/hornicke-pamatky-unesco/)*

Webové a facebookové prezentace měst Montanregionu a návštěvnických zařízení

Oficiální webová prezentace statku je dostupná na stránkách http://www.montanregion.cz, které provozuje site manager české části statku Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.
Výběr z webových stránek zaměřených na prezentaci a propagaci Krušných hor i statku:

- *Naše světové dědictví – hornická kulturní krajina Krušnohoří/Erzgebirge*
  https://www.npu.cz/erzgebirge
- *Krušnohorci – internetový projekt propagace Krušných hor a Krušnohoří*
  https://www.krusnohorci.cz
- *Krušné hory – informační portál, ubytování, web o místních atrakcích a cestování*
  https://krusnehory.cz
- *VNS Krupským hornictvím – virtuální naučná stezka Krupským hornictvím*
  https://krupskymhornictvim.webnode.cz
- *Historické rudné doly Měděnik Měděnec, z.s. – internetové stránky spolku* https://stola-zeme-zaslibena-mednik-med.webnode.cz
- *Znovuobjevené Krušnohoří*
  http://www.znkr.cz
- *Destinační agentura Krušné hory o.p.s.*
  https://www.krusnehory.eu
- *Živý kraj – oficiální průvodce Karlovarským krajem*
  http://www.zivykraj.cz
- *Toulky po stopách krušnohorských horníků*
  https://native.seznamzpravy.cz/toulky-po-stopach-krusnohorskych-horniku

Odborné a populárně naučné publikace

Derner K. et al. (2019): Hornické revíry vrcholného středověku a raného novověku ve srovnávacím pohledu. In: Archaeologia historica, roč. 44, č. 2, s. 925-947.

Malina O. (2018): Hornická krajina západního Krušnohoří, její průzkum a památková ochrana. Ročenka NPÚ ÚOP Loket 2018, 30–34.

Malina O., Schneiderwinklová P., Augustýnová M., Černý D. (2018): Středověká a novověká kolonizace v západním Krušnohoří – hornictví jako příčina i následek. ArchaeoMontan 2018. 349–388.

Schneiderwinklová P., Malina O., Augustýnová M. (2018): Archeologické nálezy z důlních areálů v Jáchymově. Archaeologia historica, roč. 43, 2, 537–557

Urban M., Crkal J. (2021): Po stopách historie obce Měděnec a okolí. Měděnec. 260 s.

C11. Kulturní a spolkový život, akce pro veřejnost

Na území statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří se koná také řada akcí, pořádaných zpravidla obcemi a zájmovými sdruženími, které přispívají k udržování starých tradic i vytváření nových. Jako příklady pravidelných (s výjimkou let 2020–2021) akcí lze uvést:

- Zahájení lázeňské sezony v Jáchymově (květen)
- Jáchymovské peklo (pietní akt a setkání politických vězňů, květen)
- Noc kostelů (květen/červen)
- Abertamská pouť (červen/červenec)
- Hřebečenský montánní výšlap (červenec)
- Měděnecké krušení (červenec)
- Anenská pouť a Krušnohorský česko-saský řezbářský plenér na Božím Daru (červenec)
- Hudební festival Šlikovka v Jáchymově (červenec)
- Vavřinecká pouť Horní Blatná (srpen)
- Jáchymovské dožínky (srpen/září)
- Hornická mše a hornická pouť na Měděnci (září)
- Svatováclavské setkání na Ryžovně (září)
- Řemesla a rytíři v Krupce (září)
- Setkání u památníku štoly Bílá holubice na Hřebečné (září/říjen)
- Ježíškovy vánoční trhy (společné česko-saské Vánoce) na Božím Daru (prosinec)
- Erlebnistage (Zážitkové dny) – prezentace montánního dědictví saského a českého Krušnohoří zaměřená na rodiny s dětmi (počátek června)

Kromě toho se každoročně v regionu pořádají stovky dalších kulturních, turistických a sportovních akcí, přednášek, koncertů aj. Všechny tyto aktivity mají velký význam pro posílení regionální identity obyvatel Krušných hor, pro posílení přeshraniční spolupráce i pro další udržitelný rozvoj regionu.

Podstatné pro rozvoj života na komunální úrovni je přitom zapojení řady spolků a sdružení. Na území statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a v jeho blízkosti vyvíjejí činnost například:

Antikomplex

https://antikomplex.cz/cs/

Euroregion Krušnohoří | Erzgebirge (Most, Freiberg)

http://euroreg.cz/, https://www.euroregion-erzgebirge.de/

MAS Krušné hory, o.p.s. (Ostrov)

https://www.mas-krusnehory.cz/

Nadace St. Joachim (Jáchymov)

https://stjoachim.eu/cs/, https://www.facebook.com/nadaceStJoachim/

Sdružení Krušné hory – západ (SKHZ) (Ostrov)

https://www.skhz.cz/, fb: https://www.facebook.com/sdruzeniKrusnehoryzapad/

Spolek pro dokumentaci a obnovu památek Karlovarska

http://dokumentacepamatek.cz/, https://www.facebook.com/dokumentacepamatek/

Spolek přátel města Jáchymov, z.s. (Jáchymov)

fb: https://www.facebook.com/Spolek-přátel-města-Jáchymov-289212105227159/

Spolek přátel dolu sv. Mauritius (Abertamy)

http://www.dulmauritius.cz/cs/hornictvi-na-hrebecne/spolek-pratel-dolu-svaty-mauritius.html

Krušnohorský spolek Abertamy (Abertamy)

https://www.mesto-abertamy.cz/obcan/organizace-spolky-a-kluby/krusnohorsky-spolek-abertamy/

Spolek Vavřinec Horní Blatná, z.s. (Horní Blatná)

fb: https://www.facebook.com/spolekvavrinec/

MAS Sdružení Západní Krušnohoří, z.s. (Droužkovice u Chomutova)

https://www.maskaszk.cz

Českojiřetínský spolek – spolek pro oživení Krušnohoří

https://www.krusnohori.cz/ceskojiretinsky-spolek

Historické rudné doly Mědník Měděnec, z.s. (Měděnec)

https://stola-zeme-zaslibena-mednik-med.webnode.cz/, fb: https://www.facebook.com/Štola-Panny-Marie-Pomocné-271263376707672/

MAS Cínovecko, o.p.s. (Dubí)

https://www.mascinovecko.cz

MAS Naděje, o.p.s.

https://www.masnadeje.cz/

Občanský spolek Královské horní město Krupka (Krupka)

fb: https://www.facebook.com/Královské-horní-město-Krupka-100358238400981/

Partnerský spolek Litvínov

http://www.partnerskyspolek.cz/index.php/cs/o-nas/soucasnost

Spolek Přísečnice žije – Pressnitz lebt

https://www.facebook.com/pressnitzlebt.prisecnicezije/

Spolek za obnovu Fojtovic (Fojtovice)

https://www.fojtovice.cz/spolek-za-obnovu-fojtovic, https://www.facebook.com/Fojtovice-203992469640350/

Vzdělávací a rekreační centrum Lesná, o.p.s. (Lesná)

http://www.vrclesna.cz/,

Okruhy k řešení

- I přesto, že se množství informací dostupných o Hornickém regionu Erzgebirge/Krušnohoří v posledních letech podstatně zvýšilo, obecné povědomí obyvatel regionu o rozsahu a významu této památky světového dědictví je stále nízké. Je proto třeba i nadále usilovat o propagaci statku především na místní úrovni a vysvětlovat důvody, které k jeho zápisu na Seznam vedly, a jaké výhody z toho mohou místní obyvatelé a podnikatelé mít. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat rovněž žákům a studentům základních a středních škol.
- Negativem je, že se na propagaci a prezentaci statku podílí řada subjektů, aniž by přitom toto úsilí bylo koordinováno, což vede ke vzniku duplicitních materiálů a nejednotné prezentaci.

C12. SWOT analýza ve vztahu k zachování výjimečné světové hodnoty statku

V následujících tabulkách je podána analýza silných a slabých stránek české části statku a existujících příležitostí a hrozeb na základě zjištění z předchozích kapitol Management Planu. Účelem této analýzy je definovat priority pro návrhovou část Management Planu.

SWOT ve vztahu k historickému a kulturnímu dědictví

SILNÉ STRÁNKY	SLABINY
Výjimečná světová hodnota statku	Zanedbaný stav některých nemovitostí včetně památkově chráněných objektů
Autenticky dochovaná hornická krajina s cennými nadzemními i podzemními pozůstatky těžby	Podfinancování péče o některé památkové objekty
Výjimečné architektonické dědictví měst Jáchymov, Horní Blatná a Krupka	Nerovnoměrné rozložení financování obnovy a údržby jednotlivých komponent statku
Jedinečná sídelní struktura Krušných hor s největší hustotou historických horních měst na světě	Dosud malý zájem soukromých investorů o region
Vysoký stupeň ochrany statku z hlediska památkové péče	Nedostatečná údržba vegetace (náletové zeleně) v okolí některých památek
Významné osobnosti spjaté s historií statku (Georgius Agricola, Johann Mathesius, Marie Curie-Sklodowská aj.)	V důsledku horského klimatu regionu větší ekonomická náročnost investic do obnovy a údržby statku, nutnost častějších oprav, vyšší energetická náročnost
Jediný statek na světě dokládající způsob těžby uranových rud	V porovnání se saskou částí statku dosud malý počet zpřístupněných důlních děl
Stále živé hornické tradice a navazující řemesla, úzká identifikace obyvatel s hornickými tradicemi a zvyky	Ekonomicky slabší region, vysoká nezaměstnanost
Deklarovaný zájem Karlovarského a Ústeckého kraje a dotčených měst a obcí udržování a rozvíjení hodnot statku	Dosud malé zapojení škol do vzdělávacích akcí o hodnotách statku
Dlouhodobý a na vysoké odborné úrovni vedený historický, architektonický a geologický průzkum	
Odborný potenciál pracovníků státní památkové péče a dalších odborníků využitelný jak pro regeneraci a rehabilitaci komponent statku, tak pro osvětu, pokud jde o hodnoty komponent i statku jako celku	
Většinou dobrá dopravní dostupnost, blízkost česko-německé hranice	
Donedávna absence rizik vyplývajících ze	

stavebního a průmyslového rozvoje	
Poměrně nízké, ale rostoucí riziko nadměrné návštěvnosti	
PŘÍLEŽITOSTI	**HROZBY**
Posílení mezinárodní prestiže komponent statku jako významného historického a kulturního fenoménu	Nedostatek financí pro další plánovaný rozvoj statku
Posílení mezinárodní prestiže Jáchymova jako jedné z nejvýznamnějších světových hornických metropolí	Nedostatečná údržba historického stavebního fondu
Větší využití dotačních programů krajů, ČR a EU na podporu obnovy památkového fondu	Případná ztráta zájmu politického vedení regionu o podporu statku
Posílení potenciálu pro trvale udržitelný rozvoj regionu	Nedostatečná prezentace statku nejširší veřejnost
Větší zapojení obyvatel regionu do aktivit spojených s rozvojem statku, rozvoj kulturního a komunitního života včetně přeshraniční spolupráce se Saskem; posílení pocitu sounáležitosti obyvatel s komponentami a místem jejich života	Případné zhoršení ekonomické situace v Evropě a ČR
Větší zapojení vlastníků nemovitostí do aktivit spojených s udržováním a rozvíjením hodnot statku	Zhoršení stavu lesů v důsledku kůrovcových a jiných kalamit, ohrožení montánních reliktů nešetrnou těžbou dřeva, půdní eroze
Rostoucí zájem domácích i zahraničních turistů o montánní památky	Nová výstavba rekreační či obytné zástavby nerespektující hodnoty statku
Využití potenciálu statku pro osvětovou činnost a školní vzdělávání	
Využití marketingového potenciálu jáchymovského tolaru	
Využití vědecko-výzkumného potenciálu, další výzkum v oblasti montánního dědictví	
Možnost zapojení do evropských sítí statků světového dědictví	
Důslednější prosazování práva vůči vlastníkům památkově chráněných objektů včetně uplatňování sankcí za neplnění povinností v oblasti památkové péče	

SWOT ve vztahu k rozvoji cestovního ruchu

SILNÉ STRÁNKY	SLABINY
Výhodná geografická poloha, blízkost česko-saské hranice	Část stravovacích a ubytovacích zařízení nabízí jen střední nebo nižší standard

Většinou dobrá dopravní dostupnost	Nižší kvalita některých silničních komunikací
Množství atraktivních turistických cílů v regionu (kulturní památky, přírodní a montánní památky, atraktivní, jen řídce osídlená horská krajina	Nedostatečná jazyková vybavenost personálu některých turistických zařízení
Hustá síť turistických a naučných stezek	Nedostatečná propagace regionu na národní a zejména mezinárodní úrovni
Návštěvnicky zajímavé kulturní akce na obou stranách hranice	Místy nedostatečná spolupráce měst a obcí v otázkách podpory cestovního ruchu
Blízkost dalších atraktivních turistických destinací (Lázně Jáchymov, západočeské lázně)	Rozšíření náletových dřevin, nedostatečné úpravy vegetace (náletové zeleně) v okolí některých památek a v intravilánu měst
Blízkost významných středisek zimních sportů	Nedostatečné řešení parkovacích ploch na řadě míst statku
Zatím poměrně nízké, ale rostoucí riziko nadměrné návštěvnosti	
PŘÍLEŽITOSTI	**HROZBY**
Značný přírodní i kulturní potenciál pro rozvoj cestovního ruchu	Nedostatečná propagace, neúplná nabídka propagačních materiálů
Trend zvyšujícího se počtu návštěvníků	Nedostatečná údržba objektů cestovního ruchu
Propagace cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce, společné projekty se saskými partnery	Nedostatek kvalifikované pracovní síly pro práci v turistických zařízeních
Větší využití dotačních programů kraje, ČR a EU na podporu cestovního ruchu	Nedostatečná nabídka produktů zážitkové turistiky
Synergický efekt návštěvnického propojení jednotlivých komponent statku (návštěvnické/slevové karty, rodinné pasy)	Případné klimatické změny, zhoršení životního prostředí
Dobudování systému naučných stezek a prohlídkových okruhů	Odliv ekonomicky silnějších místních obyvatel
Tvorba produktů (balíčků služeb) pro různé cílové skupiny	Epidemie nemocí (covid-19)
Rozvoj agroturistiky	
Rozšíření expozic muzeí v regionu	
Zlepšení stavu památkově chráněných objektů využitelných pro cestovní ruch	
Rozvoj aktivit zaměřených na propagaci místních tradic	
Zvýšení kapacity a standardu ubytovacích a zařízení	
Revitalizace krajiny a zvýšení její návštěvnické atraktivity	

Zlepšení informačního systému na příjezdových komunikacích	

SWOT ve vztahu k životnímu prostředí

SILNÉ STRÁNKY	SLABINY
Atraktivní a zachovalé přírodní prostředí s vhodnými podmínkami pro aktivní odpočinek návštěvníků	Vzhledem k horskému klimatu Krušných hor nelze zajistit přístupnost všech památek celoročně
Dobrá kvalita ovzduší	Rozšíření náletových dřevin, nedostatečné úpravy vegetace (náletové zeleně) v okolí některých památek a v intravilánu měst
Vysoký stupeň ochrany statku z hlediska ochrany přírody a krajiny, rozsáhlé chráněné lokality soustavy Natura 2000 a zvláště chráněná území	
Významné geotopy a biotopy, lokality s výskyty vzácné fauny a flóry	
Nízká hluková a světelná zátěž	
Čisté vodní toky	
Nízké riziko přírodních katastrof	
PŘÍLEŽITOSTI	**HROZBY**
Využití přírodního potenciálu a unikátnosti území	Případné klimatické změny, zhoršování stavu krajinného prostředí
Větší využití dotačních programů kraje, ČR a EU na podporu ochrany životního prostředí	Nekompetentní rozhodování v otázkách posuzování vlivů na životní prostředí
Realizace projektů revitalizace krajiny	Zanedbávání komplexní údržby vegetace, snižování vizuální srozumitelnosti krajiny
Účinnější spolupráce s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a odbory životního prostředí krajských úřadů v otázkách uchování a rozvíjení hodnot statku	Nešetrná těžba dřeva v okolí montánních památek a nová výsadba dřevin pomocí techniky, která poškozuje montánní reliéf
Růst ekologického uvědomění obyvatel	Potenciální živelní katastrofy
Vznik CHKO Krušné hory, který by umožnil komplexněji chránit hodnoty statku	

Z provedené SWOT analýzy vyplývá, že silnou stránkou české části nominovaného statku je především velmi dobře zachovaná montánní krajina, ve které jsou přítomné autentické doklady po staletí trvající těžby a zpracování rud s vysokou památkovou hodnotou. Silnou stránkou jsou rovněž četné mimořádně cenné architektonické památky zachované v historických jádrech horních měst. Naopak slabinou české části statku je zejména nedostatečná údržba některých nemovitostí a stavebního památkového fondu a nedostatečná péče o náletovou zeleň v okolí některých památek. Na úrovni neodpovídající významu statku je dosud i jeho propagace v národním a zejména mezinárodním měřítku. Na zmírnění těchto slabin se soustřeďuje následující návrhová část Management Planu.

C13. Návrhová část Management Planu

Návrhová část Management Planu české části statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří definuje soubor opatření a doporučení potřebných pro funkční správu statku, pro zachování jeho výjimečné světové hodnoty, udržitelný rozvoj a pro jeho prezentaci a popularizaci. Tato opatření, která navazují na rozbor situace v analytické části, se opírají o dosavadní zkušeností se správou statku, o návrhy formulované aktéry na místní, regionální a národní úrovni a o doporučení obsažená v první Roční monitorovací zprávě a v aktuálních studiích týkajících se území statku.

V souladu s cíli Management Planu (viz kap. C1.3) lze navrhovaná opatření a doporučení rozdělit do několika oblastí:

1. Správa a systém řízení statku
   - 1.1. Správa statku
   - 1.2. Financování správy statku
   - 1.3. Monitoring statku
2. Péče o statek
   - 2.1 Legislativní ochrana a koncepční dokumenty
   - 2.2 Péče o hornickou krajinu, pozůstatky po dolování a důlní díla
   - 2.3.Údržba a obnova nemovitých památek a dalšího architektonického a urbanistického dědictví
3. Cestovní ruch a turistická infrastruktura
   - 3.1.Řízení cestovního ruchu, destinační management
   - 3.2 Dopravní infrastruktura, parkoviště
   - 3.3.Zařízení pro návštěvníky – muzea aj, infocentra
   - 3.4 Zařízení pro návštěvníky – turistické a cykloturistické trasy, značení turistických cílů
4. Prezentace a propagace statku
   - 4.1. Informační materiály
   - 4.2.Nabídka produktů cestovního ruchu
   - 4.3 PR a marketing
5. Vzdělávací a osvětová činnost, zapojení veřejnosti, zájmových spolků a sdružení
6. Věda a výzkum
7. Kulturní život, zachování nehmotného dědictví

U každého opatření je uveden garant, který by měl zodpovídat za plnění daného opatření, možné zdroje financování a předpokládaná doba realizace. Opatření jsou navrhovaná na dobu platnosti této aktualizace Management Planu, tedy na období 2022–2026, některá z nich však mají i dlouhodobý (trvalý) charakter.

1. Správa a systém řízení statku

1.1 Správa statku					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
1.1.1	Dokončit a ratifikovat novou smlouvu o partnerství obcí a krajů při správě statku	Všechny	Karlovarský kraj, Ústecký kraj, obce na území statku, MRKH-E	Vlastní zdroje	2022
1.1.2	Dokončit zpracování a uvést do praxe jednotné metodické opatření „Návrh zásad pro posuzování záměrů staveb a stavebních úprav nemovitostí a využívání části území hornických krajin statku Hornický region Krušnohoří/Erzgebirge“, které specifikuje základní krajinářské, urbanistické a architektonické regulativy, které by měly být respektovány v oblasti krajinných památkových zón.	Všechny	Karlovarský a Ústecký kraj, NPÚ ÚOP Loket a Ústí nad Labem, ORP	Vlastní zdroje	2022
1.1.3	Zpracovat příručku „Příklady dobré praxe při stavebních úpravách a novostavbách na území statku“	Všechny	ORP, Karlovarský a Ústecký kraj, NPÚ ÚOP Loket a Ústí nad Labem	Vlastní zdroje	2022–2023
1.1.4	Provést analýzu relevantních právních a koncepčních dokumentů (územních plánů, regulačních plánů, studií) a analýzu ukotvení hodnot statku do těchto dokumentů s cílem promítnout potřeby statku i do strategií, koncepcí a akčních plánů obou krajů, měst a obcí na území statku	Všechny	MRKH-E s využitím externího subjektu, ve spolupráci s kraji a obcemi	Krajské dotace	2022–2023
1.1.5	Usilovat o vytvoření plánů ochrany pro území památkových zón statku s cílem umožnit vlastníkům nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, ale nacházejí se na území památkové zóny, vykonávat na určených nemovitostech specifikované činnosti bez povinnosti vyžádat si předem závazné stanovisko podle zákona o státní památkové péči	Všechny	Obce, krajské úřady	Rozpočty obcí a krajů	Dlouhodobě
1.1.6	Včas indikovat provádění nepovolených stavebních úprav a aplikovat právní mechanismy pro zastavení nepovolených stavebních úprav	Všechny	Obce, ORP, stavební úřady, NPÚ	Vlastní zdroje	Průběžně
1.1.7	Ustavit poradní tým pro památkovou péči jako trvalou	Všechny	MRKH-E, NPÚ, ORP, kraje	Vlastní zdroje	2022

	platformu pro užší komunikaci site manažera, výkonné složky státní památkové péče, odborné složky státní památkové péče a případně též odvolacího orgánu s cílem vytvořit prostor pro užší spolupráci a sladění metodických přístupů a postupů vůči stavebníkům a při vyhodnocování stavební činnosti na území statku				
1.1.8	Iniciovat jednání na ministerské úrovni (MK, MZe) k možnostem nastavení systému náhrad pro vlastníky lesů v případě omezení jeho vlastnických práv požadavkem šetrnějšího lesního hospodaření v zájmu uchování hodnot statku a archeologických lokalit na jeho území	Všechny	MK ČR	---	2022
1.1.9	Iniciovat meziresortní jednání (MK, MŽP, MZE, MMR) ke sladění postupů a pravidel v oblasti ochrany montánních památek na území statku	Všechny	MK ČR	---	2022, periodicky
1.1.10	Upořádat společná jednání Komise lázeňství, cestovního ruchu a UNESCO Rady Karlovarského kraje a Komise pro regionální rozvoj, cestovní ruch a lázeňství Rady Ústeckého kraje k agendě statku	Všechny	Karlovarský a Ústecký kraj	---	Průběžně
1.1.11	Zvážit zřízení (po vzoru saského Fora Montanregion Erzgebirge) platformy pro komunikaci a aktivní zapojení dalších aktérů s vazbou na statek (spolky, dobrovolníci, ochránci přírody, zájmové kluby apod.	Všechny	MRKH-E, Destinační agentura	Vlastní zdroje, krajské dotace	2022–2024
1.1.12	Provést monitoring užití oficiálního loga památky světového dědictví ve všech komponentách statku a zavést označení novým logem	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje	2022
1.1.13	Projednat a schválit aktualizovaný Management Plan na jednáních zastupitelstev obcí na území statku a usilovat o jeho promítnutí do ÚPD	Všechny	Obce	---	2022 a dále
1.1.14	Zvážit možnost výměny zkušeností a sdílení příkladů best practice nejen se site manažery památek světového dědictví v ČR, ale i v okolních státech (Německo, Slovensko, Polsko, Rakousko)	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně

1.2 Financování správy statku					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
1.2.1	Zajistit dostatečné a udržitelné financování MRKH-E jakožto koordinátora správy české části statku, a to i ve vazbě na plánovaný vznik společné Destinační agentury Krušné hory s působností pro Ústecký i Karlovarský kraj	Všechny	Karlovarský a Ústecký kraj, obce	Krajské a obecní rozpočty	2022, trvale
1.2.2	Posílit kancelář správce české části statku o projektového manažera, který bude zodpovědný za vyhledávání dotačních příležitostí, zpracování dotačních žádosti a administraci projektů	Všechny	Karlovarský a Ústecký kraj, obce	Krajské a obecní rozpočty	2022, trvale
1.2.3	Mapovat aktuální a budoucí dotační příležitostí, vést zásobník dotačních projektů, informovat hlavní aktéry (města, firmy, vlastníky a správce nemovitostí aj.) o dotačních příležitostech	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje	průběžně
1.3 Monitoring statku					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
1.3.1	Dopracovat ve spolupráci se saskou stranou atributy statku jako základ pro péči o statek a monitoring jeho stavu	Všechny	NPÚ, MRKH-E, Landesamt für Denkmalpflege Sachsen	Vlastní zdroje	2022
1.3.2	Nastavit systém sběru dat a podkladů a systém spolupráce jednotlivých aktérů zapojených do správy statku pro vypracování pravidelných monitorovacích zpráv	Všechny	NPÚ, MRKH-E, obce, vlastníci a správci nemovitostí	Vlastní zdroje	2022, průběžně
1.3.3	Mapovat a dokumentovat stav památek na území statku: • shromáždit existující informace a databáze o památkách na území statku (karty památek, SHP, projektové dokumentace, archeologické výzkumy, plány ochrany apod.), • zpracovat sjednocenou databázi památek s evidencí jejich závad, doporučeným způsobem jejich odstranění, popř. dokumentací jejich obnovy, • shromáždit existující fotodokumentaci a vypracovat	Všechny	NPÚ, pověření aktéři	Vlastní zdroje	Průběžně

	návrh budoucí pravidelné fotodokumentace včetně mást, odkud budou pravidelně pořizovány záběry pro posuzování změn vizuální autenticity • průběžně mapovat stav objektů a jejich funkčního využití, provádět aktuální fotodokumentaci • Vytvořit aplikaci pro sdílení informací a management historického dědictví				

2. Péče o statek

2.1 Legislativní ochrana a koncepční dokumenty					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
2.1.1	Dokončit návrh na prohlášení souboru pozůstatků pracovně nápravných táborů u Jáchymova za KP	1-CZ	NPÚ ÚOP Loket	Vlastní zdroje	2022
2.1.2	Aktualizovat a dokončit návrh na prohlášení dolu Svornost za kulturní památku	1-CZ	NPÚ ÚOP Loket	Vlastní zdroje	2022–2023
2.1.3	Zvážit prohlášení dalších objektů v MPZ Jáchymov za KP, např. č. p. 131	1-CZ	NPÚ ÚOP Loket	Vlastní zdroje	2022–2023
2.1.3	Usilovat o dosažení památkové ochrany pro zbytek areálu dolu Měděnec (skipová věž, malá těžní věž se strojovnou)	5-CZ	NPÚ ÚOP Ústí nad Labem	Vlastní zdroje	2022
2.1.4	Připravit návrhy k prohlášení za kulturní památku i pro další významné montánní lokality v Krušných horách mimo území statku, především pro revír Kremsiger u Přísečnice	---	NPÚ ÚOP Loket, NPÚ ÚOP Ústí nad Labem	Vlastní zdroje	Průběžně
2.1.5	Zvážit připravení návrhu na prohlášení za kulturní památku náhrobníku důlního úředníka (šichtmistra) Hartische na hřbitově v Měděnci z r. 1736	---	NPÚ ÚOP Ústí nad Labem	Vlastní zdroje	2022–2023
2.1.6	Aktualizovat program regenerace MPZ Horní Blatná	2-CZ	Město Horní Blatná	Rozpočet města, krajská dotace	2022–2023, průběžně
2.1.7	Aktualizovat program regenerace MPZ Jáchymov	1-CZ	Město Jáchymov	Rozpočet města, krajská dotace	2022–2023, průběžně
2.1.8	Aktualizovat program regenerace MPZ Krupka	4-CZ	Město Krupka	Rozpočet města, krajská dotace	2022–2023, průběžně
2.1.9	Definovat pohledově významné osy v komponentách statku a usilovat o jejich promítnutí do ÚPD	Všechny	NPÚ, ORP, obce, MRKH-E[7]	Vlastní zdroje, krajské dotace	2022–2023, průběžně

[7] Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, o.p.s.

2.2 Péče o hornickou krajinu, pozůstatky po dolování a důlní díla					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
2.2.1	Štola č. 1 – pravidelná kontrola stavu a údržba	1-CZ	Muzeum Sokolov	Vlastní zdroje, dotace Karlovarského kraje	Průběžně
2.2.2	Štola č. 1 – rozšíření prohlídky o důlní díla z 16. století na žíle Jan Evangelista	1-CZ	Muzeum Sokolov	Dotace Karlovarského kraje, národní dotace, dotace EU	2022–2027
2.2.3	Oprava hráze a revitalizace Městského rybníka v Jáchymově	1-CZ	Město Jáchymov	Dotační prostředky (MŽP, MMR)	2023–
2.2.4	Sanace vybraných vodních příkopů na území Hornické krajiny Jáchymov, zejména příkopu od Heinzova rybníka	1-CZ	Město Jáchymov, Lesy Jáchymov s.r.o.	Vlastní zdroje, dotace Karlovarského kraje, národní dotace, dotace EU	2022–
2.2.5	Obnova portálů historických štol v Hornické krajině Jáchymov, např. štoly Wasserlauf, štoly Václav, štoly Vysoká jedle	1-CZ	Město Jáchymov	Krajské a národní dotace	2022–2027
2.2.6	Štola Kryštof dolu Mauritius – pravidelná kontrola stavu a údržba	2-CZ	Město Abertamy	Vlastní zdroje	Průběžně
2.2.7	Vyřešit převod p.p.č. 1380/1 u dolu Mauritius na město Abertamy a dokončit opravu jímky pro osazení těžního stroje	2-CZ	Město Abertamy	Rozpočet města	2022–2023
2.2.8	Revitalizace areálu Červené jámy a Schneppovy pinky, odstranění náletových dřevin a polomů	2-CZ	Město Abertamy, Statek Abertamy	Vlastní zdroje, dotační prostředky	2022–2027
2.2.9	Obnova zabezpečení Schneppovy pinky	2-CZ	Statek Abertamy, Město Abertamy	Vlastní zdroje, dotační prostředky	2022–2027
2.2.10	Opravit oplocení Vlčí jámy a informační cedule na NS Vlčí jámy	2-CZ	Lesy ČR	Vlastní zdroje	2022–2023
2.2.10	Vodní příkop k dolu Mauritius – údržba revitalizované části, popř. obnova dalšího úseku	2-CZ	Spolek přátel dolu Mauritius, Město Abertamy	Krajská dotace	Průběžně a 2023–2027
2.2.11	Blatenský vodní příkop – kompletní obnova pod dohledem orgánů SPP	2-CZ	Povodí Ohře, s.p.	Vlastní prostředky, MŽP	2022–?

2.2.12	Štola Johannes – pravidelná kontrola stavu a údržba	2-CZ	Město Boží Dar, Služby Boží Dar s.r.o.	Vlastní zdroje, dotační prostředky	Průběžně
2.2.13	Štola Starý Martin – pravidelná kontrola stavu a údržba	4-CZ	Město Krupka	Vlastní zdroje, dotační prostředky	Průběžně
2.2.14	Velká pinka na Komáří hůrce – revitalizace areálu, odstranění náletové zeleně	4-CZ	Město Krupka	Národní dotace (MŽP), krajská dotace	2022–2027
2.2.15	Preisselberská pinka – revitalizace areálu, odstranění náletové zeleně	4-CZ	Město Krupka	Národní dotace (MŽP), krajská dotace	2022–2027
2.2.16	Zvážit možnost obnovy portálů některých historických štol zvláště v revíru Knötel	4-CZ	Město Krupka	Krajská dotace	2022–2027
2.2.17	Štola Panny Marie Pomocné – pravidelná kontrola stavu a údržba	5-CZ	Historické rudné doly Mědník z.s.	Vlastní zdroje, dotace Ústeckého kraje	Průběžně
2.2.18	Aktualizace metodiky péče o zeleň v KPZ Měděnec – Kovářská Háj s důrazem na vrch Mědník, zvážit odstranění náletových dřevin zvláště na severním svahu kopce	5-CZ	NPÚ ÚOP Ústí nad Labem		2022

2.3 Údržba a obnova nemovitých památek a dalšího architektonického a urbanistického dědictví

Číslo	Opatření	Komponenta	Garanti	Finanční zdroje	Termín
2.3.1	Motivovat vlastníky nemovitostí na území krajinných památkových zón, vlastníky KP a NKP k údržbě a obnově nemovitostí s využitím existujících dotačních titulů	Všechny	Obce, kraje	Národní, krajské dotace	Průběžně
2.3.2	Uspořádat semináře pro obyvatele obcí a podnikatelské subjekty na území statku o možnostech využití dotačních titulů na údržbu a obnovu nemovitostí	Všechny	MRKH-E, obce, kraje	Vlastní zdroje	Průběžně
2.3.3	Posilovat existující fondy měst na údržbu a obnovu soukromých nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, popř. zřídit nové	1-CZ, 4-CZ	Obce	Rozpočty měst	Průběžně
2.3.4	Dbát na pravidelnou údržbu veřejné zeleně v intravilánu obcí	Všechny	Obce	Obecní rozpočty, dotace krajů, MŽP aj.	Průběžně
2.3.5	Pokračování obnovy a restaurování nemovitých	1-CZ	Město Jáchymov,	Dotační prostředky KV	2022 a dále

	kulturních památek a dalších nemovitostí na území MPZ Jáchymov s využitím podpory KV kraje a programu Regenerace MPZ MK ČR, především: kostel Všech svatých – oprava hrázdění, sanační práce č. p. 8 - zpracování architektonické studie včetně restaurátorského průzkumu, kompletní obnova č. p. 12 č. p. 13 č. p. 23 č. p. 33 č. p. 117 č. p. 133 č. p. 134 č. p. 143 č. p. 148 č. p. 269 č. p. 275 č. p. 292 č. p. 507 č. p. 508 a další		vlastnící nemovitostí	kraje, MK ČR	
2.3.6	Motivovat vlastníky k opravě dalších významných nemovitostí na území MPZ Jáchymov, např. č. p. 72, 73, 74	1-CZ	Město Jáchymov, Karlovarský kraj	Národní a krajské dotace	Průběžně
2.3.7	Dům č. p. 284 – oprava štítové zdi objektu	1-CZ	Město Jáchymov	Rozpočet města, dotační prostředky	2022–
2.3.8	Oprava opěrných zdí, schodišť na území města Jáchymov	1-CZ	Město Jáchymov	Dotační prostředky	2022–2027
2.3.9	Rekonstrukce místních komunikací v Jáchymově (ul. Palackého, Na Valech, Husova)	1-CZ	Město Jáchymov	Dotační prostředky	2022–2027
2.3.10	Revitalizovat proluku po zbořeném Hornickém domu, po domu č. p. 9, nad č. p. 125 aj., resp. zvážit možnost dostavby	1-CZ	Město Jáchymov	Dotace EU, národní dotace, krajské dotace	Dlouhodobě

2.3.11	Rekonstrukce Šlikova hrádku a revitalizace okolního areálu s cílem zřídit zázemí pro pořádání kulturních akcí	1-CZ	Město Jáchymov	Dotační prostředky	2023–
2.3.12	Pokračovat v odstraňování náletových dřevin na vizuálně exponovaných místech	1-CZ	Město Jáchymov	Rozpočet města	Průběžně
2.3.13	Revitalizovat veřejná prostranství navazující na centrum města Abertamy na základě vypracované projektové studie	2-CZ	Město Abertamy	Dotační prostředky	2022–
2.3.14	Zahájit obnovu vily Zenker v Abertamech v rámci programu PZAD, popř. z dalších zdrojů	2-CZ	Karlovarský kraj	Program PZAD MK ČR	2022–
2.3.15	Pokračování obnovy a restaurování nemovitých kulturních památek na území MPZ Horní Blatná s využitím podpory KV kraje a programu Regenerace MPZ MK ČR, zejména kostela sv. Vavřince č. p. 29 č. p. 21	2-CZ	Město Horní Blatná, Římskokatolická farnost Ostrov, vlastníci nemovitostí	Dotace MK ČR, krajské dotace	2022 a dále
2.3.16	Motivovat vlastníky k opravě dalších významných nemovitostí na území MPZ Horní Blatná, např. č. p. 81, 121, 123, 197, ev. č. 5 aj.	2-CZ	Město Horní Blatná, Karlovarský kraj	Národní a krajské dotace	Průběžně
2.3.17	Údržba a obnova Rudé věže smrti, v první fázi oprava okapů, hromosvodů a střechy	3-CZ	KPV ČR, Karlovarský kraj	Národní a krajské dotace	2022–
2.3.18	Pokračování obnovy a restaurování nemovitých kulturních památek na území MPZ Krupka s využitím podpory UL kraje, programů Regenerace MPZ a PZAD MK ČR a dalších dotačních titulů, zejména kostel Nanebevzetí Panny Marie – restaurování stropu a další opravy kostel sv. Ducha – oprava schodiště a balustrády, oprava vnitřních omítek a podlahy kostel sv. Anny v Krupce – dokončení opravy ohradní zdi a zrestaurování dřevěné kruchty	4-CZ	Město Krupka	Programy PZAD a Regenerace MPZ MK ČR, programy MMR, Ústeckého kraje, vlastní zdroje	2022 a další roky

2.3.19	Dokončit opravu č. p. 21 v Krupce – muzea	4-CZ	Město Teplice, Ústecký kraj	Rozpočet města Teplice, dotace UL kraje	2022–2024
2.3.20	Motivovat vlastníky k opravě dalších významných nemovitostí na území MPZ Krupka	4-CZ	Město Krupka, Ústecký kraj	Dotace MK ČR, krajské dotace, Fond města Krupka	Průběžně
2.3.21	Zasadit se o zachování a obnovu aspoň části zbylých objektů v areálu dolu Měděnec, minimálně malé těžní věže a strojovny	5-CZ	MK ČR, NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, Ústecký kraj	Národní a krajské dotace	2022 a dále
2.3.22	Zvážit pravidelné ocenění vlastníků nemovitostí za příkladnou obnovu památek na území statku	Všechny	Karlovarský a Ústecký kraj	Krajské rozpočty	Průběžně

3. Cestovní ruch a turistická infrastruktura

3.1 Řízení cestovního ruchu, destinační management					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
3.1.1	Transformovat Destinační agenturu Krušné hory na zapsaný spolek s působností v obou krajích a nastavit způsob jejího financování	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, Karlovarský kraj, Ústecký kraj	Krajské rozpočty, obce	2022
3.1.2	Definovat role a kompetence jednotlivých aktérů v oblasti destinačního managementu	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, MRKH-E	---	2022
3.1.3	Zvážit vytvoření společné platformy aktérů cestovního ruchu na území statku	Všechny	Destinační agentura Krušné hory	---	2022
3.1.4	Vypracovat systém pro sběr dat z oblasti cestovního ruchu a jejich vyhodnocování s cílem získat hodnověrné statistiky	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, obce	Národní, krajské dotace	2022–2024
3.1.5	Zavést benchmarking marketingových aktivit srovnatelných památek světového dědictví	Všechny	MRKH-E, Destinační agentura Krušné hory	Vlastní zdroje	Dlouhodobě
3.1.6	Zvážit zapojení do mezinárodních sítí, např. World Heritage Journeys Europe, pro posílení cestovního ruchu	Všechny	MRKH-E	t.b.d.	2022–2024
3.1.7	Zvážit bližší spolupráci se středoevropskými hornickými městy na Seznamu světového dědictví (Kutná Hora, Banská Štiavnica, Tarnowskie Gory)	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje	2022–2024
3.1.8	Zpracovat studii proveditelnosti návštěvnických a vzdělávacích center statku a osazení informačního dopravního značení	Všechny	Karlovarský kraj	Dotace MK	2022
3.2 Dopravní infrastruktura, parkoviště					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
3.2.1	Jáchymov, tř. Dukelských hrdinů: vytvoření parkovacích ploch a rekonstrukce místní komunikace	1-CZ	Město Jáchymov	Rozpočet města, dotační prostředky	2022–

3.2.2	Abertamy: úprava parkoviště a vybudování WC v areálu Technických služeb	2-CZ	Město Abertamy	Rozpočet města, dotační prostředky	2022
3.2.3	Abertamy: vyřešit parkování u dolu Mauritius na Hřebečné	2-CZ	Město Abertamy	Rozpočet města, dotační prostředky	2022
3.2.4	Horní Blatná: navýšení počtu parkovacích míst, úprava plochy parkoviště pod náměstím	2-CZ	Město Horní Blatná	Rozpočet města, dotační prostředky	2022–
3.2.5	Zvážit zřízení odstavného parkoviště mezi Božím Darem a Ryžovnou (v b. č. Myslivny)	2-CZ	Město Boží Dar	Rozpočet města, dotační prostředky	2022–
3.2.6	Zvážit zřízení odstavného parkoviště na Bludné, např. na p.p.č. 1223/2 v k.ú. Pernink	2-CZ	Karlovarský kraj, Horský statek Abertamy	Krajská dotace	2022–
3.2.7	Loučná pod Klínovcem: vybudování parkovacího domu	Vně 5-CZ	Město Loučná pod Klínovcem	Rozpočet města, dotační prostředky	do 2027
3.3 Zařízení pro návštěvníky – muzea a expozice, infocentra					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
3.3.1	Muzeum Královská mincovna – rozšířit expozici o informace o statku	1-CZ	Muzeum Karlovy Vary	Vlastní zdroje, rozpočet Karlovarského kraje	2022–2023
3.3.2	Dům č. p. 8 v Jáchymově – po obnově přeměnit na sídlo neziskové organice, která bude prezentovat hornickou historii města	1-CZ	Město Jáchymov	Krajské a národní dotační prostředky	V návaznosti na dokončení obnovy
3.3.3	Zpracovat projektovou dokumentaci pro vydání ÚP a SP pro rekonstrukci historického objektu celnice na Božím Daru a její přeměnu na Krušnohorské muzeum Miriquidi zaměřené na Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a nabídku turistických služeb	2-CZ	Město Boží Dar	vlastní zdroje, dotace Karlovarský kraj	2022
3.3.4	Vybudování Krušnohorského muzea Miriquidi	2-CZ	Město Boží Dar	Dotace EU	2023–2027
3.3.5	Dokončit vybudování Muzea rukavičkářství v Abertamech s doprovodnou expozicí o místním hornictví	2-CZ	Město Abertamy	Dotace EU	2022–2023
3.3.6	Rozšířit prostory muzea v Horní Blatné v zadní části domu a rozšířit zdejší expozici	2-CZ	Město Horní Blatná	Dotace KV kraje, dotace EU	2023–2026
3.3.7	Zvážit odkup pozemků 1393/1, 1393/2, 1393/3 a	2-CZ	Město Abertamy,	Rozpočet města,	2022–2023

	1396/1 v NKP Důl Mauritius pro účely vybudování technického skanzenu a zamezení nežádoucích rozvojových vlivů		Karlovarský kraj	krajský rozpočet	
3.3.8	Zvážení možností vybudování Montanparku (technického skanzenu, archeoparku) s replikami historických důlních a úpravárenských strojů a dalšího vybavení a nářadí pro názornou edukaci zážitkovou formou (mezi doly Svornost a Josef v Jáchymově, u dolu Mauritius nebo v jiném vybraném místě)	1-CZ, 2-CZ	t.b.d.	Dotace EU	Od 2022
3.3.9	Dokončit přívod vody ke vstupnímu objektu dolu Mauritius s cílem rozšířit služby pro návštěvníky	2-CZ	Město Abertamy	Rozpočet města, dotační prostředky	2022–2023
3.3.10	Zvážit zřízení výstavní síně v prostorách kaple sv. Kříže v Horní Blatné (v souladu s rozvojovou strategií mikroregionu), připomínající místní významné osobnosti (např. básník Hans Soph, páter Adalbert Hahn) a sloužící eventuálně i pro koncertní účely	2-CZ	Město Horní Blatná	Národní a krajské dotace, dotace EU	2022 a dále
3.3.11	Další rozšíření expozice v Rudé věži smrti, zřízení mezinárodního památníku a vzdělávacího centra, a to i v návaznosti na studii obnovy a využití areálu, kterou již v roce 2011 vypracovaly Národní památkový ústav a Národní muzeum	3-CZ	Konfederace politických vězňů ČR ve spolupráci s dalšími partnery	Evropské, národní, krajské dotace	2023–2027
3.3.12	Znovuzřízení expozice cínového hornictví v Muzeu Krupka	4-CZ	Muzeum Teplice, Ústecký kraj	Vlastní zdroje, krajské dotace	V závislosti na dokončení rekonstrukce objektu
3.3.13	Zvážit vybudování Muzea krušnohorských polodrahokamů v Měděnci	5-CZ	Obec Měděnec	Evropské, národní, krajské dotace	2022–
3.3.14	Modernizace infocentra v Loučné pod Klínovcem	Vně 5-CZ	Město Loučná p. K.	Národní a krajské dotace, dotace EU	do 2027
3.3.15	Usilovat o certifikaci dosud necertifikovaných infocenter podle národní metodiky	Všechny	Provozovatelé infocenter	Vlastní zdroje	Průběžně
3.3.16	Navázat užší spolupráci s infocentry mimo území statku	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, MRKH-E	Vlastní zdroje	Průběžně

3.4 Zařízení pro návštěvníky – turistické a cykloturistické trasy, značení turistických cílů					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
3.4.1	Vytvořit evidenci doplňkového mobiliáře a související infrastruktury na trasách pro pěší a na cyklostezkách (odpočívadla a přístřešky, informační tabule, odpadkové koše apod.), pravidelně sledovat jeho stav a zajišťovat údržbu	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, obce, Lesy ČR, provozovatelé turistických zařízení	Národní a krajské dotace	2022–2023, průběžně
3.4.2	Budovat další infrastrukturu pro pěší turisty a cyklisty (půjčovny vybavení, dobíjecí stanice apod.)	Všechny	Obce	Národní a krajské dotace, dotace EU	Průběžně
3.4.3	Udržovat značení turistických tras	Všechny	KČT	Krajské dotace	Průběžně
3.4.4	Instalovat plakety světového dědictví na vybraných lokalitách na území statku	Všechny	MRKH-E ve spolupráci s obcemi a vlastníky objektů	Vlastní zdroje	2022
3.4.5	Zvážit instalaci velkých informačních tabulí pro každou komponentu statku	Všechny	MRKH-E	Krajské dotace	2022–2023
3.4.6	Zajistit osazení značek IS23 na hlavních silničních příjezdech na území statku	Všechny	Karlovarský kraj, Ústecký kraj	Rozpočty krajů	2022-2023
3.4.7	Doplnit značky IS 24 v místech, kde ještě scházejí	Všechny	Obce	Rozpočty obcí, krajské dotace	2022–2024
3.4.8	Provést revizi a vyhodnocení naučných stezek na území statku s doporučením pro jejich úpravu v souladu s hodnotami statku, popř. doplnění	Všechny	Welterbeverein Montanregion + MRKH-E	Fond malých projektů	2022
3.4.9	Provést revizi zanesení naučných stezek do map na mapy.cz a doplnit chybějící	Všechny	MRKH-E ve spolupráci s obcemi	Vlastní zdroje	2022–2023
3.4.10	Zařadit (doplnit) souhrnné informace naučných stezkách na vybraný turistický webový portál	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, Živý kraj	Krajské dotace	2023
3.4.11	Zvážit vybudování nových pohodlných tras pro pěší podél někdejších vodních příkopů v Jáchymově (vrch Šance, Eliášské údolí)	1-CZ	Město Jáchymov	Krajská dotace	2023–2027
3.4.12	Vybudovat krátkou naučnou trasu v okolí dolu Mauritius s informačními tabulkami	2-CZ	Spolek přátel dolu sv. Mauritius	Vlastní zdroje	2022
3.4.13	Zvážit vybudování vyhlídkové plošiny u Vlčích jam na	2-CZ	Lesy ČR	Vlastní zdroje	2022 a dále

	Blatenském vrchu				
3.4.14	Zpřístupnit prohlídkovou trasu od kostela Nanebevzetí Panny Marie ke středověké zvonici	4-CZ	Město Krupka	Vlastní zdroje, krajská dotace	2022–
3.4.15	Vyznačit pozůstatky hornické činnosti v revíru Knötel v Krupce	4-CZ	Město Krupka	Dotace MK	2022
3.4.16	Pořídit nové, vícejazyčné popisné tabulek pro hlavní zajímavosti a exponáty ve štole Starý Martin	4-CZ	Město Krupka	Dotace MK	2022

4. Prezentace a propagace statku

4.1 Informační materiály					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
4.1.1	Vytvořit jednotný leták o statku, který bude k dispozici ve všech IC na území statku a na dalších místech, sjednotit nabídku IC v oblasti informací o statku	Všechny	Karlovarský kraj, Ústecký kraj, MRKH-E	Krajské rozpočty	2022
4.1.2	Zhotovit jednotné stojany na informační materiály o statku, které budou umístěné v IC na území statku, popř. dalších zařízeních	Všechny	Karlovarský kraj, Ústecký kraj	Krajské rozpočty	2022
4.1.3	Provést revizi existujících informačních materiálů o statku a jednotlivých lokalitách na jeho území a jejich aktuálnosti a navrhnout jejich doplnění	Všechny	MRKH-E ve spolupráci s IC a zájmovými sdruženími	Vlastní zdroje	2022
4.1.4	Sledovat dostupnost informačních materiálů v IC a dalších turistických zařízeních na území statku a v případě jejich nedostatku zajistit dotisk	Všechny	MRKH-E ve spolupráci s IC a turistickými zařízeními	Dotační prostředky KV a UL kraje	Průběžně
4.1.5	Zavést jednotný grafický vzhled informačních materiálů týkajících se statku s využitím grafického manuálu pro saskou část statku	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, MRKH-E	Dotační prostředky KV a UL kraje	Od 2022 průběžně
4.1.6	Průběžně aktualizovat obsah webu montanregion.cz jako hlavního informačního portálu pro českou část statku, doplňovat informace i ze saské části statku	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje, dotace KV	Průběžně
4.1.7	Aktualizovat weby obcí, pokud jde o informace týkající se statku, zajistit link na web montanregion.cz a umístění loga světového dědictví	Všechny	Obce ve spolupráci s MRKH-E	Rozpočty obcí	2022
4.1.8	Zajistit existenci aspoň základní informace o statku na webech provozovatelů turistických zařízení	Všechny	Provozovatelé webů na popud MRKH-E		Průběžně
4.1.9	Aktualizovat a doplnit fotobanku statku pro potřeby informačních materiálů	Všechny	MRKH-E, obce	Národní, krajské dotace	2022–2023, průběžně
4.1.10	Pořídit videospoty o lokalitách statku (doplnit existující)	Všechny	MRKH-E, obce	Národní, krajské dotace	2022–2023, Průběžně
4.1.11	Vytvořit popularizační publikaci Naučné stezky na	Všechny	MRKH-E	Dotace MK	2022

	území Krušných hor				
4.1.12	Vytvořit letáky k nové expozici muzea rukavičkářství v Abertamech	2-CZ	Město Abertamy	Rozpočet města, dotační prostředky	2022
4.1.13	Vytvořit společný leták (brožuru) o všech turistických cílech v Abertamech	2-CZ	Město Abertamy	Rozpočet města, dotační prostředky	2022–2023
4.1.14	Zhotovit brožuru Krupka – cínové dědictví	4-CZ	Město Krupka	Rozpočet města, dotační prostředky	2022
4.1.15	Zhotovit brožuru pro děti s omalovánkami, pověstmi a vyprávěními na téma hornictví a světové dědictví	4-CZ	Město Krupka	Dotace MK	2022
4.1.16	Doplnit údaje o lokalitách v české části statku do aplikace pro mobilní telefony WelterbeApp připravené na saské straně	Všechny	MRKH-E	Krajské dotace	2022–2023
4.2 Nabídka produktů cestovního ruchu					
Číslo	**Opatření**	**Komponenta**	**Garanti**	**Finanční zdroje**	**Termín**
4.2.1	Vytvořit nabídku výletů po různých lokalitách statku a turistických balíčků pro různé cílové skupiny domácích i zahraničních návštěvníků (rodiny s dětmi, senioři, singles, odborníci)	Všechny	Destinační agentura Krušné hory, Živý kraj, MRKH-E	Vlastní zdroje, krajské dotace	2022–2023, průběžně
4.2.2	Navázat partnerství s vybranými cestovními kancelářemi a agenturami při prodeji produktů cestovního ruchu	Všechny	Živý kraj, Destinační agentura Krušné hory		Průběžně
4.2.3	Navázat bližší spolupráci s Léčebnými lázněmi Jáchymov a dalšími soukromými subjekty a vytvořit pro ně nabídku výletů pro jejich zákazníky (propojení nabídky tradičních lázeňských/wellness služeb s jinými volnočasovými aktivitami)	2 CZ, všechny	Destinační agentura Krušné hory, Živý kraj, MRKH-E	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
4.2.4	Podílet se na organizaci zážitkových dnů (Erlebnistage) na území statku pořádaných vždy na počátku června sdružením Tourismusverband Erzgebirge a zaměřených zvláště na rodiny s dětmi	Všechny	Provozovatelé důlních děl, muzeí a dalších expozic	Vlastní zdroje	Průběžně
4.2.5	Podporovat rozvoj specifických druhů dopravy (pendlbusy – Montanbusy, cyklobusy aj.)	Všechny	Kraje, destinační agentury	Krajské dotace	Průběžně

4.2.6	Dále rozvíjet rezervační a odbavovací portál na webu montanregion.cz	Všechny	MRKH-E ve spolupráci s provozovateli návštěvnických zařízení	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
4.2.7	Zvážit zavedení systému turistické/slevové karty pro více turistických cílů	Všechny	Destinační agentury	Po dohodě s provozovateli turistických cílů	2022–
4.3 PR a marketing					
4.3.1	Pořádat tiskové konference pro regionální i celostátní média s cílem informovat o novinkách v rozvoji statku, turistické infrastruktury a plánovaných záměrech	Všechny	MRKH-E, destinační agentury, kraje		Průběžně, aspoň 1x ročně
4.3.2	Pořádat press tripy – tematické zájezdy pro česká celostátní a regionální média s cílem představit montánní památky statku a podnítit zájem veřejnosti o něj	Všechny	Destinační agentury ve spolupráci s agenturou CzechTourism		Průběžně, aspoň 1x za 2 roky
4.3.3	Propagovat statek na domácích a zahraničních veletrzích	Všechny	Živý kraj, Destinační agentura Krušné hory, MRKH-E	Krajské dotace, evropské dotace	Průběžně
4.3.4	Prověřit možnosti propagace statku a turistických cílů na venkovních/vnitřních reklamních plochách a zajistit umístění bannerů/billboardů	Všechny			
4.3.5	Zvážit další možnosti v oblasti PR a marketingu • spolupráce s influencery • placené PR články a reklama • tematické soutěže na podporu propagace regionu prostřednictvím sociálních sítí, rozhlasu apod. • vydávání turistického časopisu	Všechny			

5. Vzdělávací a osvětová činnost, zapojení veřejnosti, zájmových spolků a sdružení

Číslo	Opatření	Komponenta	Garanti	Finanční zdroje	Termín
5.1	Trvale usilovat o to, aby hodnoty statku byly známé a oceňované obyvateli obcí na území statku, zvláště pak mladé generaci	Všechny	MRKH-E, kraje, obce	Vlastní zdroje, dotační prostředky	Dlouhodobě
5.2	Vytvořit a realizovat edukační programy o památce světového dědictví a pořádat exkurze pro žáky a studenty základních a středních škol v regionu, i s využitím podkladů vzniklých na české a saské straně Krušných hor v rámci projektu Naše světové dědictví	Všechny	t.b.d.	t.b.d.	2022–2023, průběžně
5.3	Pořádat přednášky nebo semináře o památce světového dědictví pro pedagogy základních a středních škol	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje	Průběžně
5.4	Pořádat přednášky, semináře a exkurze pro pracovníky infocenter, návštěvnických zařízení spolků a sdružení i mimo území statku	Všechny	MRKH-E	Vlastní zdroje	Průběžně
5.5	Uspořádat informačně-osvětové akce pro obyvatele obcí statku („Dny otevřených dveří“) s cílem zvýšit jejich informovanost o hodnotách statku a výhodách, které jim může zápis na Seznam světového dědictví přinést	Všechny	MRKH-E ve spolupráce s obcemi a zájmovými sdruženími	Vlastní zdroje	Průběžně
5.6	Pořádat semináře pro podnikatele a provozovatele turistických zařízení na území statku s cílem zvýšit jejich informovanost o hodnotách statku a výhodách, které jim může zápis na Seznam světového dědictví přinést včetně přehledu možností účasti na dotačních programech	Všechny	MRKH-E ve spolupráce s obcemi a zájmovými sdruženími	Vlastní zdroje	Průběžně, aspoň jednou za dva roky
5.7	Zvyšovat povědomí české veřejnosti o komponentách v saské části statku s cílem zvýšit vnímání jeho přeshraničního charakteru	Všechny	MRKH-E, Destinační agentura Krušné hory, Živý kraj a další aktéři	Vlastní zdroje, dotační prostředky	Průběžně
5.8	Uspořádat průzkum veřejného mínění obyvatel o	Všechny	Kraje, destinační	Krajské rozpočty	2023–2024

	rozvoji turistického ruchu na území statku a o jejich postoji ke statku světového dědictví		agentury		
5.9	Vytvořit platformu pro pravidelná setkání zástupců spolků, zájmových sdružení, MAS apod. s cílem informovat se o podnikaných a plánovaných aktivitách a koordinovat akce na území statku a v jeho okolí	Všechny	MRKH-E, Destinační agentura Krušné hory	---	
5.10	Zvážit vznik edukačního/badatelského centra pro uschování a prezentaci tištěných a audiovizuálních informací o statku a organizaci vzdělávacích programů, např. při Muzeu Královská mincovna nebo plánovaném Muzeu Miriquidi na Božím Daru. Centrum by mělo napomáhat výchově místních obyvatel a žáků základních a středních škol a zvyšovat jejich povědomí o kulturním dědictví regionu, podílet se na propagaci a popularizaci montánního dědictví Krušnohoří a propagaci statku jako turistické destinace nadregionálního významu.	Všechny	t.b.d.	Evropské, národní, krajské dotace	Dlouhodobě
5.11	V edukační osvětové činnosti klást důraz na specifika statku a jeho jedinečnost (např. ražba tolaru, významné osobnosti, těžba uranu, přelomové vynálezy)	Všechny	Všichni	---	Dlouhodobě

6. Věda a výzkum

Číslo	Opatření	Komponenta	Garanti	Finanční zdroje	Termín
6.1	Dokumentace Blatenského vodního příkopu po dobu jeho opravy a prezentace výsledků	2-CZ	NPÚ ÚOP Loket	NPÚ, MK	od 2021 do skončení opravy
6.2	Středověká těžba cínu v centrálních Krušných horách – archivní rešerše, archeologický průzkum, dokumentace, prezentace	2-CZ	ÚAPP Most	Dotace EU	2023–2026
6.3	Průzkum a dokumentace montánních pozůstatků v nárazníkové zóně komponenty 5-CZ	5-CZ	NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, MRKH-E	Národní a krajské dotace	2022–2024
6.4	Průzkum a dokumentace montánních pozůstatků v dalších rudních revírech Krušných hor mimo území statku s cílem rozšířit znalosti o hornické minulosti regionu a do budoucna rozšířit možnosti nabídky pro turisty	---	NPÚ, MRHK-E aj.	t.b.d	Průběžně
6.5	Transkripce a překlad archivních dokumentů o vybraných důlních revírech statku	1-CZ, 2CZ aj.	Zájmové hornické spolky	Dotace z FMP	2022–2023
6.6	Výroba kobaltových barev v Krušných horách – rešerše historických pramenů, terénní průzkum, dokumentace, prezentace	2-CZ	MRKH-E, NPÚ ÚOP Loket, ÚAPPM, partneři v Sasku	národní dotace, dotace EU	Po 2022
6.7	Srovnání stavební dispozice renesančních měšťanských domů v Jáchymově a její ovlivnění architekturou starších báňských center střední Evropy (Sasko, Slovenské Rudohoří, Schwaz s cílem prokázat kulturní propojení Jáchymova s jinými hornickými středisky střední Evropy	1-CZ	NPÚ ÚOP Loket,		

7. Kulturní život, zachování nehmotného dědictví

Číslo	Opatření	Komponenta	Garanti	Finanční zdroje	Termín
7.1	Usilovat o rozvíjení aktivit na podporu místních tradic (řemeslných, kulinářských, hudebních apod.).	Všechny	Obce	Rozpočty obcí, dotační prostředky	Průběžně
7.2	Abertamská pouť	2-CZ	Město Abertamy	Vlastní zdroje, krajské dotace, dotace EU	Průběžně
7.3	Anenská pouť na Božím Daru, Česko-saský řezbářský plenér	2-CZ	Město Boží Dar	Vlastní zdroje, krajské dotace, dotace EU	Průběžně
7.4	Ježíškovy vánoční trhy	2-CZ	Město Boží Dar	Vlastní zdroje, krajské dotace, dotace EU	Průběžně
7.5	Vavřinecké slavnosti – Horní Blatná	2-CZ	Město Horní Blatná	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.6	Svatováclavské slavnosti – Ryžovna	2-CZ	Krušnohorský spolek Abertamy, město Boží Dar	Vlastní zdroje, krajské dotace, dotace EU	Průběžně
7.7	Hřebečenský montánní výšlap	2-CZ	Spolek přátel dolu sv. Mauritius	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.8	Jáchymovská pouť	1-CZ	Město Jáchymov	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.9	Jáchymovské dožínky	1-CZ	Nadace St. Joachim	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.10	Jáchymovské peklo	1-CZ	Konfederace politických vězňů	Vlastní zdroje, národní/krajské dotace	Průběžně
7.11	Mariánské poutní slavnosti – Krupka	4-CZ	Město Krupka	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.12	Hornická pouť – Měděnec	5-CZ	Obec Měděnec	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.13	Měděnecké krušení	5-CZ	Historické rudné doly Mědník, z.s.	Vlastní zdroje, krajské dotace	Průběžně
7.14	Usilovat o využívání regionálních specifik, regionálních produktů a potravin v oblasti	Všechny	Destinační agentury		Průběžně

	cestovního ruchu včetně podpory míst jejich prodeje				

C14. Implementace Management Planu

Management Plan sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je základním nástrojem řízení pro zajištění efektivní ochrany výjimečné světové hodnoty a zachování autenticity a integrity statku. Skládá se ze společné mezinárodní části a ze dvou národních Management Planů. Jako otevřený dokument bude reagovat na aktuální potřeby správy statku, vždy však s přihlédnutím k hlavním cílům Management Planu. Implementace Management Planu bude probíhat na základě systému správy statku popsaného v analytické části Management Planu (viz kap. C5.5).

Současná aktualizace Management Planu na roky 2022–2026 byla projednána a schválena zastupitelstvy dotčených obcí a byla projednána i s dalšími aktéry (garanty) zmiňovanými v návrhové části Management Planu.

Národním koordinačním místem pro implementaci Management Planu české části sériového statku je obecně prospěšná společnost Montanregion Krušné hory – Erzgebirge se správní radou složenou ze zástupců dotčených měst a obcí. Výkonným orgánem je kancelář koordinátora v čele s koordinátorem (site managerem).

Site manager bude pravidelně informovat správní radu o.p.s. Montanregion Krušné hory – Erzgebirge o stavu implementace české části Management Planu a bude jí podávat návrhy na jeho další doplnění. O aktualizaci Management Planu bude rozhodovat správní rada. Koordinátor bude také připravovat návrhy na aktualizaci Management Planu, které vzejdou na mezinárodní úrovni z doporučení Bilaterální řídicí skupiny a/nebo Bilaterální pracovní skupiny a na národní úrovni z monitorovacích zpráv připravovaných NPÚ. SIte manager se bude podílet na zajišťování finančních prostředků k zajištění realizace Management Planu. Při plnění svých úkolů bude úzce spolupracovat s organizacemi státní památkové péče, s odděleními krajských úřadů v Karlových Varech a Ústí nad Labem příslušnými pro oblast památkové péče, kultury a cestovního ruchu, příslušnými obcemi s rozšířenou pravomocí a s místními samosprávami.

Přílohy

Příloha 1

Společné prohlášení Karlovarského kraje, Ústeckého kraje a významných krušnohorských hornických měst Jáchymov, Boží Dar, Horní Blatná, Abertamy, Krupka a obce Měděnec ze dne 30. dubna 2012

.

Společné prohlášení Karlovarského kraje, Ústeckého kraje a významných krušnohorských hornických měst Jáchymov, Boží Dar, Horní Blatná, Abertamy, Krupka a obce Měděnec

V Jáchymově 30. dubna 2012

Příloha 2

Smlouva o partnerství mezi Ústeckým krajem, Karlovarským krajem, městem Jáchymov, městem Boží Dar, městem Krupka, městem Abertamy, obcí Měděnec a městem Horní Blatná ze dne 2. května 2013

Smlouva o partnerství
uzavřená dle ust. § 51 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Smluvní strany

Ústecký kraj sídlo: Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem IČO: 70892156 DIČ: CZ70892156 zastoupený: Oldřich Bubeníček, hejtman	**Karlovarský kraj** sídlo: Závodní 353/88, 360 21 Karlovy Vary IČO: 70891168 DIČ: CZ70891168 zastoupený: PaedDr. Josef Novotný, hejtman
(dále jen „kraje“)	
Město Jáchymov sídlo: náměstí Republiky 1, 362 51 Jáchymov IČO: 00254622 zastoupené: Ing. Bronislavem Grulichem, starostou	**Město Boží Dar** sídlo: Boží Dar 1, 362 62 Boží Dar IČO: 00480002 zastoupené: Ing. Janem Horníkem, starostou
Město Krupka sídlo: Mariánské nám. 22, 417 42 Krupka IČO: 00266418 zastoupené: Ing. Zdeňkem Matoušem, starostou	**Město Abertamy** sídlo: Farní 2, 362 35 Abertamy IČO: 00254398 zastoupené: Zdeňkem Lakatošem, starostou
Obec Měděnec sídlo: Nádražní 212, 431 84 Měděnec IČO: 00262030 DIČ: CZ00262030 zastoupená: Valérií Markovou, starostkou	**Město Horní Blatná** sídlo: Náměstí S. Vavřince 1, 362 37 Horní Blatná IČO: 00480002 zastoupené: Robertem Petrem, starostou
(dále jen „obce“)	

(společně také jako „partneři“)
uzavřeli níže uvedeného dne, měsíce a roku smlouvu o partnerství (dále jen „smlouva“):

Článek I
Předmět a účel smlouvy

1. Předmětem této smlouvy je vymezení úlohy a odpovědnosti partnerů, jakož i úprava jejich vzájemných práv a povinností při realizaci projektu dle odst. 2 tohoto článku smlouvy.
2. Účelem této smlouvy je zajistit realizaci projektu **„Hornická kulturní krajina Krušnohoří: návrh k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví a zajištění správy potenciálního světového statku“** (dále jen „projekt“). Projekt má tři fáze:
   a) Příprava a zpracování nominační dokumentace a podání návrhu k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví, (dále jen „příprava nominace“);
   b) hodnocení nominačního návrhu poradními organizacemi Výboru světového dědictví – 2014–2015 (dále jen „hodnocení nominačního návrhu“);
   c) správa statku světového dědictví – fáze se uplatňuje pouze v případě zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví (též jen „Seznam světového dědictví“).

3. Partneři jsou povinni při realizaci projektu postupovat dle ustanovení uvedených v této smlouvě. Partneři vyvinou veškeré úsilí, aby byly splněny jejich úlohy v rámci partnerství dle této smlouvy.

Článek II
Práva a povinnosti smluvních stran

Partneři se dohodli, že se budou spolupodílet na realizaci projektu uvedeného v čl. I odst. 2 smlouvy tak, že:

1. Kraje budou provádět zejména tyto činnosti:
    a. Příprava nominační dokumentace:
        - koordinace činností v rámci projektu v těsné spolupráci s koordinátorem projektu za Českou republiku;
        - působení v česko-německé „smíšené pracovní skupině“ (dále též „pracovní skupina“) a podíl na zajišťování jejích činností pro účely projektu;
        - podíl na zajišťování činností česko-německé „řídící skupiny“ pro účely projektu;
        - finanční a organizačně-technické řízení projektu;
        - ustavení zpracovatelského týmu nominační dokumentace (dále jen „zpracovatel“);
        - podíl na zpracování dokumentace;
        - zajištění prostor, materiálně technického vybavení a podmínek pro činnost pracovní skupiny a zpracovatele;
        - zadání zpracování nominační dokumentace (dále jen „dokumentace“);
        - poskytování podkladů, informací a dat zpracovateli dokumentace potřebných pro její zpracování;
        - ustanovení správce statku pro účely jeho budoucí správy a udržitelnosti projektu;
        - příprava kroků k zajištění naplňování Management Planu;
        - projednání podstatných změn projektu a dokumentace s partnery v průběhu jeho zpracování;
        - zajištění spolupráce a součinnosti se saskými partnery v rámci projektu a provádění administrativně nezbytných úkonů při komunikaci se saskou stranou (např. předávání podkladů, účast na jednáních apod.);
        - průběžné informování partnerů o průběhu realizace projektu;
        - zabezpečení propagace, publicity a prezentace projektu veřejnosti.
    b. Hodnocení nominačního návrhu:
        - komunikace ve věci zpracovaného nominačního návrhu s Centrem světového dědictví, s Ministerstvem kultury České republiky, Národním památkovým ústavem a provádění administrativně nezbytných kroků při této komunikaci (např. předávání informací, podkladů apod.);
        - podíl na zajištění průběhu hodnocení návrhu k zápisu na Seznam světového dědictví hodnotiteli poradních organizací Výboru světového dědictví, včetně poskytování vyžádaných informací;
        - v případě potřeby zajištění doplňujících podkladů a informací v procesu hodnocení návrhu;
        - zabezpečení propagace, publicity a prezentace projektu veřejnosti.
    c. Správa statku světového dědictví (v případě úspěšného zápisu statku na Seznam světového dědictví):
        - podíl na zajištění další činnosti pracovní skupiny a činnosti správce statku;
        - zajištění naplňování Management Planu a jeho aktualizace;
        - zabezpečení propagace, publicity a prezentace projektu veřejnosti.

2. Obce budou provádět zejména tyto činnosti:
    a. Příprava nominační dokumentace:

- zajištění prostor, materiálně technického vybavení a podmínek pro činnost pracovní skupiny a zpracovatele;
- podíl na zpracování dokumentace;
- poskytování podkladů, informací a dat zpracovateli dokumentace potřebných pro její zpracování;
- poskytování konzultace zpracovateli při zpracování dokumentace, jejích změn a doplnění;
- navrhování případných změn a doplnění dokumentace;
- nominování svých zástupců pro účely jednání pracovní skupiny a podílet se na její činnosti;
- podíl na zabezpečení propagace, publicity a prezentace projektu veřejnosti.

b. Hodnocení nominačního návrhu:
- poskytování případných konzultací pro účely hodnocení nominačního návrhu.

c. Správa statku světového dědictví:
- zabezpečování funkce a činnosti správce statku;
- zajišťování další činnosti pracovní skupiny a činnosti správce statku;
- podíl na naplňování a aktualizaci Management Planu;
- podíl na propagaci, publicitě a prezentaci projektu veřejnosti.

3. Partneři se zavazují:
   a. nést plnou odpovědnost za realizaci činností, které mají vykonávat dle této smlouvy.
   b. vyčlenit v rámci svých rozpočtů finanční prostředky na zajištění činností definovaných touto smlouvou. Karlovarský a Ústecký kraj se zavazují vyčlenit v rámci svých ročních rozpočtů každý 1/4 celkových ročních nákladů. Obce se zavazují společně uhradit 2/4 celkových ročních nákladů. Finanční částka potřebná pro finanční krytí na každý kalendářní rok bude stanovena nejpozději ve 4. čtvrtletí roku předchozího. Zajištění činností uvedených v čl. II., bodě 1, odst. c) bude řešeno dodatkem k této smlouvě.
   c. jednat způsobem, který neohrožuje realizaci projektu a zájmy ostatních partnerů.
   d. poskytovat si veškeré informace týkající se realizace projektu, zejména doplňující informace související s realizací projektu, dosažených výsledků projektu a související dokumentace.
   e. po celou dobu realizace a udržitelnosti projektu dodržovat právní předpisy České republiky, a to s důrazem na předpisy v oblasti památkové péče;
   f. při realizaci činností dle této smlouvy uskutečňovat propagaci a prezentaci projektu v předem ujednaném rozsahu;
   g. neprodleně se vzájemně informovat o veškerých změnách, které u některého z nich nastaly ve vztahu k projektu nebo změnách souvisejících s činnostmi, které realizuje dle této smlouvy.

Článek III
Oprávněné osoby

1. Jednání mezi partnery v rámci této smlouvy, s výjimkou uzavírání dodatků k této smlouvě, budou probíhat prostřednictvím oprávněných osob, jejichž seznam bude uveden v zápise ustanovující český tým smíšené pracovní skupiny. Kterýkoli z partnerů je oprávněna učinit změny týkající se oprávněných osob. Změny týkající se oprávněných osob jsou účinné ode dne, kdy budou písemně oznámeny ostatním partnerům.

2. Uzavírat dodatky k této smlouvě mohou pouze oprávnění zástupci smluvních stran za splnění zákonem daných podmínek.

Článek IV
Trvání smlouvy

Smlouva se uzavírá na dobu realizace projektu.

Článek V
Ukončení smlouvy

K ukončení smlouvy může dojít na základě písemné dohody smluvních stran.

Článek VI
Ostatní ustanovení

1. Partneři jsou povinni vzájemně se informovat o skutečnostech rozhodných pro plnění této Smlouvy, a to bez zbytečného odkladu.
2. Partneři jsou povinni jednat při realizaci projektu eticky, korektně, transparentně a v souladu s dobrými mravy.
3. Při zániku partnera přecházejí jeho práva a povinnosti na právního nástupce.
4. Jakékoliv změny této smlouvy lze provádět pouze na základě dohody všech partnerů, formou písemných číslovaných dodatků, podepsaných oprávněnými zástupci smluvních stran.
5. Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem podpisu všech smluvních stran.
6. Vztahy smluvních stran blíže neupravené se řídí zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a dalšími obecně závaznými právními předpisy České republiky.
7. Každý z partnerů je povinen zdržet se jakékoliv činnosti, jež by mohla znemožnit nebo ztížit dosažení účelu této smlouvy. Partneři se dohodli na tom, že jakýkoli spor vzniklý při plnění ustanovení této smlouvy bude řešen jednáním mezi nimi, přičemž partneři se zavazují učinit všechna potřebná opatření proto, aby společným jednáním dospěli k smírnému řešení.
8. Tato smlouva je vyhotovena v osmi vyhotoveních, z nichž každý z partnerů obdrží po jednom vyhotovení.
9. Tato smlouva nabyla účinnosti na základě usnesení
   zastupitelstva Ústeckého kraje č. 33/31Z/2012 z 5. 9. 2012;
   zastupitelstva Karlovarského kraje č. ZK 316/09/12 z 13. 9. 2012;
   zastupitelstva města Jáchymov č. 5.1 z 12. 9. 2012;
   zastupitelstva města Boží Dar č. 36 z 13. 8. 2012;
   zastupitelstva města Krupka č. 8 z 18. 2. 2013;
   zastupitelstva města Abertamy č. 136/12/R21 z 20. 9. 2012;
   zastupitelstva města Horní Blatná č. 2 z 17. 9. 2012;
   zastupitelstva obce Měděnec č. 218/13 z 25. 2. 2013.
10. Partneři prohlašují, že tato smlouva byla sepsána na základě jejich pravé a svobodné vůle, nikoliv v tísni ani za jinak nápadně nevýhodných podmínek.

V Krupce dne 2. května 2013

Příloha 3

Mapy zobrazující rozsah komponent, umístění elementů světového dědictví a prvky ochrany

Mapa č.	Popis	Komponenta	Měřítko	Rozměr	Copyright
CZ/01.b	Hornická krajina Jáchymov	1-CZ	1:25.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013
CZ/02.b	Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2-CZ	1:50.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 50 © ČÚZK 2013
CZ/02.1.b	Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2-CZ	1:25.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013; WMS DTK 25 © Staatsbetrieb GeoSN
CZ/02.2.b	Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2-CZ	1:25.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013; WMS DTK 25 © Staatsbetrieb GeoSN; ©2017 Projektgruppe IWTG, © 2017 GeoSN DTK
CZ/02.3.b	Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2-CZ	1:25.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013; WMS DTK 25 © Staatsbetrieb GeoSN
CZ/02.4.b	Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná	2-CZ	1:25.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013; WMS DTK 25 © Staatsbetrieb GeoSN
CZ03.a	Rudá věž smrti	3-CZ	1:2 000	A3	(CC BY-SA) NPÚ 2017 © ČÚZK 2017
CZ/04.b	Hornická krajina Krupka	4-CZ	1:20.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013
CZ/05.a	Hornická krajina Mědník	5-CZ	1:25.000	A3	(CC BY-SA) NPÚ, Nature (CC BY) AOPK ČR 2013; ZM 25 © ČÚZK 2013

12°51'0"E 12°52'0"E 12°53'0"E 12°54'0"E 12°55'0"E 12°56'0"E

50°24'0"N 50°23'0"N 50°22'0"N 50°21'0"N

Principal elements

1.1-CZ Jáchymov Mining town
1.2-CZ Freudenstein Castle
1.3-CZ Svornost Mine
1.4-CZ Lines of heaps and shaft depressions on the Schweizer vein
1.5-CZ Elias valley district (Eliášské údolí)
1.6-CZ Mouth to Fundgrübner Adit
1.7-CZ Turkish hill (Turecký vrch)
1.8-CZ Adit No. 1 (Štola č. 1)

1.5-CZ
1.7-CZ
1.3-CZ
1-CZ
1.8-CZ
1.1-CZ
1.2-CZ
1.4-CZ
1.6-CZ

BOŽIDARSKÝ ŠPIČÁK 1115
BARBORA 1032
DUB 1001
HADÍ HORA
ČERNÝ VRCH
ŠANCE 926
HŘEBEN 968
JÁCHYMOV
JELENÍ 955
ČIMICKÝ VRCH 934
STRÁŽ 839
STŘÍBRNÝ VRCH 876
VLČÍ HŘBET 902
KOBROVA SKÁLA
MARIÁNSKÁ
NOVÉ MĚSTO
Kamenná hora
Jáchymovský les

0,5 0 0,5 1 km

(CC BY-SA) NPÚ 2017
Nature conservation layers (CC BY) AOPK ČR 2013
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2013

1-CZ Jáchymov Mining Landscape Map CZ/01.b

Date: 4. 9. 2017

- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- National cultural monument point
- National cultural monument area
- Cultural monument point
- Cultural monument area
- Territory protected as the Urban Heritage Zone (UHZ)
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Special Protection Area (SPA)
- Small-scale nature protected area
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

1 : 25.000

Prepared by
National Heritage Institute

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

2-CZ Abertamy - Boží Dar - Horní Blatná Mining Landscape Map CZ/02.b

Date: 4. 9. 2017

Principal elements

2.1-CZ Horní Blatná mining town
2.2-CZ Horní Blatná Mining District
2.3-CZ Hřebečná Tin Mining District
2.4-CZ Bludná Tin and Iron Ore Mining District
2.5-CZ Zlatý Kopec – Kaff Mining District
2.6-CZ Zlatý Kopec – Hrazený potok Mining District
2.7-CZ Placers near Boží Dar
2.8-CZ Horní Blatná Water Ditch

- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- State border
- National cultural monumen point
- National cultural monument area
- Cultural monument point
- Cultural monumen area
- Territory protected as the Urban Heritage Zone (UHZ)
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Special Protection Area (SPA)
- Small-scale nature protected area
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

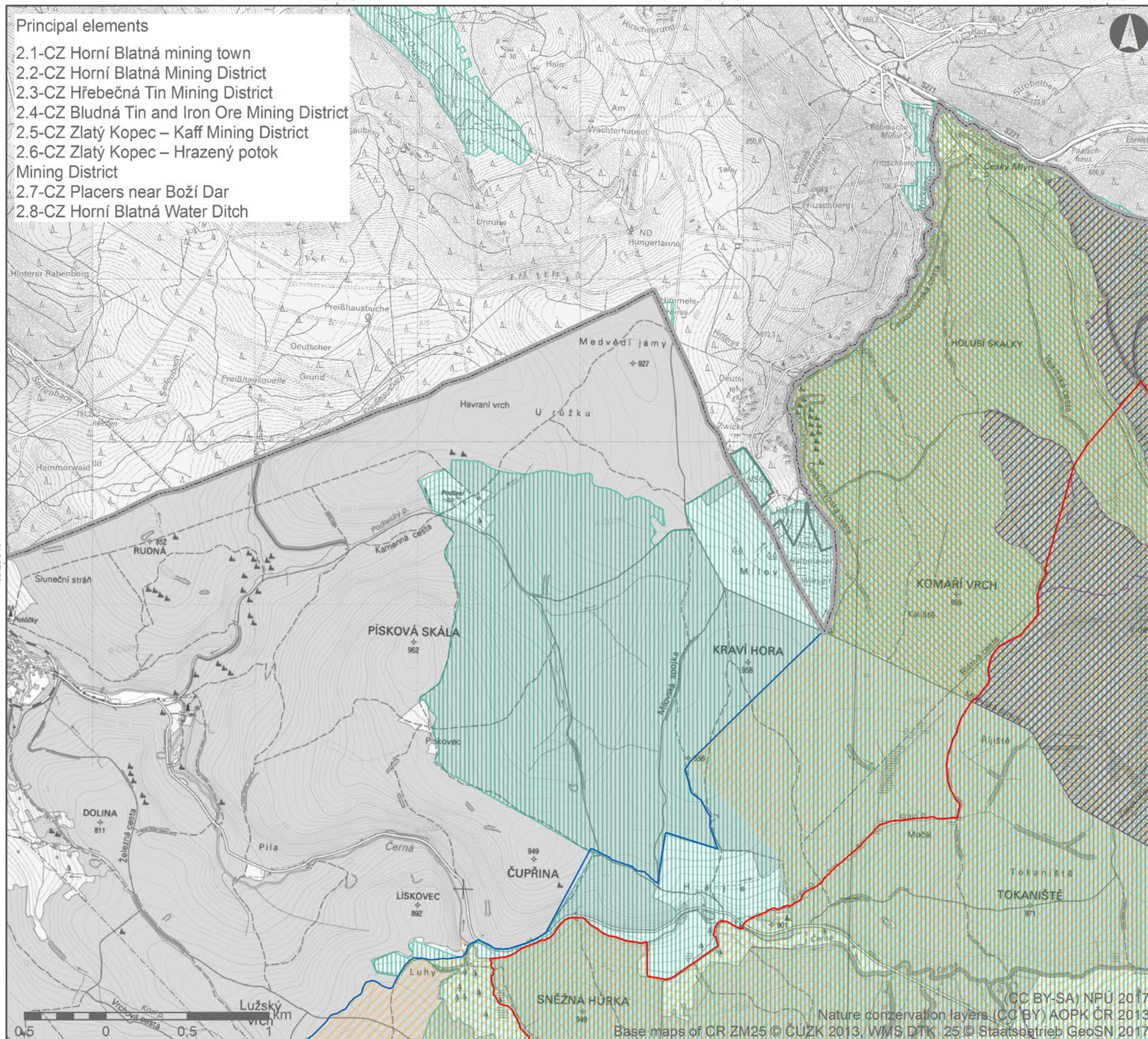
1 : 50.000

Prepared by
National Heritage Institute

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

(CC BY-SA) NPU 2017
Nature conservation layers (CC BY) AOPK ČR 2013
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2013

2-CZ Abertamy - Boží Dar - Horní Blatná Mining Landscape Map CZ/02.1.b

Date: 4. 9. 2017

- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- State border
- Cultural monument point
- Cultural monument area
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

1 : 25.000

Prepared by National Heritage Institute

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

12°52'0"E 12°54'0"E 12°56'0"E

50°26'0"N

Principal elements

2.1-CZ Horní Blatná mining town
2.2-CZ Horní Blatná Mining District
2.3-CZ Hřebečná Tin Mining District
2.4-CZ Bludná Tin and Iron Ore Mining District
2.5-CZ Zlatý Kopec – Kaff Mining District
2.6-CZ Zlatý Kopec – Hrazený potok Mining District
2.7-CZ Placers near Boží Dar
2.8-CZ Horní Blatná Water Ditch

2.5-CZ
2.6-CZ
2.7-CZ

HRANIČNÍ VRCH
ZLATÝ KOPEC
NAD STABOU SACHTOU
TETŘEVÍ HORA
BOŽÍ DAR

0,5 0 0,5 1 km

(CC BY-SA) NPU 2017
Nature conservation layers (CC BY) AOPK ČR 2015
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2015, WMS DTK-25 © Staatsbetrieb GeoSN 2017

2-CZ Abertamy - Boží Dar - Horní Blatná Mining Landscape Map CZ/02.2.b

Date: 4. 9. 2017

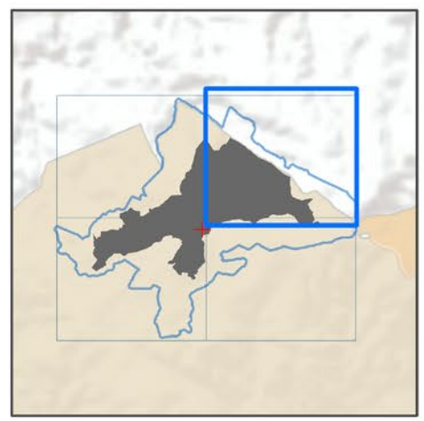
- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- State border
- Cultural monument point
- Cultural monument area
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Special Protection Area (SPA)
- Small-scale nature protected area
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

1 : 25.000

Prepared by
National Heritage Institute

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

12°46'0"E

12°48'0"E

12°50'0"E

50°24'0"N

50°22'0"N

2-CZ Abertamy - Boží Dar - Horní Blatná Mining Landscape Map CZ/02.3.b

Date: 4. 9. 2017

- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- State border
- National cultural monument point
- National cultural monument area
- Cultural monument point
- Cultural monument area
- Territory protected as the Urban Heritage Zone (UHZ)
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Small-scale nature protected area
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

1 : 25.000

Prepared by
National Heritage Institute

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV | GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

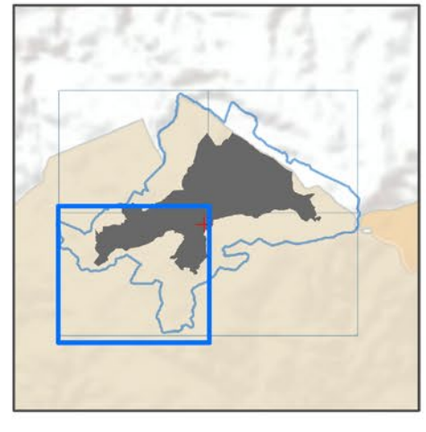
Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

Principal elements

2.1-CZ Horní Blatná mining town
2.2-CZ Horní Blatná Mining District
2.3-CZ Hřebečná Tin Mining District
2.4-CZ Bludná Tin and Iron Ore Mining District
2.5-CZ Zlatý Kopec – Kaff Mining District
2.6-CZ Zlatý Kopec – Hrazený potok Mining District
2.7-CZ Placers near Boží Dar
2.8-CZ Horní Blatná Water Ditch

0,5 0 0,5 1 km

(CC BY-SA) NPÚ 2017
Nature conzervation layers (CC BY) AOPK ČR 2013
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2013, WMS DTK 25 © Staatsbetrieb GeoSN 2017

2-CZ Abertamy - Boží Dar - Horní Blatná Mining Landscape Map CZ/02.4.b

Date: 4. 9. 2017

- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- State border
- National cultural monument point
- National cultural monument area
- Cultural monument point
- Cultural monument area
- Territory protected as the Urban Heritage Zone (UHZ)
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Special Protection Area (SPA)
- Small-scale nature protected area
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

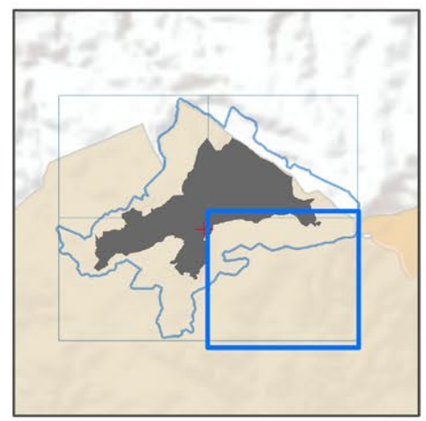
1 : 25.000

Prepared by
National Heritage Institute

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

Principal elements

2.1-CZ Horní Blatná mining town
2.2-CZ Horní Blatná Mining District
2.3-CZ Hřebečná Tin Mining District
2.4-CZ Bludná Tin and Iron Ore Mining District
2.5-CZ Zlatý Kopec – Kaff Mining District
2.6-CZ Zlatý Kopec – Hrazený potok Mining District
2.7-CZ Placers near Boží Dar
2.8-CZ Horní Blatná Water Ditch

(CC BY-SA) NPÚ 2017
Nature conzervation layers (CC BY) AOPK ČR 2013
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2013, WMS DTK 25 © Staatsbetrieb GeoSN 2017

12°57'0"E

3-CZ The Red Tower of Death
Map CZ/03.a

Date: 4. 9. 2017

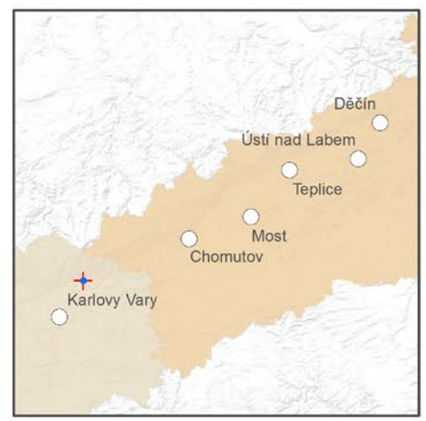
- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- National cultural monument point
- National cultural monument area
- Buffer zone of National Heritage (in process)

1 : 2.000

Prepared by
National Heritage Institute

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV | GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

Principal elements

4.1-CZ Krupka mining town
4.2-CZ Steinknochen Mining District and the Starý Martin Adit
4.3-CZ Knötel Mining District
4.4-CZ Komáří hůrka Hill open-work and St. Wolfgang's Chapel

13°49'0"E 13°50'0"E 13°51'0"E 13°52'0"E 13°53'0"E

50°43'0"N 50°42'0"N 50°41'0"N

4.4-CZ
4.2-CZ
4.3-CZ
4.1-CZ
4-CZ

FOJTOVICE
Supí pláň
U černého kříže
Fojtovická pláň
LOUPEŽNÍK
U Sedmihorské cesty
KOMÁŘÍ HŮRKA
Sedmihorská cesta
SUPÍ HORA
HORNÍ KRUPKA
LÍSČÍ VRCH
El Torro
Ve Visce
Nový kopec
Chladlo
MEDVĚDÍ VRCH
Nová Vrchoslav
KRUPKA
VRCHOSLAV
Přítkav
U Vápenky
Vápenka
žst. Krupka
U páté šachty
BOHOSUDOV
Bohosudov zast.
Halková step

0,5 0 0,5 km

(CC BY-SA) NPÚ 2017
Nature conservation layers (CC BY) AOPK ČR 2013
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2013

4-CZ Krupka Mining Landscape
Map CZ/04.b

Date: 4. 9. 2017

- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Principal elements
- Cultural monument point
- Cultural monument area
- Territory protected as the Urban Heritage Zone (UHZ)
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Special Protection Area (SPA)
- Sites of Community Importance, SCI
- Nature park

1 : 20.000

Prepared by
National Heritage Institute

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

5-CZ Mědník Hill Mining Landscape Map CZ/05.a

Date: 18. 10. 2017

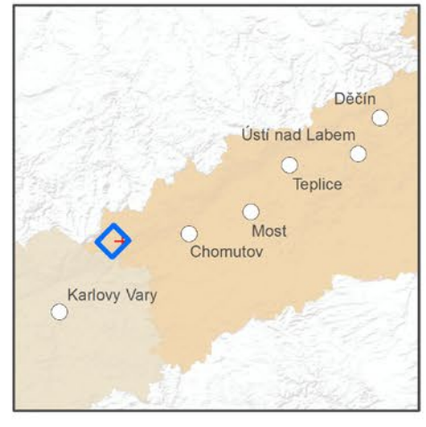
- Main identification point
- Nominated property
- Buffer zone
- Cultural monument point
- Cultural monument point area
- Territory protected as the Landscape Heritage Zone (LHZ)
- Special Protection Area (SPA)
- Small-scale nature protected area
- Sites of Community Importance, SCI

1 : 25.000

Prepared by
National Heritage Institute

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV | GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Map projection: WGS 1984 UTM Zone 33N

(CC BY-SA) NPÚ 2017
Nature conservation layers (CC BY) AOPK ČR 2013
Base maps of CR ZM25 © ČÚZK 2013

Příloha 4

Saská část Management Planu[8]

[8] Nejde o kompletní Management Plan – v příloze jsou shrnuty základní údaje o ochranných opatřeních a správě saské části sériového statku, o saských komponentách a o implementaci Management Planu

Obsah

Seznam saských komponent památky světového dědictví 187

Stručný popis saských komponent a jejich příspěvek k výjimečné světové hodnotě statku 189

Nástroje ochrany ve Svobodném státu Sasko 202

Správa saské části památky světového dědictví 204

Cíle saského Management Planu 205

Implementace Management Planu 206

Financování 207

„Charta Montanregion Erzgebirge“ 208

Seznam saských komponent památky světového dědictví

Číslo a název komponenty	**Elementy a objekty, které tvoří součást komponent a jsou významné pro výjimečnou světovou hodnotu statku**
1-DE Vrcholně středověké stříbrné doly v Dippoldiswalde	
2-DE Hornická krajina Altenberg-Zinnwald	2.1-DE Altenberská pinka 2.2-DE Prádlo IV 2.3-DE Důl Zwitterstock Tiefer Erbstolln a revír Neufang 2.4-DE Vodní příkop Aschergraben 2.5-DE Šachta Arno Lippmanna 2.6-DE Důl Vereinigt Zwitterfeld zu Zinnwald
3-DE Správní centrum Lauenstein	3.1-DE Zámek Lauenstein 3.2-DE Kostel Lauenstein
4-DE Hornická krajina Freiberg	4.1-DE Hornická krajina Gersdorf včetně: 4.1.1-DE Štola Adam 4.1.2-DE Šachta Joseph 4.1.3-DE Mihadla a podzemní tunely 4.1.4-DE Důl Segen Gottes Erbstolln, pozemní objekty
	4.2-DE Rudní kanál a sousedící doly včetně: 4.2.1-DE Důl Churprinz Friedrich August Erbstolln 4.2.2-DE Důl Alte Hoffnung Gottes Erbstolln 4.2.3-DE Rudní kanál 4.2.4-DE Huť Halsbrücke (domy pro zaměstnance)
	4.3-DE Důl Himmelfahrt Fundgrube a huť Muldenhütten včetně: 4.3.1-DE Výukový a výzkumný důl Reiche Zeche 4.3.2-DE Důl Alte Elisabeth Fundgrube 4.3.3-DE Šachta Abraham 4.3.4-DE Rudní žíla Hauptstollngang Stehender 4.3.5-DE Vodní příkop Roter Graben 4.3.6-DE Šachta Thurmhof (podzemí) 4.3.7-DE Huť Muldenhütten
	4.4-DE Historické centrum Freibergu
	4.5-DE Hornická krajina Zug včetně: 4.5.1-DE Důl Beschert Glück Fundgrube 4.5.2-DE Důl Drei-Brüder-Schacht
	4.6-DE Hornická krajina Brand-Erbisdorf včetně: 4.6.1-DE Důl Alte Mordgrube Fundgrube 4.6.2-DE Hornická krajina Goldbachtal
	4.7-DE Důlní vodohospodářství ve Freibergu včetně: 4.7.1-DE Rothschönberská štola 4.7.2-DE Aktivní revírní vodohospodářská soustava (RWA) 4.7.3-DE Freiberská Mulda
5-DE Hornická krajina Hoher Forst	

6-DE Hornická krajina Schneeberg	6.1-DE Historické centrum Schneebergu 6.2-DE Důl Weißer Hirsch 6.3-DE Důl Sauschwart 6.4-DE Důl Daniel 6.5-DE Důl Gesellschaft 6.6-DE Rybník Filzteich 6.7-DE Důl Wolfgangmaßen 6.8-DE Stoupovna Siebenschlehener Pochwerk 6.9-DE Huť St. Georgenhütte 6.10-DE Rybník Knappschaftsteich 6.11-DE Důl St. Anna am Freudenstein nebst Troster Stolln (podzemi)
7-DE Schindlerova továrna na modrou barvu	
8-DE Hornická krajina Annaberg-Frohnau	8.1-DE Historické centrum Annabergu 8.2-DE Hornická krajina Frohnau včetně: 8.2.1 DE Doly a vodní hospodářství ve Frohnau 8.2.2-DE Štola Markuse Röhlinga 8.2.3-DE Hamr ve Frohnau
9-DE Hornická krajina Pöhlberg	9.1-DE Doly St. Briccius a Heilige Dreifaltigkeit
10-DE Hornická krajina Buchholz	10.1-DE Důl Alte Thiele 10.2-DE Kuželové haldy šachty 116
11-DE Historické centrum Marienbergu a 12-DE Hornická krajina Lauta	12.1-DE Haldový tah na žíle Bauer Morgengang 12.2-DE Haldový tah na žíle Elisabeth Flachen
13-DE Hornická krajina Ehrenfriedersdorf	13.1-DE Šachta na Saubergu 13.2-DE Historické dobývky 13.3-DE Vodní příkop Röhrgraben 13.4-DE Sejpy v údolí Greifenbachu
14-DE Vycezovací huť v Grünthalu	
15-DE Hornická krajina Eibenstock	15.1-DE Pinka Schwarze Pinge 15.2-DE Sejpy Grüner Seifen 15.3-DE Doly Heiliger Geist a St. Bartolomäus 15.4-DE Vodní příkop Grüner Graben
16-DE Hornická krajina Rother Berg	16.1-DE Hamr Erlahammer 16.2-DE Vrch Rother Berg
17-DE Hornická krajina těžby uranu	17.1-DE Komplex šachty 371 17.2-DE Haldová krajina 17.3-DE Štola Markuse Semmlera

Stručný popis saských komponent a jejich příspěvek k výjimečné světové hodnotě statku

1-DE Středověké stříbrné doly v Dippoldiswalde

Pozoruhodné archeologické pozůstatky stříbrných dolů z konce 12. a 13. století jsou mimořádným svědectvím středověké těžební technologie a dokumentují historii osídlování a úpadek těžby po skončení prvního těžebního období ve 14. století. První osídlení v Dippoldiswalde vzniklo již v letech 1155–1160 a krátce poté zde začala rozsáhlá těžba stříbra jak vně, tak v některých případech i uvnitř tohoto pozdně středověkého sídla, což je rys typický i pro jiné hornické lokality v Krušných horách. Doly uvnitř osady byly opuštěny už na začátku 13. století a nad nimi byly postaveny budovy rozvíjejícího se města Dippoldiswalde; a doly tak byly po staletí zapomenuté. Teprve počátkem 21. století je znovu objevili montánní archeologové a od té doby jsou tato důlní díla předmětem detailních multidisciplinárních výzkumů.

Archeologické naleziště zahrnuje několik podzemních chodeb a šachet z 12. a 13. století s dobře zachovanými nálezy, jako jsou kompletní dřevěné žebříky, dřevěné pracovní nástroje a důlní vybavení či vrátky. Během archeologických průzkumů byly objeveny i do skály vysekané reliéfy zobrazující lidskou tvář, které jsou podle současných znalostí nejstarší antropomorfním zpodobněním z doby středověké těžby.

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

Podzemní dobývky jsou zachované „in situ“ a mají mimořádnou funkční integritu. Archeologické nálezy a jejich souvislosti poskytují i v evropském kontextu vzácný zdroj informací o technologii rané těžby a o středověkém hornictví v Krušných horách.

2-DE Hornická krajina Altenberg – Zinnwald

Hornická krajina Altenberg – Zinnwald je silně formována těžbou od 15. do konce 20. století. Zatímco vzhled krajiny u vrchu Geisingberg, která je nyní chráněnou oblastí, se od začátku 20. století změnil jen mírně, okolní městské oblasti byly výrazně ovlivněny druhou světovou válkou, těžební činností ve druhé polovině 20. století a následnými opatřeními na obnovu krajiny. Celkově tak krajina dokumentuje vztah mezi dlouhodobými těžebními činnostmi, rozvojem zemědělství a hornických sídel a dopadem těžby na životní prostředí.

V Altenbergu se nachází největší ložisko cínové rudy ve střední Evropě. Jde o přeshraniční ložisko, které zahrnuje hřeben Krušných hor od Altenbergu po Zinnwald/Cínovec. Těžba sice skončila v roce 1991, ale průzkumné činnosti pokračují dodnes. Součást světového dědictví zahrnuje cínové doly všech hlavních těžebních fází, Prádlo IV jako mimořádnou technickou památku zpracování rudy, která je spolu s umělým vodním příkopem Aschergraben i částí historického vodního hospodářství. Na sever od Geisingbergu se zachovalo kolem 100 kamenných agrárních valů, které představují historické zemědělské prvky. Na holých horských svazích je stále znát znečištění způsobené intenzivní těžební činností ve 20. století.

Elementy světového dědictví: Altenberská pinka, Prádlo IV, důlní revír Neufang s dědičnou štolou Zwitterstock Tiefer Erbstolln, vodní příkop Aschergraben, šachta Arno Lippmanna, důl Vereinigt Zwitterfeld zu Zinnwald.

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- Altenberská pinka: trychtýřovitá propadlina vzniklá zhroucením podzemních důlních děl. Altenberská pinka ilustruje rozměry ložiska Zwitterstock Altenberg, největšího ložiska cínové rudy ve střední Evropě, které bylo od roku 1436 dobýváno pomocí sázení ohněm. Ruda s nižší

kovnatostí se od roku 1545 intenzivně těžila blokovou metodou. Postupné hroucení štol a šachet vedlo nakonec ke katastrofálnímu kolapsu důlních děl v 17. století.

- Prádlo IV: zcela a velmi autenticky zachované zařízení na úpravu rudy v údolí potoka Tiefenbach. Je dokladem procesu mokrého stoupování, vyvinutého v Krušných horách v 16. století, které bylo jako hlavní metoda úpravy chudších cínových rud používáno v celé Hornické krajině Altenberg – Zinnwald. Tento proces se rozšířil po celém světě, a podstatně zdokonalil i těžbu a zpracování nejen cínových rud v Cornwallu v Anglii.
- Dědičná štola Zwitterstock Tiefer Erbstolln: štola o délce 1 978 m, která byla vyražena v letech 1491–1543 pomocí sázení ohněm ve velmi tvrdé žulové hornině a poskytla dlouhodobé a nákladově efektivní řešení pro odvádění důlních vod altenberských dolů. Je to jedno z mistrovských technických děl altenberského hornictví. Nad štolou byl vyražen větrací tunel o délce 1 700 m, který zajišťoval cirkulaci vzduchu při sázení ohněm.
- Důl Vereinigt Zwitterfeld zu Zinnwald se štolou Tiefer Bünau Stolln (z 15. století) a s hlouběji položenou štolou Tiefe Hilfe Gottes Stolln (z roku 1840): doklady více než 300 let trvající vrchnostenské těžby cínu rudy řízené šlechtickou rodinou von Bünau, která měla své správní sídlo v zámku Lauenstein. Podzemní komory v dolu dokumentují důlní technologie používané v 18. a 19. století k těžbě greisenových ložisek. Ražba probíhala pomocí sázení ohněm a střelného prachu.

Vysokou integritu a autenticitu této součásti dokládají četné dochované povrchové a podzemní pozůstatky těžby různých typů ložisek cínové rudy od konce 15. až do 20. století, jako jsou například haldy, mezníky ohraničující důlní pole, štoly, podzemní dobývky, pinky nebo větrné šachty, dále zachovaný vodní příkop Aschergraben z poloviny 15. století, který sloužil k zásobování úpraven cínové rudy pohonnou vodou, dochovaná úpravna rudy Prádlo IV ze 16. století s kompletním strojním vybavením, důlní a šachetní budovy (prachárna, větrné šachty, šachta Arno Lippmanna) z 19. a 20. století a dochované historické agrární valy na Geisingbergu jako doklad zemědělského zázemí hornické krajiny.

3-DE Správní centrum Lauenstein

Od roku 1517 byla saská větev sasko-českého šlechtického rodu von Bünau po 300 let majitelem panství Lauenstein, a tedy i vlastníkem dolů v Zinnwaldu, které řídila ze svého správního centra v Lauensteinu. Doly v Zinnwaldu jsou tak dokladem historické souvislosti mezi saským a českým hornictvím. Páni z Bünau, kteří žili na zámku Lauenstein, se v letech 1517 až 1821 intenzivně zapojovali do rozvoje těžby na saské straně. Rodina měla dalekosáhlý vliv na kulturní a ekonomický vývoj na české a saské straně východních Krušných hor. Zámek Lauenstein a městský kostel jsou dokladem role aristokratické rodiny ve vrchnostenské těžbě cínu a vysokého příjmu z dolu Tiefer Bünau Stolln, jenž rodině patřil.

Brána zámku Lauenstein je po stranách zdobena reliéfy dvou horníků. Uprostřed je scéna z podzemní těžby. V městském kostele se nachází kaple rodiny von Bünau z roku 1609. V kapli je umístěn pískovcový epitaf rodiny von Bünau, vede do ní nákladně zdobený vchod z pískovce v pozdně renesančním stylu. Nádherný rodinný epitaf je zhotoven z neopracovaného pískovce a je vyzdoben cennými materiály, jako jsou alabastr, achát a jaspis. Na podlaze před epitafem jsou tři reliéfní, rovněž pískovcové náhrobní desky Günthera von Bünau a jeho dvou manželek.

Elementy světového dědictví: zámek Lauenstein a městský kostel „St. Marien a Laurentin“

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- zámek šlechtické rodiny von Bünau představující správní centrum vrchnostenské těžby cínové rudy v dole Vereinigt Zwitterfeld zu Zinnwald od 16. do 19. století;
- historické staré město s městským kostelem a kaplí rodiny von Bünau jako symbol podnikání saské aristokratické rodiny v těžbě rudy v Krušných horách a s tím souvisejícího bohatství plynoucího z více než 300 let trvající těžby.

Vysoká integrita a autenticita spočívají v dochované stavbě zámku a v historickém centru města s kostelem a kaplí rodiny von Bünau z 16. a 17. století.

4-DE Hornická krajina Freiberg

Hornická krajina Freiberg je nejstarší a nejdůležitější oblastí těžby stříbra v Krušných horách. Pouze ve zdejších dolech se stříbro díky vydatnosti ložiska těžilo až do začátku 20. století. V roce 1168 vzniklo založením města Freiberg první horní město v Krušných horách. Vysoká produkce stříbra na konci 15. a v první polovině 16. století poskytla zásadní impuls pro technologické inovace a vědecké úspěchy, pro vytvoření vzdělávacího systému a systému státem řízené těžby, který nastavil standard pro obdobné systémy jinde v Evropě i po celém světě, popř. je ovlivnil. Hornická krajina Freiberg se rozprostírá od Gersdorfu na severu až k hranici s českým Krušnohořím na jihu a je propojena různými prvky důlního vodohospodářského systému (vodními příkopy a podzemními tunely). U řeky Mulda a v její blízkosti se mezi 12. a 17. století vyvinulo několik důlních revírů ležících na sever i na jih od Freibergu. Údolí řek Mulda a Striegis jako nejníže položená místa byla přednostně využívána jako výchozí bod pro stavbu odvodňovacích štol. Vynikající roli, kterou tato součást hrála v těžbě stříbra od 12. až do 20. století, dokládá velké množství autenticky dochovaných povrchových i podzemních objektů.

Elementy a objekty světového dědictví: Hornická krajina Gersdorf se štolou Adam, šachtou Joseph, trasou mihadel a podzemními tunely pro přívod vody, povrchový areál dolu Segen Gottes Erbstolln; Rudní kanál s doly Churprinz Friedrich August Erbstolln a Alte Hoffnung Gottes Erbstolln, huť Halsbrücke (dělnické domy); důl Himmelfahrt Fundgrube s hutí Muldenhütten, výukovým a výzkumným dolem Reiche Zeche, dolem Alte Elisabeth, šachtou Abraham, pinkovým tahem na žíle Hauptstollngang Stehender, příkopem Roter Graben a podzemím šachty Thurmhof; historické centrum města Freiberg; Hornická krajina Zug s dolem Beschert Glück Fundgrube a šachtou Drei-Brüder-Schacht; Hornická krajina Brand-Erbisdorf s dolem Alte Mordgrube, Hornická krajina Goldbachtal; důlní vodohospodářský systém se štolou Rothschönberger Stolln, Freiberskou Muldou a Aktivní revírní vodohospodářskou soustavou Freiberg/RWA

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- pozoruhodný důkaz technologických inovací, různých technologií povrchové a podzemní těžby a hutních technologií spojených s těžbou stříbra od 12. do 20. století;
- vznik nového typu města – horního města. Nově zakládaná horní města sloužila přednostně k tomu, aby horníkům poskytovala potřebnou infrastrukturu. Všichni obyvatelé měli zvláštní privilegia;
- rozvoj systému státem řízené báňské správy, který se vytvořil ve Freibergu jako centru báňské správy v saských Krušných horách od 16. do 19. století a nastavil standardy báňské správy v Evropě a později i po celém světě;
- vývoj špičkového vzdělávacího systému s cílem uspokojit poptávku po vzdělaných hornících; vytvoření průkopnických literárních děl a vědecké úspěchy, které úzce souvisejí s Hornickou krajinou Freiberg;
- četné povrchové a podzemní pozůstatky těžby a technologické celky, které zahrnují i mimořádný soubor původních těžebních strojů z doby od počátku 19. do konce 20. století;
- jeden z nejrozsáhlejších a nejdůležitějších důlních vodohospodářských systémů v Evropě, který dokumentuje vývoj důlního vodohospodářství od poloviny 16. století do současnosti;
- opuštěná hornická sídla a horní město Freiberg, které odstartovalo urbanizační proces v Krušných horách a vytvořilo model nového typu města, jež bylo přizpůsobeno výhradně požadavkům těžebního průmyslu;
- soubor budov sloužících ke vzdělávání, které dokumentují celosvětový vliv Freibergu jako centra vědy a výuky v oborech hornictví, hutnictví a věd o Zemi.

5-DE Hornická krajina Hoher Forst

Hornická krajina Hoher Forst je jednou z nejstarších, mimořádně zachovalých hornických krajin v Krušných horách, která se vyznačuje typickou kombinaci projevů rané těžební činnosti a opevněného hornického sídla. Spojení prvních hornických sídel s hrady ukazuje, že již proces raného osídlování byl řízen panovníky. Po těžbě stříbra, která začala prokazatelně už v roce 1306, ale možná i dříve, a těžbě stříbronosných měděných rud od 15. století se zachovaly četné, dobře zřetelné pinky nad rudními žilami. Horní město, které zde vzniklo, bylo opuštěno už v polovině 14. století kvůli úpadku těžby. Ve druhé polovině 15. století, paralelně s rozvojem těžby stříbra ve Schneebergu, nastalo na návrší Hoher Forst po objevu ložiska měděné rudy s obsahem stříbra krátké, ale neúspěšné druhé těžební období. V tomto období (k roku 1472) je písemně doloženo použití četkového čerpadla. Další menší důlní práce byly prováděny v letech 1793 až 1819 a 1939 až 1945. Koncem třicátých let 20. století se v důlním poli, „Martin Römer“ uskutečnil průzkum ložisek wolframu. Průzkumné práce vedly na dvou místech k objevu wolframové rudy, která pak byla těžena. Práce zde skončily 1. srpna 1945.

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- pozoruhodné, vzácné archeologické důkazy procesu pozdně středověkého hornického osídlování v prvním těžebním období, v němž důležitou roli sehrála zemská vrchnost, a následného opouštění sídel v 15. století v důsledku vyčerpání povrchových ložisek rud.

O vysoké integritě a autenticitě součásti svědčí archeologické nálezy středověkého opevněného sídla, pinky, haldy a podzemní důlní díla z 14. a 15. století, které se zachovaly i přes pozdější těžební činnost.

6-DE Hornická krajina Schneeberg

Město Schneeberg a hornická krajina v jeho okolí podávají výjimečné svědectví o vůdčí roli Krušných hor v těžbě a zpracování kobaltových rud především v 17. a 18. století. Dochované montánní památky, zahrnující četné těžební a zpracovatelské areály a vodohospodářské systémy, jsou světově ojedinělými příklady vývoje těžby a zpracování rud kobaltu. Samo horní město Schneeberg vzniklo sice už v 70. letech 15. století kvůli těžbě stříbrné rudy, ale jeho dnešní barokní podoba je výsledkem vysokých příjmů z těžby kobaltových rud.

Hornická krajina Schneeberg dodávala rudu pro celosvětově významnou produkci modrých barviv (kobaltové modře, šmolky) v Krušných horách. Poté, co v 16. století poklesla u Schneebergu těžba stříbra, došlo k jejímu nahrazení těžbou kobaltové rudy. Důvodem byl objev využití kobaltové rudy pro výrobu modré barvy. Pod vedením saského kurfiřta založily saské provozy na výrobu šmolky v letech 1641/49 kartel na výrobu kobaltové modři, který pak ovládal evropský trh po dobu více než 100 let. Vůdčí role Saska v této výrobě se opírala o bohatá ložiska kobaltové rudy v Hornické krajině Schneeberg, sofistikovanou ekonomickou strategii a výchovu vysoce kvalifikovaných odborníků, včetně horníků, hutníků a vedoucích pracovníků.

Elementy světového dědictví: Historické centrum města Schneeberg, důl Weißer Hirsch, důl Sauschwart, důl Daniel, důl Gesellschaft, rybník Filzteich, důl Wolfgangmaßen, stoupovna Siebenschlehener Pochwerk, huť St. Georgenhütte, rybník Knappschaftsteich, důl St. Anna am Freudenstein spolu se štolou Troster Stolln (podzemí)

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- vedoucí role Hornické krajiny Schneeberg v těžbě kobaltové rudy a produkci modré barvy od 16. do 19. století a s tím související rozvoj:
- dobře zachovalá zařízení stoupovny Siebenschlehener Pochwerk, která byla poprvé písemně zmíněna na konci 15. století a do současné podoby byl přestavěna v letech 1752/53:

- horní město Schneeberg s půdorysným uspořádáním z doby těžby stříbra v 15. a 16. století a dochované sakrální i světské barokní stavby z období rozkvětu těžby kobaltu v první polovině 18. století.

Vysokou funkční integritu dokládá nejen urbanistický plán a zachované budovy horního města Schneeberg, ale především povrchové technické památky těžby a zpracování rudy a vodního hospodářství. Velké povrchové objekty a pozůstatky různých zařízení na zpracování rudy, pocházející převážně z 18. a 19. století, se nacházejí ve středu typické hornické krajiny, kterou charakterizují četné haldy stříbrných a kobaltových dolů, vzniklé částečně už 15./16. století.

7-DE Schindlerova továrna na modrou barvu

Schindlerova továrna na modrou barvu se nachází v údolí říčky Zwickauer Mulde nad městem Aue. Výrobní budovy jsou soustředěny v severní části protáhlého areálu a jsou seskupeny kolem dvou vnitřních nádvoří, která jsou oddělena budovou laboratoře. Společenské a administrativní budovy, včetně ředitelské vily, se nacházejí v jižní části areálu. Přidružené obytné budovy jsou rozloženy na svahu říčního údolí nad areálem továrny.

Po založení první továrny na modrou barvu v Niederpfannenstielu v roce 1635 byly postaveny další čtyři závody, z nichž Schindlerova továrna u Zschorlau, kterou založil Erasmus Schindler (1608–1673) v roce 1649, je nejmladší. Tato továrna představuje nejstarší dochované a doposud funkční zařízení na výrobu barev tohoto typu na světě. Původně zde probíhala výroba kobaltové modři, v polovině 19. století se továrna přeorientovala na výrobu ultramarínových barev.

Schindlerova továrna na modré barvy, která úzce souvisí s Hornickou krajinou Schneeberg, je vzácným příkladem výjimečně zachovalého zařízení na výrobu kobaltových barev od 17. do 19. století se všemi výrobními zařízeními a sociální a administrativní infrastrukturou. Jde o mimořádné svědectví o výrobě modrých barviv v Krušných horách, která byla jedním z nejdůležitějších výrobních pilířů Krušných hor, a po dlouhou dobu v ní Krušné hory byly celoevropským lídrem.

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- poslední a výjimečně dobře zachovaná továrna na modrou barvu v Krušných horách, která od roku 1649 do poloviny 19. století produkovala slavné kobaltové barvy a dodnes se zde vyrábí ultramarín.

Vysokou funkční integritu dokládá areál továrny na modrou barvu s velkým počtem administrativních, společenských a výrobních budov ze 17. až 20. století, které zůstaly zcela zachovány.

8-DE Hornická krajina Annaberg-Frohnau

Tato hornická krajina podává výjimečné svědectví o druhém období těžby stříbra. Annaberg je prvním plánovitě založeným horním městem v regionu, které bylo vybudováno v těsné blízkosti stříbrných žil. Vyznačuje se mimořádným urbanistickým plánem a pozoruhodnou architekturou. Přeměna původně zemědělských ploch na Schreckenbergu poblíž Frohnau na hornickou krajinu byla úzce spjata se systematickým vyhledáváním nových rudních ložisek v horní části Krušných hor, vyvolaným dočasným poklesem výnosem dolů u Freibergu ve druhém těžebním období. Říčka Sehma sloužila pro odvádění vody ze všech štol v hornických krajinách Frohnau a Buchholz a také z dolů pod městem Annaberg. Nadzemní i podzemní technologické celky dokumentují přechod od těžby stříbra k těžbě rud vizmutu, kobaltu a niklu v 18. století.

Elementy a objekty světového dědictví: Historické centrum města Annaberg; Hornická krajina Frohnau s doly u Frohnau a systémem vodního hospodářství, štola Markuse Röhlinga, hamr Frohnauer Hammer

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- důležité horní zákony, které zde vznikly a následně získaly nadregionální význam. Široce využívaný Schreckenberský horní řád z roku 1499/1500 je nejstarším tištěným německým horním řádem. Annaberský horní řád z roku 1509, který se posléze uplatnil v celém Sasku a stal se i přímou předlohou jáchymovského horního řádu z roku 1518, představuje zlom v historii evropského horního práva;
- druhá urbanizační fáze v horní části Krušných hor, která vedla k založení horního města Annaberg jako prvního plánovaného horního města Krušných hor, jež se stalo Freibergu druhým největším městem Saska;
- průkopnická vědecká díla o matematice (algebře) báňského úředníka Adama Riese (1492/93–1559), který do báňského účetnictví zavedl indoarabský číselný systém a formuloval základy moderní algebry. Mincmistr Lazarus Ercker (1528/30–1594) přispěl svými knihami o mineralogii a prubířství rud k vytvoření základů metalurgie, které byly obecně uznávány až do 18. století;
- přínos pro mincovnictví: V roce 1498 získal Annaberg právo ražby mincí. Až do roku 1502 byla mincovna umístěna v hamru Frohnauer Hammer, později ve dvoře městské báňské správy. Stejně jako všechny ostatní mincovny saských Krušných hor byla také mincovna v Annabergu v roce 1558 přemístěna do Drážďan. V důsledku nových mincovních předpisů z roku 1500 začala být v Annabergu ve velkém počtu ražena mince „Schreckenberger“ s výjimečně stálým obsahem stříbra, což jí přineslo proslulost i mimo region. Tato mince se stala základem pro přechod na velkou stříbrnou měnu v Sasku, Čechách a později v Evropě;
- nadzemní a podzemní technické objekty, které dokumentují přechod od těžby stříbra v 15./16. století k těžbě kobaltu a jiných rud v 18. století.

O vysoké integritě a autenticitě svědčí velké množství pozůstatků povrchové a podzemní těžby a technologické objekty z doby od konce 15. do konce 20. století, dále pak horní město Annaberg, které se vyznačuje neobvyklým urbanistickým uspořádáním a architekturou a důlními díly bezprostředně pod městem a také administrativními budovami a místy ražby mincí, které dokládají vznik státem řízeného těžebního systému.

9-DE Hornická krajina Pöhlberg

Hornická krajina Pöhlberg se nachází uprostřed zemědělsky využívané oblasti na východním svahu Pöhlbergu v bezprostřední blízkosti horního města Annaberg. Díky technologii vycezování (ságrování), kterou v roce 1471 v Krušných horách zavedl Nickel Tyle z Chemnitzu, bylo možné zpracovávat i měděné rudy s malým obsahem stříbra, což vedlo k rostoucímu významu dolů na Pöhlbergu, kde se tyto rudy nacházely. Význam dolů na Pöhlbergu vzrostl zvláště po roce 1537, kdy byla založena vycezovací huť v Grünthalu, k nejdůležitějším zdejším dolům patřily doly St. Briccius a Nejsvětější Trojice (Heilige Dreifaltigkeit). V těžbě na Pöhlbergu se od roku 1543 až do počátku 17. století významně angažovala podnikatelská rodina Uthmannů z Annabergu, která v letech 1550–1567 rovněž vlastnila vycezovací huť v Grünthalu, vzdálenou asi 30 km. V roce 1567 koupil vycezovací huť saský kurfiřt, aby získal kontrolu nad významnou výrobou stříbra a mědi. Huť v Grünthalu pak byla po více než 300 let ve vlastnictví saského státu, než byla v roce 1873 znovu privatizována a v provozu pak pokračovala pod názvem „Sächsische Kupfer- und Messingwerke“ (Saské závody na výrobu mědi a mosazi).

Elementy světového dědictví: doly St. Briccius a Nejsvětější Trojice (Heilige Dreifaltigkeit)

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- povrchové a podzemní struktury dolů, které patří mezi vzácné příklady těžby měděných rud s obsahem stříbra od konce 15. do 18. století v Krušných horách.
- úzká vazba součásti na vycezovací huť Grünthal, jež je jediným dochovaným příkladem hutního zařízení tohoto typu v Evropě.

Vysoká integrita a autenticita součásti vyplývá z dobře dochovaných pozůstatků po dobývání rud od konce 15. století až do 18. století zasazených do hornické krajiny, která se nachází uprostřed do značné míry zachované rané zemědělské krajiny.

10-DE Hornická krajina Buchholz

Hornická krajina Buchholz se nachází v lesnaté oblasti jihozápadně od Annabergu, na západní straně říčky Sehma. Je oddělena od Hornické krajiny Annaberg-Frohnau, jelikož se původně nacházela na území ernestinské linie šlechtického rodu Wettinů. V letech 1485 až 1547 byla říčka Sehma hranicí mezi územím saského kurfiřta z ernestinské linie rodu Wettinů s přidruženým horním městem Buchholz na západním břehu a územím albertinské linie, která ovládala saské vévodství s přidruženým horním městem Annaberg na východním břehu. Buchholz byl založen v roce 1495 jako konkurenční horní město k hornímu městu Annaberg, nacházejícímu se v těsné blízkosti.

Hornická krajina Buchholz svědčí prostřednictvím zachovaných památek o těžbě cínové rudy od 15. do 17. století a také o krátkém období těžby uranové rudy v polovině 20. století. Těžba cínu začala rýžováním a pokračovala podzemní těžbou cínonosných žil, při které se uplatnilo sázení ohněm. V lesíku nad Buchholzem jsou patrné stopy rýžovnické činnosti z 15. století s četnými, nyní zarostlými rýžovnickými kopečky a také hluboké povrchové dobývky, které jsou dokladem podpovrchové těžby.

Poblíž tohoto lesa se nacházejí dvě poslední dochované kuželovité haldy z doby těžby uranu.

Elementy světového dědictví: důl Alte Thiele, kuželovité haldy šachty 116

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- četné odvaly cínových dolů z 15. století, které se nacházejí v buchholzském městském lese přímo nad městem
- vedle sebe ležící, dlouze protažené povrchové dobývky cínových dolů, jejichž podzemní části sahaly až do hloubky 112 m a při jejich ražbě se používalo sázení ohněm. Největší pinka je až 70 m dlouhá, 4–10 m široká až 15 m hluboká. Tyto pozůstatky pocházejí z 16. a 17. století.
- bývalé popraviště, které se zde nachází a je označené nápisy na dvou skalních deskách. Jde o autentické doklady pozdně středověkého a rané novověkého výkonu hrdelního práva v hornickém regionu.

Vysokou míru integrity a autenticity dokládají povrchová rýžoviště cínovce a povrchové dobývky cínových dolů z 15. až 17. století, které se zachovaly v lesní oblasti v původním rozsahu.

11-DE Historické centrum Marienbergu

Na začátku 16. století začala těžba rud i ve výše položených partiích středního Krušnohoří, která, podobně jako v případě Annabergu, úzce souvisela se systematickým hledáním nových rudních ložisek v době dočasného úpadku dolů ve Freibergu. Horní město Marienberg bylo po Annabergu druhým zcela plánovitě založeným horním městem v horní části saského Krušnohoří, které vzniklo v důsledku objevu bohatých ložisek stříbrné rudy v původně zemědělské a zčásti zalesněné oblasti.

Marienberg je výjimečným příkladem plánovitě založeného horního města, které bylo jako první svého druhu postaveno na počátku 16. století na zelené louce v bezprostřední blízkosti bohatých rudních ložisek. Pravidelný půdorys města a uspořádání nejdůležitějších budov vycházelo z teoretických zásad renesanční architektury, které se zde při zakládání města uplatnily poprvé na sever od Alp. Město Marienberg i sousední Hornická krajina Lauta dokládají finální fázi vývoje měst a krajiny v Krušných horách v souvislosti s těžbou stříbra v 16. století. Hornická krajina Lauta leží severně od Marienbergu, s nímž je spojena silnicí, kterou kdysi horníci žijící ve městě využívali k tomu, aby se dostali k dolům v Lautě.

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- topografická poloha města, které bylo prvním horním městem v Krušných horách, které nevzniklo přímo u dolů, nýbrž na „zelené louce“.
- plánovitý pravoúhlý městský plán, jehož symetrická struktura odpovídá ideálům renesančního městského plánování a který zde byl v této podobě realizován poprvé severně od Alp.
- poslední dochovaný příklad hornického špýcharu v Krušných horách z počátku 19. století, položeného na západ od historického centra města.
- příklad typické sídelní struktury s přidruženou hornickou krajinou z konce druhého těžebního období v Krušných horách.

Vysokou integritu a autenticitu součásti dokládá zachovaný městský půdorys s pravoúhlou sítí ulic, centrálním náměstím a zbytky městského opevnění, jakož i dochované církevní a světské budovy spojené s těžebním průmyslem.

12-DE Hornická krajina Lauta

Hornická krajina Lauta je výborným příkladem důlních provozů z 16. až 19. století, které sledovaly rudní žíly nejvýznamnějšího marienberského ložiska. Charakteristickým rysem Hornické krajiny Lauta jsou především křížící se pruhy hald nad dvěma stříbrorudnými žilami Bauer Morgengang a Elisabeth Flachen. Haldový tah na jih od Lauty se rozkládá podél historicky významné rudní žíly Bauer Morgengang probíhající ve směru severovýchod – jihozápad. Tato žíla se na jihozápadě kříží s několik kilometrů dlouhou žilou Elisabeth Flachen. Průběh obou rudních žil je vyznačen haldami, které jsou v krajině uspořádány jako šňůra perel a jsou působivým důkazem důlní historie Marienbergu. Každá z těchto hald označuje umístění jedné nebo více šachet, přičemž vzdálenost mezi nimi odpovídá velikosti někdejších důlních měr, jež byly upraveny horním řádem. Některé haldy byly později pozměněny těžbou rud vizmutu, kobaltu, niklu a uranu a fluoritu.

Nejvýznamnější šachtou revíru se od 18. století stala šachta Wasserlochschacht, která byla na žíle Bauer Morgengang vyhloubena již v letech 1552–1568 do hloubky 110 m. V roce 1839 byla na počest perkmistra Rudolpha Heringa přejmenována na Rudolfovu šachtu a byla vybavena koňským žentourem. Těžba stříbrných rud v ní skončila v roce 1899. Halda Rudolfovy šachty se liší od ostatních hald v okolí svou značnou velikostí. V letech 1947–1954 byla šachta znovu obnovena při průzkumu uranové rudy společností SAG Wismut. V letech 2005/06 byl zrekonstruován koňský žentour podle vyobrazení originálu z let 1838/39.

Elementy světového dědictví: Rudolfova šachta, žíla Bauer Morgengang, žíla Elisabeth Flachen

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- haldové tahy na žilách Bauer Morgengang a Elisabeth Flachen, které jsou dokladem těžby stříbra v nejdůležitější části marienberského revíru u Lauty od 16. do 19. století;
- velká halda Rudolfovy šachty s dobře zachovanou vyzdívkou z 18. a 19. století, která dokumentuje modernizaci marienberských dolů iniciovanou vrchním horním hejtmanem Friedrichem Wilhelmem Heinrichem z Trebry (1740–1819), jenž zde nechal nainstalovat vodosloupcový stroj (na Rudolfově šachtě v roce 1773); v letech 1838/39 zde byl vybudován také koňský žentour.

Vysoká míra integrity a autenticity je doložena rovnoměrným rozmístěním hald v pruzích nad rudními žilami, jejichž vzdálenost byla určena horním řádem – každá důlní míra měla rozměr 56 x 14 m. Dalším důkazem je velikost haldy a vyzdívka Rudolfovy šachty, která byla vytvořena při stavbě koňského žentouru v letech 1838/39.

13-DE Hornická krajina Ehrenfriedersdorf

Několik kilometrů severně od Annabergu poblíž Ehrenfriedersdorfu vzniklo kolem roku 1230 hornické osídlení, které se stalo základem k vývoji jedné z nejstarších německých hornických krajin s kontinuální historií těžby cínových rud až do konce 20. století. Po počátečním rýžování následovala

povrchová těžba a podzemní těžba na vrchu Sauberg. Už na konci 14, století byl vybudován vodní příkop Röhrgraben, aby dodával pohonnou vodu pro těžbu a úpravu cínových rud. Od poloviny 19. století se hlavní šachta Haupt- und Richtschacht na Saubergu postupně vyvíjela v moderní důlní podnik, který byl z ekonomických důvodů uzavřen v roce 1990.

Hornická krajina podává vynikající svědectví o těžbě cínu, zahrnující archeologické nálezy a doklady o rýžování (13. století), pozůstatky pozdně středověké povrchové a mělké podzemní těžby (14. století) a rozsáhlé podzemní těžby (15. až 20. století) na vrchu Sauberg.

Elementy světového dědictví: šachta Haupt- und Richtschacht na Saubergu, sestupkové dobývky, vodní příkop Röhrgraben, rýžoviště v údolí Greifenbachtal

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- vynález průkopnické technologie pro čerpání důlní vody kolem roku 1540, známé jako „ehrenfriedersdorfské čerpadlo“. Tento vynález byl brzy využit také v jiných hornických regionech v Evropě a spolu s mihadly vynalezenými v Jáchymově v roce 1551 se stal na více než 200 let dominantní technologií pro čerpání důlních vod.
- vzácně dochované pozůstatky těžby cínu z 13. a 14. století a moderní průmyslové těžby cínu od 19. do 20. století v saské části Krušných hor.

Dokladem vysoké integrity a autenticity jsou zachovaná cínová rýžoviště v údolí Greifenbachtal z 13./14 století, dále pojetí, vzhled a materiál příkopu Röhrgraben z konce 14. století, pozůstatky povrchové a podzemní těžby na Saubergu z doby od 15./16. století do 20. století a také originálně dochovaná komora vodního kola ehrenfriedersdorfského čerpadla z 16. století v dole na Saubergu.

14-DE Vycezovací huť Grünthal

Ve středních Krušných horách se nacházející komplex vycezovací hutě je jediným dochovaným příkladem hutě tohoto typu v Evropě. Jde o vzácný a reprezentativní doklad předindustriální centralizované hutě v evropském kontextu, který dokumentuje zavedení metody vycezování v Sasku. Zavedení této metody opět oživilo výrobu stříbra v Evropě v době, kdy tohoto kovu byl kritický nedostatek.

Huť založil annaberský perkmistr Hans Leonard v roce 1537, od poloviny 16. století byla huť důležitým výrobcem stříbra a mědi. Zpracovávaly se v ní mimo jiné stříbronosné měděné rudy vytěžené v Hornické krajině Pöhlberg, vzdálené asi 30 km. K získání stříbra z těchto rud byla nutná metoda vycezování, podrobně popsaná i ve slavném díle „De re metallica“ Georgia Agricoly (1494–1555), které bylo zveřejněno v roce 1556. Od roku 1550 byl komplex vycezovací hutě ve vlastnictví rodiny Uthmannů. V souvislosti se snahou o získání státní kontroly nad výrobou stříbra v Sasku v druhé polovině 16. století koupil v roce 1567 komplex vycezovací hutě saský kurfiřt. Komplex byl o 300 let později v roce 1873 opět privatizován pod názvem „Sächsische Kupfer- und Messingwerke“ (Saské závody na výrobu mědi a mosazi).

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- komplex vycezovací hutě Grünthal je vzácným, velmi reprezentativním příkladem předindustriální centralizované hutě, která dokumentuje úpravu, tavení a zpracování stříbronosných měděných rud na stříbro a měď pomocí metody vycezování.
- jediná zachovaná huť tohoto typu v Evropě.
- návaznost na hornické aktivity podnikatelské rodiny Uthmannů v 16. století (vazba na Hornickou krajinu Pöhlberg).
- úsilí Saska o získání státní kontroly nad místy výroby stříbra v druhé polovině 16. století.

Vysoká úroveň integrity a autenticity vyplývá ze zachování celého hutního areálu se všemi výrobními, správními a sociálními zařízeními a související infrastrukturou.

15-DE Hornická krajina Eibenstock

Hornická krajina Eibenstock dokládá těžbu a zpracování cínové rudy od 14. do 19. století. Nachází se v rozlehlé lesní oblasti na ploše téměř 1 km² a je nyní jednou z největších montánně-archeologických lokalit v západních Krušných horách. Její součástí jsou cínonosné žíly v důlním poli Grün s pozůstatky rýžovišť, povrchových dobývek i podzemních dolů a s vodním příkopem Grüner Graben a jeho vedlejšími větvemi. Nejstarší písemné doklady o rýžování cínovce v pozdějším eibenstockém revíru pocházejí už z roku 1378. Rýžování probíhalo ve větším měřítku od 16. století pomocí systematického propírání zářezů zakládaných postupně v sedimentech bohatých na cínovec. Doklady podzemní těžby jsou tzv. Pressbaue (povrchové dobývky vzniklé kompletním odtěžením žil) a zabořené šachty. Na několika místech se nacházejí plošiny s haldičkami čistého písku, které označují místa, kde dříve stály stoupy na drcení rudy a přilehlé zpracovatelské provozy. Po celé oblasti jsou také roztroušena místa bývalých milířů. V krajině jsou vidět i zbytky staré obchodní cesty Frühbusser Steig (Přebuzské stezky) vedoucí ze Saska do Čech přes Krušné hory a staré kamenné mezníky vymezující pole o velikosti 31 m x 16 m (tzv. Lassraum), která majitel panství pronajímal horníkům a která tvořila zemědělské zázemí pro okolní doly.

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- prokazatelně rozsáhlé dobývání cínové rudy rýžováním a povrchovou a podzemní těžbou od 14. do 19. století;
- význam krajiny pro saskou výrobu cínu po vzniku Altenberské pinky v roce 1620 a následném snížení produkce cínu v Altenbergu;
- význam krajiny pro produkci bílých pocínovaných plechů v 16./17. století, v níž mělo západní Krušnohoří v té době vedoucí postavení v Evropě.

Vysokou úroveň integrity a autenticity prokazuje velký počet dochovaných hald, povrchové dobývky v místě zcela vytěžených rudních žil nebo početné trychtýřovité pinky v místě zabořených šachet a také vodní příkopy, které byly pro těžbu zapotřebí, relikty úpravárenských provozů, stanoviště milířů, relikty obchodních cest a malých zemědělských ploch.

16-DE Hornická krajina Rother Berg

Železná ruda se v okolí města Schwarzenberg těžila už od 14. století. V údolích řek západního Krušnohoří bylo vybudováno mnoho železných hutí a hamrů, z nichž nejstarší byl Erlahammer (poprvé zmiňovaný v roce 1380), který zpracovával železnou rudu z dolů na nedalekém vrchu Rother Berg. Od 16. století se schwarzenberský region díky dostatečným přírodním zdrojům (ložiskům železné rudy, lesům nutným k výrobě dřevěného uhlí a vodním tokům potřebným pro vodní pohon) a rostoucí poptávce po železných nástrojích v dolech a hutích stal střediskem výroby železa v Sasku. K dalšímu rozmachu těžby železných a cínových rud vedlo zavedení výroby pocínovaných železných plechů kolem roku 1537.

Hamr Erlahammer je jedním ze vzácně dochovaných představitelů železářského provozu ze 17. až pozdního 18. století. Hamr spolu s pozůstatky těžby železných rud na vrchu Rother Berg, který je s hamrem propojen starou přepravní cestou, je posledním dochovaným příkladem sociotechnického systému železorudného hornictví v Krušných horách.

Elementy světového dědictví: hamr Erlahammer a vrch Rother Berg

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- důlní revír na vrchu Rother Berg, kde se těžila železná ruda (hematit) už od 13. století. Dochované haldy a pinky na zalesněném vrchu se datují od konce 13. do 19. století. Jedinou dochovanou budovou je prachárna z 18./19. století;
- panský dům hamru Erlahammer, který je posledním dochovaným příkladem sociotechnického systému železorudného hornictví v západních Krušných horách v 17. a 18. století.

Vysokou funkční integritu dokládají zabořené šachty a, haldy a dodnes zachovalá prachárna na vrchu Rother Berg z 18./19. století.

17-DE Hornická krajina těžby uranové rudy

Hornická krajina těžby uranové rudy se nachází v největším a nejdůležitějším saském uranovém revíru Schlema-Alberoda v západních Krušných horách. Těžilo se zde světové největší uranové ložisko svého druhu do hloubky až 2 000 m. Těžba uranové rudy, která trvala 45 let, se stala unikátním ekonomickým, sociálním a politicko-historickým fenoménem. Komplex šachty 371 je výjimečným a jediným příkladem dochovaného zařízení pro rozsáhlou podzemní těžbu uranové rudy ve druhé polovině 20. století, kdy Krušné hory hrály v těžbě uranu významnou roli a kdy tento kov získal díky využití svých jedinečných jaderných vlastností nový význam pro vojenské a civilní aplikace. Přilehlá hornická krajina podává jedinečné svědectví o zdejší rozsáhlé těžbě uranu a také o zvládnutí dopadů těžby na životní prostředí.

Tato součást světového dědictví dokumentuje jak přední roli krušnohorského regionu v těžbě uranové rudy, tak celosvětově jedinečnou, rozsáhlou dekontaminaci a obnovu krajiny, která začala krátce po uzavření dolů na začátku 90. let a stanovila nové mezinárodní standardy pro sanaci bývalých těžebních oblastí.

Elementy světového dědictví: komplex šachty 371, haldová krajina, štola Markuse Semmlera

Hlavní příspěvek součásti k výjimečné světové hodnotě:

- komplex šachty 371 (ve své době druhá nejhlubší šachta v Evropě s hloubkou více než 1 800 m) jako vzácně dochovaný doklad důlního podniku, díky němuž se sovětsko-německá společnost Wismut stala jedním z největších producentů uranu na světě.
- rekultivované haldy komplexu šachty 371 a dalších uranových dolů v okolí Bad Schlemy a Aue.

Přidružené objekty Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří

Obraz Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na saské i české straně doplňují tzv. přidružené objekty, které sice nejsou součástí památky světového dědictví, ale reprezentují další důležité aspekty historického hornického dědictví Krušných hor. Tyto objekty hrají důležitou roli pro získání uceleného obrazu o vývoji těžebního průmyslu, který se odehrával i mimo hornické krajiny těžby rud. Přidružené objekty doplňují památku světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a historii hornictví v Krušných horách, a umožňují tak komplexní prezentaci jejich montánního dědictví.

Automobilka Elite: Závod dokumentuje významný vznik významného průmyslového odvětví, které vzniklo cíleně v roce 1913 po uzavření dolů ve Freibergu. Společnost byla známá zejména díky svým automobilům vyráběným do roku 1929 pod názvem „Elite“.

Černouhelný revír Oelsnitz/Erzgebirge: Důl Kaiserin-Augusta-Schacht, později přejmenovaný na šachtu Karla Liebknechta, je se svým zachovaným technickým vybavením jedním z nejdůležitějších dokladů těžby černého uhlí v Sasku. Na začátku 20. století šlo o jednu z nejvýznamnějších uhelných šachet, pozůstatky těžby formují oblast kolem Lugau a Oelsnitz dodnes.

Důl St. Andreas Fundgrube / důl Weiße Erden Zeche: Kvalitní kaolin těžený v dole St. Andreas Fundgrube sloužil od vynálezu evropského tvrdého porcelánu v roce 1708 po zhruba 150 let jako hlavní surovina pro výrobu míšeňského porcelánu.

Geotop Roter Kamm: Skalní útvar, který je důležitým místem pro rozvoj geologie a ložiskové geologie a je vzácným povrchovým dokladem rozsáhlé tektonické linie mezi Durynskem a Českou republikou, která má velký význam pro vznik ložisek uranových rud.

Geotop Scheibenberg: Stal se slavný během mezinárodního vědeckého sporu o způsobu vzniku hornin. O čediče na Scheibenbergu opíral kolem roku 1800 prof. Abraham Gottlob Werner z Báňské akademie ve Freibergu svou teorii sedimentárního vzniku hornin (neptunismus), kterou později Alexander von Humboldt vyvrátil teorií vulkanického původu některých hornin (plutonismus).

Hornická nemocnice v Erlabrunnu: Po druhé světové válce začala v Krušných horách nová éra těžby uranu. Kromě infrastruktury potřebné pro těžbu a sociálních či administrativních budov byla velkým tématem také zdravotní péče o horníky, a proto společnost SAG Wismut nechala postavit i hornickou nemocnici.

Lovecký zámek Augustusburg: Dokumentuje výjimečný ekonomický vývoj související s těžbou stříbra v Krušných horách v 16. století, který vedl i k výstavbě četných zámků v Sasku. Na zámku se dosud v původní podobě dochovalo zařízení pro zásobování vodou, které bylo vybudováno pomocí důlních technik.

Památky uměleckého řemesla v Seiffenu: Od druhé poloviny 18. století získala oblast Seiffenu světový věhlas díky výrobě soustružených dřevěných prstenců, která se zde po zániku těžby vyvinula jako zvláštní forma soustružení dřeva. Hornický kostel v Seiffenu dodnes slouží jako často využívaný motiv pro uměleckou dřevovýrobu.

Panský dům Auerhammer: Je reprezentantem hamrů, které existovaly v Krušných horách v 16. a 17. století. V 19. století byl přestavěn na první německou továrnu na výrobu alpaky (slitina mědi, niklu a zinku), která využívala suroviny z okolních dolů. Tradiční zpracování kovů probíhá v blízkosti Auerhammeru dodnes.

Papírna v Niederzwönitzu: Jako jedna z nejlépe dochovaných papíren v Německu je tato papírna raným příkladem rozvoje odvětví, které bylo v 16. století subdodavatelem těžebního průmyslu. Její vznik přímo souvisel s rozšířením báňské správy, až do roku 1873 se zde vyráběl ruční papír pro potřebu báňských úřadů.

Porcelánka Kahla, pobočka Freiberg: Založení pobočky porcelánky Kahla ve Freibergu je typickým příkladem následného průmyslu, který se vyvinul v důsledku uzavření dolů ve Freibergu v letech 1903 až 1913.

Příkop Grüner Graben v Pobershau: Dodnes funkční umělý vodní příkop je důležitou památkou těžby stříbra a cínu v okolí Marienbergu. Příkop, vybudovaný ve druhé polovině 17. století v délce asi 8 km, dodával pohonnou vodu pro doly a deset rudních stoupoven a prádel železné rudy v Pobershau.

Ředitelství podniku Wismut v Chemnitzu: Administrativní centrum společnosti Wismut ve čtvrti Chemnitz-Siegmar představuje pozoruhodný soubor poválečné architektury a svědčí o důležitosti společnosti Wismut jako jedné z největších společností na těžbu uranu na světě.

Schneeberský plavební kanál: Téměř 15 km dlouhý plavební kanál byl vybudován v letech 1556–1559 pro rychlou přepravu dřeva do stříbrných hutí ve Schneebergu. Byl využíván až do 20. století a do značné míry je zachován dodnes, pouze poslední úsek byl téměř zničen těžbou uranu v Bad Schlemě.

Vápenka Háj u Loučné pod Klínovcem: Nejstarší dochovaná vápenka v České republice, nacházející se mezi obcemi Háj u Loučné pod Klínovcem a Kovářská. Objekt, který byl vybudován v polovině 19. století, má dvě polygonální šachtové pece a je nejdůležitějším dochovaným dokladem těžby a zpracování vápnitých hornin v české části Krušných hor.

Vápenka Lengefeld: Nejvýznamnější památkový komplex související s výrobou vápna v Sasku, který dokumentuje předindustriální a průmyslový vývoj odvětví pojiv a zahrnuje objekty z oblasti těžby, úpravy a zpracování suroviny s dochovaným technickým zařízením a také administrativní a sociální budovy.

Wellnerova továrna na příbory a stříbrné zboží: Částečně dochované reprezentativní správní a výrobní budovy továrny jsou výjimečným příkladem odvětví, které se vyvinulo v návaznosti na těžbu

surovin a opíralo se o objev alpaky (tzv. nového nebo německého stříbra). Vysoce kvalitní výrobky, které se zde vyráběly, vedly ke vzniku celosvětově významného odvětví výroby příborů a stolního nádobí v Aue.

Zámek Schwarzenberg: Zámek byl poprvé zmíněn v listině z roku 1212, v letech 1555 až 1558 byl přestavěn na lovecký zámek. Je dokladem vrchnostenské správy těžby cínových a železných rud v západním Krušnohoří a dokládá i úzké propojení s českými těžebními oblastmi.

Železárna Schmalzgrube: Tato poslední dochovaná vysoká pec dokumentuje spolu s panským domem postaveným v roce 1766 raně industriální výrobu surového železa ve středních Krušných horách. Potřebná železná ruda pocházela hlavně z přilehlé části českých Krušných hor. Vysoká pec o výšce 8 m byla postavena v roce 1659.

Nástroje ochrany ve Svobodném státu Sasko

Na základě ustanovení Úmluvy o ochraně kulturního a přírodního světového dědictví platí při zařazení statku na Seznam světového dědictví výhradně národní právo (UNESCO 1972). Z právního hlediska se tak zápisem na Seznam světového dědictví na statusu ochrany nic nemění.

Saské komponenty a nárazníkové zóny jsou dostatečně chráněny kombinací různých právních instrumentů. Na národní úrovni jsou ochrana a rozvoj všech komponent sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří zajištěny saským zákonem o ochraně památek nebo saským zákonem o ochraně přírody a krajiny (SächsNatSchG). Pouze halda 366 v Aue, jako památka na těžbu uranu společností AG Wismut, není předmětem památkové ochrany. Statut její ochrany vychází z jejího statusu sanovaného hornického objektu. Díky nařízení o zajištění radiační ochrany pro haldy a průmyslová usazovací zařízení a pro nakládání s materiály v nich uloženými ze 17. listopadu 1980 (zákoník NDR 1980 I, s. 347) a v souladu s následnou legislativou po sjednocení je trvale chráněna před zastavěním.

V souladu s definicí uvedenou v právních ustanoveních týkajících se památkové ochrany, platných ve Svobodném státě Sasko, se v případě kulturních památek jedná dle § 2 saského zákona o ochraně památek (SächsDSchG) o člověkem vytvořené věci, věcné celky, části a stopy po věcech včetně jejich přirozených základů, jejichž zachování je ve veřejném zájmu vzhledem k jejich historickému, vědeckému, urbanistickému nebo krajinotvornému významu. Věci uznané jako památky jsou písemně zapsány ve veřejných seznamech kulturních památek (§ 10 SächsDSchG). Ochrana kulturní památky není závislá na uvedení v seznamu. Obcím, nižším a vrchním úřadům památkové ochrany jsou zprostředkovány výpisy ze seznamu kulturních památek (§ 10 odst. 4 SächsDSchG).

Okolí kulturní památky podléhá dle § 2 odst. 3 č. 1 SächsDSchG nepřímé ochraně. Tato takzvaná ochrana okolí má význam zejména pro povolovací řízení, pokud kulturní památka významně ovlivňuje ráz okolí nebo je na svém okolí závislá. To se týká především vizuálních souvislostí.

Vlastníci a provozovatelé kulturních památek jsou povinni o ně pečovat a v rámci možností je udržovat v souladu s pravidly památkové péče a chránit je před poškozením (§ 8 SächsDSchG). Všechna stavební opatření na chráněných objektech vyžadují písemné povolení příslušného úřadu památkové ochrany (§ 12 SächsDSchG). To se týká také změn chráněného rázu památkově chráněné oblasti (§ 21 odst. 2 SächsDSchG). Pokud není určeno jinak, je příslušným úřadem nižší úřad památkové péče (§ 4 SächsDSchG). Nižší úřad památkové péče rozhoduje v souladu s příslušným odborným úřadem.

Nepovolené stavební projekty a zanedbávání kulturních památek mohou být potrestány pokutou a v ojedinělých případech také trestem odnětí svobody. Na základě nařízení Úřadu pro památkovou péči musí být kulturní památka v případě nezákonných změn, poškození nebo destrukce uvedena do původního stavu (§ 11 SächsDSchG).

V souladu s definicí uvedenou v právních ustanoveních týkajících se ochrany přírody, platných ve Svobodném státě Sasko, se u komponent a krajin náležejících k nominovanému sériovému statku jedná o chráněné přírodní oblasti, chráněné krajinné oblasti, přírodní parky, přírodní památky a chráněné krajinné prvky (§§ 16, 17, 19, 20, 21 a 22 saského zákona o ochraně přírody, SächsNatSchG). Kromě toho především haldy spadají pod ochranu biotopů (§ 26 SächsNatSchG). § 26 saského zákona o ochraně přírody zajišťuje ve Svobodném státě Sasko zákonnou ochranu obzvláště charakteristických biotopů, jako například štol dřívějších důlních děl a přírodě blízkých lesů, dle katalogu uvedeného v § 30 BNatSchG.

Obecně jsou všechny zásahy do přírody a krajiny povoleny pouze za předpokladů stanovených v zákonech o ochraně přírody (§ 9 SächsNatSchG). Přírodní památky tak nesmějí být odstraněny, poškozeny, zničeny, změněny nebo vystaveny trvalému rušení (§ 21 odst. 5 SächsNatSchG). Veškeré činnosti v přírodních oblastech, jež by mohly vést k poškození, rušení nebo změnám chráněné oblasti nebo jejích součástí nebo k trvalému rušení, jsou zakázány (§16 odst. 2 SächsNatSchG; § 17 odst. 3

SächsNatSchG). V chráněných krajinných oblastech jsou v souladu se zákonnými ustanoveními zakázány veškeré činnosti, které pozměňují charakter oblasti, poškozují přírodní prostředí, přetvářejí krajinný ráz a požitek z přírody nebo jinak odporují zvláštnímu ochrannému účelu (§ 19 odst. 2 SächsNatSchG). Ve zvláště chráněných biotopech jsou stejně tak zapovězena jednání, která by mohla vést ke zničení nebo jiným významným nebo trvalým přeměnám. K tomu patří zvláště změna dosavadního využití nebo hospodaření, stejně jako přivážení látek, které mohou vyvolat změny ve smyslu věty 1 (§ 26 odst. 2 SächsNatSchG).

Podle § 2 odst. SächsNatSchG mají Svobodný stát Sasko, zemské okresy, obce i zvláštní právnické osoby veřejného práva v rámci své působnosti zohledňovat zásady a cíle ochrany přírody, péče o krajinu a péče o rekreaci a účinně spolupracovat s orgány ochrany přírody na naplnění jejich úkolů.

Komponenty nominovaného sériového statku se nacházejí v oblastech, které spadají pod speciální ochranu podle evropské směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (92/43/EHS), v češtině zkráceně nazývané „směrnice o stanovištích“, v němčině FFH-směrnice, a pod ochranu směrnice o ochraně ptactva (79/409/EHS). Požadavky evropských směrnic jsou zakotveny ve spolkovém zákoně o ochraně přírody (§ 31–38) prostřednictvím odpovídajících předpisů a v § 22a saského zákona o ochraně přírody.

Na spolkové úrovni jsou významná především ustanovení ve spolkovém báňském zákoně, která na ochranu veřejného zájmu stanovují zapojení příslušných úřadů, mj. odborných úřadů památkové péče a úřadů ochrany přírody, do rozhodování o žádosti (§ 11, odst. 10, § 15 a § 48 odst. 2 spolkového báňského zákona).

Další právně závazné nástroje ochrany

Ochranu komponent sériového statku zesilují i další právně závazné nástroje. Jsou účinné především v nárazníkových zónách, které nestojí nutně pod památkovou ochranou a/nebo pod ochranou přírody.

Zvláštní význam pro preventivní ochranu nominovaného statku mají nástroje územního řízení. V Sasku představuje územní plánování systém, který zahrnuje sociální, hospodářské, infrastrukturní plánování i plánování v oblasti životního prostředí. Jako instrumenty plánovacího systému jsou označovány zákonem předepsané plány a programy i v zájmu jejich zajištění a provádění povolené zákonné možnosti jejich řízení na všech úrovních. Země jsou povinny vypracovat souhrnný nadregionální a všeoborový plán (zemský rozvojový plán) a pro části území pak regionální plány. Saský zemský rozvojový plán z roku 2003 obsahuje obecná doporučení ke stanovení cílů v oblasti podpory kultury a kulturních zařízení v kulturních oblastech (mj. pro Krušné hory) a také základní teze a cíle ochrany přírody a krajiny. V odůvodnění cíle 4.1.1.11 v návrhu zemského rozvojového plánu 2012 je přitom uvedeno: „Kulturní krajiny slouží zachování regionální a lokální identity. Současně jsou důležitým hospodářským faktorem, především pro turismus. Význam saské kulturní krajiny, přesahující hranice Saska, se odráží také v zařazení na Seznam světového dědictví UNESCO. Příkladem zde může být park Fürst-Pückler-Park v Bad Muskau. Další kulturní krajiny, jako Montanregion Erzgebirge, jsou přitom v jejich snahách podporovány.“

V regionálních plánech plánovacích regionů Oberes Elbtal – Osterzgebirge a Chemnitz je zakotveno zachování typických zvláštností kulturní krajiny Krušných hor i montánně-historicky významných památek. V návrhu regionálního plánu Chemnitz je v ustanovení 1.8.5 uvedeno: „Po zapsání Montanregionu Erzgebirge na Seznam světového dědictví UNESCO budou vybrané objekty s jejich památkovým, krajinným, uměleckým a vědeckým významem zachovány, cílenými aktivitami celosvětově propagovány a vyjmuty z územně významných plánů a opatření.“ Z cílů a zásad uvedených v zemských a regionálních plánech i dalších požadavků územního plánování vyplývají úkoly pro komunální stavební plánování.

Komunální plánování výstavby je formální instrument na základě stavebního zákoníku (BauGB, § 1). Obcím jakožto svrchovaným nositelům komunálního plánování jsou kromě toho pro splnění jejich

úkolů k dispozici různé právní instrumenty. Nejdůležitějšími plánovacími instrumenty komunálního plánování jsou směrný územní plán jako přípravný stavební plán a plán zástavby jako závazný stavební plán (§§ 5, 8, 9 BauGB). Oba jsou důležitými nástroji ochrany a rozvoje měst a obcí i krajiny. Ve stavebním plánování musí být zohledněny požadavky ochrany památek, památkové péče a ochrany přírody. Stavební zákoník předpokládá, že se památkové úřady jako nositelé veřejného zájmu budou podílet již na tvorbě plánů (na plánovacím procesu). Památkově chráněné soubory stavebních zařízení musí být písemně zahrnuty do směrného územního plánu a jednotlivé památky do plánu zástavby (§ 5 odst. 4 a § 9 odst. 6 BauGB). Z urbanistických důvodů musí být v plánu zástavby stanoveny plochy a opatření k ochraně, péči a rozvoji půdy, přírody a krajiny (§ 9 odst. 1 č. 20 BauGB). Plán zástavby přitom otevírá možnost k řízení přípustnosti konkurenčních záměrů v zájmu preventivní ochrany součástí.

§ 35 stavebního zákoníku (BauGB) upravuje základní předpoklady přípustnosti záměrů ve venkovním prostoru. § 172 BauGB dává obcím možnost vydat předpisy, které slouží mj. zachování urbanistické jedinečnosti oblasti na základě jejího urbanistického uspořádání.

Další právně závazné předpisy, které mohou posílit ochranu nominovaného sériového statku, jsou mimo jiné zakotveny v saském stavebním řádu (SächsBO, § 89) a v saském vodním zákoně (SächsWG, § 48, 50, 100).

V saském stavebním řádu je zakotven komunální nástroj pro další ochranu nominovaného sériového statku v podobě předpisu o utváření vzhledu místa (§ 89 SächsBO).

Správa saské části památky světového dědictví

Národní úroveň: Svobodný stát Sasko

Svobodný stát Sasko je jako smluvní stát odpovědný za ochranu a zachování památek světového dědictví. Veškeré budoucí dotazy organizace UNESCO týkající se světového dědictví a požadované zprávy budou proto koordinovány příslušným saským ministerstvem, jímž je Saské ministerstvo pro regionální rozvoj. Kromě toho hraje Saské ministerstvo vnitra v rámci systému přeshraniční správy ústřední roli ve správě památky světového dědictví Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří.

Zřízením instituce Welterbekoordination Sachsen (Koordinace světového dědictví Saska) plní Svobodný stát Sasko svou povinnost „zřídit na svém území jednu nebo více institucí, pokud již takové instituce neexistují, na ochranu, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví s odpovídajícím personálním a finančním zajištěním nezbytným k plnění jejich úkolů (článek 5 Úmluvy o světovém dědictví z roku 1972).

Hlavními úkoly Koordinace světového dědictví Saska jsou poradenství a podpora Svobodného státu Sasko při provádění všech jeho úkolů týkajících se světového dědictví. To zahrnuje především ochranu a zachování, monitoring, řízení rozvojových projektů a propagaci myšlenek světového dědictví v Sasku.

Regionální úroveň: Welterbe Montanregion Erzgebirge e. V. (registrované sdružení)

Sdružení světového dědictví Montanregion Erzgebirge e. V. odpovídá za správu statku světového dědictví na regionální úrovni. Jeho hlavním úkolem je koordinovat spolupráci všech aktérů světového dědictví a sledovat dodržování závazků Úmluvy o světovém dědictví. Svou činnost financuje sdružení především z členských příspěvků, sponzorských příjmů, příspěvků z veřejného sektoru a dalších grantů a dotací. Jako kancelář sdružení byla zřízena koordinační kancelář světového dědictví. Kancelář zajišťuje tok informací mezi všemi členy sdružení a slouží jako ústřední kontaktní místo.

Mezi úkoly sdružení patří monitoring stavu zachování výjimečné světové hodnoty statku, provádění společných opatření vyplývajících z Charty „Montanregionu Erzgebirge, sdružování a koordinace všech osob zapojených ve smyslu Úmluvy o světovém dědictví, další rozvoj kulturní krajiny v souladu s ustanoveními Úmluvy o světovém dědictví a zvyšování povědomí obyvatelstva a návštěvníků regionu o světovém kulturním dědictví.

Pracovní skupiny se zástupci regionu podporují Sdružení světového dědictví v jeho úlohách, a to projednáváním konkrétních technických otázek a hledáním vhodných řešení. Členové pracovních skupin pocházejí z veřejných institucí a odborných grémií, které se zabývají daným tématem v regionu. Doposud bylo zřízeno pět pracovních skupin, které by měly svou odbornou způsobilostí podporovat Sdružení světového dědictví. Jde o pracovní skupiny pro management, památkovou péči, turismus), regionální rozvoj kulturní vzdělávání. Pracovní skupiny hrají zvláštní roli při provádění a aktualizaci plánu správy statku (Management Planu). V případě potřeby mohou být zřízeny další pracovní skupiny.

Fórum Montanregion Erzgebirge bude v budoucnu aktivně zapojovat kluby, instituce a sdružení, které se starají o památky a jsou odpovědné za jejich správu, do správy statku světového dědictví. Má sloužit jako platforma pro prezentaci, diskusi a hodnocení problémů zachování statku, monitorovacích mechanismů a komunikace.

Poradní sbor pro světové dědictví má podporovat Sdružení pro světové dědictví v odborných otázkách. Jeho úkolem je poskytovat sdružení technické poradenství zejména v otázkách souvisejících se světovým dědictvím, například pokud jde o rozvojové projekty, potenciální rizika nebo krizový management.

Kromě toho různí partneři, jako jsou asociace cestovního ruchu **Tourismusverband Erzgebirge e. V. (TVE)** v oblasti cestovního ruchu a marketingu nebo **Institut pro průmyslovou archeologii a historii vědy a techniky (IWTG)** při TU Báňské akademii ve Freibergu, nadále podporují budoucí správu světového dědictví v oblasti výzkumu.

Cíle saského Management Planu

Pro správu statku světového dědictví definovala města a obce společné cíle a na základě toho byly vypracovány hlavní principy správy, které by měly umožnit udržitelný přístup k řízení a různorodé využití kulturní krajiny. Stanovením pokynů pro společné řízení znovu potvrdily města a obce svou společnou odpovědnost za historické dědictví. Hlavní principy jsou uvedeny v „Chartě Montanregionu Erzgebirge“ (viz List C5).

Podle definice je Management Plan vyvíjejícím se nástrojem a v roce 2021 bude muset být aktualizován. Saský Management Plan byl vytvořen ve spolupráci s odborníky z regionu vytvořením pracovních skupin, jež jsou také významnou součástí struktury řízení. Pro období let 2013–2021 byl vytvořen katalog opatření, ve kterém byla definována krátkodobá (2013–2015) a střednědobá opatření (2016–2021) ve třech oblastech činnosti: koordinace a řízení, ochrana a zachování a zvyšování povědomí, komunikace a prezentace. Cíle jednotlivých oblastí činnosti jsou stručně nastíněny níže. Bylo definováno velké množství konkrétních opatření pro realizaci stanovených cílů a jejich realizace probíhá od roku 2014.

1. oblast činnosti: koordinace a řízení

1.1 Cíl: Vytvoření struktury řízení statku světového dědictví: Předpokladem pro ochranu a udržitelný rozvoj Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří je efektivní systém řízení, který zajistí spolupráci mezi zúčastněnými aktéry.

1.2 Cíl: Koordinace a posílení spolupráce aktérů světového dědictví na komunální, národní a mezinárodní úrovni: Bude zajištěna neustálá výměna a tok informací mezi zúčastněnými aktéry na všech úrovních. Účast aktérů projektu světového dědictví je bezpodmínečně žádoucí k tomu, aby bylo zajištěno zachování hodnot a dodržování závazků vyplývajících z Úmluvy o světovém dědictví.

1.3 Cíl: Sestavení víceletého finančního plánu: Bude sestaven rozpočtový plán na několik let. Financování zahrne také prostředky na realizaci požadovaných opatření, aby bylo dosaženo kontinuity plánování.

1.4 Cíl: Národní a mezinárodní spolupráce: Spolupráce slouží k výměně zkušeností, přenosu znalostí a ke vzájemné podpoře při zprostředkování a prezentaci světového dědictví. Navzájem spolupracují nejrůznější partneři na místní, regionální, národní a mezinárodní úrovni.

1.5 Cíl: Prohloubení a další podpora přeshraniční spolupráce: Ochranu, zachování a další rozvoj přeshraničního sériového statku Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je třeba chápat jako trvalý impuls k prohlubování a posilování přeshraniční spolupráce mezi oběma zeměmi na všech úrovních.

1.6 Cíl: Předcházení konfliktům: Konflikty by měly být eliminovány v časném stádiu na komunální úrovni. K tomu je poskytována stálá výměna informací o plánech a stavebních záměrech. Důsledky záměru jsou včas, kompletně a jasně zprostředkovány a hodnoceny. Národní koordinační místo (Sdružení světového dědictví) funguje jako první komunikační partner.

1.7 Cíl: Kontrola správného použití loga a značky UNESCO podle směrnic UNESCO: Použití loga UNESCO podléhá přísným směrnicím, jejichž dodržování bude zajištěno koordinačním místem.

2. oblast činnosti: ochrana a zachování

2.1 Cíl: Cíl: Zajištění stavu zachování a posílení ochrany: Ochrana a zachování světového dědictví a jeho hmotných i nehmotných hodnot musí být trvale zabezpečena. Proto se bude dbát na dodržování stávajících ochranných mechanismů. Vedle toho má stěžejní význam efektivní systém monitoringu.

3. oblast činnosti: zvyšování povědomí, komunikace a mediace

3.1 Cíl: Posílení vnímání významu statku u široké veřejnosti: Obzvlášť velký význam má vytvoření marketingové strategie pro památku světové dědictví. Odpovídající marketingová koncepce se bude týkat všech úrovní turismu (obce, region, země, stát).

3.2 Cíl: Vytvoření jednotného, rozpoznatelného obrazu v očích veřejnosti: Je třeba, aby Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří byl celosvětově vnímán jako památka světového dědictví.

3.3 Cíl: Zvyšování povědomí o světovém dědictví a o UNESCO v regionu: Statut světového dědictví je spojen s povinností zprostředkovávat ideu ochrany světového dědictví a seznamovat širokou veřejnost se statkem, který je jeho součástí. Cílená práce s veřejností, přímo mezi obyvatelstvem, zvyšuje porozumění kulturním hodnotám. Práce s veřejností, zahájená během přípravy žádosti, bude nadále intenzivně rozvíjena.

3.4 Cíl: Posílení stávající sítě volnočasových zařízení v regionu, zvláště hornických muzeí a prohlídkových důlních děl. Aby došlo k zakotvení statku světového dědictví v regionu, bude zlepšena také spolupráce mezi hornickými zařízeními a hotelovými a restauračními zařízeními.

3.5 Cíl: Zlepšení kvality turistických zařízení s ohledem na požadavky statku světového dědictví

3.6 Cíl: Didaktická prezentace světového dědictví: Výjimečná světová hodnota sériového statku musí být pro návštěvníka jasně rozpoznatelná. K tomu patří také zprostředkování významu každé jednotlivé komponenty a jejího přínosu k výjimečné světové hodnotě celého statku.

Implementace Management Planu

Implementace cílů stanovených v Management Planu je možná pouze ve spolupráci s různými zúčastněnými subjekty světového dědictví. Tento základní požadavek byl zohledněn při přípravě budoucí struktury řízení statku. Kromě Sdružení světového dědictví (Welterbe Montanregion Erzgebirge e. V.) budou mít při provádění a dalším rozvoji Management Planu zásadní roli pracovní skupiny a další partneři. Na implementaci Management Planu bude dohlížet Sdružení světového

dědictví. Sdružení světového dědictví se zavazuje, že při provádění Management Planu budou zachovány historické stavební konstrukce. Administrativním místem pro implementaci Management Planu je kancelář koordinátora světového dědictví. K provádění nezbytných zaměstná Sdružení světového dědictví koordinátora světového dědictví. Koordinátor světového dědictví bude v souvislosti s implementací Management Planu vykonávat tyto úkoly:

- koordinovat implementaci Management Planu,
- monitorovat naplňování a navrhovat aktualizace Management Planu,
- navrhovat odhady rozpočtu.

Koordinátor světového dědictví bude pravidelně informovat Sdružení světového dědictví o stavu implementace Management Planu a dalších záležitostech. Úplná revize Management Planu bude provedena v roce 2021.

Implementace katalogu akcí pro období 2013–2021

Realizace akcí byla zahájena v roce 2013. Akce uvedené v katalogu představují první kroky k dosažení stanovených cílů. Provádění dalších akcí a specifikovaných opatření začne po zápisu na Seznam světového dědictví. Další akce koordinuje a schvaluje Sdružení světového dědictví. Sdružení světového dědictví je odpovědné za provádění akcí ve spolupráci s příslušnými institucemi. Stav implementace dokumentuje a pravidelně aktualizuje koordinátor světového dědictví.

Financování

Financování památkové péče

Za financování průběžné údržby, restaurování a rozvoje památek jsou odpovědní především jejich vlastníci či uživatelé. Podle § 8 odst. 1 SächsDSchG (saského zákona o památkové péči) jsou vlastníci a uživatelé kulturních památek povinni o ně řádně pečovat a v rámci možností je udržovat v souladu s pravidly památkové péče a chránit je před ohrožením. Potřebné finance musí majitelé zajistit většinou z vlastních zdrojů. Vlastníci mají možnost požádat nižší úřad památkové péče o potvrzení k podání žádosti o přiznání daňových úlev pro náklady související se stavebními opatřeními na evidovaných kulturních památkách, která jsou žádoucí pro jejich zachování nebo smysluplné využití.

Kromě toho existují i různé možnosti podpory ve formě dotací a půjček na federální a zemské úrovni, o které může vlastník památky požádat na záměry spojené se zachováním a údržbou památky v souladu s pravidly památkové péče. Svobodný stát Sasko přispívá k ochraně památek poskytováním dotací závislých na dostupných rozpočtových zdrojích. Svobodný stát Sasko rovněž v rámci k tomu určených rozpočtových prostředků poskytuje finanční prostředky ze zemského programu památkové péče majitelům a provozovatelům, kteří nejsou schopni financovat zachování a obnovu svých památek ze svých vlastních prostředků.

Další podporu lze získat také prostřednictvím programu „Städtebaulicher Denkmalschutz“ (ochrana městských historických památek), programu památkové péče „Nationale wertvolle Kulturdenkmäler“ (cenné národní kulturní památky) pověřence spolkové vlády pro kulturu a média a z různých podpůrných programů EU. Kromě toho existují také soukromé instituce, nadace a iniciativy, které přispívají k vyrovnávání nebo snižování nákladů na údržbu památkově chráněných budov. Důležité jsou tyto instituce: Německá spolková nadace pro životní prostředí (Deutsche Bundesstiftung Umwelt – DBU), Německá nadace na ochranu památek (Deutsche Stiftung Denkmalschutz – DSD), skupina Dussmann (Dussmann Gruppe), Nadace Východoněmecké spořitelny (Ostdeutsche

Sparkassenstiftung – OSS) a Nadace Wüstenrot (Wüstenrot Stiftung). Tyto finanční prostředky by měly být i nadále využívány k podpoře financování údržby a zachování památek v sériovém statku (viz kapitolu 5.f.1 nominační dokumentace).

Kromě toho budou využívány finanční prostředky ze spolkového investičního programu „Investitionsprogramm nationale UNESCO-Welterbestätten“, který byl nově spuštěn v roce 2009 pro národní statky světového dědictví UNESCO. Prostředky z tohoto programu jsou určeny k tomu, aby umožnily naléhavě nutné investice do zachování památek světového dědictví. Cílem programu je podpořit investice do ochrany a zachování světového dědictví a zintenzivnit výměnu mezi statky světového dědictví.

Financování správy statku

V rámci nominačního procesu byl potvrzen předběžný rozpočtový plán, který upravuje financování budoucí agentury odpovědné za správu saské části nominovaného sériového statku, tj. sdružení Welterbe Montanregion Erzgebirge e. V. Předběžný rozpočet regionálního sdružení světového dědictví zahrnuje základní financování nominovaného statku ve výši 315 000 EUR ročně, zahrnující zejména personální a materiální náklady regionální koordinační kanceláře světového dědictví, náklady na propagaci a práci s veřejností a na administrativní činnosti a na přeshraniční spolupráci. Výdaje by měly být financovány rovným dílem z členských příspěvků, z fondů Evropské unie a z dotací, pokud budou dispozici, Svobodného státu Sasko. Na realizaci aktivit souvisejících s nominovaným statkem v oblasti vzdělávání, práce s veřejností a cestovní ruch již byly poskytnuty prostředky EU na období 2016 až 2019.

Kromě financování správy statku je ročně vyčleněno dalších 240 000 EUR na realizaci opatření specifikovaných v akčním plánu saského Management Planu. Rozpočet bude následně schvalován každoročně v souladu s dohodnutým pracovním programem. Implementace opatření bude vyžadovat peníze od sponzorů a/nebo z dotací a grantů. Pokud jde o financování nebo granty poskytované Svobodným státem Sasko, v úvahu připadají pouze dostupné rozpočtové zdroje.

„Charta Montanregion Erzgebirge“

Pro správu budoucího statku světového dědictví definovaly města a obce v saském Krušnohoří společné cíle a vypracovaly pokyny pro správu, které by měly umožnit udržitelný přístup k řízení statku a různorodé využití kulturní krajiny. Stanovením pokynů pro společné řízení města a obce potvrdily svou společnou odpovědnost za historické dědictví. Pokyny jsou uvedeny v dokumentu „Charta Montanregion Erzgebirge“ (Charta hornického regionu Krušné hory) a zahrnují následující body:

1. Ochrana a památková péče: V krajině viditelné hornické památky by měly být zachovány v kontextu historicky koherentní hornické krajiny a celkového krajinného efektu. Ochrana památek a krajin přispívá k zachování a posilování kulturní identity i nezaměnitelnosti kulturní krajiny. Podáním žádosti o zápis Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví uznal region výjimečný světový význam svého historického dědictví a potvrdil svou vůli toto historické dědictví chránit, zachovávat je a zprostředkovat jeho význam budoucím generacím.
2. Udržitelný rozvoj: Dalšího udržitelného rozvoje kulturní krajiny lze dosáhnout pouze pečlivým zacházením s významnými historickými památkami. Historické dědictví je důležitým předpokladem pro vytvoření atraktivního a perspektivního regionu. Hmotné i nehmotné hodnoty kulturní krajiny tvoří základ zvláštního charakteru přeshraničního hornického regionu. Formují obraz regionu a umožňují vědomé spojení tradice a budoucnosti tak, jako žádný jiný prvek. Všechna opatření by měla tyto výjimečné hodnoty zohlednit a ponechat udržitelné.

3. Posilování identity – „Všechno pochází z dolu!“: Staré úsloví „Všechno pochází z dolu!" (Alles kommt vom Bergwerk her) se vztahuje k širokým oblastem života v regionu. Hmotné i nehmotné památky, které vznikly v důsledku 800 let trvající hornické činnosti, jsou jedinečnými znaky regionu a zároveň zdrojem regionálního povědomí. Dějiny hornictví jsou významnou součástí kolektivní paměti obyvatelstva a podporují tvorbu identity regionu. Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je výsledkem historické kontinuity, která musí být zachována. Péče o památky a zprostředkování hodnot regionu budoucím generacím významně přispívá k zachování jedinečného charakteru regionu.
4. Spolupráce: Předpokladem pro realizaci všech plánovaných cílů z hlediska udržitelného rozvoje regionu v souladu s pravidly památkové péče je vytvoření právně závazné organizační struktury, ve které jsou definovány úrovně plánování, úkoly a odpovědnosti. Musí být zajištěna spolupráce mezi obcemi a rovněž i spolupráce mezi všemi aktéry na mezinárodní úrovni.
5. Vytváření povědomí a informace: Budoucí udržitelný rozvoj regionu může být úspěšný pouze za pomoci všech zúčastněných stran. Proto musí být zaručen tok informací. Je třeba uznat a pochopit hodnoty a cíle programu světového dědictví UNESCO. Stávající ochranné mechanismy musí být posíleny. Nejvyšším cílem je zvýšit povědomí obyvatelstva o nutnosti zachování kulturního dědictví a zároveň přispívat k podpoře regionální tvorby hodnot.
6. Zážitky: Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří je jedinečný, mezinárodně významný kulturní statek, který má značný turistický potenciál. Hornické památky regionu se dochovaly v autentickém a celistvém stavu, a mohou tak dobře demonstrovat hornickou historii regionu, což zvyšuje zážitek turistů. V zájmu zvýšení atraktivnosti a turistického využití statku světového dědictví byly na mezinárodní i národní úrovni vytvořeny vysoce hodnotné, autentické nabídky, které podporují aktivní seznamování hostů s hodnotami statku. Zvláštní pozornost je třeba věnovat péči o hornické tradice, které vytvářejí identitu regionu a představují pro něj jedinečný potenciál.

Krizový management: Hornické památky a hornické krajiny jsou dnes dotčeny různými zájmy velkého počtu lidí a institucí. Úsilí o jejich zachování a nové využití v souladu s pravidly památkové péče proto vyžaduje od začátku účinnou koordinaci. V zájmu usnadnění řešení konfliktů mezi různými zájmy památkové péče, hospodářství (obzvláště pak hornictví a sanace starých zátěží), výzkumu, turismu, regionálního rozvoje i obyvatel regionu byl vytvořen krizový management. Ten slouží jako účinný nástroj k dosažení konsensu a včasného urovnání sporů.